

**FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ PROGRAMI**

**DUYU TEMELLİ İLKOKULA HAZIRLIK EĞİTİM
PROGRAMININ 60-72 AYLIK ÇOCUKLARIN
İLKOKULA HAZIRBULUNUŞLUĞUNA ETKİSİNİN
İNCELENMESİ**

DOKTORA TEZİ

SAADET BARTAN

İSTANBUL, 2024

**FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ PROGRAMI**

**DUYU TEMELLİ İLKOKULA HAZIRLIK EĞİTİM
PROGRAMININ 60-72 AYLIK ÇOCUKLARIN
İLKOKULA HAZIRBULUNUŞLUĞUNA ETKİSİNİN
İNCELENMESİ**

DOKTORA TEZİ

**SAADET BARTAN
(201501012)**

**Danışman
(Prof. Dr. Fatma Alisinanoğlu)**

İSTANBUL, 2024

11/01/2024

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Temel Eğitim Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi Doktora programı öğrencisi 201501012 numaralı *Saadet BARTAN*'ın hazırladığı, “*Duyu Eğitimi Programının 60-72 Aylık Çocukların İlkokula Hazırbulunuşluğuna Etkisi*” konulu tezi ile ilgili Tez Savunma Sınavı, 11.01.2024 Perşembe günü, saat 14:00’de yapılmış, sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **Kabulüne Oy Birliği** ile karar verilmiştir.

Tez adı değişikliği yapılması halinde: Tez adının “*Duyu Temelli İlkokula Hazırlık Eğitim Programının 60-72 Aylık Çocukların İlkokula Hazırbulunuşluğuna Etkisinin İncelenmesi*” şeklinde değiştirilmesi uygundur.

Jüri Üyesi	Karar
1. Prof. Dr. Fatma ALİSİNANOĞLU (Danışman)	KABUL
2. Prof. Dr. Serdal SEVEN	KABUL
3. Doç. Dr. Özlem ŞİMŞEK ÇETİN	KABUL
4. Doç. Dr. İsa KAYA	KABUL
5. Dr. Öğr. Üyesi Duygu YALMAN POLATLAR	KABUL

ETİK BİLDİRİM

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bağlı olduğum üniversite veya bir başka üniversitedeki başka bir çalışma olarak sunulmadığını beyan ederim.

Saadet Bartan

**DUYU TEMELLİ İLKOKULA HAZIRLIK EĞİTİM
PROGRAMININ 60-72 AYLIK ÇOCUKLARIN İLKOKULA
HAZIRBULUNUŞLUĞUNA ETKİSİNİN İNCELENMESİ**

Saadet Bartan

ÖZET

Bu araştırma, duyu temelli ilkokula hazırlık eğitim programının, çocukların ilkokula hazırbulunuşluk düzeylerine etkisini incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada karma araştırma yöntemlerinden biri olan gömülü desen kullanılmıştır. Araştırmanın nicel boyutunda, deneysel modellerden öntest-sontest kontrol gruplu yarı deneysel desen modeli nitel boyutunda ise fenomenoloji (olgu bilim) deseni benimsenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, 2022-2023 eğitim öğretim yılında Kütahya il merkezinde bulunan, ilkokullara bağlı anasınıflarında eğitim alan 60-72 aylık 36 çocuk oluşturmaktadır. Duyu temelli ilkokula hazırlık eğitim programı uzman görüşleri ve pilot uygulamaların ardından, haftada 2 günü olacak şekilde 10 hafta, 20 günlük plan akışını kapsayacak şekilde oluşturulmuştur. Araştırmada nitel veriler doküman incelemesi ve görüşme formları ile toplanırken, nicel veriler Marmara İlköğretime Hazır Oluş Ölçeği ve Duyusal Değerlendirme Formu ile toplanmıştır. Nitel verilerin analizinde tematik analiz ve içerik analizi yöntemi, nicel verilerin analizinde ise istatistikî yöntemler kullanılmıştır

Araştırma bulgularına göre deney ve kontrol grubunun matematik becerileri, fen becerileri, ses çalışmaları, çizgi çalışmaları, labirent çalışmaları, zihinsel ve dil gelişimi, sosyal duygusal gelişim, fiziksel gelişim ve özbakım becerine ilişkin öntest, sontest puanları incelendiğinde deney grubu lehine anlamlı olarak yüksek olduğu belirlenmiştir. Uygulanan eğitim programının çocukların duyuşal farkındalığını arttırdığı ve destekleyici nitelikte katkı sağladığı belirlenmiştir. Ebeveynler ve okul öncesi öğretmeni, programın çocukların hem okula hazırbulunuşluk becerilerini hem

de duyularını tanımlamaya ilişkin farkındalıklarını desteklediğini, çocukların günlük yaşamlarına da kazanımlarını yansıttıklarını belirtmişlerdir. Nitel veriler, nicel verilerle paralel sonuçlar göstermiş ve nitel bulguların nicel verileri etkili bir şekilde açıkladığı tespit edilmiştir.

Araştırmanın sonuçlarına göre duyu temelli ilkokula hazırlık eğitim programının araştırmaya katılan çocukların, ilkokula hazırbulunuşluk becerilerini güçlendirdiği ve duyuusal farkındalıklarını artırdığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Duyu Eğitimi, İlkokula Hazırbulunuşluk, Okul Öncesi Eğitim, Okul Öncesi Dönem Çocukları

**EXAMINING THE IMPACT OF A SENSORY-BASED
PREPARATORY EDUCATION PROGRAM ON THE SCHOOL
READINESS OF 60-72-MONTH-OLD CHILDREN FOR
ELEMENTARY SCHOOL**

Saadet Bartan

ABSTRACT

This study was conducted with the aim of examining the impact of a sensory-based preparatory education program on the readiness levels of children for elementary school. The study utilised an embedded design, one of the mixed research methods. In the quantitative dimension of the research, an experimental pre-test and post-test control group quasi-experimental design was employed, while in the qualitative dimension, a phenomenological (case study) design was adopted. The research was conducted with 36 children aged 60-72 months, attending preschool classes affiliated with primary schools in the city centre of Kütahya during the 2022-2023 academic year. The sensory-based preparatory education program was developed after expert opinions and pilot implementations, covering a 10-week period with sessions scheduled twice a week, totalling 20 days. Qualitative data in the research were collected through document analysis and interview forms, while quantitative data were collected using the Marmara School Readiness Scale and the Sensory Assessment Form.

According to the research findings, when pre-test and post-test scores for the control and experimental groups were examined in terms of mathematics skills, science skills, phonological awareness studies, drawing activities, maze activities, cognitive and language development, social-emotional development, physical development, and self-care skills, the experimental group exhibited significantly higher scores. It was determined that the implemented education program increased children's sensory awareness and provided supportive contributions. Parents and

preschool teachers expressed that the program supported children's readiness skills for school as well as their sensory awareness, and these gains were reflected in the children's daily lives. Qualitative data corroborated the quantitative results, and it was observed that qualitative findings effectively explained the quantitative data.

In conclusion, the results of the study indicated that the sensory-based preparatory education program strengthened the readiness skills for elementary school and enhanced sensory awareness among the participating children.

Keywords: Sensory Education, Elementary School Readiness, Preschool Education, Preschool Children

ÖN SÖZ

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Okul Öncesi Eğitim programı doktora tezi olarak hazırlanan bu çalışmada Duyu temelli hazırlanan ilkokula hazırlık eğitim programının 60-72 aylık çocukların ilkokula hazırbulunuşluğuna etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu araştırmanın ortaya çıkmasında birçok kıymetli insanın katkısı bulunmaktadır.

Araştırmanın planlanması, yürütülmesi ve sonuçlandırılmasında rehberliği, desteği ve katkısını eksik etmeyen, öğrencisi olmaktan gurur duyduğum kıymetli danışmanım Prof. Dr. Fatma ALİSİNANOĞLU'na sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Tez izleme sürecinde önerilerini, katkılarını ve desteklerini eksik etmeyen, tez izleme komite üyeleri Prof. Dr. Serdal SEVEN ve Doç. Dr. Özlem ŞİMŞEK ÇETİN'e tez savunma jüri üyeleri Doç. Dr. İsa KAYA ve Dr. Öğr. Üyesi Duygu YALMAN POLATLAR'a katkı ve destekleri için teşekkürlerimi sunarım.

Duyu temelli ilkokula hazırlık eğitim programının oluşturma, uygulama ve değerlendirme aşamalarında benimle bilgilerini paylaşan ve yönlendirmeleri sayesinde her bir etkinliğin duyuşal alana katkısını konuştuğumuz ve bu konuda beni sürekli destekleyen sevgili Uzm. Ergoterapist Gülbahar SEYİS TATLI'ya ayırdığı zaman ve özveri için teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmanın uygulandığı kontrol grubu ebeveynleri, öğretmeni, deney grubu ebeveynlerine ve özellikle sınıf öğretmeni Uzm. Öğrt. Adalet DEMİNER'e desteği, ilgisi ve iş birliği için teşekkürü bir borç bilirim. Bu sürecin başrolleri olan deney grubu çocuklarına da ayrı ayrı teşekkürlerimi sunarım.

Araştırma konumun ilham kaynağı olan canım, ailemizin mucize ve hediyesi yeğenim Maysa'ya ve onun güçlü annesi, her koşulda ve her zaman desteğini hissettiğim canım kardeşim Fatma PİŞKİNER'e sonsuz teşekkürler. İyi kii...

Lisans sıralarından, doktora mezuniyetine en yakın arkadaşım, destekçim ve hayat ortağım Murat BARTAN, katkıların, emeğin, sabrın en çok da yoldaşlığın için sonsuz teşekkürler. Beni büyüten ve eğitimin, hayatımda önemli bir yer tutmasını sağlayan annem, babam ve kardeşlerime minnettarım, Sonsuz teşekkürler.

Hayata bakış açım, beklentilerim ve önceliklerim anne olduktan sonra değişti. Yüksek Lisans ve doktora eğitimim sürecinde gösterdiğiniz olağanüstü olgunluktan dolayı, desteğiniz, sabrınız, özveriniz, bu süreçten dolayı vazgeçtiğiniz ve ertelediğiniz her şey için, saygınız ve özellikle sevginiz için ne kadar teşekkür etsem az kalır. Yapmış olduğum bu çalışmayı size, canım oğullarım Mehmet Kağan BARTAN ve Yusuf Uras BARTAN'a ithaf ediyorum

Ocak,2024

Saadet Bartan

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	iv
ABSTRACT	vi
ÖN SÖZ.....	viii
TABLolar	xi
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	11
1. KURAMSAL ÇERÇEVE	11
1.1. DUYULAR VE İŞLEVLERİ	11
1.1.1. Görme Ya Da Görsel Duyu	14
1.1.2. Duyma Ya Da İşitsel Duyu	16
1.1.3. Tatma Ya Da Tat Duyusu	18
1.1.4. Koku Ya Da Koklama Duyusu	18
1.1.5. Dokunma Ya Da Taktıl Duyu	19
1.1.6. Pozisyon ve Hareket/Proprioseptif Duyu (Beden Farkındalığı).....	21
1.1.7. Denge Duyusu veya Vestibüler Duyu.....	22
1.2. DUYU ALGI VE ÖĞRENME İLİŞKİSİ.....	24
1.3. ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE DUYU EĞİTİMİ ÖNEMİ	27
1.4. OKULA HAZIR OLUŞ VEYA İLKOKULA HAZIRBULUNUŞLUK	31
1.4.1. Okula Hazırbulunuşlukla İlgili Yaklaşımlar	36
1.4.2. İlkokula Hazırbulunuşluğun Boyutları	37
1.4.2.1. Hazır Çocuk	39
1.4.2.2. Hazır Okul.....	40
1.4.2.3. Hazır Aile.....	42
1.4.3. Okula Hazırbulunuşluk İçin Gerekli Beceriler	43
1.4.4. Hazırbulunuşluğu Etkileyen Faktörler.....	46
1.4.4.1. Fizyolojik /Biyolojik Faktörler	46
1.4.4.2. Bilişsel Faktörler	47
1.4.4.3. Çevresel Faktörler	48
1.4.4.4. Duygusal Faktörler	49
1.4.4.5. Özbakım Becerileri.....	50
1.5. ERKEN ÇOCUKLUK EĞİTİMİNDE İLKOKULA HAZIRBULUNUŞLUK ÇALIŞMALARI.....	50
1.5.1. Okuma Yazmaya Hazırlık Becerileri.....	53
1.5.2. Matematik Becerileri.....	56
1.5.3. Fen Becerileri	59
1.5.4. Motor Beceriler	62
1.5.5. Sosyal ve Duygusal Beceriler	63
1.5.6. Özbakım Becerileri.....	66

1.6. DUYU EĞİTİMİ İLE İLGİLİ YAPILAN ÇALIŞMALAR.....	66
1.6.1. Duyu Eğitimine İlişkin Yapılan Yurt İçi Çalışmalar	66
1.6.2. Duyu Eğitimine İlişkin Yapılan Yurt Dışı Çalışmalar	71
1.7. İLKOKULA HAZIRBULUNUŞLUĞA İLİŞKİN YAPILAN ÇALIŞMALAR	78
1.7.1. İlkokula Hazırbulunuşluğa İlişkin Yapılan Yurtiçi Çalışmalar	78
1.7.2. İlkokula Hazırbulunuşluğa İlişkin Yapılan Yurt dışı çalışmalar.....	82
İKİNCİ BÖLÜM	86
2. YÖNTEM.....	86
2.1. ARAŞTIRMANIN DESENİ	86
2.2. ARAŞTIRMANIN ÇALIŞMA GRUBU	90
2.3. ÇALIŞMANIN GEÇERLİĞİ ve GÜVENİRLİĞİ	93
2.4. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	96
2.4.1. Kişisel Bilgi Formu	96
2.4.2. Uzman Görüşme Formu.....	96
2.4.3. Öğretmen Görüşme Formu	96
2.4.4. Ebeveyn Görüşme Formu	96
2.4.5. Marmara İlköğretime Hazır Oluş Ölçeği	97
2.4.6. Duyusal Değerlendirme Formu (DDF)	98
2.5. VERİ ANALİZİ	98
2.6. DUYU TEMELLİ İLKOKULA HAZIRLIK EĞİTİM PROGRAMI.....	101
2.6.1. Programın Hazırlanma Aşamaları	101
2.6.1.1. Literatür Taraması	101
2.6.1.2. Uzman Görüşleri.....	102
2.6.1.3. İçeriğin Oluşturulması	112
2.6.1.4. Pilot Çalışma Süreci	113
2.6.1.5. Programın Oluşturulması	117
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	124
3. BULGULAR	124
3.1. BİRİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR.....	124
3.2. İKİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR	134
3.3. ÜÇÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR.....	143
3.4. DÖRDÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR	146
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	166
4. TARTIŞMA SONUÇ	166
4.1. BİRİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN TARTIŞMA ve SONUÇLAR.....	166
4.2. İKİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN TARTIŞMA ve SONUÇLAR	172
4.3. ÜÇÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN TARTIŞMA ve SONUÇLAR.....	178
4.4. DÖRDÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN TARTIŞMA ve SONUÇLAR. 181	
KAYNAKÇA	188
EKLER.....	221

TABLÖLAR

Tablo 1. İlkokula Hazır Olan Çocukların Özellikleri.....	44
Tablo 2. Araştırma Modelinin Simgesel Görünümü	88
Tablo 3. Çalışmaya Dahil Edilen Çocuklara İlişkin Bilgiler.....	91
Tablo 4. Kontrol ve Deney Gruplarına İlişkin Çarpıklık ve Basıklık Katsayıları.....	99
Tablo 5. Akademisyenlerin Duyu Temelli İlkokula Hazırlık Eğitim Programının Hazırlanmasında Dikkat Edilmesi Gereken Hususlara Dair Görüşleri.....	103
Tablo 6. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Duyu Eğitimine İlişkin Sınıf İçi Uygulamalarına Dair Görüşleri.....	105
Tablo 7. Ergoterapistlerin Duyu Temelli İlkokula Hazırlık Eğitim Programının Hazırlanmasında Dikkat Edilmesi Gereken Hususlara Dair Görüşleri.....	108
Tablo 8. Duyu Temelli İlkokula Hazırlık Eğitim Programı	118
Tablo 9. Hazırlanan Günlük Akışlarda İlkokula Hazır Olma Becerilerine Yer Verme Durumunun Genel Görünümü	122
Tablo 10. Hazırlanan Günlük Akışlarda Duyulara Yer Verme Durumunun Genel Görünümü	123
Tablo 11. MİHÖ Matematik Becerileri Alt Boyutu Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları.....	124
Tablo 12. Duyu Temelli İlkokula Hazır Oluş Eğitim Programının MİHÖ Matematik Becerileri Alt Boyutu Puan Ortalaması Üzerinde 2x2 Son Faktörde Tekrar Ölçümlü ANOVA Sonuçları.....	124
Tablo 13. MİHÖ Fen Becerileri Alt Boyutu Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları	126
Tablo 14. Duyu Temelli İlkokula Hazır Oluş Eğitim Programının MİHÖ Fen Becerileri Alt Boyutu Puan Ortalaması Üzerinde 2x2 Son Faktörde Tekrar Ölçümlü ANOVA Sonuçları	126
Tablo 15. MİHÖ Ses Çalışmaları Alt Boyutu Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları	127

Tablo 16. Duyu Temelli İlkokula Hazır Oluş Eğitim Programının MİHÖ Ses Çalışmaları Alt Boyutu Puan Ortalaması Üzerinde 2x2 Son Faktörde Tekrar Ölçümlü ANOVA Sonuçları	128
Tablo 17. MİHÖ Çizgi Çalışmaları Alt Boyutu Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları	129
Tablo 18. Duyu Temelli İlkokula Hazır Oluş Eğitim Programının MİHÖ Çizgi Çalışmaları Alt Boyutu Puan Ortalaması Üzerinde 2x2 Son Faktörde Tekrar Ölçümlü ANOVA Sonuçları	130
Tablo 19. MİHÖ Labirent Çalışmaları Alt Boyutu Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları	131
Tablo 20. Duyu Temelli İlkokula Hazır Oluş Eğitim Programının MİHÖ Labirent Çalışmaları Alt Boyutu Puan Ortalaması Üzerinde 2x2 Son Faktörde Tekrar Ölçümlü ANOVA Sonuçları	131
Tablo 21. MİHÖ Uygulama Formu Toplam Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları	132
Tablo 22. Duyu Temelli İlkokula Hazır Oluş Eğitim Programının MİHÖ Uygulama Formu Toplam Puan Ortalaması Üzerinde 2x2 Son Faktörde Tekrar Ölçümlü ANOVA Sonuçları.....	133
Tablo 23. MİHÖ Zihinsel ve Dil Gelişimi Alt Boyutu Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları	135
Tablo 24. Duyu Temelli İlkokula Hazır Oluş Eğitim Programının MİHÖ Zihinsel ve Dil Gelişimi Alt Boyutu Puan Ortalaması Üzerinde 2x2 Son Faktörde Tekrar Ölçümlü ANOVA Sonuçları	135
Tablo 25. MİHÖ Sosyo-Duygusal Gelişimi Alt Boyutu Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları	136
Tablo 26. Duyu Temelli İlkokula Hazır Oluş Eğitim Programının MİHÖ Sosyo-Duygusal Gelişimi Alt Boyutu Puan Ortalaması Üzerinde 2x2 Son Faktörde Tekrar Ölçümlü ANOVA Sonuçları	137
Tablo 27. MİHÖ Fiziksel Gelişim Alt Boyutu Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları.....	138

Tablo 28. Duyu Temelli İlkokula Hazır Oluş Eğitim Programının MİHÖ Fiziksel Gelişim Alt Boyutu Puan Ortalaması Üzerinde 2x2 Son Faktörde Tekrar Ölçümlü ANOVA Sonuçları	138
Tablo 29. MİHÖ Özbakım Becerileri Alt Boyutu Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları	140
Tablo 30. Duyu Temelli İlkokula Hazır Oluş Eğitim Programının MİHÖ Özbakım Becerileri Alt Boyutu Puan Ortalaması Üzerinde 2x2 Son Faktörde Tekrar Ölçümlü ANOVA Sonuçları	140
Tablo 31. MİHÖ Gelişim Formu Toplam Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları	141
Tablo 32. Duyu Temelli İlkokula Hazır Oluş Eğitim Programının MİHÖ Gelişim Formu Toplam Puan Ortalaması Üzerinde 2x2 Son Faktörde Tekrar Ölçümlü ANOVA Sonuçları	142
Tablo 33. Duyusal Değerlendirme Formu Toplam Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları	143
Tablo 34. Duyu Temelli İlkokula Hazır Oluş Eğitim Programının Duyusal Değerlendirme Formu Toplam Puan Ortalaması Üzerinde 2x2 Son Faktörde Tekrar Ölçümlü ANOVA Sonuçları	144
Tablo 35. MİHÖ ve Duyusal Değerlendirme Formu Kalıcılık Testi Sonuçları	145

GİRİŞ

Gelişimin, canlıların yaşamına yön veren ve devam eden bir süreç olduğu bilinmektedir. Anne karnından başlayan bu süreç fiziksel- zihinsel, sosyal-duygusal, dil ve günlük yaşam becerilerimizdeki değişimleri içeren bir süreci kapsamaktadır. Bu sürecin temel olarak kabul edilen iki faktörden etkilendiği bilinmektedir. Kalıtım ve çevre olarak sınıflandırılan bu faktörler gelişim olgusunu anlamlandırmamızı sağlamaktadır. Kalıtım, anne ve babadan gelen DNA yapılarının birleşmesi sonucu bebeğe geçen; biyolojik unsurlar; fiziksel özelliklerimiz, genetik hastalıklar, zekâ, heyecan, kaygı gibi birçok psikolojik durumu kapsamaktadır (Aydın, 2020; Ünver Bağcıoğlu, 2015; Bartan, 2021; Yılmaz, 2019; Trawick-Smith, 2013). Çevre ise doğuştan sahip olduğumuz genetik özellikleri geliştiren ya da gelişmesini engelleyen dış faktörleri içermektedir. Bebeğin daha doğmadan anne karnındayken maruz kaldığı çevresel etkiler; annenin kullandığı ilaçlar, annenin geçirdiği psikolojik ve fizyolojik hastalıklar, annenin beslenme şekli, annenin olumsuz alışkanlıkları (uyuşturucu madde- sigara- alkol vb.), annenin yaşı, anne ile bebeğin kan uyumsuzluğu, annenin maruz kaldığı radyasyon ya da x ışınları gibi durumlar, gelişimi olumsuz olarak etkileyen çevresel faktörler olarak belirtilmektedir (McDevitt ve Ormrod, 2007; Trawick-Smith, 2013; Tepeli, 2021). Bunların yanı sıra hem doğum sürecinde karşılaşılabilecek olumsuz durumlar; bebeğin oksijen alamaması gibi, hem de doğum sonrası maruz kalınan olumsuz durumlar; annenin bebeği reddetmesi, bebeğin yeteri kadar beslenmemesi, güvenli bir aile ortamının olmaması, olumsuz anne baba tutumları, ailenin sosyo-ekonomik olarak yetersiz oluşu vb. çocuğun gelişimini engelleyen unsurlar olarak görülmektedir (Ünver Bağcıoğlu, 2015; Er Sabuncuoğlu, 2015; Aydın, 2016; Senemoğlu, 2018; Tepeli, 2021). Bu açıklamalardan da anlaşılacağı üzere gelişim, genetik ve çevreden etkilenen, süreklilik gösteren değişim süreci olarak nitelendirilmektedir.

İnsanoğlu anne karnında başladığı gelişim sürecine çevresiyle girdiği sürekli bir etkileşim ve öğrenme süreci ile devam etmektedir. Canlıların çevresi ile

etkileşiminde kilit nokta duyu organlarımız tarafından algıladığımız uyarılar olmaktadır. Duyu, merkezi sinir sistemi ile çevreden alınan uyarıların anlamlandırılması sonucu organizmayı harekete geçiren etken olarak tanımlanmaktadır (Çetin Sultanoğlu ve Aral, 2015). Kranowitz'e (2014) göre duyuvarın iki görevi bulunmaktadır. Bunlardan ilki yaşamımızı devam ettirmemizi yani güvende olduğumuzdan emin olmamızı sağlamak diğeri ise hissedilen bu güvenlik duygusu ile çevremizi daha aktif olarak keşfederek, sosyalleşmemize katkı sağlamaktır. Bu doğrultuda çevreye adaptasyonu ve öğrenme için uyarı, duyu ve algı ilişkisinin önemi vurgulanmaktadır. Vücudumuzun, uyarıları hem içten hem de dıştan duyuvar yolu ile algılaması bilgi edinme ve öğrenme sürecinin temelini oluşturmaktadır. Bu süreç birçok duyunun aktif olarak birlikte çalıştığı bir döngüyü kapsamaktadır. Duyular anne karnından başlayarak çocukluk boyunca gelişmeye devam etmekte ve canlıların, kendisini ve çevresini keşfetmesi, yeni deneyim ve öğrenmeler oluşturmalarını sağlamaktadır (Deretarla Gül, 2020). Duyular tarafından alınan uyarılar algılama boyutunda farklı bir süreci ifade etmektedir. Algı; duyuvarlardan gelen verilerin örgütlenip, yorumlanması, sonuç olarak çevredeki nesne olay ve durumları anlamlandırma süreci olarak tanımlanmaktadır (Cömert Özata, 2015). Algılama süreci çevreden gelen uyarılarla (bir ağaç ya da koku) başlamakta, algılama sürecinde anlamlandırma ve tanımlama sonucu oluşan davranışsal tepkilerle son bulmaktadır. Bu döngü algısal süreç olarak tanımlanmakta ve çevresel uyarı-uyarını algılama- uyarını tanımlama- uyarana yönelik eylemde bulunma ve bilinçli deneyimlerden oluşmaktadır (Goldstein, 2019). Görüldüğü üzere uyarılar davranışların oluşması ve öğrenme niteliği bakımından önemli bir role sahip olmaktadır. Çocukların öğrenebilmeleri için zengin uyarıcılarla dolu bir çevre ile etkileşim halinde olmaları gerekmektedir (Seven, 2019).

Canlılar çevrelerindeki uyarıları yedi farklı duyu yoluyla algılayabilmektedir. Duyular dışsal (exteroseptif) ve içsel (introseptif) duyuvarlar olarak iki kategoride incelenebilmektedir. Dış duyu sistemleri; görme, işitme, taktil, koku, tat duyuvarlarımızı içermektedir. Görme duyuvarımızla insanları, nesnelere, renkleri ve uzamsal sınırları tanırız. Tat alma duyuvarımızla tatlı, ekşi, acı gibi farklı tatları algılarız. Koklama duyuvarımızla çevremizdeki kokuları algılarız. İşitme duyuvarımızla ise sesleri algılayıp beyin sapında anlamlandırırız. Vücudumuzu tamamen kaplayan ve

bizi dış dünyadan koruyan duyumuz ise dokunma (taktil) duyumuz olmaktadır. Hız, hareket ve denge durumlarını belirleyen vestibüler (denge) duyumuz ile tüm bedenimizle ilgili her türlü durumda bilgi sahibi olmamızı sağlayan propriyosepsiyon (beden farkındalığı) duyumuz ise içsel duyularımızı oluşturmaktadır (Albayrak Sidar, 2020). Duyularımız, gelişim sürecinin devam etmesinde önemli bir rol üstlenirken aynı zamanda çevre ile kurduğumuz iletişimi ve etkileşimi şekillendirmektedir.

Duyular yoluyla elde edilen bilgilerin işlenebilmesi, uyanların davranışa ve öğrenme yaşantılarına temel oluşturması için çocuğun hazırbulunuşluk düzeyi önemli bir unsurdur. Hazırbulunuşluk; birçok yeterlilik alanını kapsayan, geniş perspektifli bir kavramdır. Farklı parametrelerin ve unsurların etkilediği hazırbulunuşluk kavramının tanımlanması da çeşitlilik göstermektedir. Hazırbulunuşluk her ne kadar olgunlaşma kavramını çağırırsa da sadece olgunlaşma düzeyini değil kişinin ilgi, fiziksel ve psikolojik iyi olma durumunu, yeteneklerini, güdülenme ve önceki öğrenme yaşantılarını da kapsayan bir kavram olduğu belirtilmektedir (Akbağ, 2021). Bir başka tanımda ise hazırbulunuşluk; çocuğun bütün gelişim alanlarının yeteri düzeyde olgunlaşarak öğrenme için gerekli olan tüm yeterlilik süreçlerine sahip olması olarak tanımlanmıştır (Oktay, 2010). Bütün gelişim alanlarının hızla geliştiği erken çocukluk yılları beyin ve fiziksel gelişimin olgunlaştığı (Seven, 2019) ve yaşanan deneyimlerin sonucu zenginleşen öğrenme süreçlerini kapsayan bir dönemdir. Bu kapsamda erken çocukluk dönemindeki çocukların hazırbulunuşluk düzeyleri onların gelişimlerinde kritik bir öneme sahip olmaktadır. Erken çocukluk döneminde çocuklara gelişimlerine uygun, sistemli ve programlı bir şekilde alanda eğitimli ve yetkin kişilerce onların merak duygularından hareketle ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda hazırlanacak öğrenme ortamları sunulması okul öncesi eğitim sürecinin hedefi olarak belirlenmiştir (Meb, 2013). Bu kapsamda okul öncesi eğitimin dört temel amacı bulunmaktadır;

1. Çocukların beden, zihin ve duygu gelişimini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlamak,
2. Onları ilkokula hazırlamak,
3. Şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetiştirme ortamı yaratmak,
4. Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamaktır.

Bu amaçlar göz önünde bulundurulduğunda çocukları ilkokula hazırlamak diğer tüm amaçlarla desteklenerek önemli bir hedef haline gelmektedir. Çocuğun ilkokula hazır olmasının temelinde çocukların bilişsel, duygusal, akademik gelişimlerini de destekleyen okul öncesi eğitim yer almaktadır (Polat ve Atış Akyol, 2021).

İlkokula hazırbulunuşluk kavramı ile ilgili çalışmalar incelendiğinde bu kavramın tüm gelişim alanlarını içeren kapsamlı bir hazırbulunuşluğu ifade ettiği görülmektedir. Okula hazırbulunuşlukla ilişikli olarak okula uyum kavramının kuramsal temelinin Urie Bronfenbrenner in ekolojik sistemler teorisi oluşturduğu bilinmektedir. Bu kuramın yanı sıra Rimm Kaufman ve Pianta (2000) tarafından hazırlanan okula geçişte ekolojik ve dinamik model de okula hazırlık kavramını açıklamaya çalışan bir felsefe olarak incelenmektedir (Polat ve Atış Akyol, 2021). Benzer Şekilde alanyazın incelendiğinde ilkokula hazırbulunuşluğu açıklayan farklı yaklaşımların da olduğu görülmektedir. Bu yaklaşımlar genel olarak: gelişimsel, çevresel, sosyal, etkileşimci görüş olmak üzere dört başlık altında incelenmektedir

İlkokula hazırbulunuşluk kavramı kapsamlı ve uzun bir süreci ifade etmektedir. Bu doğrultuda hazırbulunuşluğu etkilen faktörler bulunmaktadır. İlkokula hazır olma durumunu etkileyen faktörler, fiziksel (ocuğun sağlık durumu, ince ve kaba motor becerilerinin gelişimi vb.), zihinsel (mantık yürütme, problem çözme becerisi, dili kullanma yetkinliği, merak ve ilgisi vb.), çevresel (zengin uyaranlar, anne baba tutumları vb.), sosyal- duygusal (duygularını tanıma ifade etme, iletişim kurabilme, işbirliği yapma vb.) faktörler başlıkları altında incelenebilmektedir (Din, 2013).

Okula uyumun ve hazırbulunuşluğun kapsamlı, etkileşimli ve gelişim gösteren bir süreç olduğu bilinmektedir. Bu süreçte çocuğu etkilen faktörlerle beraber dşnldğinde ilkokula hazırbulunuşluk, özelde çocuğu ilgilendiren ve etkileyen bir durum gibi görülse de diğer bağlımların da hazırbulunuşluğunu içeren bir olgu olduğu görülmektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde okula hazırbulunuşluğun; çocuğun hazır olması, okulların hazır olması, ailelerin hazır olması Şeklinde üç boyutu olduğu ifade edilmektedir. Çocuğun hazır olması: Çocuğun gelişim ve öğrenme sürecinin önemini, okulların hazır olması: okulların çocukların öğrenme süreçlerini etkin kılacak fiziksel yapıda olmasını, ailelerin hazır olması ise

çocuğu yetiştiren anne ve babanın benimsedikleri tutum ve desteklerinin etkisini ifade etmektedir (UNİCEF, 2012).

Problem Durumu

Erken çocukluk döneminde çocukların okula yumuşak bir geçiş yapması oldukça önemli bir durum olmaktadır. İlkokula geçişte sahip olunması gereken yeterlilikleri kazanamamış çocukların hem akademik becerilerinde hem de öğrenme isteklerinde olumsuz bir etkiye sebep olduğu bilinmektedir. Ayrıca okula uyum için çocukların sahip olması gereken ön becerilerin yansıra onların gelişimlerine, ilgi ve ihtiyaçlarına uygun olarak hazırlanan programların ve bu programların uygulanacağı okulların da önemi vurgulanmaktadır (Oktay, 2018)

Yaşamın her yeni evresi bir öncekinin izlerini taşır. Bu da bizi bir sonraki evreye ya hazırlıklı kılar ve uyum sağlamamıza yardımcı olur ya da çeşitli zorluklarla karşı karşıya bırakır. Yapılan birçok araştırma çocukların okula öğrenme ile ilgili ön becerilere sahip olarak başladıklarında okul başarılarını da olumlu yönde etkilediğini göstermektedir (Oktay, 2018)

İlkokula hazır olan çocukların genel olarak şu yeterlilik alanlarına sahip olması beklenir:

- Kendini tanımalı ve yeterlilik alanlarının farkında olmalı
- Sorumluluğunu üslenebilmeli
- Farklılıklara saygı duymalı
- Hem kendi kültürünün hem başka kültürlerin değerlerini kabul etmeli,
- Kendini doğru ifade edebilmeli
- Arkadaşlık ilişkileri kurabilmeli
- İletişim kurabilmeli
- Duyularını etkin olarak kullanabilmeli
- Sırada dik ve mesafesini ayarlayarak doğru oturabilmeli
- Tuvalet kontrolünü sağlamalı (Oktay ve Polat Unutkan, 2003).

Bu yeterlilik davranışlarını arttırmak mümkündür. Ülkemizde uygulanan okul öncesi programı incelendiğinde tüm gelişim alanlarında çocukların deneyimleyerek göstergeleri uygulaması ve kazanımlara ulaşılması gerektiği belirtilmektedir. Bu doğrultuda sınıf ortamının düzenlenmesi, kazanım ve göstergelerin sarmal bir şekilde farklı etkinlik türleri ile çocuklara sunulması beklenilmektedir. Bu dönemde

çocuklara sunulacak planlama ve etkinliklerin ilkökul programları ile uyumlu ve yeterli olması çocukların ilkökula uyumunu arttıracak ve daha hazır bir halde okula başlangıç yapmalarına yardımcı olacaktır (Alisinanoğlu ve Şimşek, 2012).

Duyuların aktif olarak kullanıldığı çocukluk döneminde çocuklar çevre ile etkileşimleri sonucu öğrenme yaşantıları oluşturmaktadır. Çocukların duyuları ile çevreyi keşfetmeleri, tanımaları bilinçli duyu eğitimin önemini ortaya koymaktadır (Ceylan, Beşir ve Sultan, 2021). Çocuklar erken çocukluk dönemi olarak ifade edilen yaşamlarının ilk sekiz yılında birçok duyusal deneyim yaşamaktadır. Reflekslerle dünyaya gelen bebeklerin bu refleksleri daha sonra bilinçli eylemlere dönüştürmesi, duyuları yolu ile edindikleri zengin yaşantılar sonucu oluşmaktadır. Bu duyusal zenginleşme sürecinde çocuk aktif olarak yer almaktadır. Bu durum çocukların yaş ve gelişim özellikleri dikkate alınarak sunulacak öğrenme ortamlarının ve sunulan öğrenme fırsatlarının önemini ortaya koymaktadır (Deretarla Gül, 2020). Erken çocukluk eğitime yön veren ve gelişmesine önderlik eden birçok bilim insanı ve düşünürler, bu yıllarda çocuklara verilecek eğitimin, onların duyularını geliştirmeye ve birçok duyusunu aktif olarak kullanmasına imkân verecek şekilde olması gerektiğini vurgulamıştır. Comenius ilk resimli kitap olan Orbis Picturs'da nesnelere ve resimlerini bir arada kullanarak, çocukta en iyi öğrenmenin duyular yoluyla oluşacağını ifade etmiştir. Benzer şekilde Pestalozzi, Rousseau ve Frobel de çocukların duyuları yoluyla eğitim almasını savunmuşlardır (Oktay, 2004). Duyuların eğitimi, günümüzde dünya üzerinde birçok farklı ülkede uygulanan farklı erken çocukluk eğitim programında da yer almaktadır. Bu yaklaşımlardan biri olan Montessori yaklaşımında duyular ve duyuların eğitiminin temele alındığı bilinmektedir (Oğuz ve Köksal Akyol, 2006). Bir diğer yaklaşım olan Reggio Emilia yaklaşımında çevre üçüncü öğretmen olarak kabul edilmiş çevrenin çocukların merak ve motivasyonlarını arttıracak şekilde oluşturulması, zengin uyaranların oluşturduğu bir çevrede deneyim kazanmaları ve farklı süreçlerle bilgilerinin yapılandırılması temele alınmıştır (Aydemir Özalp ve İnan, 2020). Benzer şekilde Waldorf yaklaşımında ise çocukların deneyimlerini tamamen doğal yollarla ve doğada var olan uyaranları, duyuları ile edindikleri deneyimler yolu ile bütünleştirerek bilgi edinmeleri amaçlanmaktadır (Taştepe ve Başbay, 2015). Ülkemizde uygulanan okul öncesi eğitim programı da çocuğu merkeze alan ve çocuğun bütüncül gelişimini

destekleyen bir program niteliğindedir. Bu kapsamda çocukların gelişim özelliklerine göre belirlenen kazanım ve göstergeler doğrultusunda, çocuklara çeşitli etkinlikler planlanmaktadır. Bu etkinlikler planlanırken öğretmenin, çocukların ilgi ihtiyaç ve bireysel farklılıklarını ön planda tutması gerekmektedir (Şimşek Çetin, 2020). Kazanım ve göstergeler incelendiğinde her gelişim alanında duylara ve duyların desteklenmesine yönelik ifadelerin yer aldığı görülmektedir. Beyin gelişiminin en hızlı olduğu okul öncesi dönemde çocuklara sunulan zengin öğrenme ortamları ve öğrenme yaklaşımları onların tüm gelişim alanlarını desteklemektedir. Bu durum çocukların benlik oluşumunu, iletişim becerilerini, sosyal duygusal uyumunu ve kişilik gelişimini olumlu yönde desteklemektedir.

Okul öncesi eğitim sürecinde çocuğun gelişimi genel anlamda ailenin ve toplumun da gelişiminde temel rol oynamaktadır. Ailenin ve toplumun çocuğa bakış açısının değişmesine temel olan okul öncesi eğitim, çocukların akademik yaşamlarına da olumlu katkı sağlamaktadır. Bu doğrultuda ülkelerin okul öncesi döneme ilişkin oluşturdukları eğitim politikaları, toplumların gelişimini etkileyen önemli ve kritik bir süreci kapsamaktadır (Kuru Turaşlı, 2018). Ülkemizde okul öncesi eğitimin temel amaçları, 1974'teki 9. Milli Eğitim Şurasında, Milli Eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak düzenlenmiş ve belirlenmiştir (Deretarla Gül, 2018). Hazırlanan ve revize edilen tüm programlar bu temel amaçları vurgulamaktadır. Bu doğrultuda ülkemizde uygulanan Okul öncesi eğitim sürecinin hedefi çocuklara zengin uyaran ve uyarıcıların sunulduğu, duyları harekete geçiren ve çocuğu merkeze alarak tüm gelişim alanlarını destekleyen, Türkçeyi doğru kullanan ve bireysel farklılıkları göz önünde bulundurarak onları ilkokula hazırlayan bir eğitim süreci oluşturmaktır. Bu temel amaçları gerçekleştirme doğrultusunda hazırlanacak ve uygulanacak olan eğitim süreçlerinin duyların aktif kullanımını temel alacak şekilde hazırlanması önemli bir unsur olmaktadır. Tüm bu bilgiler ışığında araştırmanın problem cümlesi şu şekildedir;

'Duyu temelli ilkokula hazırlık eğitim programının 60-72 aylık çocukların ilkokula hazırbuluşluğuna etkisi ve uygulamaya katılan öğretmen ile ebeveynlerin süreçle ilgili görüşleri nedir? Bu bağlamda aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır.

Araştırmanın Alt Problemleri

1. Duyu temelli ilkokula hazırlık eğitim programının uygulandığı deney grubu çocukları ile mevcut okul öncesi eğitim programının uygulandığı kontrol grubu çocuklarının, matematik becerileri, fen becerileri, ses çalışmaları ve kalem tutma becerileri ön test, son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır?
2. Duyu temelli ilkokula hazırlık eğitim programının uygulandığı deney grubu çocukları ile mevcut okul öncesi eğitim programının uygulandığı kontrol grubu çocuklarının, zihinsel-dil gelişimleri, sosyo-duygusal gelişimleri, fiziksel gelişimleri ve öz bakım becerileri ön test, son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır?
3. Duyu temelli ilkokula hazırlık eğitim programının uygulandığı deney grubu çocukları ile mevcut okul öncesi eğitim programının uygulandığı kontrol grubu çocuklarının, duyuşal özellikleri ön test, son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır?
4. Duyu temelli ilkokula hazırlık eğitim programının uygulamaları sonrasında yapılan görüşmelerden elde edilen nitel bulgular, deneysel uygulamaya ilişkin nicel bulguları ne düzeyde açıklamıştır?

Araştırmanın Amacı

İnsan yaşamında kritik bir öneme sahip olan erken çocukluk döneminde çocukları bütünsel olarak desteklemek ve erken müdahale programlarını uygulamak için çocukların gelişiminin yakından takip edilmesi ve uygun uyaranların sunulması önemli bir unsurdur. Bu noktada özellikle erken çocukluk döneminde duyuları ve duyu eğitimini temele alan programların uygulanması, incelenmesi ve takip edilmesi gerekmektedir. Okul öncesi eğitim programı incelendiğinde çocuklara somut yaşantılar sunulması, uyaran açısından zengin ve çeşitli bir eğitim ortamı oluşturulması ve çocukların bireysel farklılıklarını göz önüne alarak planlamaların yapılması ve onları bir sonraki eğitim- öğretim kademelerine hazırlamayı amaçlandığı görülmektedir. Bu kapsamda çocukların özellikle yaratıcılık, merak, keşfetme, özelliklerinden faydalanılması belirtilmektedir. Tüm sürecin özellikle çocuk merkezli ve oyun temelli yürütülmesi zorunluluğu çocuklara çok yönlü deneyimler sunulması gerekliliğini belirtilmektedir. Tüm bu bilgiler ışığında

çocuklara programda ifade edilen çok boyutlu ve çok yönlü zenginleştirilmiş ortamların hazırlanması, onların uyaranları birden çok duyusu ile algılaması ve öğrenme yaşantılarını kalıcı ve etkili bir duruma getirmesini sağlayacaktır. Bu araştırmada amaç okul öncesi eğitimin temel amaçlarından biri olan çocukları ilkokula hazırlamak ilkesini hazırlanan duyu eğitim programı ile desteklemektir. Bu kapsamda hazırlanacak ilkokula hazırbulunmuşluğu destekleyen duyu eğitim programında kullanacak materyallerin ve hazırlanacak etkinliklerin, çocukların kalıcı ve etkileşimli öğrenme yaşantılarını destekleyecek nitelikte olması hedeflenmektedir. Sonuç olarak bu araştırmanın genel amacı; Okul öncesi eğitimi alan 60-72 aylık çocuklara yönelik hazırlanan duyu temelli ilkokula hazırlık eğitim programının, çocukların ilkokula hazırbulunmuşluğuna etkisinin incelenmesidir.

Araştırmanın Önemi

Beyin gelişiminin en hızlı olduğu okul öncesi dönemde çocuklara sunulan zengin öğrenme ortamları ve öğrenme yaklaşımları onların bütünsel gelişimlerine katkı sağlamaktadır. Bu dönemde çocukların bilişsel, sosyal-duygusal, dil, fiziksel gelişimleri ile özbakım becerilerinin desteklenmesi, onların günlük yaşam becerilerine ve sonraki eğitim- öğretim süreçlerine uyumu ve hazır oluşu için temel oluşturmaktadır. Çocukların, kendi yeterliliklerini farkettileri aynı zamanda toplumsal yaşama uyum sürecinde, norm ve değerleri benimsedikleri ve modelledikleri ilk kurum, okul öncesi eğitim kurumları olmaktadır. Bu doğrultuda erken çocukluk eğitim kurumlarında sunulacak nitelikli eğitim sadece çocuğa değil aynı zamanda toplumsal gelişime de katkı sağlamaktadır. Anne karnında başlayan öğrenme sürecini başlatan temel unsur, duyular vasıtası ile algılanan uyaranlar olmaktadır. Beyinde kavramların ve algıların anlamlandırılması ve etkin öğrenme süreci için duyuların aktif olması gerekmektedir. Fetal dönemde başlayan duyu gelişimi erken çocukluk sürecinde de devam etmekte, çocukların keşfetme, öğrenme ve deneyimleme eylemlerine öncülük etmektedir. Çocukların öğrenme süreçlerine, duyularını aktif kullanacakları uyaranların eklenmesi, onların çok boyutlu bilgi edinmelerine katkı sağlayacağı bilinmektedir. Okul öncesi eğitim sürecinde çocukların gelişimleri planlı ve sistemli bir şekilde desteklenmektedir. Çocukların sosyal duygusal, fiziksel ve günlük yaşam becerileri kapsamında gelişimlerinin

desteklenmesinin yanı sıra akademik becerilerini de kapsayan bilişsel –dil gelişimlerinin de desteklenmesi hedeflenmektedir. Okul öncesi eğitim sürecinde, temel amaçlarından biri olan çocukları ilkokula hazırlamak doğrultusunda; kalem tutma becerisi, matematik becerileri, ses çalışmaları, fen becerileri, fiziksel- sosyal-bilişsel-dil- öz bakım becerilerine yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Çocuklara uygulanan bu etkinlik ve öğrenme süreçlerinin, birden çok duyunun aktif olacak şekilde sunulması, kalıcı ve etkin öğrenmeyi sağlayacağı bilinmektedir. Bu doğrultuda özellikle öğrenme yaşantılarının zengin duyuusal deneyimlerle çocuklara sunulması özellikle erken çocukluk döneminde önemli bir faktör olmaktadır. Duyuların öğrenme ve eğitim sürecinde her zaman aktif rol oynadığı bilinmesine rağmen genellikle yapılan çalışmaların özel gereksinim ve pedagojik çalışmalar çerçevesinde değerlendirildiği görülmektedir (Geert ve Ian, 2019). Çocukların erken dönemlerinde duyularını desteklenmesi ve bu doğrultuda sunulacak eğitim süreçleri çocukların çevreleri ve kendileri hakkında farkındalıklarını arttırarak nesnelerin; renk, koku, boyut, şekil, tat, uzaydaki konum gibi becerileri kazanmasına destek olmaktadır. Bu kapsamda etkin öğrenme ortamları ve çocuğun yetiştirilmesinde rol alan diğer paydaşlar (öğretmen ve ebeveyn) oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Alisinanoğlu ve Bartan (2022), ülkemizde yapılan okul öncesi eğitim alanına ilişkin duyu temelli çalışmaların yetersiz olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bu araştırmanın sonucuna paralel olarak, alanyazın incelendiğinde erken çocukluk döneminde duyuları temele alan ve ilkokula hazırbulunuşluk kapsamında etkisini araştıran herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Yapılan bu çalışmanın ülkemizde okul öncesi eğitim alanına katkı sağlayacağı, alan uzmanlarının ve alan öğretmenlerinin farkındalığını arttıracacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma, çalışmaya katılan deney ve kontrol grubu ile sınırlıdır.
2. Araştırma, 60-72 ay arası çocuklarla sınırlıdır.
3. Duyu temelli ilkokula hazırlık eğitim programı haftada 2 gün olmak üzere, 10 hafta ve 20 gün ile sınırlıdır.
4. Araştırma veri toplama araçlarıyla elde edilen verilerle sınırlıdır.

BİRİNCİ BÖLÜM

Kuramsal çerçeve kapsamında duyular ve ilkokula hazırbulunuşluk kavramlarına ilişkin bilgiler literatür ışığında sunulmuştur.

1. KURAMSAL ÇERÇEVE

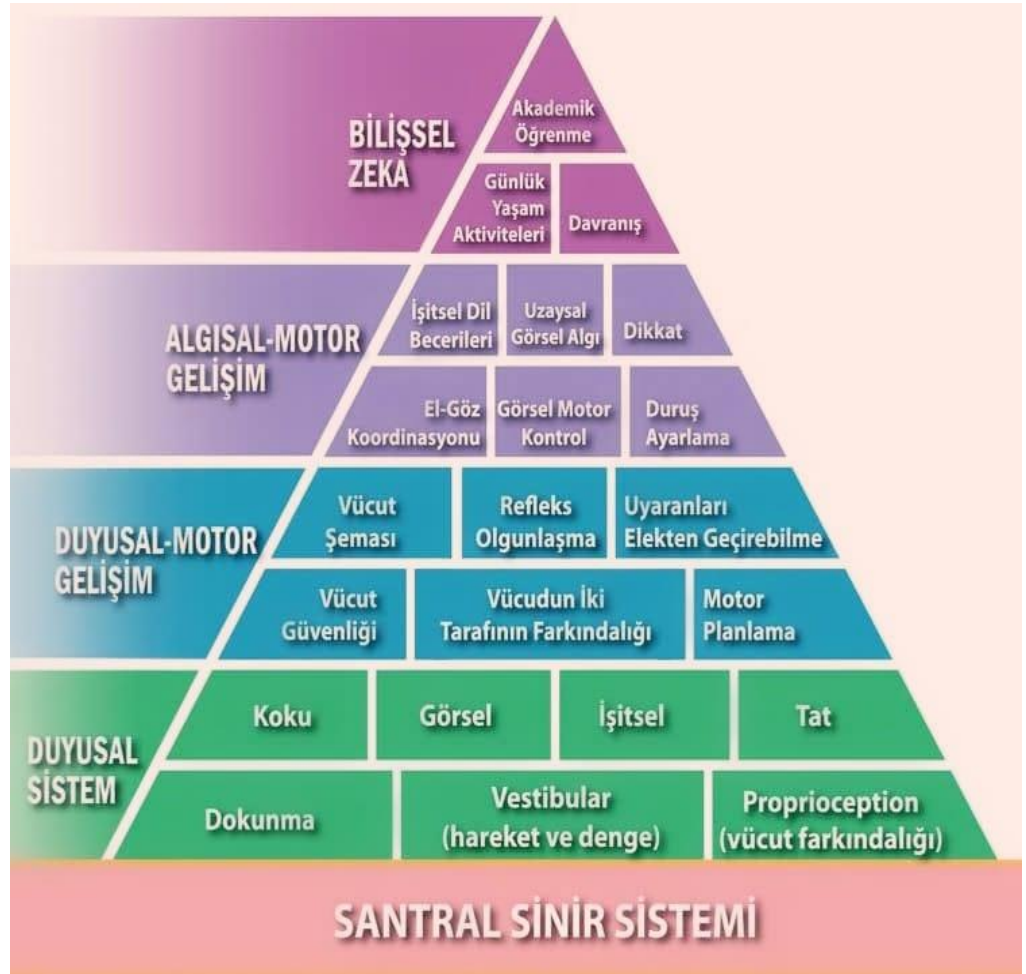
1.1. DUYULAR VE İŞLEVLERİ

Vücudumuzun hem bedenden hem de çevreden almış olduğu uyaranları fark edebilmesi için gelişmiş bir sinir sistemine sahip olduğu bilinmektedir. Sinir sistemine ulaşan sinyaller duyularımız yoluyla fark edilmektedir. Beyin sinir ağları vasıtası ile ulaşan bilgileri işlemekte ve uygun tepkiler oluşturacak davranış oluşturmaktadır. Bu noktada doğru davranışı ya da tepkiyi oluşturmak için duyuların uyaranları fark etmesi temel basamağı oluşturmaktadır.

Vücudumuzun içinden, dışından ve çevreden duysal deneyimler yolu ile elde ettiği duysal bilgiler, duyu organlarının etkileşime girmesi sonucu oluşmaktadır. Bu etkileşim sonucu açlık, tokluk, sıcaklık, basınç, görme, koklama, duyma, vücut hareketleri ve vücudun pozisyonu gibi bilgileri anlamlandırarak uygun davranışın ortaya çıkması sağlanmakta ve homeostatik denge denilen vücudun uyum dengesini kurmaktadır. Bu doğrultuda duysal sistemlerin incelenmesi, erken çocukluk döneminde onların, uygun tepkide bulunma, sosyal gelişim ve duygularını kontrol etme gibi davranışlarının ortaya çıkmasında, duyuların ve duysal deneyimlerin önemini ortaya koyması bakımından kritik bir öneme sahip olmaktadır (Ender, Demirbaş ve Balıkçı, 2022).

Erken çocukluk dönemini kapsayan yaşamın ilk sekiz yılı çocuklar için belirli temel becerileri barındırmaktadır. Bu becerilerinin en önemlisi, bu süreçte yaşanılacak her deneyimin, çocukların duyularını ve sinir sisteminin uyumunu belirten, “organizasyon” olarak ifade edilmektedir. Örneğin, yeni doğan bir bebek, duyularından edindiği bilgileri başlangıçta anlamlandıramamakta ve karmaşık olan bu bilgi akışını zamanla anlamlandırmaktadır. Bu bilgiler anlamlı hale geldikçe

yürüme, koşma, ayakta durma gibi davranışları içsel bir motivasyonla destekleyen bir zemin oluşturmaktadır. (Ender, Demirbaş ve Balıkcı, 2022). Bununla birlikte ilerleyen yıllarda deneyimlenen bu davranışlar amaçlı ve daha komplike davranışlara dönüşmektedir. Özellikle yaşamın en kritik gelişim dönemlerinden biri olan erken çocukluk döneminde çocukların sahip olduğu keşfetme ve merak duyguları, çevreden aldıkları uyaranları doğru bir şekilde organize edip anlamlandırdıkça, gelişimsel olarak zengin bir öğrenme deneyimi oluşturmaktadır. Williams ve Shellenberger tarafından oluşturulan grafik, insan sinir sistemi gelişiminin, günlük yaşam becerileri, dikkat becerileri ve akademik becerilerle ilişkisini göstermektedir. Temelde ilk altı yıla kadarki gelişimi gösteren bu grafik başlangıçta edinilen basit becerilerin bir üst basamakta daha karmaşık ve komplike becerilerin temelini oluşturduğu göstermektedir (akt. Albayrak Sidar, 2020).

<https://www.facebook.com/esgem.tr/posts/803939730209354/> adresinden alınmıştır.

Grafikte görüldüğü gibi, beyin gelişiminin oldukça hızlı ve önemli olduğu okul öncesi dönemde edinilen temel beceriler, çocukların sosyal-duygusal-algısal-fiziksel ve akademik becerilerinin temelini oluşturmaktadır (Albayrak Sidar, 2020). Çocukların çevreleri ile sağlıklı bir ilişki kurabilmeleri için bedenleri hakkında bilgi sahibi olmaları ve duyuları tarafından bilgileri doğru bir şekilde algılamaları gerekmektedir. Bu sürecin doğru bir şekilde işlememesi durumunda çocuklar, gelişmek ve öğrenmek için ihtiyaç duydukları verileri elde edememektedir (Albayrak Sidar, 2020). Bu olumsuz süreç çocuklarda farklı davranış ve gelişim problemlerine yol açabilmektedir. Bu durumu engellemek için beynin besini olan duyu verilerinin çeşitli uyaranlarla, farklı duylara hitap edecek şekilde çocuklara sunulması gerekmektedir. Bu sebeple çocukların erken yıllarda eğitimi ve desteklenmesinden sorumlu olan okul öncesi eğitimcilerinin ve ailelerin duyu ve duyu organlarını tanıması ve bu konuda farkındalıklarının artması gerekmektedir.

Duyular yaşamı devam ettirme, güvende olma ve sosyalleşme becerilerinin gelişmesine yardımcı olmaktadır. Beynimiz, duyu sistemleri yoluyla çevreden ve bedenimizden farklı nitelikte sinyaller almaktadır. Alınan bu sinyaller farklı duyularımız yoluyla beyne iletilmekte ve işlenmektedir. Bu doğrultuda duylardan alınan verilerin bütünleştirilmesi ve uyum içinde çalışması gerekmektedir (Kranowitz, 2014).

Kendimiz ve çevremiz ile ilgili bize bilgi sağlayan 3 çeşit duyu bulunmaktadır. Bunlar;

1. Görme ve duyma ile bize uzakta ne olduğunu, dokunma, koku ve tat aracılığıyla vücuda ne olduğunu,
2. Hareket ve yerçekimine karşı vücudun pozisyonunu ve nasıl hareket ettiğini,
3. İç organlarımızın içindeki duyularla vücudun içinde ne olduğunu anlamamıza yardımcı olmaktadır (Ayres, çev.2023).

Alan yazın incelendiğinde genel olarak duyu türleri ve sınıflandırılması şu şekildedir:

Vücudun dışından gelen uyaranları alan duylar:

1. Görme ya da görsel duyu
2. Duyma ya da işitsel duyu
3. Tatma ya da tat alma duyusu

4. Koku ya da koklama duyu

5. Dokunma ya da taktil duyu

Vücutun boşlukta nerde olduğunu ve nasıl hareket ettiğini algılayan duylar

1. Pozisyon ve hareket ya da propioseptif duyu (beden farkındalığı)

2. Denge ya da vestibüler duyu

Vücutun içinden gelen sinyalleri alan duylar ya da Viseral duyu

Bu sınıflamanın yanı sıra literatürde farklı sınıflama türleri de bulunmaktadır. Dışsal duylar (görme, duyma, tat, taktil, koku) ve içsel duylar (vestibüler, propioseptif) (Kranowitz, 2014; Albayrak Sidar, 2020, Lindsey ve Peske, çev. 2021). Özel duylar, genel duylar (Moller, 2003).

Bu çalışmada viseral duyu inceleme kapsamına alınmamış yedi duyu detaylandırılmıştır.

1.1.1. Görme Ya Da Görsel Duyu

Görme görüntüleri anlamamızı, hareket halinde olan şeyleri fark etmemizi ve tepki vermek için hazırlanmamızı, kontrast ve keskinliği algılamamızı sağlayan komplike bir duyu sistemi olmaktadır. Görmeyi başlatan etken ışık ya da ışığın değişmesidir (Kranowitz, 2014). Beynimize ulaşan duysal bilgilerin büyük bir kısmı görme duyusundan alınmaktadır. Görsel duyu, gözler yoluyla gelen verilerin diğer duylardan gelen verilerle bütünleştirilerek vücudumuzun konumu, dengelenmesi, fark edilmesi, hareket etmesi ile ilişkili bilgileri sinir sistemi vasıtasıyla beyine iletmede aynı zamanda günlük yaşam becerilerini organize etmektedir. Görme duyusu öğrenme, dikkat, beden dili okuma, sosyal iletişim, empati kurma, akademik beceriler, çevreyi tanıma, anlamlandırma, keşfetme gibi duygusal, bilişsel ve fiziksel gelişimin temelinde bulunmaktadır. Görme duyusundan edinilen bilgiler, görsel algılama sürecini, görsel hafızayı, mekânsal organizasyonu, motor planlama becerileri gibi üst düzey becerilerin gelişimi için önemli bir rol oynamaktadır (Albayrak Sidar, 2021). Görsel algılama özellikle öğrenme sürecinde oldukça önemli bir yere sahiptir. Görsel algı becerilerinin, eşleştirme, ayırt etme, el- göz koordinasyonu, uzamsal ilişkiler gibi birçok becerinin organize edilmesi ve anlamlandırılması için desteklenmesi gerekmektedir. Özellikle okul öncesi yılların, görsel algı becerisinin gelişmesi için kritik bir dönem olduğu bilinmektedir. Görsel

algı becerilerinin, anlamlandırma, öğrenme, ifade etme, akademik beceri, okuma yazma, matematik becerileri gibi bilişsel aktivitelerin gelişmesinde önemli etkisi bulunmaktadır (Koyuncuoğlu, 2022; İnci ve Kandır 2021; Aral, 2021).

Okul eğitiminin yüzde 75-90 lık kısmı görmeye dayalı olmasına rağmen okul çağı çocuklarının yüzde yirmi beşinin teşhis edilmeyen görme problemi olduğu bilinmektedir (Kranowitz, 2014). Özellikle erken çocukluk döneminde gelişime paralel olarak desteklenmesi gereken birçok becerinin temelini oluşturan görme duyusunun ve görsel algının gelişimine yönelik uygulamaların, eğitim süreçlerine dâhil edilmesi kritik bir öneme sahip olmaktadır.

İlkokula hazırbulunuşluk kapsamında, okuma yazma becerisinin gelişimi için alt yapının oluşturulması gerekmektedir. Bu kapsamda çocukların sesleri, harfleri tanıyabilmesi, ayırt edebilmesi, gruplayabilmesi, yazı ve kâğıt arasındaki ilişkiyi fark edebilmesi için görsel algı noktasında desteklenmesi gerekmektedir. Bu kapsamda okul öncesinde çocuklara hazırlanacak öğrenme süreçlerinin görsel algıyı çok yönlü olarak destekleyecek, şekil, renk desen gibi figürler kullanılarak çocukların ilgilerini çekecek nitelikte hazırlanması gerekmektedir. Çocuklar için sınıf içinde bulunan her materyal görsel uyaran olarak kullanılabilir, ancak yine de okul öncesi sınıflarda bulunması gereken görsel materyallerden bazıları şu şekildedir:

- Okuma yazmayı destekleyecek harf –ses eşleştirme ve manipüle etmeye uygun kartlar,
- Kalem, boya, kâğıt, kum, gibi farklı nitelikte yazı ve çizim araçları,
- Çocuklara uygun olacak şekilde yazı ve çizim yapmalarına imkan verecek teknolojik materyaller,
- Yapbozlar,
- Görsel hafıza oyunları,
- Farklı renk, şekil ve boyutta origami, lego, veya ahşap bloklar,
- Mandala çalışmaları,
- Nesne- şekil, gölge-şekil eşleştirme oyunları,
- Sınıf içinde yerleştirilmiş görsel levha veya tabelalar,
- Değişik doku ve desende kumaşlar,
- Labirent oyunları,
- Farklı boyutları içeren görsel kartlar,

- Örüntü çalışmaları,
- Duyguları ifade eden yüz kartları,
- Ünlü ressamalara ait sanat eserlerinin görselleri,
- Nokta tamamlama çalışmaları,
- Harita ve kroki okuma çalışmaları,
- Oryantring etkinlikleri (Küçüköğlü, Tunçeli, 2021).

1.1.2. Duyma Ya Da İşitsel Duyu

İnsanların, oldukça gelişmiş bir işitme sistemine sahip olması, onları diğer canlılara göre daha ayrıcalıklı kılmaktadır (Ender, Demirbaş ve Balıkçı, 2022). İşitme sisteminin gelişimi anne karnında başlamaktadır. Gebeliğin 20. haftasında bebek, anne sesini duyabilir çevredeki sesleri fark edebilir duruma gelmektedir (Albayrak Sidar, 2020). Duyma, havada bulunan ses dalgalarının iç kulaktaki işitsel reseptörleri harekete geçirmesi ve beynin işitsel merkezine uyarıların gönderilmesi sürecini kapsamaktadır. Dışardan alınan bu uyarılar, diğer duylardan gelen sinyallerle birleştirilerek anlamlandırılmaktadır. İşitsel uyarıların organize edildiği alan görsel işlemlerin merkezine oldukça yakın bir konumda bulunmaktadır. Bu durum işitsel sinyallerin organize edilmesinde diğer duyu sinyallerinin de önemini göstermektedir. Eğer işitsel bilgi diğer duyu sistemleri ile organize olamazsa duyulan sesleri tanımlamakta ve ayırt etmekte zorluklar yaşanmaktadır (Ayles, çev.2023). İşitsel uyarıların anlama ile başlayan işitsel algı gelişimi ise sesi fark etme, sesi ayırt etme, belirleme-tanıma ve kavrama şeklinde bir süreç izlemektedir. Sesi kavrama aşaması, işitsel algı gelişiminin son basamağı olan kavrama becerisi ile çocuklar, işitsel sıralama, işitsel hafıza, işitsel tamamlama becerilerinin yanı sıra yönergeyi anlayabilme, sorulara cevap verebilme ve zıt kavramları kullanabilme becerisini de kazanmaktadır (akt. Abbak Kaçar, 2020).

İşitme sistemi sayesinde çocuklar dili ve müziği deneyimleyerek entelektüel ve duygusal gelişimlerini başka hiçbir sistemin yapamayacağı şekilde destekleyebilmektedirler. İşitme sistemi sayesinde edinilen müzik ve dil deneyimleri duygu, dil ve diğer bilişsel yetenekler başta olmak üzere beynin şekillenmesinde son derece önemli olmaktadır. Çocuk ve ebeveyn arasındaki bağın kurulmasında dokunma, koku ve görme duylarının önemli rol oynadığı bilinmektedir fakat

yalnızca işitme duyusu bu sistemlerin birlikte çalışmasına imkân tanımaktadır. İşitsel bilgiler, diğer duyuusal bilgilerle bütünleştirilebildiğinde, duyulan bilgiler anlamlı hale gelmektedir. Aynı zamanda seslerin doğru bir şekilde çıkarılabilmesi için işitme sistemi, vestibüler sistemin ve diğer duyu sistemlerinin koordineli bir şekilde çalışması gerekmektedir (Ender, Demirbaş ve Balıkçı, 2022). Çocukların dili kullanma becerisinin gelişmesinde işitsel uyaranlar oldukça önemli bir yer tutmaktadır (Koyuncuoğlu, 2022). Çocuklara sunulacak işitsel destekli eğitim ile dikkat süresi, odaklanma, sosyal etkileşim, müziksel ifade, okuma heceleme ve yazma, işitsel ayırt etme ve duyarlılık, fiziksel denge ve postür gibi birçok alanda gelişmelerine katkı sağlanmaktadır (Kranowitz, 2014).

Okul öncesi eğitim ortamlarında işitsel duyunun desteklenmesi için yapılacak düzenlemeler, sesleri tanıma, sesleri ayırt etme, seslerin yönünü tespit etme, işitsel bellek gibi becerileri desteklemektedir. Okul öncesi sınıflarda yapılabilecek düzenlemeler ve kullanılabilen materyallerden bazıları şu şekildedir:

- Çevresel sesleri tanıma ve ayırt etme çalışmaları: bu kapsamda gözlerini kapatarak duydukları sesleri tanımlama, kelime ve ses oyunları, dinlediği enstrümanların farklı özelliklerini ve tınlarını ayırt etme, ritmi hissetme, aynı sesle başlayan ve biten kelime türetme oyunları, ritme uygun dans etme, dinlenen bir ritmi tekrar etme vb., sıralı olarak söylenen kelime dizisinin arasında aynı olan kelimeleri fark etme,
- Ses değişimlerini fark edebilme: dinlediği müziğin sesinin alçalıp yükseldiğini fark edebilme, bir ya da birden fazla sözel yönergeyi sıralı olarak yerine getirebilme, sesin geldiği yönü tahmin etme, dinlenen sesin ortamını tahmin etme vb.,
- İşitsel bellek çalışmaları: hikâye dinlerken belirtilen kelimeleri seçme, kelime ya da rakam dizisini tekrar etme- tersten tekrar etme, dinlediği hikâyelerle ilgili sorulara cevap verme vb. (Küçüköğlü, Tunçeli, 2021).

1.1.3. Tatma Ya Da Tat Duyusu

Tat alma organı dildir ve dil aynı zamanda konuşma ve yutma için gerekli olan bir organdır. Dilin üzerinde, tat almayı sağlayan özel bir yapı olan epitel doku bulunmaktadır (Çetin Sultanoğlu ve Aral, 2015). Bebeklerin anne karnından itibaren geliştirdikleri emme refleksi ile paralel olarak tat sistemi de gelişmektedir. Ağızımızın içinde bulunan duyu alıcılar sayesinde acı, ekşi, tatlı, tuzlu gibi tatlar hakkında bilgi sahibi olmaktadır (Albayrak Sidar, 2021). Tat duyusu beslenme davranışı ile ilişkilendirildiği için erken dönemlerde desteklenmesi ve çocuklara farklı tat deneyimlerinin sunulması önemlidir. Çocukların tat duyularının gelişimini desteklemek için çiğneme materyalleri, aromalı çiğneme tabletleri, üfleme topları, ağız fırçası, baharatlar ve değişik tatlardaki gıdalar gibi birçok materyal kullanılabilir (Çetin Sultanoğlu, Aral, 2015).

1.1.4. Koku Ya Da Koklama Duyusu

Kokuyu algılama organı olan burun, havaya yayılmış olan küçük parçacıkların kimyasal yapısı hakkında bilgi almamızı sağlamaktadır. Koku, herhangi bir kanaldan geçmek zorunda kalmadan direkt olarak beynin limbik sisteminde işlendiği için diğer duylardan özel bir durumda bulunmaktadır. Bu durum kokunun duyguları hemen harekete geçirmesi ve yaşanan deneyimlere karşı olumlu ya da olumsuz tutum oluşturmalarını sağlamaktadır. Duyuları en çok etkileyen ve olaylara-durumlarla çağrışım oluşturan tek duyu koku olmaktadır. Aynı zamanda koku, tercihleri ve seçimleri etkileyebilecek çağrışımlarda bulunmaktadır. Örneğin bir bebek annesini kokusundan tanıyabilmekte ve aralarındaki bağ ve güven büyük ölçüde bu sayede kurulabilmektedir. Ayrıca yemek tercihlerimiz de koku duyusundan etkilenmektedir (Ayres, çev.2023; Ender, Demirbaş ve Balıkçı, 2022; Albayrak Sidar, 2020 ve 2021; Biel M.A. ve Peske, 2021; Koyuncuoğlu, 2022). Koku alma duyusu tat alma duyusu ile yakın ilişki içinde olmaktadır. Koku duyusu emme, çiğneme, yutkunma, yemek yeme ve içme becerilerinin gelişimini motive eden bir role sahip olmaktadır. Bu aktiviteler konuşma becerisinin gelişimi için gerekli olan ağız içi kas tonusunun oluşmasını desteklemektedir. Çocukların gelişim süreçlerinde, bireysel farklılıklarına ve ihtiyaçlara bağlı olarak, farklı türden kokuları destekleyecek etkinlikler ve çalışmaların yapılması gerekmektedir. Koku şişeleri,

kokulu malzemeleri, baharatlar, kuru meyveler, kolonya parfüm gibi farklı nitelikteki kokularla bu çalışmalar desteklenebilmektedir (Koyuncuoğlu, 2022; Çetin Sultanoğlu ve Aral, 2015; Küçüköğlü, Tunçeli, 2021).

1.1.5. Dokunma Ya Da Taktil Duyu

Dokunma duyusu hamileliğin 3. haftasında gelişmeye başlayan ilk ilkel duyumuz olmaktadır. Henüz anne karnında olan bir bebek, avcuna dokunulduğunda bunu hissederek kavrama refleksini geliştirmektedir. Doğum sonrasında nesnelere ve çevreye dokunarak bilgi edinmeye ve öğrenme süreçlerini çeşitlendirilmeye başlamaktadır. Bebeklik döneminden itibaren, dokunma duyusu vasıtası ile beslenmekte, sakinleşmekte ve bağlanma ilişkilerimiz desteklenmektedir. Dokunma sistemi dil, motor ve bilişsel beceriler gelişinceye kadarki süreçte deneyimleri ve ilişkileri kontrol ederek dış dünya ile etkileşime girilmesinin en temel yolu olmakta ve bebeğin sosyal, duygusal, bilişsel ve fiziksel gelişiminin temelini oluşturmaktadır (Albayrak Sidar, 2020). Yaşamın ilk duyuları dokunma olmaktadır. Anne karnında başlayan dokunsal gelişim süreci doğum sonrasında görme ve işitme gibi diğer duyularla etkileşime girerek dokunsal becerinin gelişimini hızlandırmaktadır. Dokunsal duyu insan davranışını bir çok yönden çeşitlendiren bir etkiye sahip olmaktadır (Özyazıcı vd., 2021). Dokunma duyusu organı olan deri yağ bezeleri, tırnak, saç gibi parçaları da kapsayan en büyük organımız olmaktadır. Dokunma derimizde bulunan reseptörler tarafından alınan uyarıların merkezi sinir sistemi vasıtası ile beyine ulaşmasını bu sayede ağrı, basınç, sıcaklık, gibi duyuların algılanmasını sağlamaktadır (Koyuncuoğlu, 2022). Dokunma, bize kendi bedenlerimizi ve benlik duygumuzu algılamamız için gereken duygusal iskeleyi sağlayan, gelişen ilk duyumuz olarak bilinmektedir. Dokunma aynı zamanda dokunsal keşif yoluyla fiziksel nesnelere dış dünyasına doğrudan erişmemizi sağlamaktadır. Ayrıca dokunma çocukların ve yetişkinlerin sosyal ilişkilerini ve kişiler arası bağlarını da etkileyen bir öneme sahip olmaktadır (Bremner, Spence, 2017). Dokunma duyusu nesnelere algılanması ve tanınması sürecinde önemli bir rol oynamaktadır (Abbak Kaçar, 2020). Dokunma aynı zamanda dokunsal ayırt etme becerisinin gelişimini de etkilemektedir. Dokunsal ayırt etme yeteneği çocukların bağımsız hareket etme becerileri için önemli bir beceri türü olmaktadır. Örneğin,

gömleğin düğmesini ilikleme. Dokunma duyusu, duygusal durumuna bağlı olarak öz düzenleme ve duygusal durumu etkileyebilmektedir. Özellikle bebeklik döneminde bağlanma süreci için oldukça önemli bulunmaktadır. Dokunsal sistemler beden farkındalığı duyusu ile birlikte kalem tutma, kaleme uygun basıncı uygulama, yazı yazma, boya kalemlerini ve boya fırçalarını uygun kullanabilme ve kontrolünü sağlayabilme gibi koordinasyon gerektiren becerilerin gelişmesini sağlamaktadır (Ticktin, 2021; akt. Koyuncuoğlu, 2022). Taktıl duyu olarak da adlandırılan dokunma duyusu birçok becerinin gelişmesinde önemli rol oynamaktadır. Kişiler arası iletişim, sosyalleşme, davranış koordinasyonu ve organizasyonu, beslenme, konuşma gibi beceriler örnek olarak verilebilir (Albayrak Sidar, 2020; Bremner, A. J., ve Spence, C. 2017)

İlkokula hazırbulunuşluk kapsamında dokunsal duyu çocuğun kendi bedeninin ihtiyaçlarının farkına varması, kendini koruması ve kavramsal farkındalık açısından oldukça önemli olmaktadır. Ayrıca yazma eğitiminin başlangıç aşamasında, farklı yüzeylerde yapılacak çalışmaların duygusal uyaran açısından önemli olduğu bilinmektedir. Bu kapsamda yapılabilecek bazı çalışmalar şu şekildedir.

- Farklı poşetlere konulan materyalleri sadece dokunarak fark edebilmek, anlamak,
- Nesnelere dokunarak tanımaya çalışmak,
- Bir kutu içindeki nesnelere dokunarak onların resmini çizmek,
- Davulla ritim tutarken titreşimini fark edebilmek,
- Nesnelerin ağırlığını hissetmek,
- Isı deneyleri,
- Farklı ısılara uygun giyinmek,
- Farklı ısılardaki sıvıları karıştırmak,
- Farklı nesnelere su içinde gezdirmek,
- İçine farklı nesnelere karıştırılmış oyun hamuruyla oynamak,
- Dokunma labirentleri vb. (Küçüköğlü, Tunçeli, 2021).

1.1.6. Pozisyon ve Hareket/Proprioseptif Duyu (Beden Farkındalığı)

Propriyosepsiyon, kas-iskelet sistemi yapısının mekânsal ve mekanik durumunun bilinçaltı ve bilinçli farkındalığıdır. Bu farkındalık, eklem konum duyusu, hareket duyusu, kuvvet algısını kapsamaktadır. Kas-iskelet sisteminin uzayda nerede olduğu konusunda motor sisteme bilgi veren duyu olarak proprioseptif sistem, motor koordinasyon ve planlamanın önemli bir parçasıdır. Bu duyu aracılığıyla hareketlerin farkındalığı ve koordinasyonu sağlanarak, uzuvların ve vücudun uzaydaki konumu ve durumuna ilişkin bilgi edinilmekte, bu sayede hareketlerde gerekli duyulan düzeltme ve düzenlemelerin yapılması sağlanmaktadır. Gelişimin hızlı olduğu erken çocukluk yıllarında, çocuklar dünyayı duyuları aracılığıyla deneyimler ve öğrenirler. Çevrelerindeki durumları hissedip, hissettikçe hareket etmeyi, hareket ettikçe çevrelerini tanımayı ve tanımlamayı öğrenmektedirler. Propriyosepsiyonda zorluk yaşayan çocuklar motor koordinasyon ve planlamada zorluk yaşayabilmekte, vücut ağırlık merkezleri dengede olmadığı için postüral kontrolde zorluklar yaşabilmektedir. Bu çocukların sıklıkla akranlarıyla çok kaba bir şekilde oynadıkları, nesnelere ve insanlarla etkileşimde bulunurken güç kademelendirmesindeki zorluklardan dolayı sıklıkla nesnelere çarptıkları bildirilmektedir. Aynı zamanda propriyosepsiyon duyusu zayıf olan çocukların el yazısı ve koordinasyon ile ilgili zorluklar yaşadığı belirtilmektedir. Bu zorlukların çoğu zaman çocukların yeni motor becerileri öğrenmesini güçleştirerek, motor gecikmelere neden olabileceği belirtilmektedir. Yapılan çalışmalar, proprioseptif duyunun gelişiminin ergenliğe kadar devam ettiğini göstermektedir.

Vestibüler sistem ve propriyoseptif sistem, vücudu dengede tutmak için birlikte çalışmaktadır. Vestibüler sistemden gelen yönlendirme ve propriyoseptif sistemden gelen eklem durumu hakkındaki bilgileri bütünleştiren bir vücut, görsel bilgi olmadan işlevsel dengeyi koruyabilmektedir. Bu sistemlerden herhangi biri işlevsiz olduğunda, görsel bilgi olmadan dengeyi korumak zorlaşmaktadır. Çocuklar yeni bir motor beceriyi ilk kez öğrendiklerinde, hareketlerin gerçekleştirilmesi görsel, propriyoseptif ve dokunsal bilgiler de dâhil olmak üzere mevcut tüm bilgilere dayanarak çok fazla bilinçli çaba gerektirmektedir (Virginia Way, 2017; Gui-Ping vd. 2018). Tüm bunlar göz önünde bulundurulduğunda çocuklara sunulacak

öğrenme ortamlarının zengin ve bilinçli uyaranlarla düzenlenmesi zorunlu bir durum olmaktadır.

1.1.7. Denge Duyusu veya Vestibüler Duyu

Vestibüler sistem, bakışın görsel eksenini stabilize etmek, baş ve vücut duruşunu korumak da dahil olmak üzere günlük aktivitelerimiz için çok önemli olan motor refleksleri üreten önemli bir duyu sistemidir. Ayrıca vestibüler sistem bize uzaya göre hareket ve yönelim duygumuzu koordine etmekte ve doğru istemli davranışların sağlanmasında hayati bir rol oynamaktadır (Cullen, 2023).

Denge, insanların dinamik veya statik koşullar altında belirli bir vücut duruşunu koruyabilme yeteneği, özellikle vücudun ağırlık merkezini küçük bir destek yüzeyi üzerinde kontrol edebilme yeteneği olarak tanımlanabilmektedir (Gui-Ping vd. 2018). Vestibüler sistem yerçekimini, yönelimi ve özellikle başın doğrusal hareketini algılamak için önemlidir. Kulaklardaki yarım daire şeklindeki kanallar dönme hareketini, kulaklardaki kesecik doğrusal hareketleri algılamaktadır (Virginia Way, 2017). Günlük yaşamdaki pek çok hareket çeşidinin tamamlanmasının ön koşulu, temel hareket becerilerinin öğrenilmesi ve kontrol edilmesini sağlamaktadır (Gui-Ping vd. 2018).

Denge duygusunu kullanırken farklı yaşlardaki çocuklar, farklı yöntemler kullanmaktadır. Çocuklar 3 yaşından önce dengeyi korumak için esas olarak görme yetisine güvenmektedirler. 3-6 yaşlarında dengeyi korumak için üç farklı duyu bilgi kaynağını (görsel, vestibüler ve propriyosepsiyon) nasıl kullanacaklarını ve bütünleştireceğini öğrenmeye başlamaktadırlar. Gelişim süreci içinde duyularından aldıkları bilgileri otomatik olarak kullanmaya başlayan çocukların dengesi sadece yaşla birlikte artmaz, aynı zamanda çevredeki ortamlarla etkileşime girme ve kas egzersizlerine de bağlı olarak değişmektedir. Denge ve propriyosepsiyon, temel hareket becerilerinin geliştirilmesi için önemli duyulardır. Temel hareket becerilerinin 8 yaşından önce geliştiği göz önünde bulundurulduğunda, 3-6 yaş okul öncesi dönemi, temel hareket becerilerini geliştirmek için kritik bir öneme sahip olmakta ve bu nedenle 3-6 yaş arası motor gelişim için hassas bir dönem olarak kabul edilmektedir. Çocukların, erken dönemde denge yeteneği düzgün bir şekilde geliştirilmezse, bu durum koşma, atlama, tırmanma ve diğer hareketler gibi karmaşık

motor becerilerin geç öğrenilmesine yol açabilmektedir (Gui-Ping vd. 2018). Özellikle dengeleme, yuvarlanma, itme, çekme, yere basma, atlama gibi vestibüler sistemi uyaran hareket aktivitelerinin çocukların akademik, sosyal, davranışsal ve fiziksel gelişimleri üzerinde etkili olduğu belirtilmektedir (Meyer, 2004). Aynı zamanda vestibüler sistem denge fonksiyonunun sürdürülmesinde kritik bir rol oynamakta ve bu nedenle denge ile ilgili duyuşsal bilgilerin üst düzey beyin aktiviteleri ile koordinasyon içinde olması gerekmektedir (Guidetti, 2023).

Vücudun dengesi, her yaşam koşulunda vücut ve çevre arasındaki ilişkinin mükemmel kontrolünün sonucudur. Denge temel bir işlevdir ve bu nedenle tek bir organa veya aygıta emanet edilemez (Guidetti, 2023). Erken çocukluk döneminde bilişsel gelişim doğrultusunda çocukların nesne sürekliliği ve nesne korunumu kazanmaya başlaması ile denge algısı daha sağlıklı bir şekilde desteklenmektedir. Çocukların nesnelerin şekillerini tanımasının yanı sıra, nesnenin ya da şeklin döndürüldüğünde ya da nesneye/şekle farklı görüş açılarından bakıldığında gerçek şeklin değişmediği ancak, algılanan yapıda değişimler olduğunu fark edebilmesi uzamsal oryantasyon ve denge algısı ile mümkün olmaktadır. Denge algısı ile çocuklar günlük yaşam becerilerini destekleyecek beceriler kazanabilmektedir. Yürüme ve koşma gibi becerileri de kapsayan denge algısı için erken çocukluk döneminde destekleyici ortamlar ve etkinlikler hazırlanması gerekmektedir. Çocuklara sunulabilecek örnek etkinlik ve materyaller şu şekildedir:

- Tangram, ahşap bloklar
- Harita okuma çalışmaları,
- Fotoğraf çekmek ve çekilen fotoğrafların incelenmesi,
- Verilen modeli kopya etmek-çizmek,
- İp merdivende yürümek,
- Sek sek oyunu,
- Denge tahtası,
- Balon dansı,
- Hayvan yürüyüş taklitleri,
- Salıncak,
- Yürüme parkurları vb. (Küçüköğlü, Tunçeli, 2021).

1.2. DUYU ALGI VE ÖĞRENME İLİŞKİSİ

Erken çocukluk döneminde beyin gelişimi oldukça hızlı ve kritik bir öneme sahip olmaktadır. Bu dönemde, beynin esnekliğini ifade eden nöroplastisite kavramı ön plana çıkmaktadır. Beynin bu esnekliği bilgiyi kolayca kabul etmekte bu sayede, dikkat, hafıza, öğrenme, algı, problem çözme gibi üst düzey bilişsel süreçleri desteklemektedir. Çocuğun büyüdükçe fiziksel olarak sağlıklı, zihinsel olarak aktif duygusal olarak dengede, sosyal ve akademik olarak yeterli ve öğrenmeye hazır olması kapsayan çocuk gelişimi sürecinde erken çocukluk dönemine işaret eden 0-6 yaş oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Özellikle, 0-3 yaştan sonra çocukların beyin gelişimine bağlı olarak tüm gelişim alanlarında kritik gelişim aşamalarından geçtiği bilinmektedir. Bu dönemde bakım, eğitim hizmetleri ve beslenme temel güven duygusunun oluşturulması açısından önemli rol oynamakta ve gelişimi doğrudan etkilemektedir. 3 yaşından sonra, çocukların çevreyi keşfetmeleriyle doğru orantılı olarak uyaran noktasında bir çeşitlilik içerisinde oldukları bilinmektedir. Erken çocukluk döneminde çocukların maruz kalacağı çeşitli uyaranların, beyin esnekliğini arttırarak çocukların kolay öğrenmesini, zorluklarla baş edebilmesini, sosyalleşebilmesini, akademik becerilerini, yaratıcılıklarını geliştirmesini ve bunlara benzer üst düzey bilişsel becerileri kazanmasına yardımcı olacağı bilinmektedir. Erken çocukluk eğitim ortamlarının bu doğrultuda ve bilinçle organize edilmesi, eğitimcilerin farkındalıklarının attırılarak sürece katılımlarının sağlanması gerekmektedir (Turhan ve Özbay, 2016).

Çocuğun ilk yıllarında beyin, biyolojik süreçler ile çevresel deneyimler arasındaki dinamik etkileşim yoluyla hızla gelişmektedir. Bu başarılı etkileşimin çocuğun sağlığı, gelişimi ve öğrenmesi üzerinde büyük etkisi bulunmaktadır. Bu nedenle okul öncesi dönem çocukları dikkat, hafıza, hayal gücü ve düşünme becerilerini içeren zihinsel süreçlerin olgunlaşmasıyla, bilişsel performanslarını geliştirmektedirler (Kozulin vd., 2004). Çocuklar, çeşitli bilişsel süreçler aracılığıyla çevrelerindeki çevreden gelen bilgileri işlemek için birden fazla duyu alanını bütünleştirmektedir (Miller, Nielsen, Schoen ve Brett-Green, 2009). Çevreden gelen duysal uyarılar, merkezi sinir sistemine entegre edilerek algı ve davranış oluşturmaktadır (Ayres, 2005). Duysal davranışlar, insanın duysal uyarılmasından, duysal deneyimlere kadar olan sürecini açıklayan duyuların koordinasyonuna

dayanmaktadır. Bu süreç; vestibüler, propriyoseptif, dokunsal, görsel, işitsel, tat alma ve koku alma duyularını fark etmek, çeşitli ortamlara yanıt veren uyarlanabilir davranışları organize etmek ve üretmek için beynin yollarına sinyallerin taşıma aşamasından geçmektedir (Miller ve Lane, 2000 Olson vd., 2016). Bu sürecin sonucu öğrenmenin, algılamanın ve davranışların temel bileşenini oluşturmaktadır (Lersilp, vd., 2021).

Öğrenme ve düşünme süreçlerimizde çevreden edindiğimiz duyuşal bilgiler duyum ve algı olarak iki düzeyde işlenmektedir. Duyum: ışığın parlaklığı, kahvenin sıcaklığı, iğne battığında hissedilen ağrı gibi temel yaşantıları içeren ham maddeler olarak tanımlanabilmektedir. Günlük yaşantıda maruz kalınan duyumlar, sürekli yorumlama sürecine tabii tutulmaktadır. Duyumların yorumlanması ve anlamlı hale getirme süreci algı olarak tanımlanmaktadır (Morgan, 2019) .

Algı bilmek veya bilgiyi yorumlamak olarak da tanımlanabilmektedir. Algı var olan bilgilerin, yeni edinilen bilgilerle karşılaştırılması, organize edilmesi ve istemli bir tepki oluşturma süreci olarak açıklanabilmektedir (Öztürk, 2020). Algı oldukça karmaşık bir yolculuktur. Bu yolculuk insanın dışında başlamakta çevrede meydana gelen bir uyarana karşılaşıncı algılama, tanıma ve davranışsal tepkiler sonucunda da harekete geçme ile son bulmaktadır. Algısal süreç olarak adlandırılan bu yolculuk 7 adım halinde gerçekleşmektedir. Bu adımlar şu şekilde özetlenmektedir:

1. Çevresel uyarana karşılaşma.
2. Uyarandan alınan ışığın yansıtılması ve dönüştürülmesi
3. Duyusal reseptörlerin işlemleri.
4. Nörolojik işlemler.
5. Algılama
6. Tanıma
7. Eyleme geçme.

Tüm bu aşamalar basit bir şekilde şöyle açıklanabilmektedir; örneğin çevremizde var olan bir ağaçla, ilk olarak karşılaşıyoruz ve ağaçtan yansıyan ışığı fark ederiz, sonraki aşamada birden çok duyumuzla ağaçtan aldığımız uyarana nöröl işlemlerden geçirerek (duyulardan gelen sinyalleri bütünleştirerek) algılarız ve meşse

ağacı olarak tanımlarız “hadi daha yakından bakalım” dediğimizde eyleme geçmiş oluruz. Algısal süreçte bu sıralamanın her zaman geçerli olduğunu söylemek mümkün olmamaktadır. Algı, tanımayı değişikliğe uğratabilmektedir. Mesela gördüğümüz bir ağacı meşe olarak tanımladığınızda daha yakından bakıp onun çınar ağacı olduğunu fark etmemiz buna örnek olarak verilebilmektedir (Goldstein, 2019).

Algı, davranışlarımıza yön vermekte, kişilere ne zaman, ne kadar, nasıl davranacakları konusunda bilgi sağlamaktadır. Çocukların keşfetme ve çevrelerindeki nesnelere kullanma becerilerini geliştirmede algının önemli rolü bulunmaktadır (Önal ve Huri, 2022).

Erken çocukluk döneminde gelişimin ve çevre etkileşiminin oldukça yoğun bir şekilde gerçekleştiği göz önünde bulundurulduğunda çocukların, çevrelerini ve kavramları algılama, anlamlandırma ve harekete geçme süreçleri onların öğrenme yaşantılarını şekillendiren temel unsur olmaktadır. Çocuklara uygun zengin öğrenme ortamları oluşturma ve sunma öğrenmelerin kalıcı ve transfer edilebilir olmasını sağlamaktadır. Öğrenme yaşantılar ve deneyimler sonucu ortaya çıkan çeşitli davranış biçimleri olarak kabul edilmektedir. Öğrenme süreci bilinenden bilinmeyene giden bir süreci kapsamakta ve bu süreç algılama başta olmak üzere farklı etmenlerden etkilenebilmektedir (Aral, 2021; Duman, 2007). Öğrenmeyi destekleyen ya da öğrenmeyi engelleyen unsurlar genel olarak üç grup altında toplanabilmektedir. Bunlar; öğrenenle ilgili etkenler, öğrenme yöntemleri yani öğrenen kişinin izlediği yol ve öğrenilecek durumun türü olarak belirtilmektedir. Öğrenme zekâ, yaş, genel uyarılmışlık düzeyi- kaygı, hazırbulunuşluk düzeyi gibi faktörlerden etkilenebilmektedir. Çevredeki birçok uyaran içerisinde ayırt edilebilen uyaranlar daha çabuk öğrenilmektedir. Başka bir deyişle algısal olarak ayırt edilebilir olan uyaranlar daha çabuk dikkat çekmekte ve bu sayede daha kolay öğrenilmektedir (Morgan, 2019 çev. Karakaş ve Eski). Bu doğrultuda, çocukların öğrenmelerini desteklemek için uygun uyaranların sunulması ve ortamların hazırlanması çocukların genel uyarılmışlıklarını arttırarak hazırbulunuşluklarını desteklemektedir. Bu doğrultuda duyu algı ve öğrenme kapsamında özellikle erken çocukluk döneminde çocuklara birden çok duyusunu aktif olarak kullanabildiği, deneyim süreçlerinin zenginleştirildiği, algısal ayırt ediciliği destekleyen öğrenme süreçlerinin hazırlanması çok kritik bir öneme sahiptir.

1.3. ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE DUYU EĞİTİMİ ÖNEMİ

Okul öncesi yıllar, çocuğun gelişimi açısından kritik bir dönemdir ve çocuğun yaşam boyu gelişim seyrini şekillendirebilmektedir. Çocuklar, bedenleri vasıtasıyla çevreleri ile etkileşime girmekte ve duyuları aracılığıyla yorumlamaktadırlar (Tambly vd., 2023). Bu dönemde çocukların öğrenme deneyimlerinde ailelerinin yanı sıra okul öncesi eğitim kurumları da önemli rol oynamaktadır. Çocuklar farklı büyüme, gelişme, duysal geçmişe, duysal tepkilere ve öğrenme stillerine sahip olmaktadır. Belirtilen kapsamda çocuklar farklı davranışsal tepkilere ve bağlantılı olarak farklı öğrenme stillerine sahip olmaktadır (Lersilp, vd. 2021). Bu doğrultuda çocuklara sunulacak deneyim ortamlarının hem fiziksel hem de duysal olarak düzenlenmesi, çocukların gelişimlerini desteklemektedir. Hem fiziksel hem de duysal çevre faktörlerinin bir arada dikkate alınması, çocuğun eğitim ortamının kapsamlı bir değerlendirmesini sağlamaktadır. Çocuklara bu doğrultuda duysal özellikler dikkate alınarak hazırlanan fiziksel ortamlar (duyulabilen, görülebilen, dokunulabilen veya koklanabilen herhangi bir yönü, sınıfın görsel düzeni dâhil; gürültü, sesler veya işitsel girdiler; kum ve oyun hamuru gibi duysal oyun malzemeleri; koku, doğa oyunu, mobilyalar ve çevre bölgelerini) sunulması önerilmektedir. Davranışsal ve gelişimsel etkileri göz önüne alındığında, çocuğun eğitim ortamında maruz kaldığı duysal deneyimlerin kapsamlı bir şekilde ele alınması gerekmektedir (Tambly, vd., 2023).

Öğrenme ortamı okul öncesi çocukların gelişiminde önemli bir faktör olmaktadır. Bireysel farklılıkların çok daha önemli olduğu erken çocukluk döneminde farklı öğrenme stillerine ve duysal davranışlara sahip olan çocukların aynı öğrenme ortamlarında aynı öğrenme düzeyine ulaşmaları mümkün olmamaktadır. Bu kapsamda çocukların ortak öğrenme hedeflerine ulaşabilmeleri için oyun ve etkinliklerin bütünleştirilerek çocuklara sunulduğu, erken çocukluk eğitim programlarına ihtiyaç duyulmaktadır (Özdemir, 2019; Lersilp, vd, 2021). Uygun uygulamalar, çocukların gelişim düzeylerine göre tasarlanan etkinlikler olarak kabul edilmektedir (National Association for Education of Young Children [NAEYC], 2009; Stork & Sanders, 2008).Bu noktada çocukların deneyimlerini zenginleştiren ve çocuğun yaşantısının bir parçası olan oyun gibi etkinliklerle bütünleştirilen süreçlerin hazırlanmasından sorumlu olan eğitimciler, çocukların

sosyal, duygusal bilişsel, ve dil becerilerini geliştirmelerini teşvik edecek gerçek deneyimler yoluyla bilgileri keşfetmelerine fırsat oluşturmaktadır (Celeste, 2006).

Okul öncesi öğretmenlerinin, çocuğun bireysel öğrenme stilinin ve benzersiz duygusal davranışlarının farkında olması, çocuğun öğrenmesi ve gelişimi arttırmaktadır (Lersilp, Putthinoi ve Chaimaha, 2021). Çocukluğun ilk yıllarındaki etkili öğrenme etkinliklerinin, beynin üst düzey işlevleri ve sosyal beceriler üzerinde güçlü bir etkisi bulunmaktadır. (Knudsen, vd., 2006). Bu nedenle okul öncesi dönem, okula hazırlığı geliştirmek ve çocuğun bir sonraki süreçte benimseyeceği toplumsal rol için temel performansların temelini oluşturmak üzere çeşitli duygusal deneyimler içerisinde büyüdüğü ve öğrendiği altın bir dönem olarak nitelendirilmektedir (Miller, 2011).

Erken çocukluk dönemi, aile okul ve çevre etkileşiminin aktif olduğu bir dönem olması bakımından önemlidir. Bu dönemin paydaşlarının da eğitim süreci ve amaçları hakkında bilgi sahibi olmaları gerekmektedir. Yapılan çalışmalar bu dönemin en önemli ortaklarından biri olan ebeveynlerin; teknoloji ve sosyo kültürel hayatın değişimine paralel olarak çocukların dil, fiziksel uygunluk, sanat, sosyal iletişim ve öğrenme yeteneğinin gelişiminin temelini oluşturan aynı zamanda beyin gelişiminin altın çağı erken çocukluk dönemine daha fazla önem verdiğini göstermektedir. Ebeveynler erken çocukluk döneminin gelişim açısından kritik bir dönem olduğuna inanmaktadır. Ebeveynlerin bu dönemdeki çocuk gelişiminin hassas dönemleri, duygusal eğitim ve duygusal eğitim geliştirme konularında çok az bilgisi bulunmaktadır. Ebeveynler bu dönemde çocukların güvenliğine ilişkin kaygı yaşamakta ve sonuç olarak aşırı koruyucu ve kısıtlayıcı önlemler almak durumunda kalmaktadır. Bu durum çocukların duygusal olarak deneyimlerinin kısıtlanmasına sebep olmaktadır. Bu kapsamda değerlendirildiğinde öğretmenlerin ebeveynleri duygusal deneyimlerin önemi hakkında bilgilendirmeleri ve öğrenme ortamlarının bu doğrultuda hazırlaması gerekmektedir (Xu ve Wu, 2021).

Duyusal deneyimleri temel alan eğitim süreci, beynin vestibüler, dokunma, propriyosepsiyon, görme, işitme, koku alma gibi çeşitli duyu organlarından gelen duygusal bilgileri tanıması, sınıflandırması, yorumlaması ve entegre etmesi ve geçmiş deneyimlere dayanarak çevreye uyum sağlamasını sağlamaktadır. Çocukların erken

dönemde duyuşsal bilgileri bütünleştirerek anlamlandırma süreçleri desteklenmezse yaşam boyu gelişimi etkileyecek durumlar oluşturabilmektedir (Xu ve Wu, 2021).

Erken çocukluk dönemine yön veren bilim insanları da bu sürecin duyu eğitimi temelli olması gerektiğini vurgulamışlardır. Bu doğrultuda erken çocukluk eğitiminde, tüm duyular aracılığıyla öğrenme kavramı Erasmus'tan Comenius'a, Rousseau'dan Pestalozzi'ye ve Fröbel'den Montessori ve Steiner'a kadar bilim insanları tarafından özellikle vurgulanmıştır (Cousins ve Cunnah, 2018). Duyu eğitimini oluşturmuş olduğu programın temelinde alan bilim insanlarından biri olan Montessori duyu bütünleme eğitimi, duyu eğitiminin çocukların büyümesinde temel ve önemli bir rol oynadığına inanmaktadır. Çocukların başlangıçta nesnel şeyleri dokunarak anladıklarını, duyuşsal eğitimin gelişiminde hassas bir dönem olduğunu vurgulamaktadır. Montessoriye göre çocukların duyuşsal eğitimi şu adımları izlemelidir:

1. Çocukların nesnelerin eşleme gibi aynı özelliklerini ayırt etmelerine ve mozaik nesnelere uygun yerlere koymalarına izin verilmek;
2. Nesnelerin rengini, boyutunu, şeklini vb. tanımlama gibi farklı özelliklerini ayırt etmek;
3. Aynı rengin farklı derinliklerde olması gibi küçük farklılıklara sahip nesnelerin özelliklerini tanımlamaktır.

Bu doğrultuda uygulanacak eğitim ve zengin uyartım hassas dönemde yapılırsa, çarpan etkisi olacak, çocukların zekâsını, sosyal ilişkilerini, öğrenmesini ve diğer yönlerini geliştirecek ve çocuğun gelecekteki gelişimi için iyi bir temel oluşturacaktır; hatta çocuğun yaşam boyu gelişimini bile etkileyebilmektedir (Xu ve Wu, 2021).

Çocuğu merkeze alan duyu temelli çalışmalar çocukların algılarını destekleyerek, hafıza, düşünme, hayal gücü ve farkındalık gelişimlerini sağlamaktadır. Öğrenmenin tam olarak gerçekleşmesi için bilişsel olarak algılamının tamamen gerçekleşmesi gerekmektedir. Bunun sonucu olarak özellikle çocukların çizme, inşa etme, problem çözmeye, yaratıcılık, matematik okuryazarlığı gibi ilkokula hazırbulunuşluğu da kapsayan becerileri edinmelerinde duyu eğitimi önemli bir yer tutmaktadır (Mingnorova ve Mukhtarova, 2023). Heckman ve arkadaşları (2010),

okula hazır olmada akademik becerilerin yanı sıra oyun, duyuşsal ve motor becerilerin de gelişmiş olması gerektiğini belirtmiştir.

Erken çocukluk döneminde çocuğa sunulacak duyu eğitiminin çocuğa sağladığı faydalar şu şekilde özetlenebilir:

- Çocuğun kendini ve çevreyi tanmasına imkân verir,
- Çocuğun bağımsız davranışlarını destekler,
- Çocuğun algı ve anlamlandırma süreçlerini destekler,
- Çocuğun keşfetme ve merak duygularını harekete geçirerek öğrenme deneyimlerini zenginleştirir,
- Çocuğun çevreden ve bedeninden aldığı bilgileri bütünleştirmesini ve doğal olarak uyum ve adaptasyon süreçlerini destekler,
- Kavram edinim süreçlerini destekler,
- Çocuğun sosyal beceri ve fiziksel becerilerini zenginleştirir,
- Çocukların yeni öğrenmeler için hazırbulunuşluklarını destekler,
- Çocukların öğrenme motivasyonlarını artırır,
- Çocukların deneyimleri sonucu elde ettikleri bilgileri transfer etme becerisini destekler,
- Bedeninden ve çevreden almış olduğu uyaranları anlamlandırma ve davranış oluşturma süreçlerini destekler,
- Çocukların farkındalıklarını artırır,
- Çocukların bilişsel gelişimini destekleyerek, problem çözme, eşleştirme, karşılaştırma, sıralama gibi becerin gelişimini destekler,
- Çocuğun okul uyum becerilerini destekler,
- Çocuğa zengin öğrenme deneyimleri sunarak kalıcı öğrenmelerini destekler,
- Çocukların günlük yaşam deneyimlerini kolaylaştıracak becerileri kazanmasını destekler,
- Çocukların beslenme ve sağlık gibi konularda farkındalıklarının artmasını sağlar,
- Öğretmen ve ebeveynlerin bilgilendirilmesi çocuk merkezli süreçlerin hazırlanmasına imkân sağlar,
- Çocukların duygularını anlama ve yönetme becerileri gelişir,

- Çocukların praksi (motor planlama) becerileri denilen yaşantısında pratikleşen davranışların gelişimini destekler,
- Çocukların üst düzey düşünme becerilerini destekler,
- Özyeterlilik ve özdenetleme gibi bilişsel becerileri destekler, (Goodwin, 2008; Koyuncuoğlu, 2022; Albayrak Sidar, 2021).

1.4. OKULA HAZIR OLUŞ VEYA İLKOKULA HAZIRBULUNUŞLUK

Geniş bir bakış açısıyla yaklaşıldığında, yaşamın her evresi bir sonraki yaşam evresine hazırlık anlamına gelmektedir. İyi değerlendirilmiş bir erken çocukluk, çocukluk dönemi için hazırlık aşaması olmaktadır. Yaşamın her bir evresi bir önceki sürecin izlerini taşımakta ve zorluklara karşı hazırlanmaktadır (Oktay, 2010; Oktay, 2018). Okula başlamak çocuklar için önemli bir dönüm noktasıdır ve bu durum fiziksel ve sosyal duygusal bakımdan uyum gerektirmektedir (Seven, 2011; Yurdakal ve Erçakır, 2023).

Okul öncesi dönem kişilik gelişiminin ve birçok davranışın temelini oluşturan kritik bir dönemdir. Bu kapsamda bakıldığında çocukların, içinde buldukları ortamlar ve maruz kaldığı uyaranlar önem taşımaktadır. Çocuğun çevresinin eğitimsel olarak şekillendirilmesi, onların çevreye uyumunu ve adaptasyonunu sağlanması için önemli olmaktadır. Bu dönemde hızla gelişen beyin, çocukların bilişsel olarak da aktif bir süreç içinde olmasını sağlamaktadır. Bu süreç beraberinde onların, öğrenmeye karşı ilgi duymasını sağlamaktadır. Okul öncesi dönemde sunulacak planlı ve gelişimsel düzeyleri temel alan öğrenme süreçleri, çocukların uyum ve hazırbulunuşluklarına önemli katkı sağlamakta ve eğitimde fırsat eşitliği sunmaktadır (Can,2017; Özdemir, 2019; Koç Koca ve Gürbüz; 2022).

Okul öncesi çağ, çocukların gelişiminin en hassas dönemini temsil etmekte, bu yaşta fiziksel, bilişsel ve duyuşsal gelişimde büyük değişiklikler gerçekleşmektedir. Bu bağlamda çocukların genel gelişiminde, özellikle de dil ve iletişim becerilerinin geliştirilmesinde okul öncesi eğitim kurumların rolünün ve öneminin, daha sonraki dönemlerdeki tüm gelişimsel basamakların birincil anahtarı olduğu bilinmektedir (Morina, 2019). 36-72 ayları içine alan okul öncesi eğitim kurumları; çocukların zihinsel, bedensel, duygusal gelişimini sağlamanın yanında onlara istendik davranış değişikliği kazandıran ve onları ilkokul dönemine hazırlayan

eğitim kurumları olarak tanımlanmaktadır. Çocukların bu dönemde edindikleri deneyimler onların okula ve öğrenmeye karşı olumlu tutum geliştirmesini sağlamakta, kendi becerilerini keşfetmeleri onların okul başarısını etkilemektedir. Eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanabilmesi için çocukların ilkokula başlamadan dil, bilişsel, sosyal ve duygusal beceriler ile özbakım becerilerini kazanmış olmaları gerekmektedir (MEB, 2013).

Literatür incelendiğinde okula hazır oluş ya da okula hazırbulunuşluk kavramlarının farklı tanımlar ve kapsamlar doğrultusunda ağıklandığı görölmektedir (Aydöner, 2022). Hazırbulunuşluk kavramı ilk olarak 1899 yılında Patrick tarafından kullanılmış ve öğrenmenin gerçekleşmesi için bilişsel ve fiziksel olarak hazır olmanın ve bunun için gerekli olgunluğa yedi yaşında ulaşıldığını fakat bazı çocukların bu yaşta dahi hazır olmayacağını belirtmiştir. İlkokula hazırbulunuşluk çocuğun okula başlamadan önce sahip olması gereken beceri ve yetenekleri ifade etmektedir. Çocukların bağımsız davranabilme ve gereksinimlerini karşılayabilecek donanıma sahip olmasını kapsayan bu kavram farklı yaklaşım ve düşünceler çerçevesinde tanımlanmıştır (Oktay, 2010; Koçyiğit, 2021; Konuk-Er, Karaman ve Yıldırım-Doğru, 2022; Özaslan ve Baba-Öztürk, 2022). Bu kapsamda olgunlaşmacı bakış açısı, çocuğun okula hazır oluşunun en temel göstergesi olarak sessiz ve tam bir motivasyonla çalışmaya odaklanabilmesi olduğu ifade ederken, sosyal yapılandırmacı yeni görüş çerçevesinde çocuğun çevre ile uyumu ve gelişiminin üst boyutta desteklenmesi yönüne vurgu yapılmaktadır. Çevreci görüş çocuğun öğrenme deneyimlerinin dışsal uyaran ve etkenlere bağlı olduğunu savunmakta etkileşimci görüş ise üç yaklaşımı da kapsayan bir tanımlamada bulunmaktadır. Göröldüğu gibi hazırbulunuşluk kavramının önceleri tamamen çocukların biyolojisi ile ağıklanmaya çalışılırken süreç içerisinde çocuğun çevre ile etkileşimi ile şekillenen ve desteklenen bir süreç haline dönüştüğu görölmektedir. Son yaklaşımlar çocuğun hazırbulunuşluğunu çocuk ile çocuğun eğitim alanı arasındaki etkileşimin ürünü ve sonucu olarak açıklamaktadır (Bağçeli-Kahraman, 2012; Koçyiğit, 2021; Demir ve Kale, 2023). Okula başlamak ve okumayı öğrenmek bazılarına göre oldukça karmaşık bir durum olmakta ve programlı bir sisteme ihtiyaç duymaktadır. Bu doğrultuda çocukların sahip olması gereken becerileri sadece olgunlaşma ile kazanamayacağı ve temel yeterliliklerin belirli bir program dâhilinde evde ve okulda

çocuğa kazandırılması gerektiği kabul edilmektedir (Oktay, 2010). Hazırbulunuşluk ile ilgili bazı tanımlar şu şekildedir:

- Okula hazır oluş ile ilgili ilk tanımlama National Association for Education of Young Children tarafından çocuğun okula başlamadan önce kazandığı tüm yetenekler olarak yapıldığı görülmektedir (akt. Koçyiğit, 2021).
- Lewit ve Baker (1995) okula hazırbulunuşluğu; çocukların bilişsel, motor ve sosyal gelişimlerinin okul için uygun ve hazır olması olarak tanımlamıştır.
- Pianta ve Walsh (1998) hazırbulunuşluğu; çocukların çevreye uyum sağlayabilmeleri, empati kurabilmeleri ve kendi isteklerini uygun şekilde yerine getirebilmeleri olarak tanımlamaktadır.
- Garcia (1991) hazırbulunuşluğu çocuğun bilişsel ve psikososyal olarak hazır olması olarak tanımlamıştır.
- Oktay'a (2010) göre hazırbulunuşluk: daha önce öğrenilmesinde zorluk yaşanan bir konunun herhangi bir zorluk veya kırıklığa maruz kalmadan öğrenildiği ve yapıldığı zaman ve koşullar; öğrenmeye hazır oluş olarak tanımlamaktadır.
- Forget- Dubois ve arkadaşları (2007) okula hazırbulunuşluğu; çocuğun okula uyum sağlaması ve kolay bir şekilde öğrenmesi için sahip olması gereken bilişsel, davranışsal, duygusal ve iletişimsel becerileri kapsayan çok yönlü bir kavram olarak tanımlamıştır.
- Commodari (2012), akademik becerilerin yanı sıra duyguları yönetebilme, stresle baş etme, yönergeyi anlama ve yerine getirme, sorumluluk alabilme, kelime bilgisi ve iletişim becerisine sahip olma gibi ön koşul becerileri kapsayan bir olgu olarak tanımlamıştır.
- Dinç (2013) okula hazırbulunuşluğu; çocuğun bütün gelişim alanlarının (sosyal, duygusal, psikomotor, dil ve bilişsel) yanı sıra öğrenme yaklaşımı, algılama ve genel bilgi seviyesi konusunda aile ve çevrenin desteği ile çocuktan beklenen düzeye gelmesi ve bu konuda gerekli olan bilgi, beceri ve tutumları kazanması olarak tanımlamaktadır.
- Peckham (2017), okula hazırbulunuşluğun konuşma, algı, sayıları ve miktarı anlayabilme becerilerini içeren bir kavram olduğunu belirtir. Bunun yanı sıra

verilen bir şekli kopyalayabilme gibi görsel-motor olgunluk, işitsel algı ve hafıza becerilerini gerektirdiğini vurgular.

- Vanover (2017), okula başlayacak bir çocuğun ihtiyacı olan beceri alanlarının, hazırbulunuşluğu etkileyen unsurlar kapsamında beş bölümde incelenebileceğini belirtir: 1. Sağlık ve fiziksel gelişim: Genel sağlık durumu, gelişimi ve yetersizlikleri içerir. 2. Dil ve iletişim becerileri: Dinleme, konuşma, kelime bilgisi ve okuryazarlık becerilerini içerir. 3. Sosyal ve duygusal beceriler: Bir işi sıralı yapabilme, işbirliği, empati ve kendi duygularını karşısındakine aktarabilme becerilerini içerir 4. Bağımsızlık ve düzen becerileri: Beslenme, tuvaletini yapabilme, giyinme gibi öz bakım becerilerini içerir 5. Bilişsel ve akademik beceriler: Problem çözme, ses-harf ilişkisi, uzamsal ilişkiler ve sayı kavramını içerir
- Williams vd. (2019) okula hazırbulunuşluğu; bireysel olarak çocuğun hazır olmasını, okulun çocuklar için hazır olmasını ve ailenin ve toplumun optimal erken çocuk gelişimini destekleme yeteneğini kapsamaktadır.
- Özaslan (2020), ise okula hazırbulunuşluğu; çocuğun büyüme, olgunlaşma ve öğrenme etkisiyle çocuğun tüm gelişim alanlarının belirli bir seviyeye ulaşması, ilkokula başlayacak yeterliliğe sahip olması ve okulun gereklerini yerine getirebilecek düzeye ulaşması olarak tanımlamıştır.
- Koçyiğit (2021), hazırbulunuşluğu; çocukların okula başarılı bir başlangıç yapabilmeleri için birçok alanda temel bilgi ve becerilere sahip olması olarak tanımlanabilmektedir.
- Özaslan ve Öztürk (2022), çocuğun fiziksel, bilişsel, dil ve sosyal-duygusal gelişimi ile öz bakım becerileri kapsamında ilkokula başlayacak yeterliliğe ulaşması ve öğrenmeye karşı olumlu tutum geliştirmesi olarak tanımlanmaktadır.

Okula hazırbulunuşluk tüm gelişim alanlarını kapsayan çok boyutlu bir hazırlık sürecini ifade etmektedir. Bazı bilim insanları bu süreci spesifik olarak kavramlaştırmaya çalışmışlardır. Heimer (2004) okula hazırbulunuşluğu “süreç; çocuğun büyüme ve gelişim boyunca izlediği yol” ve “koşul; çocuğun öğrenme yaşantılarında genel bilgi konusunda tüm gelişim alanlarının belirli bir seviyeye

ulaşması” olarak iki boyuttan oluşan bir kavram olduğunu belirtmektedir. Benzer şekilde Katz (1991) de okula hazırbulunuşluğun “sosyal hazırlık; çocukların kendi güvenli ortamlarından çıkıp başka ortamlarda bulunabilmelerini ve otorite olarak ebeveynleri dışında öğretmen ve yöneticileri kabul edebilmeleri, akranları ile etkin vakit geçirebilmelerine hazır olmaları ” ve “entelektüel hazırlık; çocukların okulda akranları ile bir arada olup yetişkinler ile aynı dili kullanabilmeleri, fikir üretebilmeleri, kendi beceri ve yeteneklerinin farkına varabilmeleri” olarak iki hazırlık aşamasından geçtiğini belirtmektedir (Akt. Polat ve Atış Akyol, 2021).

Okula hazırbulunuşlukla ilgili yaygın olan altı temel yanlış bulunmaktadır: (1) öğrenme yalnızca okulda gerçekleşir; (2) hazırbulunuşluk her çocuk için özel bir durumdur; (3) hazırlık kolaylıkla ölçülebilir; (4) hazır olma çoğunlukla zamanın (olgunlaşmanın) bir fonksiyonudur ve bazı çocukların biraz daha fazlasına ihtiyacı vardır; (5) Çocuklar masa başında sessizce oturup dinleyebildikleri zaman öğrenmeye hazır olurlar ve (6) hazır olmayan çocukların okula ait olmadığı şeklindedir. Okul öncesi dönem çocuklarda tipik veya normal gelişim oldukça değişken olduğundan, çocukları bu kadar erken yaşta okula hazır değil olarak etiketlemek, onların daha uygun bir öğrenme ortamından soyutlanmasına neden olabilmektedir (Williams vd., 2019).

Yapılan çalışmalar çocukların okula başlamadan önce sahip oldukları öğrenmeye ilişkin ön becerilerin, okul başarısını olumlu yönde etkilediğini göstermektedir. Bu kapsamda yalnızca çocuğun hazır olması değil, okulların da; uygun fiziksel ortamlar, uygun öğretim programları, uygun öğretmen tutumları, olumlu veli öğretmen iletişimi kapsamında da hazır olması (Oktay, 2010; Brooks-Gunn, Berlin ve Fuligni, 2000), aynı zamanda ailelerin de hazır olması gerekmektedir.

Bireylerin toplumsallaşma yolunda ilk adımları attıkları okul öncesi dönem ve ilkökul döneminde çocuklara sunulacak eğitimin niteliği oldukça önemli bulunmaktadır (Demir ve Kale, 2023). Erken çocukluk eğitim programları, yoksulluk ve diğer toksik stres faktörlerinin okula hazırlıkta yarattığı eşitsizliği azaltabilmektedir. Küçük çocukları ve ailelerini destekleyen topluluk programları ve ulusal programlar da okula hazır olma durumunun iyileştirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır (Williams vd., 2019). Benzer şekilde çocukların okula hazır

bulunuşluklarının desteklenmesi eğitimde fırsat eşitliği sağlanması ve çocukların bütünsel gelişimleri açısından önemli görülmektedir (Blair ve Raver, 2015).

Cuskelly ve arkadaşları (2003), ilkokula hazırbulunuşluk için anasınıflarını işaret etmektedir. Bir çocuk anasınıfında ilkokul için gerekli bilgi ve becerileri öğrenmekte ve daha başarılı bir okula hazır olma süreci gerçekleşmektedir.

1.4.1. Okula Hazırbulunuşlukla İlgili Yaklaşımlar

Okula hazırbulunuşluğun kuramsal temeli, Urie Bronfenbrenner' ın ekolojik sistem kuramına dayanmaktadır. Bunun yanı sıra okula hazırbulunuşluk ile ilgili gelişimsel, çevresel, sosyal ve etkileşimci olmak üzere dört yaklaşım bulunmaktadır (Polat ve Atış Akyol, 2021).

1. Gelişimsel yaklaşım: Bu görüş kapsamında çocukların hazırbulunuşlukları biyolojik durumlarından etkilenmekte ve gelişimleri için içsel saatleri bulunmaktadır. Bu kapsamda çocukları dışardan desteklemek ya da etkilemek mümkün olmamakta, bütünsel gelişimleri için biyolojik saatlerinin uygun zamana ulaşması gerekmektedir. Bu yaklaşımda gelişim öğrenmeden önce gerçekleşmektedir (Akt. Polat 2021). Literatürde bu görüş olgunlaşmacı yaklaşım olarak da yer almaktadır.
2. Çevresel yaklaşım: bu yaklaşım gelişimsel yaklaşımın tam tersi olarak içsel dinamiklerle değil çevre ile etkileşim sonucunda edindiği beceriler doğrultusunda okula hazırbulunuşluğun gerçekleştiğini savunmaktadır (Polat ve Atış Akyol, 2021).
3. Sosyal yaklaşım: bu yaklaşım hazırbulunuşluğu çocuğun içinde bulunduğu sosyo kültürel bağlamda açıklamaktadır (Polat, 2021; Dockett ve Perry, 2002). Hazırbulunuşluk farklı durumlarda farklı tanımlamalara sahip olabilmekte ve hazırbulunuşluk toplumdan topluma değişebilmektedir. Dockett ve Perry, 2002). Çocuğun hazırbulunuşluğu içinde yaşadığı toplumun normları doğrultusunda değerlendirilmektedir.
4. Etkileşimci yaklaşım: Geçmişte okula hazır bulunuşun çeşitli yapıları önerilmiş olsa da günümüzde yaygın olarak kabul gören okula hazır bulunuşluk kavramsallaştırması “etkileşimsel ilişkisel” bir modeldir. Bu model çocuk ve çevre arasında süregelen etkileşime odaklanmaktadır. Model,

okula hazırbulunuşluğun “çocuğun sahip olduğu beceriler, deneyimler ve öğrenme fırsatları ile toplumun, sınıfın ve öğretmenin bakış açıları ve hedefleri tarafından farklı şekilde şekillendirilen bir dizi eğitimsel kararın ürünü” olduğunu ileri sürmektedir. Bu yapı, hazırlık değerlendirmelerinin bir kerelik tarama testi yerine "yalnızca zaman içinde ve bağlam içinde yapılabileceğini" öne sürmektedir (Williams vd., 2019).

1.4.2. İlkokula Hazırbulunuşluğun Boyutları

Bir çocuğun evde, çocuk bakımında veya diğer okul öncesi ortamlardaki tüm erken deneyimleri eğiticiidir. Erken deneyimler tutarlı, gelişimsel olarak sağlam ve duygusal açıdan destekleyici olduğunda çocuklar en iyi şekilde öğrenir ve yaşam için dayanıklılık geliştirirler (Williams vd., 2019). Hazırbulunuşluk kavramı çok boyutlu olarak ele alındığından farklı tanımlamalar oluşmaktadır. Çocukların hazırbulunuşlukları aileler tarafından akademik bilgi ve beceriler olarak tanımlanırken öğretmenler tarafından sosyal-duygusal gelişim temelinde tanımlanmaktadır (Koçyiğit, 2021).

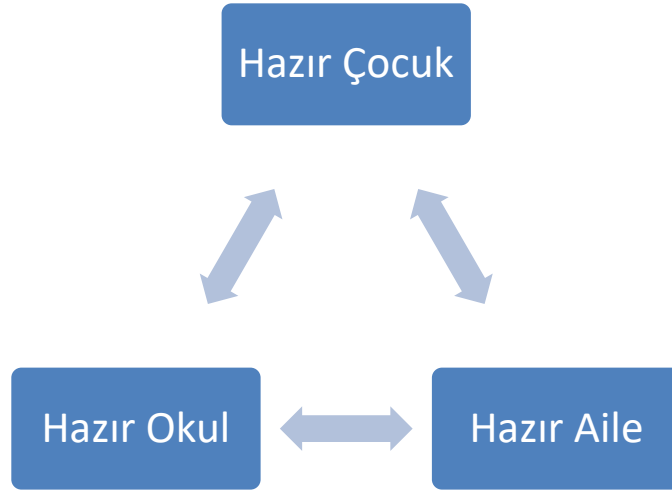
Erken çocukluk eğitim programlarından biri olan Head Start programı çerçevesinde okula hazır oluş, beş başlık altında incelenmektedir;

1. Öğrenme yaklaşımları: esnek düşünmeyi, dürtüselliği, yaratıcılığı, çalışma hafızasını, algısal akıl yürütmeyi ve merakı kapsamaktadır. Çocuğun öğrenmeye yaklaşımı matematik, fen bilimleri ve okuma gibi diğer akademik konuları desteklemektedir.
2. Sosyal duygusal gelişim: çocuğun akranları ve yetişkinlerle sosyalleşirken aynı zamanda duygularını kendi kendine düzenleyebilme becerisini ifade etmektedir. Aynı zamanda yönergeleri takip etme, dikkat, ihtiyaçlarını sözlü olarak ifade etme ve başkalarıyla işbirliği yapma yeteneğini kapsamaktadır. Araştırmalar, duygusal düzenleme becerilerinin okula hazır bulunuşun diğer tüm yönlerini etkilediğini ileri sürmektedir
3. Dil ve okuryazarlık: konuşulan dili anlamaya, yeni kelimeleri birleştirmeyi, hikâyeleri anlamayı ve harfleri ve sesleri tanımayı kapsamaktadır. Bu davranışlar, çocuğun iletişim kurma şeklini, geleneksel okuma ve yazma

becerilerine etkilemektedir. Araştırmalar bu erken okuma becerilerinin genel okul başarısı için temel olduğunu göstermektedir.

4. Biliş: matematiksel ve bilimsel akıl yürütmeyi, nesnelere özelliklerini, olaylar ve insanlar arasındaki ilişkilerin ve akademik bilginin anlaşılmasını kapsamaktadır. Matematik ve Fen bilimlerine ilişkin okuryazarlığın erken oluşması gelecekteki okul başarısı ve akademik başarının temelini oluşturmaktadır.
5. Algısal, motor ve fiziksel gelişim: çocuğun büyük ve küçük kas hareketlerini kullanma becerisinin yanı sıra kişisel hijyen ve güvenlik anlayışı becerisini kapsamaktadır. Her ne kadar fiziksel gelişim ve motor beceriler okula hazırlık aısından her zaman önemli görülme de, çocuğun okuldaki başarısını açıkça etkileyebilmektedir. Çocuğun sağlığı iyi değilse öğrenmeye odaklanamayacaktır. Ek olarak, eğer bir çocuğun ince motor becerileri zayıfsa, bu onun sınıftaki yazma becerisini ve performansını etkileyen bir faktör olacaktır (Murphy vd., 2023).

Çocukların okula hazırbulunluğunda 5 temel beceri alanı: fiziksel iyi oluş ve motor gelişim, sosyal-duygusal gelişim, öğrenmeye karşı motivasyon, dil gelişimi- bilişsel gelişim ve matematiksel beceriyi de kapsayan temel bilgi düzeyi şeklinde gruplanabilmektedir (Kagan, 1994). UNICEF (2012) okula hazırbulunluğun 3 temel boyuta sahip olduğunu belirtmektedir. Bu boyutlar hazır çocuk, hazır aile ve hazır okullar olmaktadır. Aynı şekilde 1991 yılında Ulusal Eğitim Hedefleri Paneli'nin ilk hedefi olarak 2000 yılına kadar tüm çocukların okula öğrenmeye hazır olarak girmelerini, birbirine bağımlı gelişimsel süreçler kapsamında üç bileşenden oluştuğunu bildirilmektedir. Okula hazırbulunluğun üç bileşeni genel olarak; çocuğun hazır olması, okulun çocuk için hazırbulunluğu, çocuğun hazır olmasına katkıda bulunan aile ve toplum destekleri olarak tanımlanmaktadır (High, P. C., ve Committee on Early Childhood, Adoption, and Dependent Care and Council on School Health 2008).

1.4.2.1. Hazır Çocuk

Okula hazırbulunuşluğun boyutlarından biri olan çocuğun hazırbulunuşluğu kapsamında çocuğun fiziksel iyi oluş, motor becerileri, çocuğun gelişimsel olarak sağlıklı ve tipik gelişim göstermesi, yaşının gerektirdiği motor becerileri kullanabilmesi, sosyal-duygusal gelişim, duygu düzenleme, sosyal becerilere sahip olma, sosyal ilişkileri yürütebilme ve sosyal kurallara uyabilme, sorumluluk alma, öğrenmeye karşı merak ve istek, dil gelişimi, erken okuryazarlık becerilerinin gelişimi, bilişsel gelişim kapsamında dikkati toplama sürdürme, temel matematiksel kavramları bilme ve matematiksel becerilerin gelişimini ifade etmektedir (Rimm-Kaufman ve Pianta, 2000). Okula öğrenmeye hazır olarak başlayan çocukların akademik açıdan daha başarılı olmaları beklenmektedir. Bu kapsamda akademik başarı, gelişmiş sosyal, ekonomik ve sağlık sonuçlarıyla ilişkilendirilmektedir. Çocukların okula hazır oluşlarını desteklemek için onları olumsuz çocukluk deneyimlerinin sebep olduğu stres durumlarının en aza indirilmesinin ve çocuklarda psikolojik dayanıklılığın da desteklenmesi gerekmektedir.

Çocukta hazır olma durumu:

- Sağlık durumu ve büyüme dâhil olmak üzere fiziksel refah ve duysal motor gelişimi;
- Öz düzenleme, dikkat, dürtü kontrolü, saldırgan ve yıkıcı davranışları sınırlama kapasitesi, sıra alma, işbirliği, empati ve kişinin kendi duygularını

iletme yeteneği, duyguların tanımlanması bu duyguların doğru şekilde iletilmesini dahil olmak üzere sosyal ve duygusal gelişimi;

- Coşku, merak, mizaç, kültür ve değerleri içeren öğrenmeye yönelik olumlu tutum ve yaklaşımları;
- Dinleme, konuşma ve kelime dağarcığı dâhil olmak üzere dil gelişimini
- Yazı farkındalığı, hikâye duygusu, yazma ve çizim süreçleri de dâhil olmak üzere okuryazarlık becerileri;
- Erken okuryazarlık ve matematik becerileri de dahil olmak üzere genel bilgi ve biliş düzeyinde becerilerin kazanılmış olmasını olarak tanımlanmaktadır (Williams vd., 2019; High, P. C., ve Committee on Early Childhood, Adoption, and Dependent Care and Council on School Health 2008).

1.4.2.2. Hazır Okul

Çocuklar her ne kadar aynı coğrafyada yaşıyor olsalar da içinde büyüdüğü aile ortamı ve çevre imkânları değişiklik gösterebilmektedir. İlkokula hazırbulunuşluğunun, hazır okullar boyutu bu farklılıktan kaynaklanan eşitsizliği gidermek üzere bir ortam oluşturmalıdır. Hazır okullar kapsamı çocuklara fırsat ve imkân eşitliği sağlayacak birçok kriteri kapsamaktadır. Bu doğrultuda; öğrenmeye ayrılan zaman, ortamın çocukların fiziksel yapısına uygun olarak hazırlanması, yeterli öğretim materyalinin temini, öğretmen yeterlilikleri, çocuklara güvenli, kapsayıcı ve nitelikli eğitim ortamı sunulması, öğretmen ve öğrenci ilişkisini destekleyecek öğrenme ortamlarının sunulması, çocuğun bütünsel gelişimini destekleyici eğitim süreçleri ve ortamların düzenlenmesi, çocuklar sosyal deneyim ve sosyal öğrenme fırsatları oluşturması özellikle tüm çocukları kapsayıcılık yaklaşımı ile aynı ortamda aynı imkânlarla sahip olacak eğitim ve öğretim süreçlerini sunması bakımından önemli olmaktadır (Koçyiğit, 2021). Yeterli ön hazırlığa sahip olmayan çocukların, okullarda sağlanacak düzenli öğrenme ortamları ile yeni bilgi ve becerileri kazanmalarında aileler ve okullar sorumlu olmaktadır. Eğitim sürecine başarısızlıkla başlayan çocukların, ileriki dönemlerde de başarılı olmaları oldukça güç olmakta ve ekstra çaba sarfetmelerini gerektirmektedir (Oktay,2010).

Okulların çocuklar için hazır olması:

- Kültürel hassasiyet de dâhil olmak üzere ev ve okul arasında sorunsuz geçişi;

- Ebeveynlerin okullarla etkileşimi için fırsatlar oluşturması;
- Erken dönem çocuk gelişiminin ve çocukların oyun ve doğal deneyimler yoluyla öğrendiklerinin anlaşılması- bilincinin oluşturulması;
- Erken bakım, müdahale ve eğitim programları ile okul arasındaki süreklilik;
- İlişkiler bağlamında ve çocuğu zorlayacak ancak bunaltmayacak düzeyde sağlanan yüksek kaliteli eğitimin kullanılması;
- Yoksulluk ve ırk ayrımcılığı, olumsuz çocukluk deneyimlerinin etkileri de dâhil olmak üzere, çocukların bireysel ihtiyaçlarının farkındalığı yoluyla her çocuğun başarısına bağlılığın gösterilmesi ve özel ihtiyaçların normal sınıf içinde karşılanmaya çalışılması;
- Özel gereksinimli çocukları destekleyecek uyarlamaları içeren bireyselleştirilmiş eğitim programlarının uygulanması;
- Çocuklara etkili öğretim sağlamada her öğretmenin başarısına olan bağlılığın gösterilmesi;
- Aile eğitimi ve desteklenmesi gereken çocuklara erken müdahale gibi başarıyı artırıcı yaklaşımların tanıtılması;
- Çocuklara fayda sağlamayacaksa uygulama ve programların değiştirilmesi;
- Öğrenci sağlığını ve refahını destekleyen ve öğrenmeyi teşvik eden güvenli, emniyetli ve kapsayıcı bir ortam bağlamında çocuklara hizmetlerin sağlanması;
- Sonuçların sorumluluğunu almaya isteklilik;
- Güçlü liderlik; hususlarını kapsamaktadır.

Okul ve çocuk hazırbulunuşluğu arasındaki mevcut eşitsizlik, okulların, çocukların uygun bir eğitim ortamında öğrenememeleri nedeniyle değil, aynı yaştaki çocuklar için gerekli ve uygun eğitim ortamını sunmaya hazırlanmamalarıyla ilişkilendirilmektedir. Okul deneyimini tüm çocuklar için, hatta farklı hazırbulunuşluk aşamalarında olanlar için bile olumlu kılmak amacıyla ailelerle birlikte çalışmak, okulların sorumluluğunda olmaktadır. Okul programlarının esnek olması ve her çocuğun hazırbulunuşluk düzeyine göre uyarlanabilir olması gerekmektedir (Williams vd., 2019; High, P. C., ve Committee on Early Childhood, Adoption, and Dependent Care and Council on School Health 2008).

1.4.2.3. Hazır Aile

Çocuklar doğdukları andan itibaren toplumun en küçük birimi olan aile kurumunun bir üyesi haline gelmektedir. Bu sosyal ortam çocukların ilk deneyimlerini yaşadığı ve kendilik kavramlarına ilişkin davranış ve yaklaşımları oluşturdukları etkileşim alanıdır. Bu perpektiften bakıldığında ailenin yapısı, bakış açısı, yaklaşımı vb. birçok faktör çocukların gelişimlerini ve hazırbulunuşluklarını doğrudan etkilemektedir. Okula hazır oluşun üçüncü boyutu olan ailenin hazır olması çocuklara ev ortamında uygun eğitim ve öğrenme ortamlarının hazırlanması, öğrenme süreçlerinin zenginleştirilmesi, çocukların ilgi ve ihtiyaçlarına duyarlı olma, çocuklarla açık ve net bir iletişim halinde olma, çocuğun aile içi karar mekanizmalarının bir parçası olarak görme, kardeşlerle uyum ve aile içi olumlu psikolojik durumunu kapsamaktır (Koçyiğit, 2021). Çocuğun hazır olmasına katkıda bulunan ailenin hazır olması çocukların okula sağlıklı zihin ve bedenlerle gelmeleri için optimal beslenme ve günlük fiziksel aktivite, tüm çocuklar için yüksek kaliteli okul öncesi ve çocuk bakımı hizmetlerine erişim gibi hususları kapsamaktadır (Williams vd., 2019).

Okula hazır olmada önemli bir paydaş olan ailelere sunulabilecek, çocukların hazırbulunuşluklarını destekleyecek bazı öneriler şu şekildedir:

- Aile bireyleri tarafından evde bir öğrenme ortamı oluşturmak,
- Çocukların gelişim dönemleri ve özellikleri hakkında bilgi sahibi olmak,
- Çocuklara erken eğitim deneyimleri sağlamak,
- Çocukların öğrenmelerini teşvik etmek,
- Çocukları diğer çocuklarla kıyaslamamak,
- Eğitim kurumlarının hazırbulunuşluktaki önemini fark etmek,
- Topluluk içinde öğrenme ve gelişme için çocuklara fırsat oluşturmak,
- Çocukların okula başlamadan önceki becerilerini güçlendirmeyi hedefleyen aile, eğitim stratejilerini uygulamak,
- Çocukların kitap ve diğer öğrenme materyallerine rahat ulaşabilmelerini sağlamak,
- Kültür ve gelenekleri uygulamak, iletmek,
- Çocukların okulları ile işbirliği içerisinde olmak (Polat, 2021).

Benzer şekilde, 1991 Ulusal Eğitim Hedefleri Panelinde, çocukların okula hazırbulunuluğunu desteklemek için aile ve toplum desteğinin önemli bir birleşen olduğunu belirtmektedir. Bu kapsamda aile ve toplumun çocuğun hazırbulunuluşuna desteği için şu tavsiyeler önerilmektedir:

- Anneler, doğum öncesi bakımı, çocuklar kapsamlı sağlık bakımı ve optimal beslenme hizmeti almalı ve günlük fiziksel aktivite olanağı sunulmalıdır, böylece çocuklar okula sağlıklı zihin ve bedenlerle gelebilirler;
- Tüm çocukların yüksek kalitede okul öncesi eğitime erişimi olmalıdır;
- Çocuğunun ilk öğretmeni olarak her ebeveyn, çocuğunun öğrenmesine yardımcı olmak için her gün zaman ayırmalı ve etkili bir öğretmen olmak için eğitim ve desteğe erişebilmelidir (High, P. C., ve Committee on Early Childhood, Adoption, and Dependent Care and Council on School Health, 2008).

1.4.3. Okula Hazırbulunuluşluk İçin Gerekli Beceriler

Erken çocukluk alan uzmanları okula hazırbulunuluşluk kavramını tanımlarken öğrenme ve gelişim sürecine vurgu yapmakta ve bu konuda çocukların sahip olması gereken beceriler üzerine tartışmalar devam etmektedir (Uyanık Balat, 2010). Genel olarak bakıldığında, çocukların okula hazırbulunuluşluğu için sahip olması beklenen fiziksel, sosyal, duygusal ve bilişsel beceriler bulunmaktadır (Akyol, 2022).

Alanyazın incelendiğinde, okula hazırbulunuluşluk için çocukların sahip olması gereken bilgi ve becerilerin ilk olarak Caldwell tarafından ifade edildiği görülmektedir. Bu bilgi ve beceriler; işaretler, rakamlar, renkler, yer-zaman kavramları, kaba motor beceriler, yönergeleri anlama ve takip etme, sosyal beceriler olarak belirtilmiştir (Aydöner, 2022; Caldwell, 1974). Ülkemizde yapılan çalışmalar incelendiğinde çocukların ilkokula hazır olması için; dili, kavramları ve sembolleri anlama ve kullanma, görsel ve işitsel ayırt etme, dikkat süresi, görsel bellek ve görsel olgunluk, renkleri ayırt etme becerisi, el göz koordinasyonunu sağlayabilme, sayıları-şekilleri-kavramları anlamına uygun kullanabilme, sırasını bekleme, sosyal ve duygusal beceriler, sesleri tanıma, yönergeleri anlama ve takip etme, işbirliği kurma, empati kurabilme, yardımsız giyinme ve özbakım becerilerinin gelişimi, dinleme becerisi, kaba ve ince motor gelişimi, nesnelere arasında ilişki kurabilme, kelime

hazinesi, kavram bilgisi, olay örgüsünü anlama ve oluşturma gibi becerilere sahip olması gerektiği görülmektedir (Ayhan, 1998; Arıkök, 2001; Yazıcı, 2002; Sevinç, 2005; Duncan, 2007). Bu konuda yapılan bir çalışmada, okul öncesi öğretmenlerinin çocukların okula hazırbulunuşluğu için hangi becerilere sahip olması gerektiği incelemiş, öğretmenler çocukların fiziksel gelişiminin, öz bakım becerilerinin uygun seviyede gelişmiş olması, kendilerini ifade edebilme becerilerinin gelişmiş olması, kalem tutma, sesleri tanıma gibi akademik becerilere sahip olmaları gerektiğini belirtmişlerdir (Blair ve Raver, 2015). Çocukların okula başlamadan önce öz düzenleme becerisini kazanmaları okula hazırbulunuşlukta önemli bir faktör olarak belirlenmiştir (Uyanık, Bayındır, ve Değirmenci, 2022). Çocukların okula hazır olmaları için sahip olunması gereken becerilerin ebeveyn perspektifinden inceleyen çalışmalar incelendiğinde özellikle sosyal duygusal ve özbakım becerilerinin gelişmiş olması (Özaslan ve Baba Öztürk, 2022; Koçyiğit, 2009; Dockett ve Perry, 2002; Ahmetoğlu, Ercan ve Aral, 2011; Yeşil Dağlı, 2012) gerektiği belirlenmiştir. Polat (2018), ilkokula başlamak için çocukların sahip olması gereken bazı ön yeterlilikleri de belirtmektedir. Bunlardan biri; çocuğun ilkokula başladığında benlik algısının olumlu gelişimi, onların hızlı gelişim göstermesi ve hazırbulunuşluğunu artıracığı, şeklindedir. Bir diğer durum ise çocuklara sunulacak okul öncesi eğitimin içeriği olarak ifade edilmiştir. Temel eğitime hazırlayıcı nitelikte ve paralellikte hazırlanacak öğrenme süreçleri şeklinde hazırlanması ve bütün gelişim alanlarını destekleyecek nitelikte olması, şeklindedir. Aşağıdaki ilkokula hazır olan çocukların özellikleri verilmiştir (Akt. Polat,2018).

Tablo 1. İlkokula Hazır Olan Çocukların Özellikleri

Çocuğun dikkati gelişmiş olmalıdır
Konsantrasyon süresi yeterince uzamış olmalı
Dinleme alışkanlığını kazanmış olmalı
Dinlediğini aktarabilecek düzeyde Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalı
Kendini ifade edebilecek düzeyde sözcük dağarcığına sahip olmalı
Kavramları anlayabilmeleri oluşturabilmeleri ve bu kavramlarla genellemeler yapabilmelidir.
Öğrenmeye açık ve istekli olmalıdır.

El göz koordinasyonu gelişmiş olmalıdır.

Aldığı sorumlulukları yerine getirmelidir.

Eleştiriyi kabul etmeyi ve eleştiriyi olumlu tepki vermeyi öğrenmelidir.

Zamanını iyi kullanabilme midir?

Başladığı işi bitirebilmek sabrını göstermelidir.

Kendine saygı ve güven duymalı, özdenetim kazanmış olmalıdır.

Öz bakım becerilerine sahip olmalıdır.

Kendi yeterliliklerinin farkında olmalıdır.

Kendi sorumluluğunu taşıma becerisine sahip olmalıdır.

Farklılıkları kabul eden, hoşgörü dolu ve önyargısız bir bakış açısına sahip olmalıdır.

Kendi kültürü yanında evrensel kültürel değerlerin de farkında olabilmelidir.

Kendi ülkesini ve kültürünün yanı sıra başka ülke ve kültürler hakkında da farkındalık kazanmalıdır.

Kendini doğru bir şekilde ifade etme becerisini kazanmış olmalıdır.

Sırasını bekleme ve sabırlı olma davranışlarını kazanmış olmalıdır.

Arkadaşlık ilişkileri kurabilmeleri ve iletişim kurma becerilerini kazanmış olmalıdır.

Türkçeyi gramer kurallarına uygun olarak kullanılabilmektedir.

Söylenenleri tam ve doğru olarak anlayabilmelidir.

Gördüklerini duyduklarını, duygu ve düşüncelerini doğru olarak ifade edebilmelidir.

Etkin dinleme becerisine sahip olabilmelidir.

Gördüklerini ve duyduklarını anlamlandırıp belleğinde saklayabilmelidir.

Duyularını etkin olarak kullanabilmelidir

Sırada dik ve belli mesafede oturabilme becerisini kazanmış olmalıdır.

Dikkatini yeterli bir süre bir konu üzerinde tutabilme elidir.

Gözünü ile eli arasında gerekli işbirliğini kurabilmektedir.

Gözünü soldan sağa yukarıdan aşağıya doğru bir sayfa üzerinde yorulmadan ve başını çevirmeden gezdirebilmelidir.

Gözünü uzağa ve yakına uyum sağlayabilecek biçimde kullanabilmelidir.

Ses benzerliklerini anlayabilmeleri ve sesleri birbirinden ayırt edebilmelidir.

Okuma ve yazmayı hazırlayıcı ön yeterlikleri kazanmış olmalıdır.

Çevresindeki varlıkların benzerliklerini ve farklılıklarını görebilmelidir.

Varlıkların belirleyici ve ortak özelliklerini ayırt edebilmeli ve kavramlar oluşturabilmektedir.

Benzerlikleri ve farklılıkları ayırt edebilmelidir.

Kendi kendine giyinme becerisi(Fermuarını çekme, düğmesini ilikleme ayakkabısını bağlama vb.) kazanmış olmalıdır.

Tuvalet kontrolünü sağlayan bilmelidir.

Kendi temizliğini istenilen nitelikte yapabilme becerisine sahip olmalıdır.

Okula hazır olma sürecinde, duylardan gelen uyanların beyin tarafından işlenmesi, davranış oluşturma, öğrenme, dikkat ve algı becerileri için oldukça önemli olmaktadır (Fazlıoğlu ve Baran, 2008). Erken çocukluk döneminde çocukların duylardan almış olduğu uyanların doğru bir şekilde algılanmaması yani duysal işlemede sorun olması çocuğun gelişimini, okula uyum becerilerini de etkileyebilmektedir (Case- Smith vd., 2015; Lin vd., 2012).

1.4.4. Hazırbulunuşluğu Etkileyen Faktörler

Hazırbulunuşluğu etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Bu faktörler çocuğun kişisel özelliklerini kadar aile ortamı-yapısı, içinde yaşadığı fiziksel çevre koşulları hatta iklim ve coğrafi koşullar olarak ifade edilebilmektedir. Çocukların okula hazır oluşlarını etkileyen faktörler beş başlık altında toplanabilmektedir. Bu faktörler; büyüme ve gelişme gibi fizyolojik faktörler; zekâ düzeyi ve dil gelişimi gibi bilişsel faktörler; ailenin sosyo ekonomik durumu ve akran ilişkileri gibi çevresel faktörler ve ebeveyn çocuk ilişkisi gibi duygusal faktörler ve özbakım yeterlilikleri olmaktadır (Oktay, 2010; Bağçeli-Kahraman, 2020). İlkokula hazırbulunuşluğu etkileyen faktörlerin tek başına değil bir bütün halinde süreci etkilediği görülmektedir (Vangölü, 2022).

1.4.4.1. Fizyolojik /Biyolojik Faktörler

Birçok farklı ülkede okula başlamak için yaş ve yaşın getirdiği fiziksel olgunluğun önemli bir etken olduğu kabul edilmektedir. Dünya üzerinde okula başlama yaşının 5- 7 yaş aralığında değiştiği görülmektedir. Ancak hangi yaşta okula başlanırsa başlanılsın programlı öğrenme sürecine uyum sağlanabilmesi için

çocukların, farklı beceri ve donanıma da sahip olması gerekmektedir. Bu etkenlerin başında çocukların bedensel gelişim düzeyi gelmektedir. Çocukların gelişim düzeyleri kalıtım ve çevreden etkilenebilmektedir. Bu doğrultuda önemli olanın büyüme ve gelişimin paralel olması gerektiğidir. Çocukların hazır oluşunu etkileyen biyolojik etmenler incelendiğinde görme, işitme ve el göz koordinasyonu, çocuğun genel sağlık durumu ve cinsiyet faktörlerinin önemli olduğu görülmektedir (Oktay, 2018).

Görme, dünyayı algılamayı ve anlamlandırmayı sağlayan en önemli duyulardan biri olarak bilinmektedir. Görme, öğrenmeyi doğrudan etkileyen bir faktör olmaktadır. Görme duyusu, hazırbulunuşluk becerileri kapsamında okuma gelişimi sürecini, görsel ayrıştırma, nesne ve işaretleri fark etmeyi, eşleştirme, karşılaştırma, benzerlik bulma, süreçleri, sembolik işaretleri algılama açısından önemli bir unsur olmaktadır (Oktay, 2018).

Okula hazırbulunuşluk kapsamında gerekli olan sosyal beceri ve iletişim süreçlerinde etkili olan diğer bir faktör işitme duyusu olmaktadır. İşitme ile yönergeleri algılama, sesleri ayrıştırma, sesler arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları algılama, artikülasyon, fonolojik duyarlılık ve sosyal iletişim kurabilme gibi birçok beceri için önemli olmaktadır (Oktay, 2010).

El göz koordinasyonu, özellikle yazma becerisi noktasında önemli bulunmaktadır. Bu noktada, el ve kol kaslarının gelişmesi, gözün buna uyumlu bir şekilde hareket etmesi ve bu iletişimin koordinasyonu okula hazırbulunuşlukta önemli bir faktör olmaktadır. Özellikle el göz koordinasyonunun, okuma yazma başarısı üzerinde etkisi olduğu bilinmektedir. Bu becerinin eksik olması çocukların okul başarısını, okuma yazma becerilerini olumsuz olarak etkilemektedir (Oktay, 2018).

Ülkemizde ilkokula başlamak için en önemli kriter yaş olarak kabul edilmektedir. Bu durum da çocukların hazırbulunuşluklarını etkileyen diğer faktörlerin göz ardı edilmesine sebep olmaktadır (Vangölü, 2022).

1.4.4.2. Bilişsel Faktörler

Bilişsel gelişim faktörleri kapsamında zekâ ön plana çıkan bir kavram olmaktadır. Zekâ, öğrenmek için gerekli alt yapı olmaktadır. Problem çözme

yeteneği, anlama, yorumlama yeteneği, insan ilişkilerindeki başarılar da zekâ ile yakından ilişkili olmaktadır. Zekâ çevreden etkilenen bir faktördür. Okumayı öğrenmek daha çok zihinsel bir süreçtir ve ilkokula hazırbulunuşluk sürecinde zekâ okumaya hazırlığın ön koşulu olarak belirlenebilmektedir. Zihinsel faktörler, çocuğun dil gelişimi de kapsamaktadır. Bilişsel gelişimin temel göstergelerinden biri olan anlama ve problem çözme becerileri, dil gelişimiyle doğrudan ilişkili bulunmaktadır. Çocuğun sahip olduğu kelime dağarcığı, düzgün cümle yapılarını kurabilmesi, kullandığı sözcüklerin kalitesi, çocuğun dil gelişiminin yaşıtları seviyesinde olması okula hazırbulunuşlukta önemli bir faktör olmaktadır (Oktay, 2010). Çocukların bilişsel ve dil gelişimleri bakımından yeterli beceriye sahip olması, onların okula hazırbulunuşluğunu desteklemektedir (Başaran ve Aksoy, 2020). Yapılan çalışmalar, hazırbulunuşlukta bilişsel faktörlerin önemli bir yer tuttuğunu göstermektedir (Altun, 2018; Koçak ve İncekara, 2020).

1.4.4.3. Çevresel Faktörler

Bir çocuğun okula hazır bulunuşluğu büyük ölçüde içinde yaşadığı ve büyüdüğu çevre tarafından belirlenmektedir (Williams vd., 2019; Gan, Meng ve Xie, 2016). Çocuğun büyüdüğu aile, mahalle, okul öncesi eğitim, arkadaşlar ve yaşadığı toplum, ilkokula hazır oluşunda önemli bir rol oynar. Bu doğrultuda ekolojik kuram çocuğun çevresinin, onların gelişimi üzerindeki etkisini ortaya koyan bir yaklaşım olmaktadır.

Çocuğun yaşadığı toplumun eğitim değerleri ve beklentileri, ilkokula hazır oluş üzerinde etkilidir. Toplumun eğitimle ilgili değerlerini ve beklentilerini içselleştirmek, çocuğun eğitime olan tutumunu şekillendirebilir. Çocuğun içinde büyüdüğu aile ortamı çocuğun ilk eğitim ortamı olarak kabul edilmektedir. Bu kapsamda çocuğa ev ortamında sağlanan oyun olanakları, çocukla birlikte geçirilen kaliteli zaman, ebeveyn tutumları, ailenin sosyo ekonomik durumu, kültürel değerler, ailenin çocuğa sunacağı olumlu deneyimler ve aile içi etkileşimler okula hazırbulunuşlukta önemli faktörler olarak ifade edilmektedir (Oktay, 2010; Unutkan, 2007, Erkan, 2011; Ferretti ve Bub, 2017). Çocuğun okula hazır oluşunu etkileyen en önemli faktörden biri de ailenin sosyo ekonomik durumu olmaktadır. Düşük sosyo ekonomik duruma sahip ailelerin çocuklarının okula hazır olması üzerindeki olumsuz

etkilerin en aza indirgenmesi için olumlu ebeveyn tutumu, ebeveyn çocuk iletişimi ve etkileşimi önemli bulunmaktadır (Williams vd., 2019). Aynı zamanda Okul öncesi eğitim kurumları, çocukların ilkokula hazır oluşunu artırmak için önemli bir rol oynamaktadır (Çoban ve Ergenekon, 2021; Kırat ve Güven, 2021; Uyanık, Bayındır ve Değirmenci, 2021; Üstüntaş, Acar, Albayrak ve Kaya, 2021). Bu kurumlar, çocuklara temel becerileri kazandırmakta ve onları bir sonraki eğitim kademesi olan ilkokula hazırlamaktadır.

Çocuğun ilkokula hazır oluşunu etkileyen faktörler karmaşık bir şekilde birbirine bağlıdır. Bu nedenle aileler, eğitimciler ve toplumlar, çocukların sağlıklı bir şekilde gelişmeleri ve okula hazır olmaları için destek sağlamalıdır. Çevresel faktörler, çocuğun ilkokula hazır oluşunda önemli bir rol oynadığı için, olumlu bir öğrenme çevresi ve destekleyici bir toplumun çocukların hazırbulunuşluğunda önemli etkenler olmaktadır.

1.4.4.4. Duygusal Faktörler

Çocukların ilkokula hazır oluşunu etkileyen en önemli faktörlerden biri de duygusal faktörlerdir. Okula hazırbulunuşlukta duygusal faktörlerin önemini kanıtlayan birçok çalışma bulunmaktadır (Başaran ve Aksoy, 2020; Canbulat-Kutluca ve Yıldızbaş, 2014; Koçak ve İncekara, 2020; Özaslan ve Baba Öztürk, 2022; Wenz-Gross, Yoo, Upshur ve Gambio, 2018). Ebeveynler, öğretmenler ve diğer yetişkinler, çocukların duygusal ihtiyaçlarını anlamak ve desteklemek için önemlidir. Duygusal zekâ ve sosyal becerilerin geliştirilmesi, çocukların okula daha hazır bir şekilde başlamalarına yardımcı olabilmektedir. Bu kapsamda öz saygı ve öz güven, ayrılma kaygısı, duygusal denge, sosyal beceriler, duygu tanıma ve ifade etme, stres ve kaygı, gibi faktörler okula hazır oluşta önemli faktörler olmaktadır. Çocukların duygusal iyi oluşları öğrenmeleri ile ilişkili bir bağlam olmaktadır (Greene ve Sawilowsky, 2018). Bunların yansira çocuğun sınıf içinde öğretmen ve arkadaşları ile olumlu ilişkiler kurabilmesi, kendini ve duygularını ifade edebilmesi ve kurallara uyabilmesi de hazırbulunuşluğu etkileyen faktörler olarak belirtilmektedir (Alisinanoğlu, 2012).

Çocukların yaşamış olduğu duygusal sorunlar Başarısızlığı başarısızlık ise duygusal sorunları beraberinde getirmektedir. Aile içi etkileşimler ve iletişim

çocuğun duygusal gelişiminde önemli bir unsur olmaktadır. Bunun yanı sıra Çocuktan beklentinin, onların seviyesinde olmaması, çocuğu duygusal anlamda zorlayan başka bir faktör olmaktadır (Oktay, 2010).

Araştırmalar, çocukları okula hazırlamak için yapabilecek en iyi şeyin onlarla olumlu ilişkiler kurmak ve bu ilişkileri sürdürmek olduğunu göstermektedir. Aile üyelerine güvenli bir şekilde bağlanan çocuklar, kendilerini değerli bireyler olarak kabul etmektedir. Bu bağlamda çocuklar aile desteğiyle, hayal kırıklıklarıyla, utançlarla, baskılarla ve başarısızlıklarla başa çıkabilmektedir. Güvenli bağlanan çocuklar daha iyi arkadaş edinmekte, başkalarıyla birlikte çalışıp, sorunları yaratıcı bir şekilde çözüp öğrenmekte ve başarılı olmaktadır (Gartrell, 2013).

1.4.4.5. Özbakım Becerileri

Çocukların tüm gelişim alanlarını etkileyen ve çocuğun günlük yaşam becerilerinin gelişimini destekleyen özbakım becerileri, okula hazırbulunuşlukta önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Çocuğun beslenme, kişisel hijyen, sağlık, uyku, kıyafet değişimi, kendine ait olan eşyaların ve materyallerin kullanımı-sorumluluğu vb. birçok beceri özbakım becerileri kapsamında kazanılmakta ve okula hazırbulunuşlukta önemli yer tutmaktadır.

1.5. ERKEN ÇOCUKLUK EĞİTİMİNDE İLKOKULA HAZIRBULUNUŞLUK ÇALIŞMALARI

Okula hazırbulunuşluk sürecinin akademik boyutunun temelinde okuma yazmaya hazırbulunuşluk bulunmaktadır. Çocukların okuma, yazma gibi becerilerinin gelişmesinde en temel alan, dil alanıdır ve dil gelişiminin temelinde kavram gelişimi bulunmaktadır (Uyanık, Bayındır ve Değirmenci, 2021). Çocuklara okul öncesi dönemde ilkokul programa uyumlu bir şekilde sunulan öğrenme süreçleri, çocukların hem okula uyumlarına hem de okuma yazmaya ilişkin olumlu tutum geliştirmesine katkı sağlamaktadır (Alisinanoğlu ve Şimşek, 2012). Bu dönemde çocuklara sunulan eğitim programının, ilkokul eğitim programları ile eşgüdüm içinde olması ve özellikle okuma yazmaya hazırlık çalışmaları kapsamında ailenin de sürece dâhil edilmesi, çocuğun ilkokula geçiş sürecini ve uyumunu destekleyeceği aynı zamanda ev-okul ve çevre etkileşimini sağlayacağı düşünülmektedir (Bay ve Şimşek Çetin, 2014; Bartan, 2019). Okul öncesi dönemde

çocukların hazırbulunuşluğu, ilkokul eğitiminde temel alınan dersler kapsamında değerlendirildiğinde, bazı becerin kazanılmış olmasını gerektirmektedir. Bu beceriler şu şekildedir:

1. Okuma- yazmaya hazırlık becerileri,
2. Matematik becerileri,
3. Fen becerileri,
4. Motor beceriler,
5. Sosyal ve duygusal beceriler,
6. Özbakım becerileri (Bartan, 2019).

Ülkemizde uygulanan Okul öncesi eğitim programı tüm çocukların okul öncesi eğitimden en üst seviyede faydalanması, gelişimlerinin bütünsel olarak desteklenmesi ve olası gecikmelere erken müdahale edilebilmesi, zengin ve amaçlı uyarıcı ortamlar sunulması ve çocukların hazırbulunuşluklarını sağlaması amacıyla tasarlanmıştır. (Polat, 2018; Bartan, 2019). Okul öncesi eğitim programının dört temel amacı bulunmaktadır. Bu amaçlardan biri olan çocukları ilkokula hazırlamak amacı diğer amaçları da kapsamaktadır. Bu perspektifte okul öncesi dönem eğitim uygulayıcılarından, ilkokula hazır oluşu destekleyen öğrenme süreçleri planlayarak çocukların gelişimlerine ve hazırbulunuşluklarına katkı sağlamaları beklenmektedir. MEB yayımlanmış olduğu okul öncesi eğitim programında, çocukları ilkokula hazırlamak için yapılabilecek örnek uygulama ve konu başlıkları sunmaktadır. Bu başlıklar şu şekildedir:

1. Görsel algı çalışmaları; program kapsamında bu çalışmalar; el-göz koordinasyonu, şekil-zemin ayrımı, , mekânda konum, şekil sabitliği mekânsal ilişkiler, hız kapsamında ele alınmaktadır,
2. İşitsel algı/fonolojik farkındalık çalışmaları; dinleme, konuşma, sesleri hissetme, ayırt etme, aynı sesle başlayan ve biten kelimeler üretme vb. konuları kapsamaktadır,
3. Dikkat ve hafıza çalışmaları; benzerlikleri ve farklılıkları bulma, akılda tutma, hatırlama gibi konuları kapsamaktadır,
4. Temel kavram çalışmaları,
5. Problem çözme ve tahmin çalışmaları,

6. Kalem kullanma ve el becerisi çalışmaları; kalemi doğru tutabilme, kalem kontrolü ve doğru, kullanabilme, çizme, boyama, kesme, katlama, yoğurma, yapıştırma gibi çalışmalar,
7. Öz bakım becerilerini geliştirme çalışmaları,
8. Güven ve bağımsız davranış geliştirme çalışmaları,
9. Sosyal ve duygusal olgunluk geliştirme çalışmaları,
10. Okuma yazma farkındalığı ve motivasyon geliştirme çalışmaları,
11. Duyu eğitimi çalışmaları,
12. Nefes ve ritim çalışmaları (Meb, 2013).

Çocukların ilkokula hazırbulunuşluğu kapsamında çocuğa sunulacak çevre desteği önemli bir unsur olmaktadır. Bu kapsamda özellikle okul öncesi eğitimden sorumlu kişilerin çocukların hazır olmalarını destekleyecek beceri alanları hakkında farkındalıklarının oluşmuş olması gerekmektedir. Erken çocukluk döneminde çocuk ve oyun merkezli çeşitli uygulamalar (okuma yazmaya hazırlık çalışmaları, müzik etkinliği, fen etkinliği vb.) temel alınarak çocukların hazırbulunuşlukları desteklenebilmektedir. Literatür incelendiğinde okul öncesi dönemde çocukların ilkokula hazır olmalarını sağlamak için yapılabilecek çalışmalar şu şekilde belirtilmiştir:

1. Okuma ve yazmaya hazırlık çalışmaları; ses çalışmaları, kavram çalışmaları, dikkat çalışmaları, el-göz koordinasyon çalışmaları vb.,
2. Matematik becerilerini geliştiren çalışmalar: rakamları tanıma, örüntü oluşturma, şekilleri ve sembolleri tanıma, sıralama, karşılaştırma eşleştirme vb.,
3. Sosyal becerileri geliştiren çalışmalar: yönergeyi takip etme, kurallara uyma, paylaşma ve işbirliği gibi değerleri kavrama vb.,
4. Motor beceri geliştiren çalışmalar: ince ve kaba motor gelişimini destekleyen çalışmalar,
5. Duygusal becerileri geliştiren çalışmalar: duygularını tanıma-anlama-ifade edebilme, empati kurabilme vb.,
6. Bilimsel düşünme becerilerini geliştiren çalışmalar: problem çözme, gözlem yapma, tahminde bulunma, tümevarım vb.,

7. Özbakım becerilerini geliştiren çalışmalar: temizlik ile ilgili davranışları edinme, kazalardan korunma vb. (Polat, 2005; Bartan, 2019).

1.5.1. Okuma Yazmaya Hazırlık Becerileri

Erken çocukluk dönemi çocukların ilkökula hazır oluşlarını etkileyen ve okuma- yazmaya ilişkin becerileri deneyimlediği dönem olmaktadır. Çocukların harfleri tanımaları ve bu sayede kelimeleri, cümleleri kurabilmeleri, yazılı metinleri fark edebilmeleri, dinlediklerini anlamaları, okuma becerisinin kazanımında oldukça önemli olmaktadır (akt. Alisinanoğlu ve Şimşek, 2012). Okuma ve yazma belirli bir süreci kapsayan ve kendiliğinden ortaya çıkmayan bir beceri olduğu için bu becerinin geliştirilmesi için nitelikli bir ön hazırlığın yapılması gerekmektedir. Okuma yazma becerisinin oluşumu şu unsurları içermektedir:

- Okuma ve yazmaya ilişkin öğrenme süreci yaşamın ilk yılında başlamaktadır,
- Okuma ve yazma becerisi aynı anda ve karşılıklı olarak gelişmektedir,
- Okuma ve yazmanın bir şeyleri gerçekleştirmek üzere kullanıldığı koşullar okuryazarlığı geliştirmektedir,
- Çocuklar okur-yazarlığı öğrenirken aktiflerdir,
- Çocuklara bir şeylerin okunması çocukların okur yazarlık gelişiminde önemli bir faktördür,
- Okuma ve yazmayı öğrenme gelişimsel bir süreçtir (Polat, 2018).

Okuma göz ile başlayan ve beyinde anlamlandırma süreci ile devam eden aşamalı bir süreç olmaktadır. Okuma eylemi sembollerin tanınması, seslere dönüştürülmesi, yazılı sayfaları göz ile takip etmenin yanı sıra metnin yorumlanması, tartışılması, düşüncelerle bağdaştırılması gereken bir süreç olarak açıklanmaktadır (Aktan Acar, 2018; Bartan; 2019). Okuma, görsel motor semboller dizisini sesli ya da sessiz olarak ses dizelerine dönüştürme olarak da tanımlanmaktadır (Polat, 2018). Okuma başarısına ilişkin becerinin oluşması için öncelikli olarak çocuğun alfabe bilgisini kazanması gerekmektedir. Alfabe bilgisi ilk olarak çocukların kendi isimlerini yazmaları ile başlamakta, harflerin temsil ettikleri sesleri tanıma ve ayırt etme ile devam etmekte böylelikle okuma süreci gerçekleşmektedir (Akt. Kuru, 2021)

Okumaya hazır olmak çocuğun okumaya ilişkin tüm becerileri kazanmış olması anlamına gelmektedir (Bartan; 2019). Okul öncesi dönemde bu becerileri desteklemek için;

- Okuryazarlıkla ilgili kavramların geliştirilmesi ve desteklenmesini sağlayacak bireysel ya da grup çalışmaları planlanmalı,
- Erken yaşlarda okuma ve yazma becerisinin temelini oluşturan resim ve yazı kavramlarına ilişkin çalışmalar yapılarak çocuklarda farkındalık kazandırılmalı,
- Çocukların sesler ve harfler arasındaki ilişkiyi kavrayabilmeleri için fonolojik farkındalık çalışmaları planlamak,
- Çocukların düşünce ve deneyimlerini onların gözlemleri doğrultusunda yazarak model olunmalı,
- Çocukların metin anlamalarının temeli oluşturacak hikâye okuma ve anlatım özelliklerinin farkındalığı oluşturulmalı,
- Kitap ve hikâye paylaşımı uygulamalarıyla okuma ve yazmaya ilişkin olumlu tutum oluşturulmalı (Polat, 2018).

Okuma yazma becerisinin ortaya çıkması için erken dönemlerde kazanılması gereken bazı ön beceriler bulunmaktadır. Bu beceriler; yazı farkındalığı, yazı çalışmaları, alfabe bilgisi, genel kültür, fonolojik farkındalık, sözel dil becerisi olarak belirtilmiştir (Uyanık ve Kandır, 2010).

Çocuklarda fonolojik farkındalığın kazandırılması için;

- Şiir ve ritmik şarkıların söylenmesi,
- Kafiyeli kelimeler kullanılarak kelime ve isim türetilmesi,
- Tekrar eden sesleri ve kafiyeleri birleştiren ritmik, doğal ve çocukların ilgisini çekecek metinler okunması,
- Aynı sesle başlayan sözcükler türetilmesi gibi çalışmalar yapılması önerilmektedir (Akt. Polat,2018).

Çocukların, yazının işlevini ve şekillerini fark etmesi çocuğun gelişiminde önemli bir yer tutmaktadır. Çocuk bu farkındalık sayesinde harfin şekillerini, isimlerini, seslerini kavramakta sonuç olarak sözcükleri fark ederek okuma için temel

oluşturmaktadır (Kuru, 2021). Yazma becerisinin gelişmesi için gerekli olan el göz koordinasyonunu geliştiren çalışmalar ise; yoğurma malzemeleri kullanılarak yapılan çalışmalar, kesme, yırtma, katlama, boyama, labirent, çizgi çalışmaları vb. olmaktadır (Atış Akyol,2015).

Erken çocukluk döneminde hazırlanacak okuma yazmaya hazırlık çalışmalarında, okuma ve yazma sürecinde etkili olan tüm ön becerilerin desteklenmesi ve geliştirilmesi gerekmektedir. MEB (2013) okul öncesi eğitim programında, okuma yazmaya hazırlık çalışmalarını çocukların ilkokula geçiş sürecini kolaylaştıran ve hazırbulunuşluklarını arttıran amaçlı etkinlikler olarak tanımlamakta ve temel eğitim sürecinde okuma ve yazmaya ilişkin pozitif tutum geliştirilmesi bakımından önem vermektedir. Ayrıca programda okuma yazmaya hazırlık çalışmalarının harf öğretme veya okuma- yazma öğretme gibi bir amacı olmadığı vurgulanmaktadır. Karadağ (2023), yapmış olduğu çalışmada okul öncesi dönemde okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına ilişkin yapılan çalışmaları şu şekilde açıklamıştır;

- Dikkat ve bellek çalışmaları; Akılda tutma, eksik ya da farklı olanı bulabilme, örüntü oluşturma ve tamamlama, gibi dikkat ve hafıza gerektiren çalışmalar
- Görsel algılamaya yönelik yapılan çalışmalar,
- El göz koordinasyonu çalışmaları: vücut ve göz arasında kurulan koordineli bağ ve bu doğrultuda fiziksel ve zihinsel uyum davranışlarını içeren çalışmalar,
- Mekânda konum ile ilgili çalışmalar: nesnelere boşlukta diğer nesnelere göre konumunu anlama tahmin etme, fark etme çalışmaları,
- Şekil zemin ilişkisi çalışmaları,
- Şekil sabitliği çalışmaları,
- Mekânsal ilişkilere dair çalışmalar: çocukların saklanma, tırmanma, arama vb.,
- Sesleri ayırt etme çalışmaları: konuşma, işitme, fonolojik duyarlılık,
- Bağımsız davranış ve iletişim kurma çalışmaları,
- Problem çözmeye yönelik çalışmalar.

Karadağ, Acar ve Erbaşı'nın (2023), yapmış olduğu çalışmada erken yaşlarda başlanılan eğitim faaliyetleri ile çocukların daha çok bilgi kazandıklarını, bu doğrultuda çocukların okuma yazmaya ilişkin tüm görsel ve sözel materyallere maruz kalması gerektiğini belirtmişlerdir.

1.5.2. Matematik Becerileri

Matematik ve benzeri bilim dalları yaşadığımız dünyayı anlamlandırmak ve yeni keşifler yapılmasına zemin hazırlamak için kullanılmaktadır. Matematik neden-sonuç ilişkisi kurma, karşılaştırma gibi üst düzey bilişsel işlevlere önemli katkı sağlamaktadır. Erken çocukluk döneminde çocuklara gözlem yapma, sıralama, sınıflama, örüntü oluşturma, kıyaslama, grafik oluşturma, ölçme gibi erken matematik becerileri kazandırılarak onların ileri matematik becerilerinin ön koşulu oluşturulmaktadır. Aynı zamanda çocuklar bu sayede okula hazır hale gelmektedir (Özbilen, 2023). Erken çocukluk döneminde matematik eğitimi, çocuklara bilgi ve matematik becerilerini geliştiren deneyimler sunmak amacıyla öğretmenler ve çocuğun eğitiminden sorumlu diğer paydaşlar tarafından organize edilen, yönetilen teşvik edici etkinliklerin ve öğrenme ortamlarının sağlanmasını içeren, zengin bir çalışma ve uygulama alanı olmaktadır (Björklund, vd. 2020). Erken çocukluk eğitiminde çocukların en iyi öğrenme yönteminin oyun olduğu bilinmektedir. Çocuklara oyun temelli hazırlanan öğrenme süreçleri ile çocukların günlük akışları içerisinde matematiğe ilişkin olumlu tutum oluşturmaları ve matematiksel kavramların kazanımı desteklenmesi gerekmektedir.

Bebeklik döneminde çocuklar sayıların temel temsilini gösterebilmektedirler. Yeni yürümeye başlayan çocukların aritmetik becerileri gelişmekte; sayı sözcüklerini öğrenmektedirler. Bebekler ve yeni yürümeye başlayan çocuklar ayrıca şekiller arasındaki benzerliklere duyarlılık, yer işareti ve geometrik ipuçlarını kullanarak, nesnelerin uzayda yerini belirleme dahil olmak üzere temel şekil ve mekansal farkındalık becerilerini de göstermektedirler. 3 yaşına gelindiğinde çocuklar, gizli bir nesnenin yerini bulmak için basit bir harita kullanmak üzere zihinsel tasarlama becerilerinden yararlanabilmektedirler. Bebekler ve yeni yürümeye başlayan çocuklar ayrıca, nesnelerin göreceli uzunluğunu tanıyarak bazı erken ölçüm becerileri de göstermektedirler. Doğumdan üç yaşına kadar olan aşama, okul öncesi

dönemde matematik becerilerinin hızlı bir şekilde geliştiği bir döneme temel oluşturmaktadır. Ayrıca bu dönem belirtilen becerilerin teşvik edilmesi ve desteklenmesi için önemli bir fırsat aralığı oluşturmakta, okul öncesi dönemde ise becerilerin çeşitlenmesi sağlanmaktadır (Holtzman, Quick ve Keuter,2023). Eşleştirme, sınıflama, karşılaştırma ve sıralama gibi matematik becerilerinin temelini oluşturan kavramlar erken çocukluk döneminde informal yollarla kazanılmaktadır (Spery Smith, 2016). Çocukların okul öncesi eğitimde edindikleri matematik becerileri, matematiğe ilişkin kavramsal bir anlayış geliştirmenin yanı sıra, analitik düşünmeyi, problem çözme, akıl yürütme, tartışma becerileri ve bu süreçleri destekleyen etkinliklerde bulunma becerisine olan güveni geliştirme açısından da önemli olmaktadır. Okul öncesi eğitimde sunulacak matematik eğitiminin, çocukların oyun oynama veya günlük durumları keşfetme gibi günlük ilgi alanlarıyla ilişkili olması gerekmektedir (Flores vd., 2023).

Okul öncesi eğitimde matematiksel yeterliliklerin geliştirilmesine yönelik temel öğrenme iki ana alandan oluşmaktadır: sayılar ve geometri-ölçme. Bu alanların her biri farklı becerilerden oluşmaktadır. Sayıların alanı, sayıların özü (sayma, sıralama ve sayıların belirlenmesi), işlemler (toplama ve çıkarma) ve ilişkiler (karşılaştırma) olmak üzere alt bölümlere ayrılmıştır. Geometri ve ölçüm alanına bakıldığında geometri, şekiller ve uzay ile uzunluk, alan ve hacim ölçümlerinden oluşmaktadır (National Research Council, 2009).

Sayılar, çok çeşitli gerçek ve hayali durumlara uygulanan soyutlamalar olarak kabul edilmektedir. Bunlar tek başına mevcut olmamakta; karşılaştırılabilecekleri, eklenebilecekleri, çıkarılabilecekleri, çarpılabilecekleri ve bölünebilecekleri bir ilişkiler ve işlemler sistemi oluşturmaktadır. Bu ilişkilerin bilinmesi çeşitli problemlerin çözümü için önemli bulunmaktadır. Öte yandan geometri ve ölçüm, dünyayı tanımlamaya, temsil etmeye ve anlamaya yönelik sistemler sağlamaktadır. Geometri, şekillerin ve uzayın (iki boyutlu ve üç boyutlu) incelenmesi olarak ifade edilmektedir. Ölçme, nesne şekillerinin boyutunun belirlenmesi olarak tanımlanmaktadır. Bu doğrultuda, okul öncesi dönemdeki çocukların aşağıdaki matematik becerilerini öğrenmeleri gerekmektedir (National Research Council, 2009):

Sayıların özü; önem derecesi, sayma ve tanımlama becerilerini belirtmektedir.

- ❖ Kardinallik; Bir nesne eklemenin bir sonraki sayıya kadar saymak anlamına geldiğini anlamaları becerisinin ifade etmektedir (Sarnecka ve Carey, 2008).
- ❖ Sayma; Sayılan sayıların, genellikle 1'den başlayarak sırayla listelenmesi anlamına gelmektedir. Her nesne arasında 1'e 1 eşleme yapmanın bir yolu olarak ifade edilebilmektedir
- ❖ Sayı Tanımlama; Yazılı bir sayıyı (örneğin, 5) sözlü bir sözcükle örneğin, beş ilişkilendirme yeteneği olarak tanımlanmaktadır (Jordan ve diğerleri, 2009).
- ❖ İlişkiler; Sayılar arasında oluşturulan bağlamı anlayabilme becerisini belirtmektedir.
- ❖ Karşılaştırma; “Daha fazla/daha büyük”, “daha az/daha küçük” ve “eşit” gibi kelimeler kullanılarak nesne gruplarının miktarlarının karşılaştırılmasını temsil etmektedir (Traverso vd., 2021).
- ❖ İşlemler (toplama ve çıkarma); Toplama ve çıkarma gibi temel aritmetik becerileri ifade etmekte ve miktarları ilişkilendirmek için kullanılmaktadır. Çocuklar ancak önem ve sayma kavramlarını anladıklarında bu becerileri geliştirmeye hazır olmaktadır. Bu beceriler, çocukları çarpma ve bölme gibi daha karmaşık aritmetik becerileri geliştirmeye hazırlamaktadır (Canobi ve Bethune, 2008).

Geometri (şekiller ve uzay).

- ❖ Şekiller; Çocukların nesnelere adlandırmayı öğrenmesinin temel yolu olarak belirtilmektedir (Jones ve Smith, 2002).
- ❖ Uzay: Uzay iki ana beceriyi kapsamaktadır: mekânsal yönlendirme ve görüntülerin mekânsal görselleştirilmesi. Uzamsal yönelim, nerede olduğunuzu ve dünyada nasıl hareket edeceğinizi bilmeyi ifade etmektedir. Bu kapsamda çocuklar, uzamsal yönelime ait olan kavramlardan, ilk olarak “yanında” ve “arasında” gibi kelimeleri, daha sonra “ön”, “arka” gibi referans çerçevelerine atıfta bulunan kelimeleri en sonda “sol” ve “sağ” kelimelerini öğrenmektedirler. Görüntülerin mekânsal görselleştirilmesi ise, 2 boyutlu ve 3 boyutlu nesnelere hayal edilen hareketlerini anlamak ve gerçekleştirmekle ilgili olmaktadır. Bu, zihinsel bir imaj yaratabilmeyi ve bu iki bilişsel yetenek arasındaki yakın ilişki yoluyla onu yönetebilmeyi gerektirmektedir. Görüntülerin mekânsal

görselleştirilmesi, şekillerin yapısı ve kompozisyonu ile olumlu bir şekilde ilişkilendirilmektedir. (akt. Flores vd., 2023).

Ölçüm (uzunluk, alan ve hacim).

- ❖ Uzunluk Ölçümü; Nesne veya uzaydaki noktalar arasındaki mesafeyi ölçme becerisini belirtmektedir.
- ❖ Alan Ölçümü; Bir sınır içerisinde yer alan 2 boyutlu yüzey alanı miktarını belirtmektedir.
- ❖ Hacim Ölçümü; Üçüncü bir boyutun (3-D) eklenmesini belirtmektedir. (Curry ve Outhred, 2005).

Matematik eğitimi, çocukların kritik düşünme becerileri, matematiğe karşı olumlu tutum gelişimi, çocuğun bilişsel gelişimi ve kavram gelişimi açısından önemli olmaktadır. Okul öncesi dönemde matematik eğitimi ile çocukların, mevcut bilgileri ve yeni edindiği bilgiler arasında bağ kurması sağlanarak matematiksel kavramların neden ve nasıl kullanıldığına ilişkin farkındalık oluşturulması amaçlanmaktadır. Okul öncesi dönemde temel matematik becerileri eşleştirme, karşılaştırma, gruplandırma, sıralama, örüntü olarak sıralanmaktadır (Şeker ve Alisinanoğlu, 2021). Okul öncesinde uygulanacak ve hazırlanacak matematik etkinlikleri ile çocuklarda matematiksel sorgulama becerisini geliştirmek çocukların çevrelerindeki örüntüleri fark edebilmelerini sağlamak, varsayımlar geliştirip bunları deneyebilmek, problem çözebilme, akıl yürütebilme ve matematiksel iletişim kurabilmeleri amaçlanmaktadır (MEB, 2013). Erken çocukluk döneminde çocuklara matematik etkinlikleri hazırlarken, çocukların günlük yaşam becerilerini ve günlük yaşantılarında karşılaşılabilecekleri durumları içeren öğrenme süreçleri planlamak önemli olmaktadır. Mesela bloklarla oynarken üst üste kaç tane blok olduğunu saymak, bir kutunun içerisine kaç tane oyuncağın sığıdığını tahmin etmek, bardakların içerisine bir sıvı koyarak kıyaslamak gün içerisinde yapılacak matematiksel çalışmalar olarak sunulabilmektedir (Polat, 2020).

1.5.3. Fen Becerileri

Çocuklar, öğrenirken merak duyguları sayesinde sürekli inceleme ve araştırma yapmaktadır. Bu özelliklerinden dolayı çocuklar, bir şeyleri öğrenme sürecinde bilim insanı davranışına benzer davranışlar göstermektedir. Çünkü hem

bilim insanları hem de çocuklar öğrenmeyi inceleme ve araştırma yaparak sağlamaktadır. Bu doğrultuda çocuklara, küçük bilim insanları denilmektedir. Erken çocukluk döneminde fen eğitimi, çocukların duyarlarını kullanarak deneyimledikleri tüm çalışmaları kapsamaktadır. Eğitimciler, çocukların günlük yaşantısı içerisinde insanlar, olaylar, nesnelere, hayvanlar vb. hakkında fikir sahibi olmalarına destek olmaktadır (Uyanık Balat ve Arslan Çitçi, 2019).

Çocukları çevrelerindeki dünyaya yaklaştırmak ve bu dünyada meydana gelen olayları anlamalarını sağlamak için, onlara soru sorma gibi bilimsel uygulamaların temel süreç becerilerini kazandırmak gerekmektedir (Paños vd. 2022). Bilimle erken tanışma, çocukların bilime karşı tutumlarını geliştirmelerine ve gelecekte ele alacakları bilimsel olguları anlamalarına olanak sağlamaktadır (Paños vd. 2022). Erken dönem bilimi yalnızca içeriğe dayalı bilgiyi değil aynı zamanda yaşam boyu bilim öğrenimi için süreç becerilerini kapsamaktadır (Trundle, 2015).

Çocukların fen eğitimine ilişkin becerileri geliştirmesi diğer gelişim alanlarını da etkilemektedir. Bilimsel süreç becerileri olarak ifade edilen bu beceriler etkili bir davranış oluşturma süreci doğrultusunda ihtiyaç duyulan düşünce ve hislerin organizasyonu ve kişiler arasında aktarımını ifade etmektedir (Soydan, 2019). Greenfield ve ark. (2009), anaokulu/anaokulu standartlarını ve çocukluk müfredatını kapsamlı bir şekilde gözden geçirerek, çocukların ilköğretimden önce üzerinde çalışması beklenen süreç becerilerini, gözlemlene, tanımlama, karşılaştırma, sorgulama, tahmin etme, deneme, yansıtma ve işbirliği yapma olarak belirtmektedir. Daha sonra yapılan çalışmalar sınıflandırma, ölçme, hipotez kurma, verileri yorumlama, değerlendirme gibi becerileri eklemiştir (Chin, 2006; Samarapungavan ve diğerleri, 2011; Zimmerman, 2000).

Fen eğitimi ile yapılan çalışmalar değerlendirildiğinde erken yaşta fen öğrenimi deneyimlerinin çocukların bilimsel bilgi ve sorgulama becerilerinin gelişimi için gerekli olduğu yaygın olarak kabul edilmektedir (O'connor vd. 2021). Çocukları karakterize eden bilimsel içerikleri gözlemlene, keşfetme ve bunlarla aktif olan merak duygusu, fen öğretme-öğrenme sürecine başlamak için uygun bir ortam olan erken çocukluk sınıflarında sağlanmaktadır (Spektor-Levy vd., 2013). Tüm bu bilgiler ışığında erken dönemde çocuklara sunulacak fen eğitimi ve bu doğrultuda

kazanacakları fen becerileri çocukların gelişimlerini destekleyerek sonraki süreçlerinde hazırbulunuşluk seviyelerini arttıracak önemli bir beceri olmaktadır.

Çocuk ile bilim arasında erken dönemde kurulan bağlantı dikkate alındığında, ulusal ve uluslararası raporlarda, ilkokul öncesi yılların bilimsel okuryazarlık sürecinde önemli bir rol oynadığı belirtilmektedir (OECD, 2016 ; Spektor-Levy vd., 2013). İlk yıllardaki fen eğitimi, küçük çocukların doğa olaylarına ilişkin temel anlayışlarını ve gözleme, çıkarım yapma ve keşfetme gibi temel süreç becerilerini geliştirmeleri için gerekli fırsatları sağlamaktadır. Bu nedenle, erken çocukluk döneminde deneysel bilim eğitimi, çocuk gelişiminin birçok yönü açısından büyük önem taşımaktadır ve araştırmacılar, fen eğitiminin okul öncesi dönemin ilk yıllarında başlaması gerektiğini öne sürmektedir (akt. Saçkes vd., 2011).

Araştırmalar, çocukların hayatlarının en erken dönemlerinden itibaren aile, topluluk ve eğitim ortamları gibi çeşitli kurumsal ortamlardaki günlük deneyimlerine dayanarak, kendilerini çevreleyen doğal ve teknik dünya hakkında çok sayıda ve karmaşık anlayışlar geliştirdiklerini göstermektedir. Yine yapılan araştırmalar incelendiğinde, erken bilimsel okuryazarlığı teşvik eden, tahminlerde bulunma, gözlemler, sorgulamalar ve deneyler yoluyla tahminlerini değerlendirme, sonuçlara varma gibi temel bilimsel süreç becerilerini geliştirerek bilim kavramları ve olguları hakkında sistematik bilgiye sahip olmada, erken çocukluk eğitim ortamlarının önemini ortaya konulmaktadır. Birçok çalışma aynı zamanda erken çocukluk ortamlarında fen öğrenimi sırasında öğretmenin kritik rolünü, çocukların ve öğretmenlerin bilimi birlikte öğrenip keşfedebilecekleri, fırsatlar açısından zengin bir ortam yaratmanın önemi hakkında bilgi vermektedir (akt. Fragkiadaki ve Rai, 2023).

Erken çocukluk eğitiminden sorumlu olan eğitimciler fen eğitime ve fen becerilerinin kazandırılmasına yönelik süreçleri hazırlarken, bazı hususlara dikkat etmeleri gerekmektedir. Bu hususlar şu şekilde belirtilmektedir:

- Erken çocukluk dönemindeki fen eğitimi uygulamaları, çocuklara yakın çevrelerini araştırıp gözlem yapma imkânı tanımalıdır,
- Erken çocukluk döneminde uygulanan fen etkinliklerinde çocuklara geniş zaman dilimleri tanınarak çocukların etkinlik süresinde neden sonuç ilişkisi kurabilmelerine imkân verilmelidir,

- Uygulanan fen etkinliklerinde çocukların kendi yaşantılarından yola çıkılarak kendi kavram örüntülerini oluşturmalarına olanak tanınmalıdır,
- Öğretmenlerin oyun temelli fen etkinlikleri planlaması, çocukların fene ve çevrelerine duyduğu ilgiyi artırmaktadır,
- Küçük çocuklar ile çalışırken konuşmak için zaman ayrılmalıdır,
- Geziler fen öğretiminde yararlanılması gereken bir çalışma türüdür (Yalman, 2018).

1.5.4. Motor Beceriler

Erken çocukluk dönemi hareket etme ihtiyacının da baskın olarak yaşandığı ve bu doğrultuda ilgili becerilerinin kazanıldığı önemli bir dönem olmaktadır. Çocuğun günlük yaşam aktivitelerinde önemli yer tutan hareket ve motor gelişimi, çocuğun vücudunun koordineli bir şekilde çalışmasını gerektirmektedir (Goodway, vd., 2019; Ulutaş vd., 2017). Gelişim sürecinde kazanılan motor beceriler, çocuğun bireysel gelişiminde kendine yetebilmesinin yanı sıra yaşam kalitesi ve toplum tarafından kabul görmesi için de gerekli olmaktadır (akt. Sezici ve Akkaya, 2020). Erken çocukluk döneminde motor becerilerin gelişimi çocukların hazırbulunuşluğu için bir temel oluşturmakta çocukların çevrelerini keşfetmelerine yardımcı olmaktadır (Chien, 2007) .

Motor beceriler, ince ve kaba motor becerilerden oluşmaktadır (Goodway, vd. 2019). Motor gelişim, hareket becerilerini içeren ve doğum öncesi dönemden yaşamın sonuna kadar uzanan bir süreç olmaktadır. İnce motor beceriler; yazma, kesme, çizme için gerekli olan küçük kas gruplarının yanı sıra, kaba motor becerilerden elde edilen atma, yakalama, koşma ve diğer hareketler için gerekli olan büyük kas gruplarının kullanılmasını gerektirmektedir (akt. Sezici ve Akkaya, 2020). Okul öncesi dönemde ince motorların gelişimi sonraki süreçlerdeki okul başarısını yordayıcısı olarak belirlenmekte, çocukları matematik performanslarını arttırmada etkili olduğu bilinmektedir. Ayrıca ince motor becerilerinin geliştirilmesi, yazma, çizme gibi becerilerde daha iyi performans göstermekle birlikte, öz düzenleme, yaratıcılık ve hazır okula hazır bulunuşluk becerilerini de desteklemektedir (Wolff vd., 1985; Luo vd. 2007; Son ve Meisels, 2006; Liew, 2012). Yapılan araştırmalar okula hazırbulunuşluk ve motor becerilerin gelişimi arasında güçlü bir ilişki

olduğunu ortaya koymaktadır (Becker vd., 2014; MacDonald vd., 2016; Jones, vd., 2020). Çeşitli çalışmalar, ilkokula hazırbulunuşlukta, matematik ve okuryazarlık becerileri ile akademik başarı için ince motor becerilerin önemli bir belirtke olduğunu ortaya koymaktadır (Becker vd., 2014; Dinehart ve Manfra, 2013) .

Jones ve arkadaşlarının (2020), yapmış olduğu çalışmada motor becerilerin okula hazırlıkla güçlü bir şekilde ilişkili olduğu bulgulanmaktadır. Öğrenmenin fiziksel gelişim alanı, hem büyük hem de küçük hareketleri kontrol etme ve koordine etme yeteneğinin yanı sıra, bağımsız olarak giyinme ve tuvalete gitme yeteneğini de kapsamaktadır ve bu davranışlar dengeyi koruma, uzanma gibi kaba motor becerileri gerektirmektedir. Erken çocukluk eğitim sürecinde çocukların hem kaba (kendinden emin bir şekilde zıpla ve müziğe zamanında atla; bağımsız giyin ve soyun) hem de ince motor becerileri (kağıdı yerinde tutma, kalem doğru tutma, çizgiler üzerine yazma ve harf boyutunu kontrol etme, düğmeleri veya bağcıkları başarılı bir şekilde ilikleme) desteklenmesi gereken alanlar olarak belirtilmektedir (Jones, vd., 2020, MEB, 2013). Kaba motor becerilerinin de aynı zamanda akademik sonuçlarla ilişkilendirildiği belirtilmektedir (Duncan vd., 2019). Görüldüğü gibi çok sayıda çalışma , bir çocuğun okula girişteki becerilerinin (yani okula hazır olma durumunun) başarılı ve uyumlu bir okul kariyeri için zemin hazırladığı fikrini desteklemektedir (Kamphorost vd., 2021). Ayrıca, okula hazır hale gelen çocukların sayısı artırılarak çocukların örgün eğitimde sunulan öğrenime uyumu sağlanmaktadır. Bu durum öğretmenlerin okula hazır olmayan çocukların becerilerini geliştirmeye daha az zaman ayırabilecekleri ve sınıftaki tüm çocuklara fayda sağlayacak temel müfredatın verilmesine daha fazla zaman ayırabilecekleri anlamına gelmektedir (Jones, vd., 2020).

1.5.5. Sosyal ve Duygusal Beceriler

Sosyal beceriler, kişinin sosyal çevresiyle uyum içinde yaşamasına ve etkileşimlerini olumlu bir şekilde yönlendirmesine yardımcı olmaktadır. Bu beceriler, aile, okul, iş ve toplum gibi çeşitli sosyal ortamlarda kullanılmakta aynı zamanda bu faktörlerden de etkilenmektedir. Sözlü ve sözsüz iletişim becerilerini, empati, duygularını kontrol edebilme, akran etkileşimi, problem çözme, öz güven ve

toplumsal kurallara uygunluk gibi süreçleri kapsayan sosyal duygusal beceriler, toplumsal bir yapı olan okula hazırbulunuşluk için de önemli bir faktör olmaktadır.

Sosyal beceriler, iletişim ve etkileşim noktasında oldukça önemli bir yere sahip olmaktadır (Yeşilay Daşiran, 2023). İnsanların toplum içindeki rolleri ve kişiler arası etkileşiminde önemli rol oynayan sosyal beceriler, literatürde farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Bacanlı (2008), bireylerin birbirleri ile olumlu ve başarılı bir iletişim süreci kurmasını sağlayan davranışlar olarak tanımlamaktadır. Çubukçu ve Gültekin (2006), sosyal becerileri; kişilerin toplumsal ilişkilerinde kendisinin ve diğer bireylerin duyu, düşünce ve davranışlarını anlayabilmesi ve bu anlayış doğrultusunda davranış oluşturabilmesi olarak tanımlamaktadır. Sosyal beceriler; bir konu hakkında konuşmayı başlatma, sürdürme, akranlarla ilişkilerini düzenleme, empati kurabilme, karşısındakinin düşüncelerini anlama, yardımlaşma, grup içindeki süreçlere dahil olma gibi becerileri kapsamaktadır (Yeşilay Daşiran, 2023).

Öğrenme ve gelişimin önemli olduğu erken çocukluk döneminde sosyal becerilerin kazanılması gerekmektedir. Bu becerilerin kazandırılmasında çocukların çevresi yani aile, okul etkili faktörler olmaktadır. Birçok olumlu dönütü olan sosyal becerilerin kazandırılması çocukların ileriki yaşamlarını da etkileyen önemli bir faktör olmaktadır. Çocukların buldukları ortama uyum sağlamaları ve kabul görmelerini sağlayan, sosyal ilişkilerin pozitif yönde ilerlemesine olanak veren duygu, düşünce ve tavır olarak açıklanabilen sosyal beceriler sayesinde çocuklar daha sağlıklı ve olumlu ilişkiler kurabilmektedir (Samancı ve Uçan, 2017). Çocuklar sosyal becerileri kazanarak içinde yaşamış oldukları toplumun özelliklerini, kültürünü daha kolay bir şekilde benimsemekte, yaşadığı çevrede mutlu ve kabul gören iletişim kurmaktadır (Poyraz Rüstemoğlu, 2021).

Sosyal beceriler , çocukların yaşamlarının ikinci yılında ortaya çıkmaya başlayan, duygu düzenleme, ilişki kurma ve sürdürme becerisi, çaba gerektiren kontrol ve yürütücü işlevler dahil olmak üzere bir dizi bireysel yeterliliği kapsamaktadır (Hu, vd., 2021). National Scientific Council on the Developing Child (2005), çocukların sosyal duygusal gelişimleri için sahip olması gereken becerileri şu şekilde açıklamaktadır:

- Kendi duygularını tanımak ve anlamlandırmak,

- Başkalarının duygularını doğru bir şekilde anlamak,
- Güçlü duyguları olumlu ve yapıcı bir şekilde yönetmek,
- Kendi davranışlarını düzenleyebilmek,
- Başkaları için empati geliştirmek,
- Başkaları ile ilişkileri kurmak ve sürdürülebilmek.

Sosyal beceriler aslında yaşam için gerekli olan beceriler olmaktadır (UNİCEF, 2012). İşbirliğine Dayalı Sosyal ve Duygusal Öğrenmeyi Geliştirme (CASEL) grubunun çalışmasına göre, sosyal becerilerin, kişinin kendisi ve diğerleri hakkında farkındalık geliştirme becerisi, olumlu değer ve tutumlar edinme becerisi gibi iç içe geçmiş birçok bileşeni bulunmaktadır (Guedes vd.,2023).

Okula hazırbulunuşluk; dil, okuryazarlık, öz düzenleme ve sosyal beceriler gibi geniş bir yelpazedeki becerileri kapsamaktadır (Blair ve Raver, 2015). Çocukların okula başladıktan sonraki becerilerinin daha sonraki okul başarıları için temel teşkil ettiği iyi bilinmektedir. Bu beceriler çocukların öğrenmesini desteklemekte ve okul başarısı üzerinde uzun süreli etkileri bulunmaktadır (Duncan ve ark., 2007). Okul öncesi dönemde etkili ve olumlu akran ilişkileri kurabilme becerisinin ortaya çıkması okula hazırbulunuşluğun önemli bir göstergesi olmaktadır. Örneğin, okul öncesi çağındaki çocukların olumlu akran ilişkileri kurma ve sürdürme becerilerinin, okul yılları boyunca devam eden okul başarısının yanı sıra okul ortamlarına daha olumlu bir geçişle ilişkili olduğu belirtilmiştir. Ayrıca başkaları tarafından reddedilen veya sevilmeyen çocukların ve ilk yıllarda olumsuz akran etkileşimi yaşayan çocukların, okul yıllarında ve sonrasında zayıf akademik performans ve sınıf tekrarı da dahil olmak üzere olumsuz sonuçlara sahip olma olasılıklarının daha yüksek olduğu belirtilmiştir (akt. Ziv, 2013). Sosyal becerisi ile paralel olarak duygularını düzenleyebilen çocuklar, duygusal bir tepkinin veya davranışın olası sonuçlarını anlama ve akranlarının ve başkalarının sosyal ihtiyaçlarını ve duygularını kabul etme ve tanıma konusunda daha yetenekli olduğu belirtilmektedir (Denham, 2006). Çok erken yıllardan itibaren duygularının farkında olan, empati becerisi gelişmiş çocuklar, olumsuz durumlarla baş edebilme, problem çözebilme, doğru ve sağlıklı iletişim kurabilmektedir (Poyraz Rüstemoğlu, 2021).

1.5.6. Özbakım Becerileri

Erken çocukluk döneminde öz bakım becerileri, çocukların günlük yaşam becerilerini kolaylaştıran, bağımsız hareket etme becerisini geliştiren, kişisel bakım ve ihtiyaçlarını gidermelerini belirten, önemli bir beceri alanı olmaktadır. Öz bakım becerilerinin gelişimi ile çocuklar bağımsızlıklarını kazanarak öz güven, öz yeterlilik, sorumluluk bilinci gibi üst düzey becerilerini kazanmaya temel oluşturmaktadır. Çocukların edinmesi gereken temel öz bakım becerileri: kişisel bakım, kişisel temizlik, giyinme, beslenme şeklinde ifade edilebilmektedir.

Özbakım becerileri alan yazında günlük yaşam becerileri olarak da tanımlanabilmektedir. Bağımsızlığa dayalı olan günlük yaşam becerileri başkalarının desteğini almadan kendi başına yaşamak ve gün içerisinde ihtiyaçların karşılanması için gerekli olan ön beceriler olarak açıklanmaktadır (Uçar, 2022; Çankaya, 2021).

Öz bakım yeteneği, yeme davranışları, hijyeni koruma, giyinme ve güvenlik bilincini içeren ancak bunlarla sınırlı olmayan temel yaşam becerilerinden biri olmaktadır. Yaşına uygun öz bakım becerisinin geliştirilmesi, psikolojik gelişimin önemli bir aşaması olan küçük çocuklar için bağımsız olma yolunda ilk adım olarak kabul edilmektedir (Hazen ve diğerleri, 2008).

Hem öz bakım hem de sosyal davranışlar, kişinin toplumda kabul görmesi için gerekli becerilerdir. Erken çocukluk döneminin, çocukların okula hazır olma durumunu, okul başarısını ve hatta yaşam başarısını etkileyen bu iki beceriyi kazanmaları için kritik bir dönem olduğu belirtilmektedir (Bakken vd., 2017 ; Maleki vd., 2019). Zhu, ve arkadaşlarının yapmış olduğu çalışmada (2021), iki ila üç yaş arasındaki yaşa uygun öz bakım becerisinin, cinsiyet ve okul öncesi eğitime giriş yaşı ne olursa olsun, okul öncesi yılların sonundaki girişkenlik ve işbirliği becerilerini pozitif yönde yordadığını ortaya koymuştur. Öz bakım becerilerini geliştiremeyen çocuklar daha büyük zorluklarla karşılaşabilmekte ve bu durum onların öz saygılarını etkileyebilmektedir (Alemdar ve Polat, 2014).

1.6. DUYU EĞİTİMİ İLE İLGİLİ YAPILAN ÇALIŞMALAR

1.6.1. Duyu Eğitime İlişkin Yapılan Yurt İçi Çalışmalar

Akpınar ve Ersözlü'nün (2008), yapmış oldukları çalışmada görme ve koklama duyularının bilişsel öğrenme sürecindeki rollerinin tarihi süreç içerisindeki

karşılaştırılması incelenmiştir. Araştırmada tarama modeli benimsenmiştir. Araştırma görsel kültürün popüler hale gelmesi ile koku duyusunun bilişsel öğrenme sürecindeki rolünün gölgelendiği ifade edilmiştir. Koklama duyusunun öğrenme üzerindeki etkisi vurgulanmış ve hafızanın bu duyu ile ilişkili olduğu belirtilmiştir. Ayrıca görme duyusunun da uzaysal algı ve dikkat üzerinde etkili olduğu belirtilmiştir. Araştırma her iki duyunun etkin olduğu öğrenme alanlarını ortaya koymaktadır.

Yazıcı (2013), yapmış olduğu doktora çalışmasında 61-66 aylık çocuklara uygulanan okuma yazma becerilerini destekleyici duyu eğitimi programının onların okuma yazma becerilere etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmada nicel araştırma yöntemleri benimsenmiştir. Araştırmanın örneklemini 61-66 aylık çocuklar arasından tesadüfi olarak seçilen 52 çocuk oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda uygulanmış olan programın Çocukların okuma yazma becerileri üzerinde anlamlı fark oluşturduğu belirlenmiştir.

Aksu (2013), yapmış olduğu yüksek lisans çalışmasında 5-6 yaşındaki okul öncesi dönem çocukları için duyu temelli eğitim yaklaşımı temel alınarak hazırlanmış eğitim programının canlı cansız kavramı edinimi üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmada ön test son test ve kalıcılık testli deneysel desen kullanılmıştır. Bu kapsamda 8 haftalık bir eğitim programı uygulanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 84 çocuk oluşturmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre deney grubu lehine anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Tekerci (2015), yapmış olduğu doktora tezinde 60-66 aylık çocukların bilimsel süreç becerilerine duyu temelli bilim eğitimi programının etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmada. Nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırma kapsamında. Yirmisi de ne yirmisi kontrol grubu olacak şekilde 40 çocuk örneklemini oluşturmuştur. Araştırma sonucunda deney grubuna uygulanmış olan programı ön test son test puanları karşılaştırıldığında anlamlı farklılıkların ortaya çıktığı belirlenmiştir.

Koyucuoğlu (2017), yapmış olduğu doktora çalışmasında ana sınıfa devam eden Herhangi bir eğitimci yönlendirmesi olmadan duyu materyalleri ile zenginleştirilmiş bir ortamda bulunan ve sistemli bir şekilde duyu eğitimi alan çocukların yaratıcı düşünme becerilerinde farklılık olup olmadığını belirlemeyi

amaçlamıştır. Araştırmada nicel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Bu kapsamda ön test, son test ve kalıcılık testi kontrol gruplu deneysel desen benimsenmiştir. Araştırma kapsamında özgün bir duyu eğitimi programı oluşturulmuş ve bu program dâhilinde 8 hafta boyunca 22 duyu eğitimi etkinliği uygulanmıştır. Araştırma sonucunda sistemli duyu eğitimi alan gruptaki çocukların puanlarında deney öncesi ve sonrası puanları baz alındığını anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir.

Yurteri Tiryaki (2018), yapmış olduğu doktora tezinde prematüre ve düşük doğum ağırlıklı olarak doğan 12-18 aylık bebeklere uygulanan duyu destek programının bebeklerin farklı alanlardaki gelişimleri üzerinde etkisini belirlemek amaçlanmıştır. Araştırma karma yöntem kullanılmıştır. Çalışmada açıklayıcı desen benimsenmiştir. Hazırlanan program 10 hafta haftada üç gün olacak şekilde ev ziyaretleri yapılarak uygulanmıştır. Araştırma sonuçları incelendiğinde bebeklerin gelişim alanlarının olumlu yönde desteklendiği sonucuna ulaşılmıştır.

Yıldız ve arkadaşlarının (2020), yapmış oldukları araştırmada prematüre doğmuş olan 5 yaş çocuklarının duyu işlem becerisi ve okula hazır oluşları arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırmada nicel araştırma yönetimi benimsenmiştir. Araştırma verileri Dunn Duyusal profil ölçeği ve MİHÖ (Marmara İlkokula Hazırbulunuşluk Ölçeği) ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda pretem doğan çocukların duyu işlem puanları term gruba göre anlamlı derecede düşük olduğu belirtilmiştir. Okul öncesi dönemde duyu işlem becerisi okula hazırbulunuşluk ile ilişkili olduğu bulgulanmıştır. Bu doğrultuda Duyusal Profil puanlarının okula hazır oluş için anlamlı bir yordayıcı olduğu belirlenmiştir.

Akagündüz ve Aksoy (2020), yapmış oldukları çalışmada devlet koruması altında bulunan bebeklerin motor gelişimine araştırmacılar tarafından hazırlanan duyu eğitim programının etkisini incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırmada genel tarama modellerinden tekil tarama modeli kullanılmıştır. Ayrıca deneysel tarama desenlerinden tek gruplu ön test, son test deseni kullanılmıştır. 3-6 aylık bebeklere 12 hafta ve haftada 3 gün olacak şekilde hazırlanan program uygulanmıştır. Araştırma sonucunda ince ve kaba motor becerilerin ölçümleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur.

Beşir (2020), yapmış olduğu yüksek lisans çalışmasında bebeklerin duyu gelişimlerine yönelik hazırlanmış olduğu duyu deneyimleri eğitim Programının

bebeklerin duyu gelişimi, alt alanları ve bilişsel dil ince, motor ve sosyal duygusal gelişim alanları üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmada karma araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 12-36 ay arasındaki 15 bebek ve ebeveyn oluşturmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre uygulanan programın bebeklerin dokunma, koku alma, görme ve işitme duyu alanlarında farklılık oluşturacak şekilde etki ettiği belirlenmiştir.

Arslan (2021), yapmış olduğu doktora çalışmasında Annelere yönelik hazırlanmış olduğu duysal gelişim destek programının otizmliler çocukların duysal ve sosyal gelişimleri üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma ön test son test kontrol gruplu deneysel desen olarak uygulanmıştır. Araştırmanın örneklemini 7- 11 yaş arası otizmliler çocuğa sahip olan 26 anne oluşturmaktadır. Araştırma sonucuna göre annelere uygulanan programın otizmliler çocukların duysal ve sosyal gelişimleri üzerinde olumlu etkiye sahip oldukları belirlenmiştir.

Ölekli Sönmez (2021), yapmış olduğu doktora tezinde 60-72 ay arası çocukların matematik becerilerinin desteklenmesinde duyu temelli matematik eğitim programının etkisini araştırmıştır. Araştırmada ön test son test kontrol gruplu yarı deneysel desen ve nicel veri toplama yöntemleri kullanılmıştır. Araştırma kapsamında matematik becerilerini destekleyici duyu temelli, okul öncesi matematik eğitim programı 12 hafta süreyle 2 Oturum şeklinde uygulanmıştır. Araştırmanın sonucunda. Duyu temelli, okul öncesi matematik eğitim programının çocukların matematik becerileri üzerinde olumlu etkiye sahip olduğu belirlenmiştir.

Özyazıcı ve arkadaşlarının (2021), yapmış oldukları derleme çalışmasında duyu gelişimi ve duyu bütünlemenin önemi açıklanmıştır. Duyuların işlenmesi ve duyu bütünleme sürecinde problem oluşması durumunda ortaya çıkabilecek süreçler hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Bu durumun önlenmesi için erken tanının önemi vurgulanmıştır. Duyusal gelişim ve duyu bütünlemenin gelişim içerisindeki öneminin dikkate alınması ve desteklenmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Aral (2021), yapmış olduğu çalışmada öğrenme sürecinde görsel algılamının rolünü açıklamayı amaçlamıştır. Öğrenme üzerinde duyu gelişiminin rolü ve etkisini de bu kapsamda belirtilmiştir. Derleme çalışması olarak sunulan araştırmada görsel algı ve algının öğrenme üzerindeki etkisi göz önünde bulundurulduğunda erken yaşlardan itibaren duyu gelişiminin desteklenmesinin önemi vurgulanmıştır.

Çetin Sultanoğlu (2021), yapmış olduğu doktora çalışmasında işitsel bütünleme yöntemine dayalı gelişimsel destek programının iki altı yaş aralığındaki çocukların duyu gelişimlerine ve öz düzenlemelerine etkisini incelemiştir. Araştırmada karma yöntem kullanılmıştır. Araştırmada tek denekli deneysel desenlerden AB modeli deseni benimsenmiştir. Araştırma kapsamında yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Araştırma sonucunda programın çocukların duyu gelişimine ve öz düzenlemelerine olumlu yönde etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yeşildağ (2021), yapmış olduğu yüksek lisans tezinde Waldorf okulunda görevli 8 öğretmenin duyuşal işlemeyle ilişkin görüşlerini ve bu sürecin çocuk gelişimine olan etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma süresince Waldorf okullarında duyuşal gelişiminin nasıl desteklendiği incelenmiştir. Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmış bütüncül tek grup deseni benimsenmiştir. Araştırma sonucunda öğretmenlerin duyuşal işleme kavramına dair temel bilgilere sahip olduğu ve çocuk gelişimine olumlu katkısına ilişkin farkındalıklarının olduğu ortaya konulmuştur.

Tekerci (2022), yapmış olduğu erken çocukluk döneminde duyu eğitimi ve nörobilim isimli derleme çalışmasında beynin yapısı, beynin esnekliği, duyu eğitimi, öğrenme ilişkisini ortaya koymuştur. Çalışmanın sonunda öğrenme ortamlarında duyu eğitimi etkinliklerinin tüm programa yerleştirilmesi, öğretmenlerin duyu sistemleri ve beyin gelişimi hakkında sahip bilgi sahibinin önemli bir faktör olduğunu ifade etmiştir. Erken dönemde çocuklara sunulacak duyuşal deneyimlerin beyin gelişimini ve sonraki süreçleri olumlu etkilediğini vurgulamıştır.

Yılmaz Bursa (2022), yapmış olduğu doktora çalışmasında duyu temelli eğitim programının annelerin ebeveynlik öz düzenleme ve bebek bakım öz yeterlilikleri ve 10-12 aylık bebeklerin gelişimlerine etkisini incelemiştir. Araştırmada karma yöntem kullanılmıştır. Araştırmada gömülü desen benimsenmiştir. Çalışma çevrimiçi olarak gerçekleştirilmiştir. Çalışma haftada 2 oturum olacak şekilde 8 hafta uygulanmıştır. Araştırma sonucunda programın uygulandığı grupta bulunan annelerin ebeveynlik öz düzenleme, bebek bakım öz yeterlilikleri ve bebeklerin gelişimleri üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Aydöner (2022), yapmış olduğu yüksek lisans tezinde okul öncesi çocukların duyuşsal işleme, motor, bilişsel becerilerinin onların okula hazırbulunuşluğu ile ilişkisini incelemiştir. Araştırmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Çalışma incelendiğinde çocukların duyuşsal işleme becerisi, motor becerisi, yürütücü işlevler ve görsel algı becerileri onların okula hazırbulunuşluğunu en fazla etkileyen unsurlar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sonraki çalışmalarda bu becerileri geliştiren stratejilerin ve müdahalelerin okula hazırbulunuşluk kapsamında dahil edilmesi önerilmiştir.

Yılmaz Bursa (2022), Yapmış olduğu doktora tezinde duyu temelli eğitim programının annelerin ebeveynlik öz düzenleme becerilerine ve Bebek bakım öz yeterlilikleri ve 10- 12 ay arasındaki bebeklerin genel gelişimine etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma, karma yöntem kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubuna 10-12 aylık bebeklere sahip olan 7 anne oluşturmuştur. Annelere haftada 2 gün olmak üzere 16 oturum olacak şekilde 8 hafta boyunca eğitim uygulanmıştır. Araştırma sonucunda deney grubunda yer alan annelerin ebeveynlik öz düzenlemeleri. Ve bebek bakım öz yeterlilikleri ile bebeklerin gelişimleri üzerinde olumlu etkilerin olduğu belirlenmiştir.

1.6.2. Duyu Eğitimine İlişkin Yapılan Yurt Dışı Çalışmalar

Lawson (2006), yapmış olduğu doktora çalışmasında çocukların oyun tercihleri ve duyuşsal profilleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı amaçlamıştır. Karma araştırma yöntemi benimsenmiştir. Araştırmaya 53 çocuk ve ebeveyni katılmıştır. Araştırma sonucunda duyuşsal profil özelliklerinin çocukların oyun tercihlerini etkilediği belirlenmiştir.

Cosbey (2007), yapmış olduğu doktora tezinde duyuşsal işleme problemi olan ve olmayan çocukların sosyal katılım şekillerini araştırmayı amaçlamıştır. Çalışmada karma yöntem benimsenmiştir. Araştırmanın çalışma grubu 6-9 yaşlar arasında bulunan 24 çocuktan oluşmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre duyuşsal işleme problemi olan çocuklarda problem davranışların ve zayıf sosyal becerilerin daha sık ortaya çıktığı belirlenmiştir. Her iki grubun serbest zamandaki aktivite tercihleri benzerlik gösterse de sosyal ortamlara katılım ve bu ortamlardan keyif alma durumlarının farklılaştığı belirlenmiştir.

Stockdale (2007), yapmış olduğu doktora çalışmasında erken çocukluk eğitimcilerinin okuryazarlık becerilerinde ne tür duyuşal etkinlikler uyguladıkları ve bu etkinliklerin çocukların okuma ve yazma süreçlerinde yaşadığı zorluklar üzerindeki etkilerini araştırmıştır. Araştırma karma araştırma yöntemleri kullanılmıştır. 38 ğretmen çalışmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin çocuğu benzer duyuşal etkinlikleri uyguladıkları, ağırlıklı olarak sırasıyla görsel, işitsel ve son olarak taktil duyuşlara yönelik etkinlikler uygulandığı belirlenmiştir.

Goodwin (2008), yapmış olduğu tez çalışmasında erken çocukluk sınıflarında duyuşal deneyimleri incelemiştir. Bu kapsamda öğretmenlerin etkinlikleri kullanımını, etkinliklerin önemine ilişkin algıları ve etkinlik uygulamalarının önündeki engeller araştırılmıştır. Araştırmada nicel araştırma yöntemi benimsenmiştir. Araştırma sonucunda öğretmenlerin sınıf içinde duyuşal etkinliklerin çok önemli olduğunu ifade etmelerine karşın duyuşal etkinliklerin sağlanması konusunda çok az engeller olmasına rağmen sınıf içi uygulamalarında duyuşal etkinlikler sunma ve sağlama noktasında oldukça yetersiz oldukları belirtilmiştir.

Myhra (2009), yapmış olduğu master çalışmasında özel eğitim servisinde bulunan okul öncesi 3-5 yaş çocuklara uygulanan duyuşal temelli uygulamaların onların akademik performansına etkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada nicel araştırma yöntemleri benimsenmiştir. Farklı gereksinim ihtiyacı(gelişimsel gecikme, otizm, dil ve konuşma güçlükleri ve diğer sağlık problemleri) bulunan 10 ocuk çalışmanın araştırma grubunu oluşturmuştur. Çalışma sonucunda uygulanan programın çocukların ince motor becerileri, yazma, bilişsel eşleştirme- sayma, dili adlandırma ve anlama, kaba motor, nesne ve vücut hareketleri üzerinde olumlu etkite sahip olduğu belirlenmiştir.

Ismael (2018), yapmış olduğu doktora çalışmasında tipik gelişim gösteren 3-14 yaş aralığındaki çocukların duyuşal işlem ve duyuşal kalıplarının sosyal becerileri ve problem davranışlar üzerindeki etkilerini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmada nicel araştırma yöntemleri benimsenmiştir. Çalışmanın örneklemini 54 ocuk oluşturmaktadır. Çalışmanın bulguları incelendiğinde duyuşal işlemenin çocukların sosyal beceri ve problem davranışlar üzerinde etkili olduğu, çocukların sahip olduğu

duyusal işlem tercihlerinin sosyal becerileri geliştirmek ve sorunlu davranışları azaltmak için dikkate alınması gereken bir faktör olduğunu göstermektedir.

Worthen (2010), yapmış olduğu çalışmada Gelişimsel tanıları olan ve olmayan okul öncesi ve ilkokul çağındaki çocuklar için, genel eğitim sınıf ortamında uygulanan duyusal temelli müdahale stratejileri, dikkat ve/veya akademik performansın artmasına yardımcı olup olmadığını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırmada sistematik derleme yapılmış ve bu kapsamda 13 makale incelenmiştir. Yapılan inceleme sonucunda sınıflarda uygulanan duyusal temelli müdahalelerin çocukların dikkat ve akademik performanslarını arttırabileceği görülmüştür.

Mirzahi (2012), yapmış olduğu doktora çalışmasında okul öncesi öğretmenlerinin duyusal işleme problemi olan çocuklara ilişkin farkındalıklarını ve bilgi düzeylerini arttırmak amaçlanmıştır. Bu kapsamda erken çocukluk eğitimcilerine yönelik duyusal işleme problemleri ve bununla ilişkili olarak duyusal zorlukları anlamaya yönelik 2 saatlik atölye çalışması gerçekleştirilmiştir. Araştırma grubunu 20 erken çocuk eğitmeni oluşturmaktadır. Atölye çalışmasının sonunda katılımcıların büyük bir çoğunluğu workshop çalışmanın çok faydalı olduğunu ve sınıf içi uygulamalarına yansıtacağını belirtmiştir.

Pilitteri (2017), yapmış olduğu doktora çalışmasında okul öncesi ve/veya ilköğretim öğretmenlerinin duyusal hassasiyete sahip olan çocukları nasıl belirlediğini ve duyusal hassasiyete sahip çocukların sorumluluklarına, sosyal etkinliklere katılmasında ve sınıf içi durumlarına hangi stratejileri uyguladıklarını tespit etmeyi amaçlamaktadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Araştırma grubu 8 öğretmenden oluşmaktadır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin duyusal hassasiyete sahip çocuklara sınırlı sayıda strateji uyguladıkları, birçoğunun vestibuler ve proprioceptif hassasiyetlerden kaynaklanan davranışlara yönelik stratejiler hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları belirlenmiştir.

Davies ve arkadaşları (2018), yapmış oldukları yüksek lisans çalışmasında erken çocukluk dönemi çocuklarda duyu temelli müdahalelerin, dikkat, davranış ve akademik performans üzerindeki etkilerini ortaya koymayı amaçlamışlardır. Araştırmada nicel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Araştırma kapsamında 33 okul duyu temelli müdahaleler kapsamında uygulama alanı olarak belirlenmiştir. Araştırmanın sonucunda Break 5 adlı bir destek programı oluşturma hedeflenmiştir.

Uygulamaların yapıldığı ve gözlemlendiği okullarda olumlu dönütler alınmıştır. Duyu temelli müdahalelerin ergoterapistler tarafından bilinçli ve amaçlı bir şekilde uygulanması ve planlanması gerektiği belirlenmiştir.

Benson ve arkadaşları (2018), yapmış oldukları çalışmada okul temelli ergoterapide duysal müdahalenin rolünü araştırmaktır. Araştırmada mevcut okul temelli uygulama eğilimlerini özetlemek için tanımlayıcı istatistikler oluşturulmuştur. Nitel analiz, okul temelli uygulama ile ilgili kategorilerin belirlenmesiyle sonuçlanmıştır. Katılımcılar (N = 94) okullardaki duysal temelli müdahalelerin olumlu etkisini, okul bağlamının zorluğunu, hem öğretmen hem de ekip işbirliğinin değerini, veli işbirliğinin sınırlamalarını ve zorluklarını ve okul bağlamındaki duysal kaynakları bildirmişlerdir. Sonuçlar, okul temelli uygulayıcıların öğrencilerin eğitsel ve sosyal katılımına odaklanmaları gerektiğini göstermektedir. Öğrenci katılımını artırmanın birincil yolunun ekip eğitimi ve destek süreçleri olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Schardt (2018), yapmış olduğu yüksek lisans tezinde çoklu duysal öğrenmenin çocuklara katkılarını ortaya koymayı amaçlamıştır. Aynı zamanda teknolojinin çocukların duyuları yoluyla öğrenmelerine nasıl olumsuz bir etki oluşturduğunu da vurgulamaktadır. Bu çalışma kapsamında velilere uygulanan bilgilendirme semineri ve onlar için hazırlanan broşürler bulunmaktadır.

Wild ve Steeley (2018), yapmış oldukları çalışmada okul ortamında genel sınıf ortamlarında uygulanacak sınıf temelli duysal eğitim programının, duysal işleme farklılıkları sergileyen çocuklar üzerindeki etkilerini incelemeyi amaçlamışlardır. Nicel araştırma yöntemleri kullanılan çalışmada yarı deneysel desen benimsenmiştir. İlkokul ve ortaokul öğrencilerinden oluşan 261 öğrenci çalışma grubunu oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında öğretmenlerin uygulamalarındaki çeşitliliğin, sınıfın büyüklüğü ve çocukların yaş grubu gibi etkenlerin duysal program için önemli faktörler olduğu belirtilmiştir. Duysal işleminin temel olarak alınan programların sınıf içerisinde uygulanmasının önemine vurgu yapan çalışma sonuçları doğrultusunda çocukların sınıf içi ve akademik performanslarının arttığı belirtilmiştir.

Sánchez Romero ve arkadaşlarının (2020), yapmış oldukları yüksek lisans tez çalışmasında erken çocukluk öğretmenlerinin çocukların okuma ve yazma

süreçlerini çoklu duyuşal süreçlerle destekleyecekleri çoklu duyuşal temelli atölyeler oluşturmak amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Araştırma deseni olarak eylem araştırması tasarımı benimsenmiştir. Araştırma sonucunda toplanan bilgilerle öğretmenlerin sınıf içerisinde uygulayacağı Çoklu, duyuşal etkinliklerin öğrenmeyi, okuma yazmayı olumlu yönde etkileyeceği Öğretmenlerin farklı öğrenme ve öğretme tekniklerine sahip olmasının. Önemli bir durum olduğunu çoklu duyuşal etkinliklere ve yaklaşıma çağdaş bir yaklaşım olarak baktıklarını ve bununla ilgili eğitime yönlendirmeye ihtiyaç duyduğu belirtilmiştir. Öğretmenlerin öğrenme stratejilerini bu doğrultuda düzenleyebileceği ve sınıf içi etkinliklerin yanı sıra atölye çalışmalarının da eğitim sürecinde aktif kullanılması gerektiği bulgulanmıştır.

Babalola (2021), yapmış olduğu master tezinde dikkat eksikliği, hiperaktivite bozukluğu olan öğrencilerin okuryazarlıkta çoklu duyuşal yaklaşım ve akran öğreniminin akademik performansına etkisini araştırmıştır. Çalışmada ön test son test kontrol gruplu yarı deneysel desen kullanılmıştır. Araştırma bulguları çoklu duyuşal yaklaşımın ve akran öğreniminin okuryazarlıkta daha yüksek başarı oranlarına ulaştığını vurgulamıştır. Araştırma sonucunda akran öğretimi ve çoklu duyuşal etkinliklerin uygulandığı yaklaşımların öğretmenler tarafından müfredat kapsamında öğrenme becerilerini geliştirmeye yönelik eğitim için benimsemeleri önerilmiştir.

Xu ve arkadaşlarının (2021), yapmış oldukları çalışmada çocukların duyuşal eğitiminin Montessori ve duyu bütünleme perspektifinden incelenmesi ve araştırılması amaçlanmıştır. Ayrıca makale çalışmasında ebeveynlerin erken çocukluk eğitimindeki önemine vurgu yapılmaktadır. Çocukları erken çocukluk eğitimi alan 39 ebeveyn ile çalışılmış nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Çocukların duyuşal deneyimlerinin önemli olduğu, duyu eğitimin, duyu bütünleme ve Montessori yaklaşımlarının çocukların gelişiminde çok önemli rol oynadığı belirtilmektedir. Bu kapsamda duyu eğitimi bağlamında, duyu bütünleme ve Montessori yaklaşımı arasındaki ilişki, benzerlik ve farklıklar ortaya konulmuştur.

Lership ve arkadaşlarının (2021), yapmış oldukları çalışmada okul öncesi çocukların öğrenme ortamlarını dikkate alan ve öğrenme stillerini, duyuşal davranışlarını ve öğrenme ortamlarını araştıran bir kılavuz program geliştirmeyi amaçlamıştır. Araştırmada karma yöntem kullanılmıştır. Araştırma kapsamında

çocukların öğrenme stilleri ve duyuşsal davranışları analiz edilerek 18 farklı öğrenme ortamı oluşturulmuştur. Çocukların öğrenme stilleri Görsel ve işitsel olarak belirlenmiş ve kendilerine uygun ortamlardan alınan sonuçların pozitif olduğu belirtilmiştir.

Mahmoud Eid Mohamed (2021), yapmış olduğu çalışmada çoklu duyuşsal yaklaşıma dayalı etkinlikleri kullanarak disgrafik ilköğretim düzeyindeki öğrencilerin yabancı dil yazma becerilerini geliştirmeyi amaçlamıştır. Araştırmada tek deney grubu kullanılarak deneysel tasarım benimsenmiştir. Çoklu duyuşsal yaklaşıma dayalı etkinlikler, 15 öğrenciden oluşan bir örneklem üzerinde gerçekleştirilmiştir. Sonuçlar doğrultusunda deney grubunun yazma becerisi testinin uygulanması öncesi ve sonrası sıra ortalamaları arasında uygulama sonrası lehine anlamlı bir fark oluşturmuştur ayrıca çoklu duyuşsal yaklaşıma dayalı aktiviteler, disgrafik ilkökul düzeyindeki öğrencilerin yabancı dil olarak yazma becerilerini geliştirmede önemli bir etkililik elde ettiği belirtilmiştir.

Joyce (2021), yapmış olduğu doktora çalışmasında erken çocukluk dönemi özel eğitim öğretmenlerinin her bir çocuğun -özellikle otizm tanısı almış- gün içinde ihtiyaç duyduğu duyuşsal uyararı sağlayabilmelerini sağlayacak duyu temelli programı etkisini belirlemeyi amaçlamaktadır. İki aşamalı olarak önerilen bu programda okul öncesi öğretmenlerinin oyun becerilerini geliştirmek ve öğretmenlerin duyuşsal ihtiyaçlar hakkında bilgilendirmek amaçlanmıştır. Çalışmada karma araştırma yöntemi benimsenmiştir. Program 8 hafta olarak uygulanmıştır. Bu süreçte farklı disiplinlerden yardım ve destek alınmıştır.

Zuvaydulloyevna (2022), yapmış olduğu review çalışmasında okul öncesi dönemde duyu eğitiminin çocukların mental gelişimindeki önemini incelemiştir. Yaptığı inceleme sonucunda çocukların duyuşsal gelişimlerini desteklemek sadece onların duyu farkındalığı ve davranışlarını değil aynı zamanda bilişsel süreçlerinin gelişimini de desteklediğini belirtmiştir.

Doncheva ve arkadaşları (2022), yapmış oldukları araştırmada duyuşsal biliş yollarını oluşturmayı ve duyuşsal süreçleri iyileştirmeyi, yani duyuşsal bilgi ve duyu ve algının iyileştirilmesi için yöntemlerin oluşturulmasını amaçlayan bir pedagojik etkileşimler sistemi aracılığıyla okul öncesi çağındaki çocukların duyuşsal becerilerini geliştirmek için etkili formlar, yöntemler ve kaynaklar sunmak amaçlanmıştır.

Derleme çalışması olarak tasarlanan araştırmada duyuların öğrenme ve gelişimdeki yeri ve önemi açıklanmış alginın ve duyuların erken çocukluk döneminde sunulacak desteklerle geliştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Tamblyn ve arakadaşları (2022), yapmış oldukları review çalışmasında çocukların sosyal ve duygusal gelişimini desteklemek için erken çocukluk eğitimcileri tarafından sunulan fiziksel ve duyuşsal ortam müdahalelerinin etkinliğini değerlendirmektedir. İlgili çalışmalar PsycINFO, ERIC, Medline ve diğer kaynakların sistematik bir araştırması yoluyla 2000'den bu yana yayınlanan yedi makale incelenmiştir. Erken çocukluk eğitim ve bakım ortamlarında kullanılan müdahaleler: doğa temelli programlar, oyun alanının yeniden geliştirilmesi, arka plan müziği, iç mekân oyuncak düzenlemesi ve duyuşsal yastıklar şeklinde belirlenmiştir. Araştırmanın sonucunda, fiziksel ve duyuşsal çevre müdahalelerinin etkinliğinin tam anlamı ile anlaşılamadığı fakat umut verici sonuçlar ortaya koyduğu ifade edilmiştir. Bu çalışma, destekleyici duyuşsal erken çocukluk eğitim ortamlarının özelliklerini daha fazla keşfetme ihtiyacı da dâhil olmak üzere gelecekteki araştırma ve uygulamalara yönelik önerileri özetlemektedir.

Ann McCormick (2022), yapmış olduğu doktora çalışmasında erken çocukluk döneminde olan tipik gelişim gösteren çocuklara sahip ebeveynlere duyuşsal işleme, duyuşsal işleme süreçlerinin gelişim için önemini benimsetmeyi ve ev ortamında yapılabilecek duyuşsal aktiviteleri tanıtmayı amaçlamaktadır. Araştırma 17 ebeveyn ile gerçekleştirilmiştir. Ebeveynlerle atölye çalışması çerçevesinde yapılan çalışmada power point sunumları, duyuşsal işlemeyle dair bilgiler ve farklı etkinlikleri içeren duyuşsal deneyimleri kapsayan broşür dağıtımını gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın sonunda katılımcılara değerlendirme anketi uygulanmış çoğunun duyuşsal deneyimlerin çocuklar için neden önemli olduğuna dair bilgiye sahip oldukları, atölye çalışması oldukça yararlı buldukları ve evde duyuşsal faaliyetleri uygulayacakları sonucuna ulaşılmıştır.

Labuschagne (2023), yapmış olduğu yüksek lisans çalışmasında 6 erken çocukluk eğitimcisinin okula hazırbulunuşlukta beden farkındalığının (proprioseptif) rolü hakkındaki görüşlerini incelemiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden faydalanmış yorumlayıcı paradigma çerçevesinde verileri analiz etmiştir. Araştırma sonucunda katılımcıların okula hazırbulunuşluk ile ilgili bilgiye sahip olduklarını ve

çocukların da ilköğretime hazır olduklarını göstermeleri gerektiğini ifade etmiştir. Bunun aksine beden farkındalığı ve okula hazır oluş arasındaki ilişkiye daha az hâkim olduklarını bulgulamıştır. Covid 19 pademisinin çocukların dış ortamlarda hareket etme becerisini kısıtladığı bunun için sınıf ortamında kısa dans ve hareket aktivitelerinin yapıldığı belirtilmiştir. Öğretmenlerin beden farkındalığının ve okula hazır olma sürecinde sahip olduğu rol hakkında daha fazla eğitime ihtiyaç duydukları belirtilmiştir.

Mingnorova ve Mukhtarova (2023), yapmış oldukları çalışmada görme engelli çocukların duyu eğitimi ile hayalgücü gelişimi arasındaki ilişki ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırma derleme çalışması niteliğindedir. Araştırma duysal eğitim çocukların psikolojik ve fiziksel gelişiminde kilit bir rol oynadığı, çocukların ancak kendilerini güvende hissettikleri durumlarda hatırlama, düşünme ve hayal gücü becerilerinin destekleneceğini tüm bunlar için algılamının ve duyuların önemine vurgu yapmaktadır.

House ve arkadaşları (2023), yapmış oldukları çalışmada çocukların oyun kalitesinin belirleyici bir unsuru olan intoreseptif farkındalığın çocukların oyunculuk yönleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı amaçlamıştır. Nicel araştırma yöntemleri kullanılan çalışmada çocukların oyunbazlıklarına ilişkin algıları ile intoreseptif farkındalıkları arasında olumlu bir ilişki olduğu sonucunu ortaya koymaktadır.

1.7. İLKOKULA HAZIRBULUNUŞLUĞA İLİŞKİN YAPILAN ÇALIŞMALAR

1.7.1. İlkokula Hazırbulunuşluğa İlişkin Yapılan Yurtiçi Çalışmalar

Ertürk Kara ve Gözcü (2015), yapmış oldukları çalışmada okula hazır olmaya ilişkin öğretmen ve ebeveyn görüşlerini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemleri benimsenmiştir. Araştırmanın çalışma grubu 10 ilkokul 1. Sınıf öğretmeni 10 anasınıfı öğretmeni ve 20 ebeveynden oluşturulmuştur. Araştırmanın sonuçları incelendiğinde ailelerin ve öğretmenlerin okula hazır oluş ve bu konuda sahip olunması gereken becerilerin farklılaştığı belirlenmiştir. Ayrıca okula hazır olma ile ilgili hem ailelerin hem öğretmenlerin okula hazır olmaya ilişkin daha bilimsel bilgilere ihtiyaçları olduğu belirlenmiştir

Karakuzu ve Koçyiğit (2016), yapmış oldukları çalışmada ebeveyn destekli ilkokula hazırlık programının çocukların okula hazırbulunuşluklarına etkisini

belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırmada ön test son test kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini 76 çocuktan oluşmaktadır. Araştırmanın sonuçları incelendiğinde deney grubunun ön test son test puanları arasında anlamlı farklılıklar bulunmuş, Uygulanan programın çocukların okula hazırbulunuşluğuna etkili olduğu belirlenmiştir.

Özgünlü (2017), yapmış olduğu yüksek lisans çalışmasında anasınıfına devam eden çocukların ilkokula hazırbulunuşlukları ve hazırbulunuşluklarını etkileyen faktörlerin neler olduğunu ve bu faktörlerin birbirleri ile ilişkisini incelemeyi amaçlamıştır. Tarama modeli benimsenen araştırmada 217 çocuk örneklem grubunu oluşturmuştur. Ayrıca okul öncesi eğitim sınıflarının kalite ve niteliği hakkında da bilgi sağlamayı amaçlamıştır. Araştırma sonuçlarına bakıldığında çocukların yaş, cinsiyet, okul öncesi eğitim alma süresi, öğretmen-çocuk ilişkisinin niteliği hazırbulunuşluğu yordayan önemli faktörler olarak belirlenmiştir. Yaş olarak daha büyük, cinsiyeti kız, okul öncesi eğitimden daha uzun süre faydalanan çocukların ilkokula daha hazır oldukları belirlenmiştir.

Adagideli (2018), yapmış olduğu doktora tezinde çocukların çaba gerektiren kontrol ve yürütücü işlevlerini kapsayan öz-düzenleme becerileri, ilkokula hazırbulunuşluk ve çocuk-öğretmen-akran ilişkileri arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamıştır. Çalışmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini 60-72 ay arasındaki 195 çocuktan oluşmaktadır. Araştırma sonucunda çocukların yaşı ve anne-baba eğitim düzeyinin onların ilkokula hazırbulunuşluk düzeyini etkilediği, öz düzenleme becerileri ve okul ilişkilerinin hazırbulunuşluğu yordadığı belirlenmiştir.

Akay ve Ceylan (2019), yapmış oldukları derleme çalışmasında çocukların ilkokula başlamasında göz önünde bulundurulması gereken kriterin okul yaşı mı yoksa okula hazır oluş için gerekli tüm gelişimsel yeterliliklere sahip olmanın mı önemli olduğunu ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırma sonucunda okula başlama yaşı ile okula hazır oluş kavramlarının etkileşim halinde olduğu ve bağımsız olarak değerlendirilmemesi gerektiği, okul öncesi eğitimin okula hazır olmada önemli bir faktör olduğu belirtilmiştir.

Türkyılmaz ve Pekdoğan (2019), yapmış oldukları çalışmada okul öncesi eğitimin ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin sosyal davranış ve okula hazır oluş

becerileri ile ilişkisini incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırmada nicel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Çalışmanın örneklemi 249 çocuktan oluşmaktadır. Araştırmanın sonuçları incelendiğinde okul öncesi eğitim alan çocuklarda sosyal davranış ve okula hazır olma becerilerinde anlamlı düzeyde farklılık olduğu belirlenmiştir. Çocukların sosyal yeterlilik ve okula hazır oluşları arasında da pozitif yönde orta düzey bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Güzelyurt ve arkadaşları (2019), yapmış oldukları çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin ilkokula hazırbulunuşluk kapsamında çocukların hangi becerilere sahip olması gerektiği ve sınıf içinde ne tür etkinliklerle hazırbulunuşluğu desteklediklerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırmada nitel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 36 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre okul öncesi öğretmenlerinin ilkokula hazırbulunuşluğu önemli bir faktör olarak gördükleri, yapılan etkinliklerin akademik başarıya yönelik olarak planlandığı, öğretmenlerin ilkokula hazırbulunuşluk ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmadıkları belirlenmiştir.

Uyanık ve arkadaşları (2021), yapmış oldukları çalışmada okul öncesi eğitime devam eden çocukların akademik ve sosyal duygusal okula hazırbulunuşluğu ile çocukların öz düzenleme becerileri arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemi 129 çocuk ve çocukların öğretmenlerinden oluşmaktadır. Araştırma sonuçları okul öncesi eğitime devam eden çocukların akademik olarak hazırbulunuşlukları – sosyal duygusal hazırbulunuşlukları ile öz düzenleme becerileri arasında anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir.

Yorgun ve Sak (2021), yapmış oldukları çalışmada okul öncesi eğitime devam eden çocukların okula hazırbulunuşluklarını anadil değişkeni bağlamında incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırmada nicel yöntem kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemi 445 çocuktan oluşmaktadır. Çalışmanın sonucunda anadili Türkçe olmayan çocukların sadece dil, iletişim ve okuryazarlık ve sosyal bilimler alt boyutlarında anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Anadil değişkeni ve okul öncesi eğitim alma değişkenlerinin ortak etkisi çocukların ilkokula hazırbulunuşluklarını pozitif yönde etkilediği belirlenmiştir.

Özarıslan ve Baba Öztürk (2022), yapmış oldukları çalışmada çocukları ilkokul birinci sınıfa başlayan ebeveynlerin okula hazır oluş ve uyum süreci hakkındaki görüşlerini incelemeyi amaçlamışlardır. Nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Çalışma grubu 20 ebeveyn oluşturmuştur. Araştırmanın sonuçlarına göre ebeveynlerin okula hazır oluşu farklı gelişim alanları temelinde tanımladıkları ve sosyal duygusal alan yeterliliklerin öncelikli olduğu belirlenmiştir. Ayrıca ebeveynler çocukların okula hazır olmada çok sayıda sosyal beceri ve yeterliliklere sahip olması gerektiği, sosyal duygusal ve özbakım becerilerinin daha çok vurgulandığı belirlenmiştir. Çocukların okula uyum süreçlerinde aile okul işbirliğinin önemli olduğu belirtilmiştir.

Akyol (2022), yapmış olduğu çalışmada 1994-2021 yılları arasında okula hazırbulunuşluk üzerine Türkiye’de yapılmış olan lisansüstü tezleri incelemek ve bu konu hakkında genel bir çerçeve oluşturmayı amaçlamıştır. Doküman analizi yöntemi kullanılmış, ölçüt örnekleme ile kaynaklara ulaşmıştır. Bu kapsamda 84 yüksek lisans, 13 doktora ve 1 tıpta uzmanlık tezine ulaşmış ve incelemiştir. Tezlerin çoğunun okul öncesi eğitim anabilim dalında gerçekleştirildiği, nicel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı, çocuklarla çalışıldığı ve okula hazırbulunuşluğu etkileyen farklı değişkenler arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmalar olduğu belirlenmiştir.

Kahraman Vangölü (2022), yapmış olduğu yüksek lisans tezinde hazırlanmış olduğu kültürel değerlere duyarlı eğitim programının çocukların ilkokula hazırbulunuşluk düzeylerine etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmada yarı deneysel desen kullanılmıştır. Araştırmada 15 deney grubu, 15 kontrol grubu olmak üzere 30 okul öncesi dönem çocuğu örnekleme olarak belirlenmiştir. Araştırma kapsamında 10 hafta süren toplam 23 etkinlik uygulanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre programın uygulandığı deney grubunun son test ve izleme testi puanlarının kontrol grubundaki çocukların puanlarına göre anlamlı şekilde daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Demir ve Kale (2022), yapmış oldukları çalışmada çocukların okul öncesi eğitim alma durumlarının onların okula hazırbulunuşluğuna etkisini incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırmada ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın çalışma grubu 76 çocuktan oluşturulmuştur. Araştırma sonuçlarına göre okul öncesi eğitimi alan çocukların okula hazırbulunuşluğunun alamayanlara göre anlamlı

düzeyde farklı olduğu belirlenmiştir. Ayrıca okula başlama yaşı, okula devam durumu ve anne öğrenim durumu değişkenleri bakımından da anlamlı düzeyde farklılık belirlenmiştir.

Erol (2023), yapmış olduğu çalışmada uygulanan STEAM eğitiminin çocukların okula hazır oluşları üzerindeki etkilerini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmada ön test son test kontrol gruplu yarı deneysel desen kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini 5-6 yaş grubunda olan 55 çocuktan oluşturmuştur. Araştırmanın sonuçlarına göre uygulanan STEAM eğitiminin çocukların okula hazırbulunuşluğu üzerinde anlamlı bir fark oluşturduğu, çocukların görsel, işitsel algı ve problem çözme becerilerini olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir.

Şengün (2023), yapmış olduğu yüksek lisans tez çalışmasında okul öncesi eğitim alma durumunun farklı sosyo ekonomik düzeydeki ailelerin çocuklarının, okula hazırbulunuşlukları üzerindeki etkisini meta- analiz ile incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma kapsamında ölçüt kriterlere göre belirlenen 10 çalışma birbirinden farklı 5 aşamalı analiz süreci ile incelenmiştir. Bu kapsamda 2290 çocuğun okul öncesi eğitim alıp almama durumuna ilişkin hazırbulunuşluk verileri kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda okul öncesi eğitimin hem alt hem de üst sosyo-ekonomik düzeye sahip ailelerin çocuklarının okula hazırbulunuşluklarını desteklediği belirlenmiştir. Ayrıca okul öncesi eğitimin her iki gruptan gelen çocuklar arasındaki hazırbulunuşluk farkını kapatamadığı da belirlenmiştir.

1.7.2. İlkokula Hazırbulunuşluğa İlişkin Yapılan Yurt dışı çalışmalar

Polat ve Yavuz (2016), yapmış oldukları çalışmada çocuğun okul öncesi eğitimde geçirmiş olduğu sürenin onun benlik kavramı ve okula hazırbulunuşluğuna etkisini incelemeyi amaçlamışlardır. Bu kapsamda ilk olarak okul öncesi eğitim süresi ile benlik kavramı ve benlik kavramının alt boyutları (öz saygı ve öz yeterlik) arasındaki ilişki, ikinci olarak ise okul öncesi eğitim süresi ile ilkökula hazırbulunuşluk alt boyutları (matematik, fen bilimleri, fonolojik, çizim, labirent, bilişsel ve dilsel gelişim; sosyal ve duygusal gelişim; fiziksel gelişim; öz bakım) arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırma ilişkisel tarama yöntemi ile tasarlanmıştır. Araştırmanın örneklemini 60-72 aylık okul öncesine devam eden ve farklı sürelerde okul öncesi eğitimi alan 308 çocuktan oluşmaktadır. Araştırmanın

sonuçları incelendiğinde okul öncesi eğitim süresi arttıkça çocukların benlik saygısı, benlik kavramı, matematik becerileri, fonolojik becerileri, çizim becerileri, bilişsel-dilsel gelişimleri ve sosyal-sosyal gelişimlerinin buna bağlı olarak duygusal gelişim desteklendiği belirlenmiştir.

Marti ve arkadaşları (2018), yapmış oldukları çalışmada çocukların erken okuryazarlık, matematik ve öz düzenleme becerilerini geliştirmelerini desteklemek için ebeveyn ve öğretmenlere yönelik hazırlanmış oldukları Get Ready School programının etkililiğini incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırma 19 Head Start sınıfında uygulanmıştır. Araştırma kapsamında farklı değişkenler arasındaki ilişkiler de (öz düzenleme, matematik becerisi, sadakat, devamlılık vb.) incelenmiştir. Araştırma sonuçları incelendiğinde programı düzenli olarak uygulayan öğretmenlerin sınıfında bulunan çocukların okuma yazma, matematik ve öz düzenleme becerilerinde önemli ölçüde kazanım elde ettikleri belirlenmiştir.

Bay ve Bay (2019), yapmış oldukları çalışmada ilkokula hazırbulunuşluğu bazı sosyo demografik özelliklere göre incelemeyi amaçlamışlardır. Bunun yanı sıra bu çalışma farklı eğitim ve kültüre sahip çocukların ilkokula başlarken hangi becerilere ne kadar sahip olduğunu da belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada genel tarama modeli kullanılmıştır. 402 çocuk araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırma sonuçlarına göre okul öncesi eğitim almış olan çocukların okula hazırbulunuşluğu anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca çocukların okula başlama yaşları, anne eğitim durumu, babanın çalışma durumuna göre de analizler yapılmıştır. Ayrıca araştırma sonuçlarına göre kız çocuklarının erkek çocuklara göre hazırbulunuşluklarının daha yüksek olduğu, annesi çalışanların çalışmayanlara göre bilişsel becerileri, babası üniversite eğitimi almış olanların almamış olanlara göre bilişsel etkin ve psikomotor becerilerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

O'Farrelly ve arkadaşları (2020), yapmış oldukları çalışmada okula hazırbulunuşluğu çocukların düşüncelerine göre yeniden yapılandırmayı, farklı bir bakış açısıyla çocukların okula hazır olmalarını onların önceliklerine incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırma kapsamında 42 anaokulu çocuğu ile karma yöntemli görüşmeler yapılmıştır. Görüşme sonuçları tümevarımsal analiz ile dört alanda 25

öncelik şeklinde belirlenmiştir. Çocukların öncelikleri 3 gruba ayrılmıştır: temel akademik yeterlilikler- öz düzenleme, öz yeterlilik- arkadaşlık kurma-sosyal beceri-yaratıcı düşünme-oyun, okul sevgisi-okul ortamı-aile okul katılımı. Araştırma sonucunda çocukların okula hazır oluş ile ilgili önceliklerinin dikkate alınması, kavramsal çerçeveyi bu doğrultuda geliştirilmesi, çocukların ve okulları bu kapsamda desteklenmesi gerektiği belirtilmiştir.

Ricciardi ve arkadaşları (2021), yapmış oldukları çalışmada 4 yaşında ölçülen okula hazırbulunuşluk becerilerinin sonraki yıllarda akademik performans etkisinin olup olmadığını incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırmada büyük ölçekli örneklem grubu ile çalışmışlardır. Farklı etnik kökene sahip 33717 çocuk çalışmanın örneklemini oluşturmuştur. 4 yaşından 5. Sınıfa kadar akademik becerileri ölçüm sonuçları değerlendirilmiştir. Çocuklarının 4 yaşında ölçülen bilişsel, dil, ince ve kaba motor, sosyal-duygusal beceriler özellikle araştırılmıştır. Araştırma sonuçları okula hazır oluş puanları ile sonraki süreçlerde okula devam etme, diğer performans ölçümleri ve akademik performans ile ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Okul öncesinden 5. Sınıfa kadar olan süreçte sosyal duygusal hazırlık becerilerinin sonuçlarla ilişkili olduğu belirlenmiştir. 4 yaşındaki okula hazırbulunuşluk becerilerinin ilkökuldaki akademik performans üzerinde uzun vadeli bir etkiye sahip olduğu ve sosyo-duygusal becerilerin okula hazır bulunuşun önemli bir bileşeni olduğu belirtilmiştir.

Murphy ve arkadaşları (2023), yapmış oldukları çalışmada yakın zamanda yaşanan Covid-19 Pandemisinin çocukların okula hazırbulunuşluğuna etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma Head Start okula hazır oluş kriterlerini kullanan 154 anaokulu, anaokulu öğretmenleri ile çalışılmıştır. Araştırmada nicel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Çalışma kapsamında çocukların salgın öncesi ve salgın sonrası okula hazırbulunuşluk durumları karşılaştırılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenler salgın sonrasında çocukların hazırbulunuşluklarını daha kötü veya çok daha kötü olarak değerlendirdiği, çocukların en fazla öğrenmeye hazır olma ve sosyal-duygusal gelişimlerinin olumsuz olarak etkilendiği belirlenmiştir.

Rouse ve arkadaşları (2023), yapmış oldukları çalışmada 2017 yılında Avusturya'nın Victoria eyaletinde bulunan ve okula etkili geçiş süreçlerine ilişkin mesleki bir çalışmaya katılan 5019 ilk ve okul öncesi eğitimcisinin okula hazır oluş ve

geçiş süreçlerine ilişkin en önemli zorlukları belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, çalıştayıdan önce okula hazır olmanın bir zorluk olarak tanımlandığı fakat bunun çözümüne ilişkin algıların farklılık gösterdiği belirlenmiştir. İlkokul ve okul öncesi eğitimcilerinin okula hazır olmaya ilişkin algılarının farklılaştığı belirlenmiştir. Akademik hazır olma her iki eğitimci grubu tarafından okula hazır oluştta bir zorluk olarak kabul edilmiş fakat erken çocukluk eğitimcilerinin sosyal duygusal hazırlığın daha önemli bir zorluk olduğunu belirttiği, ifade edilmiştir. Ayrıca eğitimciler, ebeveyn ve diğer okul eğitimcilerinin bakış açılarının da okula geçişi etkileyen temel zorluklar olduğu belirtilmiştir.

Schildt (2023), yapmış olduğu tez çalışmasında okula hazır oluş için gerekli olan motor beceriler hakkında okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma nitel araştırma yöntemleri kullanılarak yapılmıştır. Çalışma grubu 13 öğretmenden oluşmaktadır. Araştırma sonuçları öğretmenlerin sınıf deneyimlerini zenginleştirmek için akran etkileşimine ihtiyaç duyulduğunu, okula hazırlık için gerekli olan motor beceri ve bu becerilerin gelişimi için bilgi ve anlayışlarının desteklenmesi gerektiği belirtilmiştir.

Lyons (2023), yapmış olduğu tez çalışmasında babaların çocukların okula hazır oluşlarındaki rolü ve etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Nitel araştırma deseni benimsenen çalışmada 12 baba ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Araştırma sonucunda babaların çocukların okula hazır oluşlarına ilişkin yaklaşımlarının hazırbuluşluğa etkili olduğunu, babaların bakış açılarının çocukların başarısı üzerindeki etkisine dikkat çektiği belirtilmiştir.

Knotts (2023), çocukların okula başlamalarında hazır oluş becerilerinin önemi bağlamında aile ve öğretmenlerin görüşlerini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmış, öğretmen, ebeveyn ve bakım veren kişilerden çalışma grubunu oluşturulmuştur. Araştırma sonuçları incelendiğinde ailelerin çocuklarını okula hazırlamaya yardımcı olmak için ek desteğe ihtiyaç duydukları, katılımcıların çocukların okula hazır oluşlarında sorumlu olduklarının bilincinde olduğu belirlenmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın deseni, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması, hazırlanan eğitim programının işlem basamakları, verilerin analiz edilmesi, geçerlik ve güvenirlik çalışmaları detaylı bir şekilde sunulmuştur.

2.1. ARAŞTIRMANIN DESENİ

Duyu temelli ilkokula hazırlık eğitim programının çocukların ilkokula hazırbulunuşluk düzeylerine etkisini incelemek amacıyla yapılan bu araştırma, “karma araştırma yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Karma araştırma yöntemi, “araştırmacının, araştırma problemini anlamak için hem nicel veriler hem de nitel veriler topladığı iki veri setini birbiri ile bütünleştirdiği ve daha sonra bu iki veri setini birleştirmenin avantajlarını kullanarak sonuçlar çıkardığı bilimsel bir araştırma yöntemidir” (Creswell, 2017).

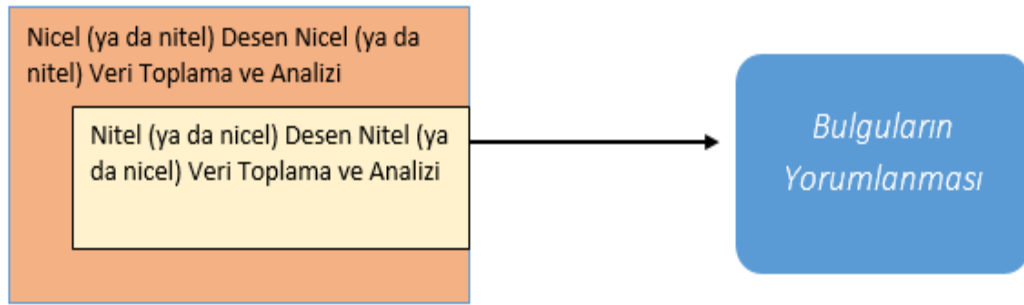
Karma yönteminde, verilerin toplanma sırası, analiz edilmesi ve yorumlanmasına bağlı olarak değişen çeşitli desen türleri bulunmakta ve araştırmacıların bu desenlere karar verirken çeşitli soruları göz önünde bulundurmaları gerekmektedir (Creswell & Plano Clark, 2015). Bu sorular şunlardır:

- Araştırmacı, nitel ya da nicel verileri toplarken hangi yöneme öncelik ya da ağırlık vermektedir?
- Nicel ve nitel verilerin toplanma sırası nedir?
- Araştırmacı verileri nasıl analiz etmektedir?
- Araştırmacı çalışmasının hangi aşamasında verileri birleştirmektedir? (Creswell, 2017).

Bu sorulara verilen cevaplar ele alındığında araştırma için en uygun karma araştırma deseninin “gömülü müdahale deseni” olduğu belirlenmiştir. Alan yazın incelendiğinde, gömülü müdahale deseni, iç içe desen, iç içe karma desen şeklinde de

isimlendirildiği görülmektedir (Creswell & Plano Clark, 2015). Gömülü müdahale deseni, genellikle deneysel bir araştırmayı desteklemek ve test etmek amacıyla belli aşamalarda nicel ve nitel verilerin dahil edildiği bir araştırma yaklaşımı (Christensen vd., 2015), bir başka tanımda ise, araştırmacının deneysel uygulamanın öncesinde, uygulama sırasında veya uygulama sonrasında nitel veriler topladığı ve bu verileri deneysel uygulamanın içine dahil ettiği araştırma olarak ifade edilmektedir (Creswell, 2017). Gömülü müdahale deseninde veri türlerinden birinin diğerini destekleyici rol üstlenmesi gerekmektedir. Gömülü müdahale deseninde araştırmacının verileri nicel ve nitel desenler içinde topladığı ve çözümlediği durumlarda oluşmakta, çalışmanın çeşitli aşamalarında hem nicel hem de nitel veriler birlikte veya ayrı ayrı uygulanabilmektedir (Creswell ve PlanoClarck, 2015).

Gömülü müdahale desenin görsel bir şemada gösterimi ise şu şekildedir:

Gömülü Desen şeması (Kaynak: Cresswell, 2011)

Araştırmanın nitel boyutu, “Duyu Temelli İlkokula Hazırlık Eğitim Programı”nın uygulama öncesinde ve uygulama sonrasında olmak üzere iki farklı aşamada gerçekleştirilmiştir. İlk olarak, “Duyu Temelli İlkokula Hazırlık Eğitim Programı”nın nasıl bir içeriğe göre düzenlenmesi gerektiği hususunda nitel veriler toplanmıştır. Bu kapsamda doküman incelemesi, okul öncesi eğitimi alanında çalışan akademisyenler, okul öncesi öğretmenleri ve ergoterapistlerin uzman görüşleri alınmış ve “Duyu Temelli İlkokula Hazırlık Eğitim Programı” içeriği oluşturulmuştur. Deneysel çalışma sonrasında ise araştırmaya dâhil edilen çocukların hem öğretmenleri hem de ebeveynlerinin görüşleri, deneysel çalışmanın değerlendirilmesi aşamasında veri kaynağı olarak yorumlanmıştır.

Araştırmanın nicel boyutunda, deneysel modellerden öntest-sontest kontrol gruplu yarı deneysel desen modeli kullanılmıştır. Deneysel desenler, neden-sonuç ilişkilerini belirlemeye çalışmak amacı ile doğrudan araştırmacının kontrolü altında, gözlenmek istenen verilerin üretildiği ve mutlaka karşılaştırmanın yapıldığı araştırma modelidir (Karasar, 2012; Büyüköztürk, 2012). Bu çalışmada, araştırma problemlerine cevap verebilmek amacıyla ön ve son testli kontrol gruplu yarı deneysel model tercih edilmesinin nedeni, örneklem olarak seçilecek çocukların seçkisiz atama yöntemi ile oluşturma şansının oldukça düşük olmasıdır. Eşleştirilmiş grupların seçkisiz bir şekilde deney grupları olarak atandığı çalışmalar yarı deneysel desenler olarak kabul edilmektedir (Büyüköztürk ve diğerleri, 2012). Alan eğitimi çalışmalarında rastgele seçimin yapılamaması ve etki eden bütün değişkenlerin kontrolünün sağlanamaması, yarı deneysel desenlerin kullanımını yaygınlaştırmıştır. Nitekim bu araştırma deseninde eğitimsel bir amaç için sınıflar önceden organize edilip düzenlenmez, kendi şartlarında olduğu gibi araştırma kapsamına alınırlar (McMillan ve Schumacher, 2006). Araştırmada kullanılan deneysel desenin şeması Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Araştırma Modelinin Simgesel Görünümü

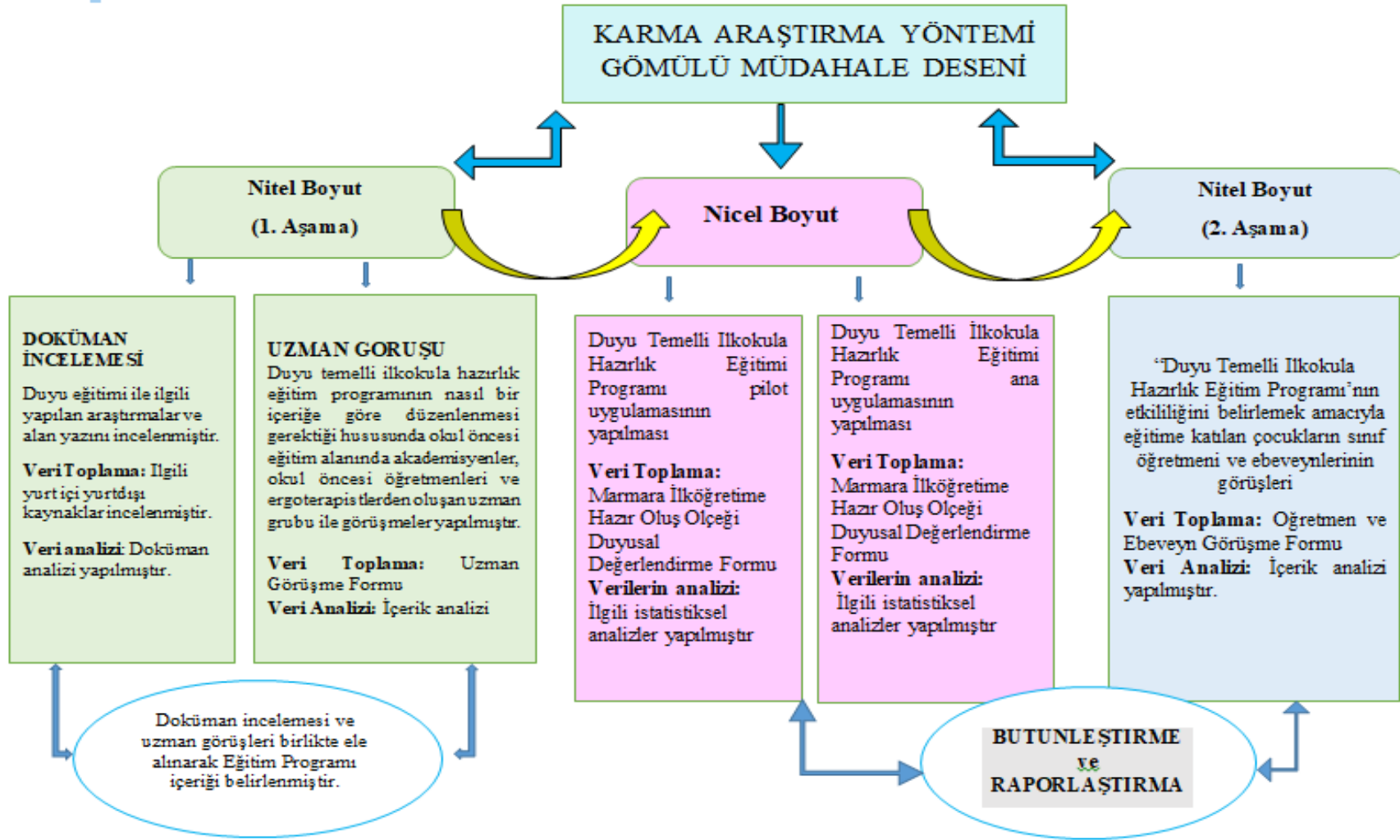
	Gruplar	Ön Test	İşlem	Son Test	Kalıcılık Testi
R	D ₁	O ₁	X	O ₃	O ₅
R	K ₁	O ₂		O ₄	

R: Deneklerin gruplara seçkisiz atandığını, D₁: Deney grubunu, K₁: Kontrol grubunu, O₁ ve O₃: Deney grubunun ön test ve son test ölçümlerini, O₂ ve O₄: Kontrol grubunun ön test ve son test ölçümlerini, O₅: Deney grubunun kalıcılık testi ölçümlerini, X: Deney grubundaki deneklere uygulanan bağımsız değişkeni göstermektedir.

Bu çalışmada kullanılan yarı deneysel model kapsamında; (a) seçkisiz bir şekilde deney ve kontrol grubu oluşturulmuş, (b) hazırlanan eğitim öncesinde her iki gruba ön testler uygulanmış, (c) Deney grubuna “Duyu Temelli İlkokula Hazırlık Eğitimi Programı” uygulanırken, kontrol grubunda normal programa devam edilmiştir, (d) Deney grubuna uygulanan “Duyu Temelli İlkokula Hazırlık Eğitimi Programı” bittikten sonra deney ve kontrol grubuna son testler uygulanmıştır (Karasar, 2012; Robson ve McCartan, 2016; Büyüköztürk vd., 2017).

Araştırmanın uygulama görseli şemada gösterilmiştir.

Araştırmanın Uygulama Görseli

2.2. ARAŞTIRMANIN ÇALIŞMA GRUBU

Karma yöntem ile yapılan araştırmalarda, örnekleme türleri nitel ve nicel örnekleme çeşitlerinden farklı biçimleri içerebilmektedir. Bu nedenle çalışma grubu belirlenirken nitel ve nicel örneklem seçme yöntemlerinden uygun olan yöntemlere göre çalışma grubu belirlenmiştir. Araştırmanın nicel boyutunda; öncelikle çalışma evreni belirlenmiş ardından çalışma grubu seçilmiştir. Araştırmanın çalışma evreni, 2022-2023 eğitim öğretim yılında Kütahya il merkezinde bulunan ilkokullara bağlı anasınıflarında eğitim alan 60-72 aylık çocuklar olarak belirlenmiştir. Çalışma evreninden, çalışma grupları belirlenirken birkaç kriter kullanılmıştır.

Çalışma grupları belirlenirken ilk olarak İl Milli Eğitim Müdürlüğü ile iş birliği yapılarak sosyo-ekonomik düzey göz önünde tutulmuş, il merkezinde bulunan ilkokullar düşük, orta ve yüksek olarak kategorileştirilmiştir. Çalışma grubunun çalışma evrenini temsil etmesi ve aşırı uç etkilerini ortadan kaldırmak amacıyla orta tabakada yer alan okullar içerisinde rastgele seçim yoluyla uygulamanın yapılacağı okullar belirlenmiştir. İkinci aşamada çalışmanın deney ve kontrol gruplarını belirlemek için ilk aşamada belirlenen okullardaki anasınıflarına devam eden 5-6 yaş çocukları için Marmara İlköğretime Hazır Oluş Ölçeği ön test olarak uygulanmış ve ölçek puanlarına göre birbirine yakın olan 2 şube belirlenmiştir. Belirlenen sınıfların birinde Duyu Temelli İlkokula Hazırlık Eğitimi Programının 2 haftalık pilot çalışması gerçekleştirilmiştir. Üçüncü aşamada, pilot çalışma sonrasında belirlenen eksiklikler giderilmiş ve 2 anasınıfı ana uygulama için deney ve kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Seçilen sınıflarda çalışmanın yürütülmesi için Kütahya il Milli Eğitim Müdürlüğü'nden ve çocukların ailelerinden izinler alınmıştır (Ek 3). Çalışmaya dâhil edilen çocuklar ve ebeveynlere ilişkin bilgiler Tablo 3'de verilmiştir

Tablo 3. Çalışmaya Dâhil Edilen Çocuklara İlişkin Bilgiler

		Kontrol Grubu	Deney Grubu		Kontrol Grubu	Deney Grubu	
Cinsiyet	Kız	8	10	Anne Öğrenim	İlkokul	3	-
	Erkek	10	8		Ortaokul	1	2
Yaş	60-66 ay	8	10	Lise	6	10	
	66 ay ve üstü	9	9	Üniversite	7	6	
				Lisansüstü	1	-	
Kardeş Sayısı	Tek Çocuk	3	6	Baba Öğrenim	İlkokul	3	-
	1 Kardeş	3	1		Ortaokul	-	1
	2 Kardeş	9	8		Lise	3	9
	3 Kardeş	3	2		Üniversite	11	8
	4 Kardeş	-	1		Lisansüstü	1	-
Anne Meslek	Çalışmıyor	11	10	Doğum Sırası	Tek Çocuk	9	7
	Memur/İşçi	5	6		2. Çocuk	7	8
	Özel Sektör	3	2		3. Çocuk	2	2
4. Çocuk					-	1	
Baba Meslek	Memur/İşçi	8	3				
	Özel Sektör	10	15				

Tablo 3 incelendiğinde araştırmaya dâhil edilen çocukların demografik bilgileri görülmektedir. Çalışmaya dâhil edilen çocukların hem cinsiyetleri hem yaşlarının dağılımının deney ve kontrol grubunda dengeli dağıldığı görülmektedir.

Araştırmanın nitel boyutunda Duyu Temelli İlkokula Hazırlık Eğitim Programı öncesi ve sonrası diye iki şekilde çalışma grubu oluşturulmuştur. Duyu Temelli İlkokula Hazırlık Eğitimi Programı öncesi çalışma grubu belirlenirken, amaçlı örneklem türlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek'e göre (2013); maksimum çeşitlilik örnekleme kullanmadaki amaç, görel olarak küçük bir örneklem oluşturmak ve bu örnekleme çalışılan probleme taraf olabilecek bireylerin çeşitliliğini maksimum derecede yansıtmaktır. Bu kapsamda Duyu Temelli İlkokula Hazırlık Eğitimi Programının içeriğini oluşturmak için okul öncesi eğitim alanından 5 akademisyen, 5 okul öncesi öğretmeni ve 5 ergoterapistten oluşan bir çalışma grubu ile nitel araştırma kısmının ilk aşaması gerçekleştirilmiştir.

Akademisyenlere ilişkin bilgiler şu şekildedir;

Akademisyen 1: 40 yaşında, erkek, Okul Öncesi Eğitim alanında Doçent ünvanına sahip, evli, 17 yıllık mesleki kıdemi bulunmaktadır.

Akademisyen 2: 43 yaşında, bayan, Okul Öncesi Eğitim alanında Doktor Öğretim üyesi ünvanına sahip, bekar, 15 yıllık mesleki kıdemi bulunmaktadır.

Akademisyen 3: 41 yaşında, bayan, Okul Öncesi Eğitim alanında Doktor Öğretim üyesi ünvanına sahip, evli, 17 yıllık mesleki kıdemi bulunmaktadır.

Akademisyen 4: 32 yaşında, bayan, Çocuk Gelişimi Bölümünde Öğretim Görevlisi, evli, 9 yıllık mesleki kıdemi bulunmaktadır.

Akademisyen 5: 35 yaşında, bayan, , Okul Öncesi Eğitim alanında Doktor Öğretim üyesi ünvanına sahip, evli, 10 yıllık mesleki kıdemi bulunmaktadır.

Öğretmenlere ilişkin bilgiler şu şekildedir;

Öğretmen 1: 45 yaşında, bayan ve 23 yıllık mesleki tecrübeye sahip, anaokulu öğretmenliği mezunu, evli, ilköğretime bağlı olan anasınıfında aktif olarak görev yapmaktadır. Grubunda 60-72 ay arasında olan 22 çocuk bulunmaktadır.

Öğretmen 2: 47 yaşında bayan ve 20 yıllık mesleki tecrübeye sahip, okul öncesi öğretmenliği mezunu, evli, ilköğretime bağlı olan anasınıfında aktif olarak görev yapmaktadır. Grubunda 60-72 ay arasında olan 17 çocuk bulunmaktadır.

Öğretmen 3: 41 yaşında, bayan ve 17 yıllık mesleki tecrübeye sahip, okul öncesi öğretmenliği mezunu, evli, ortaokula bağlı olan anasınıfında aktif olarak görev yapmaktadır. Grubunda 60-72 ay arasında olan 20 çocuk bulunmaktadır.

Öğretmen 4: 37 yaşında, bayan ve 15 yıllık mesleki tecrübeye sahip, okul öncesi öğretmenliği mezunu ve eğitim yönetiminde yüksek lisans eğitimi tamamlamış, evli, Milli Eğitim Bakanlığı' na bağlı anaokulunda aktif olarak görev yapmaktadır. Grubunda 48-66 ay arasında olan 25 çocuk bulunmaktadır.

Öğretmen 5: 27 yaşında, bayan ve 5 yıllık mesleki tecrübeye sahip, okul öncesi öğretmenliği mezunu, evli, okul öncesi eğitim alanında yüksek lisans eğitimi tamamlamış, evli, Milli Eğitim Bakanlığı' na bağlı anaokulunda aktif olarak görev yapmaktadır. Grubunda 54- 72 ay arasında olan 25 çocuk bulunmaktadır.

Ergoterapistlere ilişkin bilgiler şu şekildedir;

Ergoterapist 1. 32 yaşında, Ergoterapi alanında lisans ve yüksek lisans eğitimi tamamlamış, evli, aktif olarak tipik ve atipik gelişim gösteren çocuklarla çalışmaktadır. 6 yıllık mesleki tecrübesi bulunmaktadır.

Ergoterapist 2: 35 yaşında, Ergoterapi alanında lisans ve yüksek lisans ve doktora eğitimi tamamlamış, Doktor Öğretim üyesi ünvanına sahip, evli, akademisyen, 9 yıllık mesleki tecrübesi bulunmaktadır.

Ergoterapist 3: 33 yaşında, Fizyoterapi lisans mezunu, Ergoterapi alanında Doktor Öğretim üyesi ünvanına sahip, evli, 6 yıllık mesleki tecrübesi bulunmaktadır.

Ergoterapist 4: 37 yaşında Fizyoterapi lisans mezunu, Ergoterapi alanında Doktor Öğretim üyesi ünvanına sahip, evli, 12 yıllık mesleki tecrübesi bulunmaktadır.

Ergoterapist 5: 27 yaşında, Ergoterapi alanında lisans ve yüksek lisans eğitimi tamamlamış, bekâr, araştırma görevlisi, 3 yıllık mesleki tecrübeye sahip bulunmaktadır.

Araştırmanın nitel boyutunun ikinci aşamasında çalışma grubunu, deney grubundaki çocuklarının ebeveynleri ve deney grubunun sınıf öğretmeni oluşturmaktadır.

2.3. ÇALIŞMANIN GEÇERLİĞİ ve GÜVENİRLİĞİ

Geçerlilik ve güvenilirlik kavramları, bir araştırmanın kalitesini değerlendirmek için kullanılır. Bir yöntemin veya testin bir şeyi ne kadar iyi ölçtüğünü gösteren kriterler olarak kabul edilmektedir. Geçerlilik, nicel araştırmalarda kullanılan bir ölçme veya değerlendirme aracının belirli bir konuyu ne kadar doğru bir şekilde ölçtüğünü ifade ederken, nitel araştırmalarda ise bulguların doğru veya makul olma derecesi olarak tanımlanmaktadır (Arslan, 2022). Güvenirlik ise, nicel araştırmalarda kullanılan bir ölçme aracının, katılımcının ölçülmek istenen niteliklerini diğer niteliklerden ayırıştırarak ne kadar doğru bir şekilde ölçtüğünü ifade eder (Büyüköztürk vd., 2016). Nitel araştırmalarda ise güvenilirlik, tutarlılık ve teyit edilebilirlik olarak ifade edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Araştırmalarda tutarlılık, aynı konu üzerinde yapılan farklı araştırmalar ile ne kadar uyumlu olduğunu, teyit edilebilirlik ise doğrulanabilirlik ile ifade edilmektedir.

Geçerlilik ve güvenilirlik kavramları, nicel ve nitel araştırmalarda farklı bağlamlarda ele alınır. Nicel araştırmalarda iç geçerlilik kavramı, nitel araştırmalarda inandırıcılık olarak ifade edilirken, dış geçerlilik kavramı, nitel araştırmalarda aktarabilirlik olarak düşünülmektedir. Aynı şekilde, nicel araştırmalarda iç güvenilirlik

kavramı, nitel araştırmalarda tutarlılık; dış güvenirlik kavramı ise, nitel araştırmalarda teyit edilebilirlik kavramlarına karşılık gelmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013; Garip, 2023).

Araştırmada nicel ve nitel boyutlarında bu kavramların ölçütlerine dikkat edilerek süreç yrtlmeye çalışılmıştır. Araştırmanın istatiksels geçerliği için elde edilen verilerin parametrik test koşullarını taşıyıp taşımadığına bakılarak gerekli analizler yapılmıştır. Programın geliştirilme aşamasında alan uzmanlarının görüşlerinin alınması, literatür taraması yapılarak duyu eğitimi ve ilkokula hazırlık çalışmaları ile alakalı doküman incelemesinin yapılması araştırmanın yapı geçerliliğini artırdığı söylenebilir.

İ Geçerlilik

İ geçerlilik, bir araştırmada gözlenen olayların, elde edilen bulguların ve sonuçlara ilişkin yorumların gerçek durumu doğru olarak yansıtıp yansıtmadığı ile ilgilidir (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s.257). İ geçerliliğin sağlanması için çeşitli faktörlerin etkilerinin ortadan kaldırılması gerekmektedir. Bu bağlamda, bu faktörlerin i geçerliliği tehdit etmemesine zen gösterilmiştir. Katılımcıların deney ve kontrol gruplarına yansız bir Şekilde dağıtılması sağlanmıştır. Araştırma süreci, testlerin hatırlanmamasını sağlamak için n test ve son test arasında 10 hafta bir zaman aralığı olacak Şekilde planlanmıştır. Deneysel süreç boyunca veri toplama araçlarında herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Ana uygulama sırasında ortaya çıkabilecek olası sorunları önlemek için bir pilot çalışma gerçekleştirilerek olumsuz durumlar önceden belirlenmiş ve çözüm yolları geliştirilmiştir.

Dış Geçerlilik

Bir çalışmanın dış geçerliliği, araştırmadan elde edilen verilere dayalı olarak ulaşılan sonuçların genellenebilirliği ile ilgilidir. Dış geçerlilikle ilgili sorunlar, örneklem yoluyla elde edilen verilere dayanarak benzer örneklemelere, gelecekteki çalışmalara ve geçmiş araştırmalara yönelik çıkarımlarda bulunmayı engeller (Yıldırım ve Şimşek, 2010, s.141). Araştırmanın dış geçerliliğini sağlamak için bazı faktörlere dikkat edilmiştir. Araştırmada deney ve kontrol gruplarındaki katılımcı sayısının deneysel çalışmalar için belirlenen sayıdan az olmamasına dikkat edilmiştir. Deney ve kontrol gruplarında toplam 36 ocuk bulunmaktadır. Araştırma

iki farklı sınıfta gerçekleştirilmiş ve hazırlanmış programın uygulandığı sınıfların fiziki şartlarının da birbirine benzemesine dikkat edilmiştir.

Lincoln ve Guba, nitel bir araştırmanın güvenilirliğini sağlamak için inandırıcılığın önemli bir unsur olduğunu vurgulamakta ve bu bağlamda çeşitli teknikler önermektedir. Bu teknikler arasında, uzun süreli etkileşim, sürekli gözlem ve çeşitleme gibi faktörlerle birlikte inandırıcılığı artırmaya yönelik çeşitli stratejiler bulunmaktadır (akt. Arslan, 2022). Bir diğer önemli strateji, yapılan görüşmelerin ses veya video kaydına alınması, bu kayıtların yazıya dökülmesi ve katılımcıların konuşmalarının detaylı bir şekilde yazılmasıdır. Ayrıca, bu süreçte araştırmacı dışında bir kodlayıcının bulunması ve kodlayıcılar arasında görüş birliğinin sağlanması, inandırıcılığı artırmada etkili bir rol oynamaktadır (Silverman, 2005).

Bu kapsamda araştırmanın inanırılığının sağlanması için aşağıda belirtilen stratejiler izlenmiştir:

- Duyu Temelli İlkokula Hazırlık Eğitimi Programının içeriğini oluşturulurken okul öncesi eğitim alanında 5 akademisyen, 5 okul öncesi öğretmeni ve 5 ergoterapistten oluşan uzman görüşleri alınmıştır,

- Araştırmacı, görüşmeler sırasında katılımcıları yönlendirmekten kaçınmış ve veri toplama sürecinde katılımcıların onayıyla ses kaydı gerçekleştirmiştir. Ses kayıtları daha sonra araştırmacı tarafından detaylı bir şekilde transkribe edilmiş, bu transkripsiyon sürecinde katılımcıların söylediği her kelime, ünlemler ve duraksamalar da dâhil olmak üzere yazıya dökülmüştür. Bu şekilde toplanan verilerin doğruluğunu ve detayını artırarak analiz sürecine daha fazla derinlik katmak amaçlanmıştır.

- Araştırmacı, katılımcı ebeveynlerle etkileşimi artırmak ve uzun süreli katılımı teşvik etmek için her gün okula önceden gitmiş ve çocukların okula gelme zamanında ebeveynlerle zaman geçirerek, onlarla daha sıkı bir ilişki kurulmasını sağlamıştır. Bu şekilde katılımcıların güvenini kazanmayı ve araştırmaya daha fazla bağlılık göstermelerini hedeflemiştir.

- Araştırma sürecinde izlenen adımlar detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Veriler, okuyucuya yorum eklenmeden ve orijinal doğasına sadık kalınarak, doğrudan alıntılarla sunulmuştur. Veri toplama sürecinde elde edilen bilgiler sürekli

olarak karşılaştırılmış, yorumlanmış ve kavramsallaştırılmıştır. Bu şekilde elde edilen bulguların daha derinlemesine anlaşılmasını sağlamak amaçlanmıştır.

2.4. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

2.4.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmada çalışma grubunu oluşturan kişiler hakkında demografik bilgilerin belirlenmesine yönelik soruların yer aldığı araştırmacı tarafından hazırlanmış formdur.

2.4.2. Uzman Görüşme Formu

60-72 aylık çocuklar için hazırlanan duyu temelli ilkökula hazırlık eğitim programının nasıl bir içeriğe ihtiyaç duyduğunu belirlemek amacıyla uzman görüşlerini belirlemek için araştırmacı tarafından hazırlanmış formdur. Bu kapsamda hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formları alan uzmanı 2 profesör, 2 doçent, ve 1 uzman okul öncesi öğretmeninin görüşleri doğrultusunda şekillendirilmiştir. Bu doğrultuda; yarı yapılandırılmış 4 sorudan oluşan Akademisyen görüşme formu, yarı yapılandırılmış 7 sorudan oluşan Ergoterapist görüşme Formu, yarı yapılandırılmış 5 sorudan oluşan Öğretmen görüşme formu oluşturulmuştur.

2.4.3. Öğretmen Görüşme Formu

Araştırmanın deneysel sürecinde uygulanan “Duyu Temelli İlkokula Hazırlık Eğitim Programı”nın etkililiğini belirlemek amacıyla eğitime katılan çocukların sınıf öğretmeninin görüşlerini tespit etmek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanmış 8 yarı yapılandırılmış sorudan oluşan formdur.

2.4.4. Ebeveyn Görüşme Formu

Araştırmanın deneysel sürecinde uygulanan “Duyu Temelli İlkokula Hazırlık Eğitim Programı”nın etkililiğini belirlemek üzere eğitime katılan çocukların ebeveynlerinin görüşlerini tespit etmek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış 6 sorudan oluşan formdur.

2.4.5. Marmara İlköğretime Hazır Oluş Ölçeği

Polat Unutkan tarafından (2003) yılında geliştirilen Marmara İlköğretime Hazır Oluş Ölçeği (MİHÖ), 60-78 aylık çocukların gelişim alanları ve çeşitli becerilerde okula hazır bulunuşluklarını değerlendirmek için Türk çocuklarına yönelik olarak tasarlanmıştır. Ölçek, standardizasyon sürecinden geçirilmiş ve standart bir hale getirilmiştir, bu da ölçümün güvenilir ve karşılaştırılabilir olmasını sağlamaktadır. MİHÖ Polat tarafından verilen eğitimi alarak uygulama yetkisine sahip uygulamacılar tarafından kullanılabilir. MİHÖ, Gelişim Formu ve Uygulama Formu olmak üzere iki ana bileşenden oluşur.

Gelişim formu öğretmen ve ebeveynlerin çocuk hakkındaki gözlemlerine dayalı olarak her bir gelişim alanı ile ilgili verilerin elde edilmesine yönelik olarak hazırlanmıştır. Öğretmen veya ebeveynler; gelişim formlarında yer alan her bir madde için çocukların yapabilme durumlarına göre “Her zaman”, “Sık sık”, “Bazen” ve “Hiçbir zaman” seçeneklerinden birini işaretleyebilmektedir. Her madde için “Her zaman” cevabı üç puan, “Sık sık” cevabı iki puan, “Bazen” cevabı bir puan ve “Hiçbir zaman” cevabı sıfır puan olarak değerlendirilmektedir. Ölçeğin uygulama formu ise çocukla bire bir çalışılarak temel akademik beceriler açısından veri elde edilmesini sağlamaktadır.

Marmara İlköğretime Hazır Oluş Ölçeği Gelişim formu; zihin-dil gelişimi (74 madde), sosyal-duygusal gelişim (40 madde), fiziksel gelişim (23 madde) ve özbakım becerileri (16 madde) olmak üzere dört alt ölçekten oluşmaktadır. Marmara İlköğretime Hazır Oluş Ölçeği Uygulama formu; matematik becerileri (dikkat, hafıza, rakam tanıma, arttırma-eksiltme, sıralama becerileri üzerine 46 madde), fen becerileri (tümevarım, tümdengelim, nedensonuç ilişkisi, problem çözme becerileri üzerine 14 soru), ses çalışmaları (sesleri tanıma becerileri üzerine 8 soru), çizgi çalışmaları (kalemi doğru kullanma becerisi üzerine 3 soru) ve labirent çalışmaları (2 soru) üzere 5 alt ölçekten oluşmuş bir kitapçıktır.

Ölçeğin gelişim ve uygulama formlarının devamlılık katsayıları (gelişim formu: 0,997-uygulama formu: 0,931) ve iç tutarlılık katsayıları (Cronbach alfa gelişim formu: 0,982-uygulama formu: 0,930) hesaplanmıştır.

Gelişim formunun zihinsel dil gelişimi alt boyutu için cronbach alpha iç tutarlılık katsayısı .97, sosyal duygusal alt boyutu için .94 , fiziksel gelişim alt boyutu

için .89 ve öz bakım becerileri alt boyutu için .80 olarak hesaplanmıştır. Çalışmada kullanılacak uygulama formunun alt boyutlarının cronbach alpha iç tutarlık katsayıları; matematik çalışmaları için; ,96; ses çalışmaları için; ,88; fen çalışmaları için; ,86; çizgi çalışmaları için; ,81 ve labirent çalışmaları için; ,95 olarak bulunmuştur (Polat Unutkan, 2003).

2.4.6. Duyusal Değerlendirme Formu (DDF)

Duyusal Değerlendirme Formu Jean Ayres'in 1970 yılında geliştirdiği Duyusal Bütünleme Teorisine ASI (Ayres Sensory Integration) temel alınarak düzenlenmiştir. Tezcan (2020) tarafından Türkçe formuna ilişkin çalışma yapılmıştır. Duyusal Değerlendirme Formu (DDF) işitsel, görsel, dokunma, koklama, tatma alma, vestibüler, oral motor, derin duyu (proprioseptif) gibi 7 alt boyutta toplanan duyu özellikleri inceleyen 53 maddelik bir ölçektir. 5-7 yaş grubu çocukların öğretmenleri tarafından davranışın oluş sıklığına göre 1.“Doğru”, 2.“Bazen”, 3.“Doğru Değil”, ifadelerinin yer aldığı 3'lü likert tipi bir ölçektir. “Doğru” ifadesi 1 puan, “Bazen” ifadesi 2 puan, “Doğru değil” ifadesi 3 puan, ile değerlendirilir. Ölçekteki puanlama kriterlerine göre puanların yüksekliği duyu problemlerin azlığını ifade etmektedir. Ölçeğin her maddesi duyu özelliklerle ilişkili olup, tamamlanması yaklaşık bir buçuk saat sürmektedir

Duyusal Değerlendirme Formu'nun alt boyutlarının güvenilirlik değerleri incelendiğinde; Derin Duyu (proprioseptif) .981, Denge ve Hareket (Vestibüler Sistem) .967, Oral Duyu .922, Dokunma Duyusu .896, İşitme Duyusu .937, Koklama ve Tat Alma Duyusu .849, Görme Duyusu .846, olduğu belirlenmiştir.

2.5. VERİ ANALİZİ

Araştırma verilerinin kontrolü, doğru sonuçlara ulaşmak açısından önemlidir. Yanlış veya hatalı verilerle yapılan analizler, elde edilen sonuçların ve yapılan yorumların güvenilirliğini azaltabilir. Bu nedenle, verilerin kontrol edilmesi, betimsel istatistiklerin incelenmesi, eksik verilerin kontrolü, uç değerlerin etkisinin değerlendirilmesi ve normallik varsayımının kontrolü gibi adımlar önemlidir (Altunışık vd., 2012; Çokluk vd., 2016). Bu kapsamda araştırmada kullanılan veri setinde, istatistiksel test sonuçlarını etkileyebilecek aşırı değerler temizlenmiştir.

Çokluk ve diğerleri (2016) tarafından önerilen ± 3 standart sapma değeri dışında kalan veriler (Kontrol grubu 1 çocuk ile deney grubu 1 çocuk) çalışma grubundan çıkarılmıştır. Analizlere 18 kontrol 18 deney grubunda yer alan çocukların verileri ile devam edilmiştir. Son olarak araştırmada verilerin normal dağılıma uygunluğunun incelenmesinde basıklık ve çarpıklık katsayıları incelenmiştir. Araştırmada kontrol ve deney grupları farklı çocuklardan oluşmuştur. Her iki grubun ön ve son testlerinin dağılımları incelendiğinde, normal dağılıma sahip olduğu bulunmuştur. Kontrol ve deney gruplarına ilişkin çarpıklık ve basıklık katsayıları Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Kontrol ve Deney Gruplarına İlişkin Çarpıklık ve Basıklık Katsayıları

Ölçek	Ölçüm	Grup	N	\bar{X}	Standart		
					Sapma	Çarpıklık	Basıklık
Matematik Becerileri	Öntest	Kontrol Grubu	18	31,16	11,14	-,757	-,371
		Deney Grubu	18	30,55	10,33	-,329	-1,407
	Sontest	Kontrol Grubu	18	35,94	7,94	-1,158	1,410
		Deney Grubu	18	41,55	6,85	-1,020	-,580
Fen Becerileri	Öntest	Kontrol Grubu	18	8,22	2,71	-1,119	1,762
		Deney Grubu	18	8,5833	2,68	-1,248	1,848
	Sontest	Kontrol Grubu	18	9,83	1,97	-,664	-1,092
		Deney Grubu	18	11,55	1,82	-1,347	1,234
Ses Çalışmaları	Öntest	Kontrol Grubu	18	1,77	1,86	,363	-1,601
		Deney Grubu	18	2,05	1,79	,180	-1,667
	Sontest	Kontrol Grubu	18	2,77	1,66	,740	1,189
		Deney Grubu	18	11,55	1,82	-1,347	1,234
Çizgi Çalışmaları	Öntest	Kontrol Grubu	18	,611	,501	-,498	-1,987
		Deney Grubu	18	,777	,646	,230	-,411
	Sontest	Kontrol Grubu	18	1,3333	,585	-,201	-,582
		Deney Grubu	18	1,55	,615	-1,085	,387
Labirent Çalışmaları	Öntest	Kontrol Grubu	18	,611	,501	-,498	-1,987
		Deney Grubu	18	,666	,685	,547	-,584
	Sontest	Kontrol Grubu	18	,833	,383	-1,956	-1,887
		Deney Grubu	18	1,38	,697	-,724	-,481
Uygulama Testi Toplam	Öntest	Kontrol Grubu	18	42,38	14,29	-,485	-,817
		Deney Grubu	18	43,00	11,05	-,263	-1,013
	Sontest	Kontrol Grubu	18	50,50	10,21	-1,021	1,047
		Deney Grubu	18	60,44	8,98	-,674	-,796
Zihin-Dil Gelişimi	Öntest	Kontrol Grubu	18	155,11	27,96	,055	-1,104
		Deney Grubu	18	167,38	35,24	-,497	-,486
	Sontest	Kontrol Grubu	18	162,61	27,04	,185	-,879
		Deney Grubu	18	193,94	32,36	-1,379	1,272
Sosyo-Duyusal	Öntest	Kontrol Grubu	18	86,88	12,69	,133	-,268
		Deney Grubu	18	79,50	19,40	,523	,050
		Kontrol Grubu	18	88,72	13,07	,654	,037

Marmara İlköğretime Hazır Oluş Ölçeği

Gelişimi	Sontest	Deney Grubu	18	98,00	18,02	-1,144	1,872
		Kontrol Grubu	18	56,22	9,74	-,602	-,024
Fiziksel Gelişim Gelişimi	Öntest	Deney Grubu	18	58,27	10,31	-,902	-,132
		Kontrol Grubu	18	57,61	8,85	-,976	1,554
	Sontest	Deney Grubu	18	65,44	5,31	-1,442	1,599
		Kontrol Grubu	18	35,88	4,67	,428	-,005
Öz Bakım Becerileri	Öntest	Deney Grubu	18	37,50	7,03	-,497	-1,225
		Kontrol Grubu	18	38,11	5,05	,601	-,206
	Sontest	Deney Grubu	18	43,44	6,16	-1,239	,119
		Kontrol Grubu	18	334,11	43,84	,217	-,424
Gelişim Testi Toplamı	Öntest	Deney Grubu	18	342,66	57,49	-,067	-,629
		Kontrol Grubu	18	347,06	41,070	,458	-,498
	Sontest	Deney Grubu	18	400,83	49,69	-1,186	,680
		Kontrol Grubu	18	135,88	4,65	,928	1,214
Duyusal Değerlendirme Toplam Puan	Öntest	Deney Grubu	18	133,16	11,91	,172	-1,035
		Kontrol Grubu	18	147,77	3,88	-1,074	,325
	Sontest	Deney Grubu	18	154,88	4,84	-1,261	1,001
		Kontrol Grubu	18	154,88	4,84	-1,261	1,001

Tablo 4 incelendiğinde, kontrol ve deney grubunun ölçeklerden aldıkları puanlarının ön ve son testlerine ilişkin çarpıklık ve basıklık değerlerinin $\pm 2,00$ aralığında olduğu görülmektedir. Çarpıklık ve basıklık değerlerinin $+2$ ile -2 aralığında olması değişkenlerin normal dağılıma yakın bir dağılıma sahip olduğunu göstermektedir (George & Mallery, 2010; Shiel & Cartwright, 2015).

Araştırma nicel verilerinin analizinde ilk olarak araştırma tasarımına uygun olması için verilerin 2×2 son faktörde tekrar ölçümlü ANOVA ile değerlendirilmesine karar verilmiştir. Bu yöntemde grup ve zaman ana etkilerinin yanı sıra grup ve zaman etkileşimi birlikte incelenebilmektedir. Bu tür yöntem her ölçüm zamanında tek tek ikili karşılaştırma yapılması halinde ortaya çıkan birinci tip hata olasılığını düşürdüğü için tercih edilmektedir. Etkileşim etkisinin anlamlı çıkması halinde farkın kaynağını öğrenebilmek için ön test ve son test puanlarında ayrı ayrı olmak üzere deney ve kontrol grupları arasında ikili karşılaştırmalar da yapılmıştır.

Araştırma kapsamında nitel veriler iki aşamada toplanmıştır. İlk aşamada, program geliştirme sürecinde alan uzmanlarıyla görüşmeler yapılmış ve alan yazınına ilişkin doküman incelemeleri gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda alan uzmanı 5 okul öncesi öğretmeni, 5 ergoterapist, 5 okul öncesi alanı akademisyenin görüşleri yarı yapılandırılmış görüşlerle toplanmıştır. Ayrıca yapılmış ve yayınlanmış olan duyu eğitimine ilişkin dokümanların incelenmesi ile konu hakkındaki çalışmalar ve

uygulamalar belirlenmiştir (Ek.5). Programın uygulanmasının ardından ise deney grubu öğretmeni ve çocukların ebeveynlerinin program hakkındaki görüşleri yarı yapılandırılmış formlarla toplanmıştır. Elde edilen tüm nitel veriler içerik analizi ile analiz edilmiştir. Yapılan analizler araştırmacı ve ikinci bir alan uzmanı tarafından ayrı ayrı analiz edilmiştir. Her iki araştırmacının yapmış olduğu analizler karşılaştırılmıştır. Araştırmacılar tarafından oluşturulan kategori ve temalar büyük oranda paralellik göstermiştir.

2.6. DUYU TEMELLİ İLKOKULA HAZIRLIK EĞİTİM PROGRAMI

Eğitim programlarının tasarımı ve geliştirilmesinde “konu merkezli program tasarımları”, “öğrenen merkezli program tasarımları”, “sorun merkezli program tasarımları”, “modüler program tasarımları”, “sistem yaklaşımı” gibi birçok program yaklaşımı kullanılmaktadır. Duyu Temelli İlkokula Hazırlık Eğitim Programının geliştirilmesinde öğrenen merkezli program tasarımlarından biri olan “Çocuk Merkezli Tasarım” kullanılmıştır. Çocuk merkezli tasarım yaklaşımı çocuğun programın merkezinde olduğu bir tasarımdır. Çocuğun ilgi, ihtiyaçları ve beklentilerinin ön planda tutulduğu modelde öğrencinin en iyi şekilde nasıl öğrenebileceği üzerine odaklanılır (Demirel, 2017). Bu tasarım aynı zamanda ülkemizde uygulanan okul öncesi eğitim programlarının geliştirildiği program tasarım uygulamasıdır.

2.6.1. Programın Hazırlanma Aşamaları

2.6.1.1. Literatür Taraması

Duyu Temelli İlkokula Hazırlık Eğitim Programının hazırlık aşamasında ilk olarak alan yazını taranmıştır. Duyu eğitimi ve ilkokula hazırlık konularına ilişkin yurt içi ve yurt dışı geniş çaplı literatür taraması yapılmıştır.

Literatür taraması sonucunda; duyu eğitimine yönelik yapılmış olan makale ve tezlerin sınırlı sayıda olduğu görülmektedir. Yapılan çalışmalarda duyu destekli eğitim programlarının etkisinin incelendiği görülmüş ve araştırma sonuçlarında duyu destekli programların etkililiği sonucuna ulaşıldığı belirlenmiştir. Alan yazında yer alan kitaplar incelendiğinde farklı nitelik ve özelliklere göre hazırlandığı belirlenmiştir. Kitapların çok az bir kısmının duyu, duyu eğitimi, duyuların gelişimi,

duyu ve öğrenme arasındaki ilişkiyi yansıtan açıklayıcı ve tanımlayıcı nitelikte yazıldığı belirlenmiştir. Ulaşılan kitapların büyük çoğunluğu, duyuları desteklemeyi ve geliştirmeyi amaçlayan oyun örneklerinden oluşmaktadır. Bu kitapların giriş kısımlarında çok kısa bir literatür bilgisi yer almaktadır. Kitapların bir bölümü duyu bütünleme sorunu, otizm spektrum bozukluğu, dikkat eksikliği gibi tanı almış ve tipik gelişim gösteren çocuklara yönelik uygulanabilecek duyuları destekleyici ve geliştirici oyun süreçleri sunulmuştur. Oyunlar yaş gruplarına yönelik uyarlanmış ve evde basit materyallerle hazırlanabilecek nitelikte tasarlanmış olarak sunulmaktadır. Kitaplarda her bir duyu alanına ilişkin (görme, tat, taktil, işitme, koku, vestibüler, proprioseptif) oyun etkinlikleri sunulmuştur. İncelen kitapların listesi eklerde sunulmuştur.

Alan yazını da yer alan araştırmalar incelendiğinde duyu eğitimine yönelik yapılmış olan makale ve tezlerin sınırlı sayıda olduğu görülmektedir. Yapılan çalışmalarda duyu destekli eğitim programlarının etkisinin incelendiği görülmüş ve araştırma sonuçlarında uygulanan programların olumlu yönde etkili olduğu sonucuna ulaşıldığı belirlenmiştir. Program hazırlanan çalışmalarda okul öncesi eğitim programına bağlı kalınarak etkinliklerin oluşturulduğu belirtilmiştir. Etkinliklerin ortalama sekiz hafta boyunca uygulandığı görülmüştür. Etkinlik içerikleri her bir çalışmada değişkenin niteliğine göre çeşitlendirilmiştir.

2.6.1.2. Uzman Görüşleri

Duyu Temelli İlkokula Hazırlık Eğitim Programının hazırlık aşamasında uzman görüşleri alınmıştır. Bu kapsamda okul öncesi eğitimi alanından akademisyenler, okul öncesi öğretmenleri ve okul öncesi dönem çocukları ile çalışan ergoterapistlerden görüşler alınmıştır.

Akademisyen Görüşleri: Duyu temelli ilkokula hazırlık eğitim programının içerik oluşturma sürecinde okul öncesi alanında yetkin olan ve alana akademik çalışmalarla katkı sağlayan akademisyenlerin görüşlerinin önemli olduğu düşünülmektedir. Özellikle etkinliklerin planlanması, sınıf yönetimi, kullanılacak yöntem ve tekniklerin belirlenmesinde alan uzmanlarının görüşleri önemli bir yer tutmaktadır. Bu doğrultuda okul öncesi öğretmenliğinde görev yapan beş akademisyenle yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmelere

katılan akademisyenlerin lisans ve ön lisans düzeyinde “Erken Çocuklukta Duyu Eğitimi”, “Okula uyum ve erken okuryazarlık” derslerini yürütmüş ya da yürütüyor olmaları kriter olarak belirlenmiştir. Görüşmeler online olarak gerçekleştirilmiş ve ortalama 25 dakika sürmüştür. Veriler içerik analizi ile analiz edilmiş, akademisyenlere A1, A2, A3, A4 ve A5 kod isimler verilmiş, Görüşmeler sonunda elde edilen bulgular doğrultusunda ulaşılan veriler “Akademisyenlerin Duyu Temelli İlkokula Hazırlık Eğitim Programının Hazırlanmasında Dikkat Edilmesi Gereken Hususlara Dair Görüşleri” Tablo 5’ de verilmiştir.

Tablo 5. Akademisyenlerin Duyu Temelli İlkokula Hazırlık Eğitim Programının Hazırlanmasında Dikkat Edilmesi Gereken Hususlara Dair Görüşleri

Tema	Kategori	Akademisyen Görüşleri
Çocukların Bireysel Özellikleri	Çocukların Gelişim Özellikleri	Her alanda olduğu gibi öncelikle gelişimsel ihtiyaçlar ve genel gelişim düzeyi dikkate alınmalıdır. Planlamayı yapacak kişiler, başta öğretmenler çocuk okula başlarken ailelerden çocuk hakkında bilgi almalıdır. Bu bilgiler kapsamında çocuğun doğumundan itibaren yapmayı sevdiği ya da sevmediği etkinlikler, yemeyi tercih ettiği ya da etmediği besinler, varsa alerjiler gibi ayrıntılar yer almalıdır (A1).
	Çocukların İhtiyaçları	Çocukların hazırbulunuşluk durumları, ihtiyaçları ve ilgileri...(A1). Çocukların dikkat sürelerinin ön planda tutulması önemlidir(A2). Uyarılma çalışmalarında çocukların isteklerinin dikkate alınarak tüm grubu kapsayacak etkinlikler oluşturmalıdır(A3). Çocukların beklentileri ihtiyaçları dikkate alınmalıdır (A5).
Programın Uygulaması	Etkinlik Planlaması	Planlanan etkinliğin türü, desteklediği öncelikli gelişim alanı ve amacı ne olursa olsun dikkati sağlamak ve sürdürmek çok önemli diye düşünüyorum. Bu nedenle etkinliklerin odaklanmayı sağlayacak şekilde planlanması gereklidir(A1). Basitten karmaşığa giden bir yol izlenmeli, çocukların bildikleri tanıdık durumlardan başlanarak bilmedikleri durumlara doğru ilerlenmelidir(A3). Duyu temelli etkinliklerin uygulanmasında farklı öğrenme alanlarından faydalanılmalı. Gezi ve incelemeler yapılmalı sınıf ortamı da ergonomik-düzenlenmeli(A4).Plan ve sınıf ortamının materyal ve donanım bakımından zengin olması gerekiyor. Materyallerin çocuklar tarafından kolay ulaşılabilir ve fark edilebilir olması önemlidir(A5).
	Duyu Temelli Etkinlikler	Bu konuda ilk akla gelenler çocuğun kendini düzenlemesine yönelik beceriler. Bu kapsamda duygular da yer alıyor, kendini doğru şekilde ifade etmesi de. Tabiki öncelikle kendi duygularını doğru şekilde anlaması gerekiyor. Bundan sonra çevresinde olup bitenleri anlayabilmesi için duyularını (belki önce gözlem becerisi kapsamında görme, işitme duyuları) kullanması önemli(A1) Duyu temelli etkinliklerin bütün olarak ilkokula hazır olma

	<p>becerilerini desteklemesi gerekir. Çocuklara sunulan somut yaşantıların, çoklu duyuşal öğrenmenin duyuşlarını destekleyici özellik taşıması gerekir(A2).</p> <p>Kendini düzenlemenin bir boyutu da çevresindeki uyarıcılardan sıkıldığında (örneğin, uzun süre oturmak, okumak, yazmak vb) kendini duyuşları aracılığıyla rahatlatmak olabilir. Dikkatini yoğunlaştırabilmek için duyuşlarını düzenleme başka bir beceri olabilir. Örneğin dışarıdan gelen seslere rağmen başladığı işi bitirme çabasını bilinçli olarak sürdürme gibi(A5)</p> <p>Soru-cevap, problem çözme ve tartışmaya izin veren süreçler olmalı. Düşünme türlerini ve çok çeşitli düşünme becerilerini destekleyen yaratıcı, yansıtıcı ve eleştirel düşünme süreçleri de kullanılmalı(A1)</p>
Yöntem ve Teknikler	<p>Çocuk merkezli yaklaşımın benimsenmesi önemlidir çocukları aktif kılacak yöntemler seçilmelidir(A2). Çocukların merak duyuşlarını aktif hale getirecek soru-cevap, beyin fırtınası, gezi gözlem, analogi, deney, büyük küçük grup etkinlikleri vb. yöntemlerin kullanılabilir (A4). Çocukların aktif olduğu ve farklı ortamlarda uygulama yapma olanağı sunan etkinlikler olmalıdır(A5).</p>

Akademisyenlerin duyu temelli ilkokula hazırlık eğitim programının hazırlanmasında dikkat edilmesi gereken hususlara dair görüşlerine ilişkin analiz sonucunda iki tema ortaya çıkmıştır. Bunlar (1) Çocukların bireysel özellikleri (2) Programı Uygulama olarak temalaştırılmıştır.

Çocukların bireysel özellikleri teması, duyu temelli ilkokula hazırlık eğitim programının hazırlanmasında çocukların bireysel özellikleri hakkında akademisyen görüşlerini içermektedir. Bu tema, çocukların gelişim özellikleri ve çocukların ihtiyaçları görüşlerinin yer aldığı iki kategoriden oluşmaktadır. Bu kategoriler incelendiğinde; Akademisyenler, çocukların gelişim özellikleri, hazırbulunuşluk durumları, ihtiyaçları ve ilgileri, fiziksel ve psikolojik sağlık durumu, sosyokültürel özellikleri ve aile bilgilerinin bilinmesinin önemli olduğunu ayrıca çocukların dikkat sürelerinin ön planda tutulması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Programı uygulama teması, duyu temelli ilkokula hazırlık eğitim programının içerik özellikleri hakkında akademisyen görüşlerini içermektedir. Bu tema etkinlik planlaması, duyu temelli etkinlikler ile yöntem ve teknikler ile ilgili görüşlerinin yer aldığı üç kategoriden oluşmaktadır

Bu kategoriler incelendiğinde; Akademisyenler, çocuklara sunulacak etkinliklerde sürecin önemli olduğu ve bağlam içinde çocukların kalıcı öğrenmelere sahip olacağı, etkinlik planlamasının materyal destekli olmasının önemli olduğu, basitten karmaşığa giden bir yol izlenmesi gerektiği, çocukların bildikleri tanıdık durumlardan başlanarak aşamalandırma yapılması gerektiği, uyarlama çalışmalarının tüm grubu kapsayacak etkinlikler oluşturmada önemli bir faktör olduğu, çocukların aktif olduğu ve farklı ortamlarda uygulama yapma olanağı sunan etkinliklerin olması gerektiği, çocuk merkezli yaklaşımın benimsenmesi gerektiği ve çocukların merak duygularını aktif hale getirecek soru-cevap, beyin fırtınası, gezi gözlem, analogi, deney, büyük küçük grup etkinlikleri vb. yöntemlerin kullanılabilceğini ifade etmişlerdir. Akademisyenler ayrıca duyu temelli etkinliklerin uygulanmasında farklı öğrenme alanlarından faydalanılması gerektiği belirtilmişlerdir. Gezi ve incelemelerin önemli olduğu, sınıf ortamının da ergonomik-düzenlenebilir olmasının önemli olduğu ifade edilmiştir. Sınıf ortamın materyal ve donanım bakımından zengin olması gerektiği ifade edilmiştir. Materyallerin çocuklar tarafından kolay ulaşılabilir ve fark edilebilir olması gerektiği de belirtilmiştir. Duyu temelli etkinliklerin bütün olarak ilkokula hazır olma becerilerini desteklediği çocuklara sunulan somut yaşantıların, çoklu duyuşal öğrenmenin başta öz düzenleme becerileri, duyu düzenleme becerileri olmak üzere tüm gelişim alanlarını destekleyici özellik taşıdığı da ifade edilmiştir.

Öğretmen Görüşleri: Duyu temelli ilkokula hazırlık programını oluşturulurken okul öncesi öğretmenlerinin günlük akışlarında duyu temelli etkinliklere ne kadar sıklıkla yer verdikleri, planlamada ve uygulamada nelere dikkat ettiklerini belirlemek önemli bir durum olarak belirlenmiş ve bu doğrultuda okul öncesi öğretmenleri ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler ortalama 30 dk. sürmüş ve yüz yüze olarak gerçekleştirilmiştir. İçerik analizi yapılırken veri toplanan öğretmenlere Ö1, Ö2, Ö3, Ö4 ve Ö5 kod isimler verilmiş. Öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen bulgular Tablo 4' de verilmiştir.

Tablo 6.Okul Öncesi Öğretmenlerinin Duyu Eğitimine İlişkin Sınıf İçi Uygulamalarına Dair Görüşleri

Tema	Kategori	Öğretmen Görüşleri
------	----------	--------------------

Planlama	<p>Aslında genel olarak fen -deney çalışmalarında ,el ve ayakla hissetme, göz kapatıp elindeki nesneyi tahmin etme...görme ile ilgili olarak çizgi tamamlama çalışmaları,...işitme ile ilgili olarak sesleri tanıma öt kuşum öt oyunu mesela ...hayvan sesleri tanıma... oyunlarda topu elinde başka bir yere taşıma düşürmeden.. denge oyunları yani...(Ö1)</p> <p>Görsel çalışmalar mesela rengi direkt olarak vermiyorum... bir mavi rengi nerde gördün bu renkte bir elbisen var mı... günlük hayatla da ilişkilendirerek vermeye çalışıyorum. Sonraki gün o renkteki kıyafetlerini giyerek sınıfa geliyorlar. Geçen portakalı incelemiştik onun tadı, dokusu, kokusu, rengi... sonra saymıştık matematik çalışmaları yaptık eşleme, sayma(Ö2)</p> <p>müzikli çalışmalar yapıyorum, doku çalışmaları-farklı yüzeylere dokunuyorlar pütürlü-pütürsüz, kaygan vs.,-, görsel çalışmalar yapıyoruz akıllı tahtayı kullanıyoruz oldukça... hem duyuşsal hem duyuşsal anlamda çocuklara hitap etmeye çalışıyoruz.....(Ö3)</p> <p>Dokunma çalışmaları yapıyoruz, Görme çalışmaları mesela sanat... oyun... yani çoğunlukla bir çok etkinlikte.. (Ö4)</p> <p>genel olarak ritm çalışmaları yapıyoruz çocuklarla,görsel çalışmalar....kesme-yapıştırma- boyama vb., oyun hamuru ile oynuyorlar... farklı dokulardaki levhalara dokunuyorlar işte pütürlü-pütürsüz sert-yumuşak gibi Sonra... Legolar, renkler, farklı materyaller...(Ö5)</p>
Duyu Etkinlikleri	<p>Programda yer alan kazanım ve göstergelere göre planlıyoruz işte aylık ve günlük plan formatında...(Ö1)</p> <p>Öncelikle uygulanabilir bir etkinlik olmasına önem veriyorum , sınıf içinde ulaşılabilir materyallerle yapılabilir olmasına, kolay ulaşılabilir, sınırlı ve kısıtlı olmadan günlük plana entegre edebileceğim şekilde planlamaya çalışıyorum(Ö2).</p> <p>Benim için çocukların gelişimleri önemli bir faktör onların gelişimlerini göz önünde bulunduruyorum...(Ö3).</p> <p>Kazanım ve göstergeleri davranışa dönüştürebilmesi benim önceliğim ...(Ö4)</p> <p>çocukların eğlenmesi benim için önceliklidir hocam.. onlar eğlendikçe sürecin içinde oluyorlar gelişimlerine uygun olarak zaten sürekli meraklılar hareketliler benim için önemli olan o.. (Ö5)</p>
Etkinlikleri Değerlendirme	<p>Değerlendirmeyi yaparken, şarkıyı söyleyebiliyor mu, çizgileri tamamlayabiliyor mu, kelimeleri çıkarabiliyor mu, çocuk hangi aşamada, ben ne kadarına ulaştım daha başka ne yapabilirim? şeklinde gözlem odaklı bir değerlendirme yapıyorum(Ö1).</p> <p>Kağıda dökerek değil de gözlemler yapıyorum değerlendirmeyi, ilk anından şu ana kadar ne kadar gelişim gösterdi, neler yapabiliyor, makas becerisi, arkadaş ilişkisi vb. gelişim gözlem formlarını bu doğrultuda dolduruyoruz(Ö2).</p> <p>Sorulara cevap vermesi, çocuğun tepkileri... ben mutlaka soru- cevap yaparım sorularına cevap verebiliyor mu? Gözlemlerim davranışlarını tepkilerini...(Ö3).</p> <p>Ö4: ben ajandaya not alıyorum mesela günlük durumları ve aile ile işbirliği yapıyorum... zaten planda uyarılma kısmında belirtiyordum(Ö4).</p>
Uygulama	<p>Ben değerlendirmeyi yaparken çocukların gelişimlerini göz önünde bulunduruyorum...(Ö5).</p> <p>Veli ile öğretmen iletişimi çok önemli arada kurulan o güven bağı...bu doğrultuda veli bilinçlendirilmeli ve çocuğun sağlık durumu hakkında rahat iletişime geçilebilmeli...(Ö1)</p> <p>evde aile etkinlikleri planlanıp uygulatıla bilinir. Mesela deney</p>

yaptırılabilir,... (Ö2)

aslında velilere eğitimde siz de varsınız mesajını vermek için onları da sürece dahil etmeliyiz... Sınıfa davet edilip deneyler yaptırılabilir, ya da başka bir çalışma... olmalı yani bence(Ö3)

velide bir farkındalık uyandırmalıyız bence, veli odaklanmalı öncelikle.. bunun için bireysel görüşmeler yapılmalı, ortak dilde ortak noktada buluşulmalı,iletişim çok önemli yani doğru ve güçlü bir iletişim kurulmalı(Ö4)

aile katılımlarında öncelikle veli rahatlatılmalı,aktifleştirilmeli, çocuklarla doğru elektrik yakalanmalı, ve bence kısa bir öğretmenliğin tadına baktırılmalı...(Ö5)

Öğretmenlerin duyu temelli ilkökula hazırlık eğitim programının hazırlanmasında dikkat edilmesi gereken hususlara dair görüşlerine ilişkin analiz sonucunda iki tema ortaya çıkmıştır. Bunlar (1) Planlama (2) Uygulama olarak isimlendirilmiştir.

Planlama teması, okul öncesi eğitim programı ile duyu eğitimi arasında ilişkiye yönelik öğretmen görüşlerini içermektedir. Bu tema, planlarda duyulara yer verme ve duyu eğitiminin önceliğine ilişkin görüşlerinin yer aldığı iki kategoriden oluşmaktadır. Bu kategoriler incelendiğinde; Öğretmenler, günlük akışlarında duyu etkinliklerine sıklıkla yer verdikleri belirtmişlerdir. Bu doğrultuda deneyler, oyunlar, drama, sanat, müzik ritm çalışmaları, yoğurma maddeleri, görsel ve işitsel çalışmalar vb. tüm etkinliklerde duyulara yönelik çalışmalar yaptıkları belirlenmiştir. Öğretmenler, planlamış oldukları tüm etkinliklerde duyuların aktif olduğunu belirtmişlerdir. Erken çocukluk döneminde duyu eğitiminin çocuklara sunulacak bireysel desteklerle, onların yaş ve ihtiyaçlarına göre uygun zenginleştirilmiş ortamlar, oyun ve farklı etkinliklerle, materyallerle ve aile ile işbirliği içinde desteklenebilecekleri ifade edilmiştir. Öğretmenler genel olarak günlük akışta her gün tüm duyulara (5 duyu) yer verdikleri belirtmişler fakat dokunma ve görme duyularını daha aktif olarak kullandıklarını belirtmişlerdir.

Uygulama teması, sınıflarda duyu eğitimi uygulamasına yönelik öğretmen görüşlerini içermektedir. Bu tema, değerlendirme ve aile katılımına ilişkin görüşlerinin yer aldığı iki kategoriden oluşmaktadır. Bu kategoriler incelendiğinde; öğretmenler günlük akışlarında uyguladıkları duyu etkinliklerini çocuktan aldıkları dönütlere, öğretmenin gözlemlerine göre değerlendirdikleri belirlenmiştir. Öğretmenler duyu eğitimi kapsamında aile katılım çalışmalarını: bilgilendirme,

bireysel görüşmeler, planlanmış eğitim ve seminerler, karşılıklı iletişim, sınıfta ve evde çocukla yapılacak etkinlik örnekleri paylaşımı olarak uyguladıkları belirtmişlerdir.

Ergoterapist Görüşleri: Duyu temelli ilkokula hazırbulunuşluk programı oluşturulurken duyuşal işleme, duyu bütünleme, duyuşaların öğrenme üzerindeki etkileri ve duyuşal uyarıların doğru bir şekilde çocuklara sunulması noktasında hizmet veren ergoterapistlerle yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler ortalama 45 dk. sürmüş ve yüz yüze olarak gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya katılan ergoterapistlerin en az yüksek lisans mezunu ve özellikle erken çocukluk dönemi çocukları ile çalışmış olmaları kriter olarak belirlenmiştir. İçerik analizi yapılırken veri toplanan ergoterapistlere E1, E2, E3, E4 ve E5 kod isimleri verilmiştir. Ergoterapistlerle yapılan görüşmeler sonrasında elde edilen bulgular Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7.Ergoterapistlerin Duyu Temelli İlkokula Hazırlık Eğitim Programının Hazırlanmasında Dikkat Edilmesi Gereken Hususlara Dair Görüşleri

Tema	Kategori	Ergoterapistlerin Görüşleri
Çocukların Tanınması	Somut Yaşantılar	Çocuklara oldukça fazla somut yaşantılar sunulması gerekiyor. Somut yaşantıdan kastım olabildiğince bir şeyleri denemeleri lazım....Dokunmaları....Şekillendirmeleri. Oyun hamuruyla oynamayı buna örnek olarak verebiliriz ya da çocukların çorapsız bir şekilde dolaşmalarını da (E1).
		Çocuklara oyun süreçleriyle yaklaşmak gerekiyor. Çocukların uzak kalmaması gerekiyor. Fiziksel olarak aktif olduğu süreçler sunmak yakın temasta olmak önemli(E2).
		Çocuklara tek bir alanda değil, bir çok alanda destek sunulmalı. Bu noktada çoklu duyuşalarını destekleyecek çalışmalar yapılması gerekiyor özellikle denge ve beden farkındalığının olduğu, çocukların deneyimlerini bireysel katılımlarını ön plana çıkartan çalışmaların planlanması gerekiyor. (E3).
		Zaten genel anlamda tek başına bir duyuyuşla çalışma durumu söz konusu olmaz. Duyular birbiriyle sürekli etkileşim halindedir. Siz tek bir alana yoğunlaşsanız dahi diğer duyuşlar da bundan etkileneceği için olabildiğince çocuğun yapacağı çocuğun işin içinde olduğu etkinlikler planlanmalı(E4).
		Çocukların bireysel farklılıklarını oldukça dikkat etmek gerekiyor. Özellikle o yaş grubu için rekabet oluşturulmaması. İı gerekiyor diye düşünüyorum. Grup gözleminin, hayvan taklitlerinin önemli olduğunu düşünüyorum (E5).
		Çocuklar ilk başta çok doğru bir şekilde gözlemlenmeli. Herhangi bir kaçış var mı? Ya da bir arayış içerisinde mi? Bunun için de duyuş profilinin belirlenmesi gerekiyor. Ona uygun etkinliklerin hazırlanması gerekiyor(E1).
		Etkinlikler süresince çocukların duyuşal farklılıklarını göz önünde bulundurmak lazım. Duyusal kaçışa sahip bir çocuğa, rahatsız

	<p>olduğu etkinliği ısrarla yaptırsak bu sefer farklı sorunlara sebebiyet verebiliriz. Bu yüzden doğru bir şekilde çocukların duygularının, profillerinin belirlenmesi gerekiyor(E2).</p> <p>Çocukların baskın olan duyularına veya hassasiyetlerine göre doğru yaklaşımlarda bulunmak çok önemli. Bunun için aileden destek de alınması lazım. En çok el ve ayak tabanlarında yapılan çalışmalarda biz net bir şekilde bunları gözlemliyoruz(E3).</p> <p>Çocuklar fiziksel olarak aktif olmalı kesinlikle fakat bu aktiflik doğru tanımlanmalı. Ya aktifliğin sebebi gerçekten çocukların katılmak istemeleri mi yoksa, rahatsız olduklarından dolayı gösterdikleri reaksiyon mu? Bunun için de duyuşal profilin belirlenmesi değerlendirilmesi çok önemli(E4).</p>
<p>Duyuşal Profili</p>	<p>Olabildiğince çok materyalle desteklenmesi gerekiyor mesela plates topları, puzzlelar. Oyun hamurları, duyuş kartları hikaye kartları...Köpükler...(E1).</p> <p>Çalışmalar daha çok materyal destekli olmalı. Biz kendi seanslarımızda bunu aktif olarak kullanıyoruz. Her bir alana yönelik farklı bir materyalimiz aracımız söz konusu. Bilmiyorum, sınıflarda bunlara ulaşabilme imkanınız var mı? (E2).</p> <p>Süreci materyal de desteklemek oldukça önemli. Hem çocuğun aktif katılımını sağlanması hem de materyali kullanma becerisi ve materyale yaklaşımı bize önemli veriler sunduğu için oldukça önemli materyallerin kullanılması. Sıralama, karşılaştırma kartları, Kavram çalışmaları. Farklı materyal kullanımı oldukça önemli. Çocukların gelişimsel özellikleri de bu noktada çok önemli bir durum(E3).</p> <p>Aslında her şey materyali olarak kullanılabilir. Sınıftaki yap bozlar, kalemler, oyun hamurları kinetik kumlar. Eğer ulaşabilirsen minderler akordeon tüneller, Denge tahtaları. Bunlar sadece duyuşal hassasiyeti olan çocuklar için değil. Normal gelişim gösteren çocuklar için de önemli. Kas ve eklem yüzeylerini destekleyen materyaller. Bu süreçte sınıflarda aktif kullanılabilir çocukları destekleme noktasında(E4).</p> <p>Sınıfın kendi ortamı zaten çok fazla oyuncak ve materyalle dolu olduğu için aslında çocukları görsel anlamda destekliyor ama ekstradan belki bilmiyorum..... Okul süreçleri, okul imkanları nasıl? Ama. Köpükler, yazı tahtaları. Ritim çalışmaları, hafıza, dikkat kartları, diskler. Denge tahtaları. Plates topları ya da küçük duyuşal toplar sınıfta kullanılabilir(E5).</p>
<p>Materyal Kullanımı</p>	<p>Şimdi çok kalabalık bir gruptan bahsediyorsunuz aslında. Biz çocuklarla seanslarımız birebir yapıyoruz. Sınıf ortamında kalabalık bir ortamda ve kısıtlı sınırlı bir alanda güvenlik oldukça önemli bir unsur. Ama geniş boş alanlar çocukların aktivitelerini gerçekleştireceği imkanlar sağlayabilir(E1).</p> <p>Sınıf ortamı oldukça önemli sınıftaki hava dengesi, materyallerin yerleştirilmesi, çocuğun rahat harekete edebileceği alanların olması oldukça önemli(E2).</p> <p>Sınıf ortamı önemli, yani alan olarak geniş bir alanın olması çok çok geniş bir alan değil ama(E3).</p>
<p>Sınıf Ortamı</p>	<p>Ya tüm süreçlerin tasarlanması için çocuğun duyuşal profilinin belirlenmesi gerekiyor bunun için de bizim uygulamış olduğumuz SIPT ya da Ayres duyuş bütünleme testleri var bilmiyorum ama hani bunları sizin kullanmaya izniniz var mı yok mu bilemiyorum ama bu noktada doğru bir değerlendirmenin olması gerekiyor(E1).</p> <p>Çocukları biz ilk başta bir değerlendirmeye tabi tutuyoruz. Fakat</p>
<p>Uygulama Süreci</p>	

Değerlendirme	<p>sınıf ortamında öğretmenler bunu nasıl yaparlar bilmiyorum belki gözlemle ya da çocukların tepkilerini doğru bir şekilde not ederek. Aileyle konuşarak belki bilemedim(E2).</p> <p>Çocuğun tepkilerini doğru yorumlamak çok önemli yani bunun için de bir uzmandan destek alınması gerekiyor ya da bir uzmandan eğitim alınması gerekiyor. Bu biraz daha farklı bir boyut...(E3).</p> <p>Sınıf ortamları, kalabalık ortamlar bahsettiğiniz gibi. Çocuklara tek alanı değil, birçok alanı destekleyecek birçok duyuyu destekleyecek etkinlikler hazırlanması ya da sunulması çocukların tepkilerinin gözlenmesi bir sonraki sürecin planlanmasında etkili olabilir, değerlendirmeyi bu şekilde yapabilir(E4).</p> <p>Değerlendirme çok önemli bir unsur. Fakat okul öncesi öğretmenlerinin bu konuda ne kadar yetkin olabildiklerini açıkçası bilmiyorum(E5).</p>
Sınırlılıklar	<p>Sınıf içinde uygulamalar biraz daha akademik destekli olur. Öğretmenlerin çocukların duyularını geliştirecek müdahalelerde bulunmasının çok doğru olduğunu düşünmüyorum. Tek bir duyu bazında çalışmak değil de. Çocukların duyu uyaranları alma noktasında duyu uyaranlara maruz kalma noktasında desteklenmesi gerektiğini düşünüyorum(E1).</p> <p>Burada dikkat edilmesi gereken şey müdahale değil, sadece destek olmalı. Çünkü çocuklar eğer hassasiyet gösteriyorlarsa bu farklı duygusal durumlara da sebebiyet verebilir(E2).</p> <p>Birçok noktada soru işaretleri var aklımda bir kere sayının çok fazla olması sınıftaki çocukların sayısının çok fazla olması.</p> <p>Öğretmenlerin bunu doğru kullanıp doğru yapıp yapamayacağına dair çekincelerim... Müdahale değil ama belki çocukları uyaranlara maruz bırakmak daha doğru bir karar olur. (E3).</p> <p>Bence öğretmenlerle ergoterapistlerin birlikte çalışması gerekiyor. Çocukları doğru gözlemek grup içerisinde gözlemek, çocukların fiziksel iyi oluş hallerini belirleyebilmek, onları aktivite içerisinde süreçte tanımak, tanımlamak. Öğretmenlerin yapması gereken en temel şey bence(E4).</p>
Öneriler	<p>Tek ayak üzerinde durma çalışmaları yapılabilir, denge çalışmaları yapılabilir. Örneğin. Kalem tutma becerisini desteklemek için çocukların omuz, kol ve bilek çalışmalarının koordineli bir şekilde yapılması gerekiyor. Özellikle el ve ayak tabanlarının çalışması oldukça önemli(E1).</p> <p>İlkokula hazırlık noktasında bilişsel becerilerinin desteklenmesi ön planda. Bu noktada hafıza kartları, puzzle lar, hikaye, anlatım kartları çok önemli. Biz burada aslında çocukların duygularını ifade etmelerini de çok önemsiyoruz. Çünkü duyu duyu davranış üçlüsü bizim için çok önemlidir(E2).</p> <p>Kalem çalışmaları, kalem tutma egzersizlerini sağlayabilmek için çocukların parmak kaslarını, bileğini ve omuzunu çalıştıran etkinlikler yapılabilir. Mesela duvar etkinlikleri duvara tırmanma...sallanma ses çalışmaları için ritim çalışmaları karmaşıklaştırılabilir mesela (E3).</p> <p>Biz tipik gelişen çocuklarda günlük 60 dakika fiziksel olarak aktif bir egzersiz yapmalarını uygun görüyoruz. Bunu da gün içerisinde sınıfta sınıf ortamında yapılması olası. Bu noktada olabildiğince fiziksel egzersiz yapılması çocukların hem küçük hem büyük kas gelişimini destekleyeceğinden okula hazırlanışta da önemli bir faktör olabilir (E4).</p> <p>Bu konuda çok bir fikrim yok. Eğitim noktasında fakat belki yazı</p>

çalışmaları parmaklarıyla kum, un, tuz şeker gibi yüzeylerde çalışmalar yapılması. Belki zaman sınırlama çalışmaları yapılabilir belki(E5).

Ergoterapistlerin duyu temelli ilkokula hazırlık eğitim programının hazırlanmasında dikkat edilmesi gereken hususlara dair görüşlerine ilişkin analiz sonucunda üç tema ortaya çıkmıştır. Bunlar (1) Çocukların Tanınması (2) Uygulama Süreci ve (3) Öneriler olarak isimlendirilmiştir.

Çocukların tanınması teması, okul öncesi eğitimde uygulanacak duyu eğitiminde dikkat edilmesi gereken hususlara ilişkin ergoterapistlerin görüşlerini içermektedir. Bu tema, somut yaşantılar ve duysal profilinin yer aldığı iki kategoriden oluşmaktadır. Bu kategoriler incelendiğinde; Erken çocukluk döneminde çocuklara oldukça fazla somut yaşantıların sunulması ve çoklu duyularına hitap eden çalışmaların yapılması gerektiği ifade edilmiştir. Genel olarak ergoterapistler taktil, vestibuler, ve proproseptif duylara yönelik çalışmalar yaptıklarını ve bu çalışmaların içeriklerini zenginleştirerek diğer duyuları da desteklediğini ifade etmişlerdir. Duyu- Duygu- Davranış üçlüsünü ön plana çıkarmak gerektiğini belirtmişlerdir. Erken çocukluk döneminde çocuklara uygulanacak duysal etkinliklerin süresi ve içeriği belirlenirken çocukların duysal profillerinin önemli olduğu ve sürecin planlanmasının bu doğrultuda olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Çocukların var olan duysal arayış ya da kaçışları belirlenmeli ve etkinlik içeriklerinin bu doğrultuda zenginleştirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Özellikle duysal kaçış –hassasiyet yaşayan çocuklara verilecek yanlış uyarıların gelişimi olumsuz etkileyebileceğini belirtmişlerdir. Eğer mümkünse uç noktalarda duysal hassasiyet yaşayan çocuk varsa gruptan ayrılmalı ya da daha minimal bir uyarı ile sürece katılımının sağlanması gerektiğini belirtmişlerdir.

Uygulama süreci teması, okul öncesi eğitimde yapılacak duyu eğitiminin uygulamasına ilişkin ergoterapistlerin görüşlerini içermektedir. Bu tema, materyal kullanımı, sınıf ortamı ve değerlendirmeye yönelik görüşlerinin yer aldığı üç kategoriden oluşmaktadır. Bu kategoriler incelendiğinde; Çocuklara sunulacak materyallerin onların duysal olarak daha çok uyarılmalarını sağlayacağını belirtilmiştir. Bu doğrultuda özellikle duyu terapisinde kullanılan materyallerin (doku

topları, diskler, salıncak, denge tahtası, beden çorabı, marakaslar, çiğneme tüpleri,vb.) kullanılabilmesi belirtilmiştir. Ayrıca tipik gelişen çocuklar için sınıf içinde var olan tüm materyallerin aktif olarak kullanılması ve öğreticinin çocukların farkındalıklarını arttırarak bu materyalleri çeşitli şekilde kullanarak da duyuşsal anlamda destekleyici süreçler oluşturabileceğini ifade etmişlerdir. Etkinlik süreçlerinde çocukların aktif ve içten motivasyonlu bir şekilde sürece katılımını sağlamak için oyun etkinliklerinin özellikle tercih edilmesi vurgulanmıştır. Sınıf ortamının fiziksel yapı olarak da uygun ve düzenlenebilir olması gerektiği vurgulanmıştır. Öğretmenlerin uygulanacak etkinlik süreçlerinde gözlem ve değerlendirmelerini sıklıkla yapmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Genel anlamda çocukların duyuşsal özelliklerinin belirlenmesinde SIPT, Short sensory profile test, SP gibi ölçeklerin kullanıldığını belirtmişlerdir.

Öneriler teması, okul öncesi eğitimde yapılacak duyu eğitiminin uygulamasında yaşanacak zorluklara ve yapılması önerilen iyileştirmelere ilişkin ergoterapistlerin görüşlerini içermektedir. Bu tema, sınırlılıklar ve önerilere yönelik görüşlerinin yer aldığı iki kategoriden oluşmaktadır. Bu kategoriler incelendiğinde; Sınıfın kalabalık olması (20-25 çocuk), program kapsamında süre ve sınırlılıkların nasıl olacağı, farklılıkları nasıl optimize edileceği, hangi materyallerin kullanılması ve sürenin ne kadar verileceği, praksiş becerilerinin desteklenmesinin önemli olduğu ve sınıf ortamının fiziksel yapı olarak da uygun ve düzenlenebilir olmasının önemli olduğu vurgulanmıştır.

2.6.1.3. İçeriğin Oluşturulması

Duyu Temelli İlkokula Hazırlık Eğitim Programının ilk iki aşama dikkate alınarak taslak formunun yazıldığı aşamadır. Bu aşamada okul öncesi eğitim programı dikkate alınarak günlük eğitim akışları oluşturulmuştur. Duyu temelli ilkokula hazırlık eğitim programı, 10 hafta uygulanacak ve 20 günlük planı kapsayacak şekilde oluşturulmuştur. Program oluşturma aşamasında hazırlanan günlük planlar uzman ergoterapist eşliğinde teker teker incelenmiştir. Bu kapsamda etkinlik süreçleri değerlendirilmiş kazanım ve göstergeler doğrultusunda uygun görülen ekleme ve çeşitlendirme çalışmaları yapılmıştır. Yapılan eklemeler genel olarak hareket ve materyal noktasında zenginleştirme, temel alınan duyulara yönelik

uygunluk perspektifinde gerçekleşmiştir. Hazırlanan program alan uzmanı akademisyenler ve okul öncesi öğretmenleri tarafından da incelenmiş uygunluğu yönünde onay alınmıştır. Eğitim programları geliştirirken, esas uygulama çalışmasının yapılacağı örneklem grubuna benzer özellikteki bir örnekleme pilot uygulama çalışması yapılması gerekir. Bu anlamda taslak programın etkisinin belirlenmesi için 4 günlük akış hazırlanarak pilot uygulama yapılmıştır.

2.6.1.4. Pilot Çalışma Süreci

Pilot uygulamanın temel amacı, duyu temelli ilkökula hazırbulunuşluk programının uygulama sürecinde ortaya çıkabilecek muhtemel problemleri belirleyerek bu sorunları çözmektir. Bu şekilde, ana uygulamada ortaya çıkabilecek sorunların ve eksikliklerin önüne geçilmesi hedeflenmektedir. Pilot uygulama ile oluşturulan programın amacına uygunluğu ve kullanılabilirliğini test etmek, çocukların uygulamalara karşı ilgi ve tutumlarını gözlemlemek ve önceden tespit edilebilecek sorunları belirlemek amaçlanmıştır. Pilot uygulama, ana çalışmanın daha etkili ve sorunsuz bir şekilde gerçekleştirilmesine katkı sunmuştur. Oluşturulan programın pilot uygulaması 66-72 aylık çocuklarla 4 etkinlik 2 Ocak 2022 ile 13 Ocak 2022 arasında gerçekleştirilmiştir.

Pilot Etkinlik Uygulaması

Hazırlanmış olan duyu temelli ilkökula hazırlık eğitim programının ilk pilot çalışması 03.01.2022 tarihinde, saat: 9:30-12:30 arasında, Tanışma- Türkçe etkinliği olarak uygulanmıştır. Öncelikle sınıf öğretmenin yönlendirmesi ile çocuklarla tanışılmış ve birkaç tanışma oyunu oynanmıştır. Pilot uygulama süreci hakkında çocuklara bilgi verilmiş ve etkinliklerin birlikte yapılması yönünde onayları alınmıştır. Bu doğrultuda çocuklarla sohbet edilmiş, çocukların ilgisi müzelere, sanat galerilerine ve ünlü resamlara yönlendirilmiştir. Çocukların bu konudaki hazırbulunuşluk düzeyleri belirlenmiştir. Alınan dönütler doğrultusunda çocuklara Van Gogh'un Sun Flowers isimli resmi internet üzerinden gösterilmiş ve resmin tüm detayları hakkında konuşulmuştur. Çocukların meraklarını uyandıracak yönlendirici, açık uçlu sorularla resim incelenmiştir. Çocukların büyük kısmının oldukça aktif-dikkatli oldukları gözlenmiştir. Bazı çocukların resimde bulunan farklı nesnelere isimlendirmekte zorlandıkları belirlenmiştir. Van Gogh'un farklı resimleri de

çocuklara gösterilerek kullanılan ortak renkleri fark etmeleri sağlanmıştır. Özellikle resimler üzerinde kullanılan renkleri ve renk tonlarını oldukça doğru bir şekilde ayırt edebildikleri gözlenmiştir. Görsel ayırt edicilik çalışmasının çocuklar tarafından uygulanabilir olduğu belirlenmiştir.

Pilot Etkinlik Uygulaması

Hazırlanmış olan duygu temelli, ilkokula hazırlık eğitim programının ikinci pilot çalışması 05.01.2022 tarihinde, saat: 9:30-12:30 arasında, sanat etkinliği olarak uygulanmıştır. Etkinlik öncesinde çocuklarla önceki etkinlik çerçevesinde tanıtılmış olan sanat eserleri hakkında konuşulmuş ve bilgilerini hatırlamaları sağlanmıştır. Bu kapsamda çocukların en fazla hangi renkleri sevdikleri, hangi renkleri kullanmak istedikleri ya da ne gibi resimler yapmak istedikleri hakkında fikirleri alınmıştır. Ardından çocuklara istedikleri boya kalemlerinin kullanarak kendi sanat eserlerini oluşturması noktasında yönergeler verilmiş, çocukların kendi özgün çalışmalarını ortaya koymaları istenmiştir. Yapılan çalışmalar teker teker incelenmiş, her çocuğun kendi çalışmasını detaylı bir şekilde anlatmasına fırsat verilmiştir. Çocukların özellikle kullanmış oldukları renkleri isimlendirmeleri, renkleri niçin kullandıkları ve renk karışımında nelere dikkat ettiklerini ifade etmeleri istenmiştir. Çocukların yapmış oldukları çalışmalarda boya kalemleri doğru bir şekilde tutmalarına dikkat edilmiş, çocuklardan desteğe ihtiyacı olanlara uygun destekler sunulmuştur. Genel anlamda çocukların birçok farklı rengi kullanma eğiliminde oldukları belirlenmiştir. Renkleri tanıdıkları, renk karışımlarına aktif bir şekilde kullandıkları, genellikle boya kalemleri noktasında pastel boyayı tercih ettikleri gözlenmiştir. Çalışmalar bittikten sonra çocukların çoğunlukla insan figürü çizdikleri belirlenmiştir. Yapılan resimlerde erkeklerin daha koyu renklerde, kızların ise daha açık ve pastel renklerde boya kalemlerini tercih ettikleri belirlenmiştir. Kız çocuklarının çizimlerinin daha detaylı olduğu gözlenmiştir. Çocukların resimlerini anlatmaları istendiğinde çocukların resimlerini detaylı bir şekilde anlattıkları, yapmış oldukları resimleri kendi yaşantılarıyla ilişkilendirdikleri gözlenmiştir. Yapılan uygulama hazırlanmış olan sanat etkinliğinin çocukların görsel ve beden farkındalığı çalışmalarını noktasında destekleyici ve uygulanabilir olduğunu göstermiştir.

Pilot Etkinlik Uygulaması

Hazırlanmış olan duyu temelli, ilkokula hazırlık eğitim programının üçüncü pilot çalışması 10.01.2022 tarihinde, saat: 9:30-12:30 arasında, drama etkinliği olarak gerçekleştirilmiştir. Önceki etkinlikte yapılmış olan Sanat etkinliği çalışmalarını bir müzede sergilemek üzere çocuklarla. Küçük bir gezintiye çıkılacağı Bunun için gerekli hazırlığın yapılması gerektiği şeklinde yönergeler verilmiştir. Yönergeler doğrultusunda çocuklarla sınıfın içerisinde uygun alanlar oluşturularak küçük bir gezinti ardından sanat müzesine varma noktasında bir drama çalışması gerçekleştirilmiştir. Drama çalışması kapsamında çocuklarla çeşitli yürüyüş şekilleri çalışmaları yapılmıştır. Yapılan yürüyüş çalışmalarında olabildiğince ritmik çalışmalar yapılmış çocukların vücutlarında (kalp atışı, nefes hızı, bacak kaslarını fark etmeleri vb.) oluşan değişiklikleri fark etmeleri istenmiştir. Sonrasında çocukların yapmış olduğu resimler, sınıfın ilgili köşelerine yerleştirilmiş sınıf, sanat müzesi haline getirilmiştir. Sanat müzesinde çocukların dolaşarak arkadaşlarının resimleri hakkında sohbet etmeleri, resimleri detaylı bir şekilde incelemeleri istenmiştir. Dramanın ilerleyen bölümlerinde. Bir parti verildiği ve partide çocuklara ikramlar hazırlandığı ifade edilmiş ve çocuklara gofretler dağıtılmıştır. Çocuklardan yemiş oldukları gofretlerin aromasını, çıtırtısı ağızlarında çiğnerken oluşturmuş olduğu sesi fark etmeleri, ifade etmeleri istenmiştir. Çocuklar günlük yaşantıları çerçevesinde benzerlik gösteren yiyeceklerle ilişkilendirilmiş ve uygun dönütler sunmuştur. Dramanın bitiş kısmında çocuklarla dans edilmiş, dans esnasında çocukların ritmik hareketler yapması, gösterilen hareketlerin aynısını tekrar etmesi ve eşli bir şekilde dans etmeleri istenmiştir. Çocukların vestibüler yeterliliği gösteren ritmik hareketleri yapabildikleri gözlenmiştir. Dramanın değerlendirme kısmında çocuklardan drama sürecini yorumlamaları istenmiştir. Drama sürecinde ve sonrasında çocukların keyif aldıkları bu sürecin içerisinde olmaktan mutlu oldukları belirlenmiştir. Yapılan uygulama sonrasında çocuklara hazırlanmış olan drama etkinliğinin vestibüler, beden farkındalığı, tat ve görsel duyu noktalarında çocukları desteklediği belirlenmiştir. Ek olarak etkinlik sürecine: farklı yürüyüş çeşitleri, farklı engeller, zıplama, koşma, tek ayak üstünde durma, ördek yürüyüşü vb., tatları daha ayırt edici olan çeşitli yiyeceklerin eklenebileceği belirlenmiştir.

Pilot Etkinlik Uygulaması

Hazırlanmış olan duyu temelli, ilkokula hazırlık eğitim programının dördüncü pilot çalışması 12.01.2022 tarihinde, saat: 9:30-12:30 arasında, Oyun-hareket etkinliği çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede çocuklara sınıfta küçük bir parkur oluşturulmuş ve çocuklardan bu parkurda istenilen hareketleri yapması istenmiştir. Oyun ve hareket etkinliği kapsamında çocukların pilates topuyla çalışmalar yapması sağlanmıştır. Çocukların pilates topunun üstünden salınım hareketi yapması, sonrasında beden farkındalığı çalışması olarak sandalyelerin alt kısmından sürünerek geçmesi istenmiştir. Çocukların pilates topunun üzerindeki hareketleri yapabildikleri ve bu noktada vestibüler çalışmaları kontrollü ve destekli bir şekilde gerçekleştirebilecekleri gözlenmiştir. Sandalyenin altından sürünerek geçme çalışmasında ise bazı çocukların zorlandığı belirlenmiştir. Beden farkındalığı noktasında bize ipucu veren bu çalışmada destek isteyen çocuklara uygun destekler sunulmuştur. Çocukların pilates topunun üstünden geçme, pilates topunun yumuşaklığını, dokusunu hissetme ve üstünde gerekli salınımı yapma noktasında gerekli destek sunulmuştur. Yapılan çalışmanın ardından çocuklar ikinci ve üçüncü kez denemeyi istemiş, diğer denemelerinde daha rahat hareket ettikleri gözlenmiştir. Çocukların pilates topuyla olan çalışmaya oldukça olumlu dönütler verdiği belirlenmiştir. Yapılan çalışmanın ardından çocukların sırtlarına ve bacaklarına pilates topuyla rahatlama egzersizleri uygulanmış ve çocukların hislerini ifade etmeleri istenmiştir. Çocukların bu çalışmadan çok mutlu oldukları ve devam ettirilmesi yönünde istekte bulunduğu belirlenmiştir. Yapılan bu çalışma özellikle etkinlik sürecine dışarıdan dâhil edilen materyallerin çocukların motivasyonunu arttırdığı yönünde olumlu bir izlenim uyandırmıştır. Çocukların pilates topuna ve pilates topuyla yapılan etkinliklere daha istekli ve aktif katıldığı belirlenmiştir. Sonraki süreçlerde materyallerin ve pilates topunun aktif bir şekilde kullanılması gerektiği öngörülmüştür. Masaların altından geçme ya da sandalyenin altından geçme gibi beden farkındalığı çalışmalarının desteklenerek sunulması gerektiği belirlenmiştir. Hazırlanan sürecin, çocukların vestibüler-proprioseptif duyu noktasında destekleyici ve etkili bir çalışma olduğu belirlenmiştir. Pilates topuyla yapılabilecek egzersizlerin çeşitlendirilmesi ve sürece daha aktif bir şekilde dâhil edilmesi ön görülmüştür.

Yapılan pilot uygulamada, çocukların özellikle sürece dâhil edilen materyallere (plates topu, doku topları vb.) olumlu tepkiler verdiği gözlenmiştir. Beden farkındalığına ilişkin verilen yönergelere olumlu yanıtlar verdikleri ve bu yönde farkındalıklarının arttığı belirlenmiştir (çocuklar önceki deneyimleri ile beden farkındalığına ilişkin dönütler vermişlerdir). Bütünleştirilmiş süreçlerin çocukların motivasyonlarını arttırdığı gözlenmiş ve ana uygulamanın bu şekilde yapılması kararlaştırılmıştır. Pilot uygulamalar esnasında sınıf öğretmeni gözlemlerini not etmiş ve olumlu dönütler sunmuştur. Pilot uygulamanın yapıldığı sınıf imkanları ve çocukların sosyo-ekonomik durumlarının ana uygulama grubu ile benzer özellik göstermesine dikkat edilmiştir. Pilot uygulama dönütleri ve uzmanların incelemeleri doğrultusunda programa son şekli verilmiştir.

2.6.1.5. Programın Oluşturulması

Oluşturulan Duyu temelli İlkokula hazırlık programı çerçevesinde 77 farklı etkinlik hazırlanmıştır. Etkinliklerin hem sınıf içinde hem de açık alanda yapılan çalışmaları kapsamına dikkat edilmiştir. Etkinlikler çeşitli materyallerle desteklenmiştir. Bu noktada özellikle duyu bütünleme çalışmalarında kullanılan materyallere de (plates topu, beden çorabı, duyu halısı, ağırlık yeleği vb.) yer verilmiştir. Ana uygulama 02.03.2023- 08.05.2023 tarihleri arasında 10 hafta sürmüştür.

Hazırlanmış olan Duyu Temelli İlkokula Hazırlık Programının genel görünümü Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Duyu Temelli İlkokula Hazırlık Eğitim Programı

Tarih	Gün	Uygulanan Etkinlikler	İlkokula Hazırlık Alanı	Temel Alınan Duyu	Kavramlar	Sözcükler	Materyaller
1. Hafta	1.Gün	“Sanat Müzesine Gezi” İsimli Bütünleştirilmiş Sanat-Drama-Oyun Etkinliği	Temel Kavram Çalışmaları Sosyal Ve Duygusal Olgunluk Geliştirme Çalışmaları Duyu Eğitimi Çalışmaları	Tat, Koku, Taktil, Vestibüler Proprioseptif, İşitme, Görme	Renk kavramı, Sert-Yumuşak, Kaygan-Pütürlü-Sesli Sessiz, Mutlu, Üzgün	Sanat Eseri, Heyecan, Özgüven, Van Gogh	Plates Topu, Akordeon Tünel, Legolar, Oyuncaklar, Boya Kalemleri
	2.Gün	“Okulum” İsimli Bütünleştirilmiş Sanat-Erken Okur yazarlık Etkinliği, “Top Partisi” Oyun Etkinliği	Temel Kavramlar, Görsel Algı, Dikkat Çalışması, Duyu Çalışması	Görme, Proprioseptif	Ön- Arka, Yukarı- Aşağı, Sağ-Sol, İç-Dış, Renk Kavramları	Kroki	Renkli Toplar, Farklı Renklerde Boya Malzemeleri, Kukla
2. Hafta	3.Gün	“Şıkırtılı-Tırtıklı Yiyecekler” İsimli Bütünleştirilmiş Erken Okur yazarlık -Türkçe-Fen-Müzik Etkinliği	İşitsel Algı/Fonolojik Farkındalık Çalışmaları, Kalem Kullanma Ve El Becerisi Çalışmaları, Okuma Yazma Farkındalığı Ve Motivasyon Geliştirme Çalışmaları, Temel Kavram Çalışmaları Duyu Çalışmaları	Görme, İşitme,Taktil	Büyük-Orta-Küçük Az-Çok, Ağır-Hafif, Sert-Yumuşak, Kaygan-Pütürlü Renk Kavramla	Bakliyat, Tiz,	Çeşitli Bakliyatlar, Dikdörtgen Tepsi, Karton Bardak, Fon Kartonu, Lastik Ya Da Bant, Bil Bakalım Bu Ne Materyali
	4.Gün	“Eğlence Parkuru” İsimli Bütünleştirilmiş Türkçe-Oyun- Erken Okur yazarlık Etkinliği	İşitsel Algı/Fonolojik Farkındalık Çalışmaları, Kalem Kullanma Ve El Becerisi Çalışmaları, Okuma Yazma Farkındalığı Ve Motivasyon Geliştirme Çalışmaları, Temel Kavram Çalışmaları, Duyu Çalışmaları	Görme, Vestibuler, Propriosepsiyon	Renk Kavramları, Düz-Eğri, Başlangıç-Bitiş, Geometrik Şekiller	Zig Zak, Dalgalı,	Renkli Toplar, Görsel Algı Kartları, Farklı Renkte Boya Kalemleri
3. Hafta	5.Gün	Hazine Avı” Bütünleştirilmiş Sanat-Fen-Oyun-Erken Okuryazarlık Çalışmaları	Temel Kavram Çalışmaları, Kalem Tutma Ve El Becerisi Çalışmaları, Duyu Eğitimi Çalışmaları, Problem Çözme Ve Tahmin Çalışmaları	Vestibüler, Proprioseptif, Taktil	Renk kavramı, Uzun-Kısa, Sert-Yumuşak, Kaygan-Pütürlü, Sayı Çalışmaları	Talaş, Strafor, Hazine	Renkli Pipetler, Strafor, Talaş, Haşlanmış Spagetti Makarna Çeşitli Küçük Objeler
	6.Gün	“Parmak Desenlerim” Sanat Çalışması “Özgür Ayaklar Bütünleştirilmiş Fen-Oyun Etkinliği”,	İşitsel Algı/Fonolojik Farkındalık Çalışmaları, Dikkat Ve Hafıza Çalışmaları, Okuma Yazma Farkındalığı Ve Motivasyon Geliştirme Çalışmaları, Duyu Eğitimi Çalışmaları	Taktil, İşitsel	Renk, Sert-Yumuşak, Kaygan-Pütürlü, Tüylü-Tüysüz,	Pamuk, Taş, Mercimek, Vb. , Tedirgin “A”Sesi İle	Parmak Boyası, Renkli Kalem Boyalar, Duyu Halısı

		“Benim Hikayem” Erken Okur Yazarlık Çalışması			Kumaş	Başlayan Sözcükler	
4. Hafta	7.Gün	“ Sıcaklık Döngüsü” Bütünleştirilmiş Fen-Erken Okur Yazarlık Çalışması, “Seslerin Dansı” Müzik Etkinliği	İşitsel Algı/Fonolojik Farkındalık Çalışmaları, Temel Kavram Çalışmaları, Problem Çözme Ve Tahmin Çalışmaları, Okuma Yazma Farkındalığı Ve Motivasyon Geliştirme Çalışmaları, Öz Bakım Becerilerini Geliştirme Çalışmaları., Duyu Eğitimi Çalışmaları	İşitsel, Proprioseptif	Sıcak-Soğuk, Öncesinde-Sonrasında, Sayı Kavramı	Erime, Yağmur, Kar ,Buhar, Buz, Termometre	Ritm Çubukları, Renkli Kalemler, Buz Küpü, Sıcak Su, Poşet Veya Şeffaf Kap, Termometre
	8.Gün	“Renkli Sayılar” Erken Okuryazarlık Çalışması,” Kodluyorum-Oynuyorum” Matematik Etkinliği, “Çift Tek” Oyun Etkinliği	İşitsel Algı/Fonolojik Farkındalık Çalışmaları, Görsel Algı Çalışmaları, Temel Kavram Çalışmaları, Problem Çözme Ve Tahmin Çalışmaları, Kalem Kullanma Ve El Becerisi Çalışmaları, Güven Ve Bağımsız Davranış Geliştirme Çalışmaları Duyu Eğitimi Çalışmaları	Görsel, Proprioseptif, İşitsel	Sayı Kavramı, Sağ-Sol, İleri-Geri, Düz, Tek-Çift	Kod, Bina, Yapı, Pano	Elektrik Bandı, Renkli Toplar, Çeşitli Oyuncaklar, Renkli Kalemler
5. Hafta	9.Gün	“Kırmızı Duvar” Türkçe Etkinliği,” Benim Kuklam Konuşuyor” Drama Etkinliği,” Balon Partisi” Oyun Etkinliği, “Aynı Ama Eksik” Matematik Etkinliği	Güven Ve Bağımsız Davranış Geliştirme Çalışmaları, Sosyal Ve Duyusal Olgunluk Geliştirme Çalışmaları Okuma Yazma Farkındalığı Ve Motivasyon Geliştirme Çalışmaları, Duyu Eğitimi Çalışmaları, Nefes Ve Ritm Çalışmaları	Proprioseptif, Görsel, Vestibüler	Duygu Kavramları	Duvar, Farklı Hayvan İsimleri	Farklı Hayvan Kuklaları, Renkli Balonlar,
	10.Gün	“Funga Alafya” Müzik Etkinliği, ”Yumuşak Şekiller” Erken Okuryazarlık Etkinliği,” Çamaşır Makinesi” Oyun Etkinliği, ”Örüntü” Matematik Etkinliği	Dikkat Ve Hafıza Çalışmaları, Kalem Kullanma Ve El Becerisi Çalışmaları, Temel Kavram Çalışmaları, Nefes Ve Ritm Çalışmaları, Duyu Eğitimi Çalışmaları	Vestibüler, İşitsel, Proprioseptif	Geometrik Kavramlar, Mutlu, Heyecan, İçinde-Dışında, Sağ-Sol	Çamaşır Makinesi, Beden Çorabı, YüzeY,Örüntü	Beden Çorabı, Renkli Kalemler, Oyun Hamuru, Renkli Toplar
6. Hafta	11.Gün	“Kokluyorum-Tadıyorum-İzliyorum” Bütünleştirilmiş Fen-Türkçe Etkinliği, ”Alkış Orff” Bütünleştirilmiş Hareket-Müzik Etkinliği	Dikkat Ve Hafıza Çalışmaları, Temel Kavram Çalışmaları, Problem Çözme Ve Tahmin Çalışmaları, Güven Ve Bağımsız Davranış Geliştirme Çalışmaları, Nefes Ve Ritim Çalışmaları, Duyu Eğitimi Çalışmaları	Koku, Tat, Vestibüler	Kokulu-Kokusuz, İğrenme, Mutlu	Ihlamur, Tarçın, Adaçayı, Çeşitli Baharatlar, Vb. Kanalizasyon, Küf, Lezzetli	Çeşitli Bitki Ve Meyve Çayları, Çeşitli Baharatlar, Şampuan, Yumuşatıcı, Kolonya Vb. Bardak, Patlamış Mısır
	12.Gün	: “Benim Filmim “İsimli Drama Çalışması, ”Söylüyorum-Yapıyorum-Sayıyorum”	Dikkat Ve Hafıza Çalışmaları, Temel Kavram Çalışmaları, Problem Çözme Ve Tahmin Çalışmaları, Güven Ve Bağımsız Davranış Geliştirme Çalışmaları, Duyu Eğitimi Çalışmaları	Görsel, Taktıl, İşitsel	Dikdörtgen, Kare ,Renk Kavramları, Alt-Üst-Orta, 1-20	Ses Sanatçısı, Oyuncu, Karakter ,Senaryo,	Legolar

		Bütünleştirilmiş Oyun-Matematik-Erken Okuryazarlık Çalışması			Arası Sayılar		
7.Hafta	13.Gün	“Temiz Çevre” Bütünleştirilmiş Türkçe-Fen-Sanat Etkinliği “Dokunduğum Yer” Oyun Etkinliği,” Köpük Partisi” Erken Okur Yazarlık Etkinliği	Görsel Algı Çalışmaları, Temel Kavram Çalışmaları, Dikkat Ve Hafıza Çalışmaları, Problem Çözme Ve Tahmin Çalışmaları, Okuma Yazma Farkındalığı Ve Motivasyon Geliştirme Çalışmaları, Öz Bakım Becerilerini Geliştirme Çalışmaları, Kalem Kullanma Ve El Becerisi Çalışmaları, Sosyal Ve Duygusal Olgunluk Geliştirme Çalışmaları. Güven Ve Bağımsız Davranış Geliştirme Çalışmaları Duyu Eğitimi Çalışmaları	Proprioseptif, Taktil, Görsel	Kaygan-Düz-Soğuk, Az-Çok, Mutlu-Üzgün-Endişeli, Kirli-Temiz, Önce-Şimdi-Sonra	Geri Dönüşüm, Atık, Kompost, Sürdürülebilirlik, Çöp	Eldiven, Çöp Poşetleri, Traş Köpüğü, Renkli Toplar, Streç Film
	14.Gün	“Oblek” Fen- Matematik Etkinliği, ”Simetri” Erken Okuryazarlık Etkinliği, ”Balta” Müzik-Hareket Etkinliği	Görsel Algı Çalışmaları, Temel Kavram Çalışmaları, , Öz Bakım Becerilerini Geliştirme Çalışmaları, Kalem Kullanma Ve El Becerisi Çalışmaları, Sosyal Ve Duygusal Olgunluk Geliştirme Çalışmaları, Güven Ve Bağımsız Davranış Geliştirme Çalışmaları Duyu Eğitimi Çalışmaları, Nefes Ve Ritm Çalışmaları	Taktil, Görsel ,Vestibüler	Az-Çok, Sert-Yumuşak, Pütürlü-Kaygan, Tüylü-Tüysüz, Parlak-Mat, Kumaş, Ahşap, Metal, Katı-Sıvı	Nişasta, Simetri, Balta, Halay	Nişasta, Su, Farklı Dokuda Materyaller, Renkli
8.Hafta	15.Gün	“3 Boyutlu Resmim” İsimli Sanat Etkinliği, “Simitçi Amca” Oyun Etkinliği,” Ekliyorum-Azaltıyorum “Matematik Etkinliği	Görsel Algı Çalışmaları, Temel Kavram Çalışmaları, Kalem Kullanma Ve El Becerisi Çalışmaları, Sosyal Ve Duygusal Olgunluk Geliştirme Çalışmaları. Güven Ve Bağımsız Davranış Geliştirme Çalışmaları Duyu Eğitimi Çalışmaları, Okuma Yazma Farkındalığı Ve Motivasyon Geliştirme Çalışmaları	Görsel, Proprioseptif,	Eski-Yeni, Sayı Kavramları, Renk Kavramı	Abeslang, Gazete, Haber,3 Boyut, Artı, Eksi	Gazete, Yapıştırıcı, Makas, Renkli Kalemler, Abeslang, Sepet, Renkli Toplar
	16.Gün	“Uçurtmam” İsimli Bütünleştirilmiş Sanat-Fen-Hareket Etkinliği, “Tahminimdeki Çizgiler” Matematik Etkinliği	Görsel Algı Çalışmaları, Temel Kavram Çalışmaları, Kalem Kullanma Ve El Becerisi Çalışmaları, Problem Çözme Ve Tahmin Çalışmaları. Sosyal Ve Duygusal Olgunluk Geliştirme Çalışmaları. Güven Ve Bağımsız Davranış Geliştirme Çalışmaları Duyu Eğitimi Çalışmaları, Okuma Yazma Farkındalığı Ve Motivasyon Geliştirme Çalışmaları.	Görsel ,Proprioseptif ,İşitsel	Hızlı-Yavaş, Yukarıda-Aşağıda, Düz-Eğri-Zikzag, Geometrik Şekiller	Uçurtma, Hava, Rüzgar, Hız, Tempo, Geri dönüşüm	Poşet, Renkli Boya Kalemleri, İp, Geometrik Şekiller, Makas, Yapıştırıcı

9. Hafta	17.Gün	“Ölçüm Yapıyorum” İsimli Bütünleştirilmiş Matematik-Türkçe Etkinliği “Denge Parkuru” Oyun-Hareket Etkinliği	Görsel Algı Çalışmaları, Temel Kavram Çalışmaları, İşitsel Algı/Fonolojik Farkındalık Çalışmaları, Dikkat Ve Hafıza Çalışmaları Güven Ve Bağımsız Davranış Geliştirme Çalışmaları Duyu Eğitimi Çalışmaları, Okuma Yazma Farkındalığı Ve Motivasyon Geliştirme Çalışmaları	Vestibüler, İşitsel ,Proprioseptif, Görsel	Ağır-Hafif, Uzun-Kısa, Çevresinde-Étrafında, Düz-Zigzag,	Cetvel, Mutfak Tartısı, Ölçüm, Hassas Ölçüm, Basketbol, Denge, Ağırlık, Uzunluk	Cetvel, Mutfak Tartısı, Denge Tahtası, Ağırlık Yeleği, Bant,Farklı Nesnelere,A4 Kağıdı, Pinpon Topu
	18.Gün	“Gizli Hazine” Bütünleştirilmiş Erken Okuryazarlık-Sanat Etkinliği, ”Kodluyorum”Bütünleştirilmiş Matematik-Oyun Etkinliği, ”Sevdiğim Sesler” Türkçe Etkinliği	İşitsel Algı/Fonolojik Farkındalık Çalışmaları, Dikkat Ve Hafıza Çalışmaları, Güven Ve Bağımsız Davranış Geliştirme Çalışmaları, Öz Bakım Becerilerini Geliştirme Çalışmaları Duyu Eğitimi Çalışmaları, Okuma Yazma Farkındalığı Ve Motivasyon Geliştirme Çalışmaları	Vestibüler, İşitsel, Taktil	Pütürlü-Kenar-Köşe-Kare-Daire-Kaygan-Küçük-Büyük-Az-Çok, Derin-Sığ	Kinetik, Doku, Hikaye, Ses ,Artikülasyon	Denge Tahtası, Bant, Kinetik Kum, Çeşitli Nesnelere
10. Hafta	19.Gün	“Üffff Resmim” Sanat Etkinliği, “Balonla Dans” Bütünleştirilmiş Oyun-Hareket Etkinliği, “Noktalar” Erken Okuryazarlık Etkinliği, “Mandallar Nerde” Matematik Etkinliği	Görsel Algı Çalışmaları, Temel Kavram Çalışmaları, Kalem Kullanma Ve El Becerisi Çalışmaları, Güven Ve Bağımsız Davranış Geliştirme Çalışmaları, Duyu Eğitimi Çalışmaları, Okuma Yazma Farkındalığı Ve Motivasyon Geliştirme Çalışmaları ,Nefes Ve Ritim Çalışmaları	Proprioseptif, Taktil, Görsel	Sayı Kavramı, Şişman-Zayıf, Yumuşak-Sert, Kaygan, Renk Kavramı	Mandal, Pipet, Üfleme	Mandal, Pipet, Balon, Sulu Boya,A4 Kağıdı
	20.Gün	“Veda Partisi” Bütünleştirilmiş Türkçe-Oyun-Erken Okuryazarlık Etkinliği,” Mozaik Pasta” Aile Katılım Çalışması	Görsel Algı Çalışmaları, Temel Kavram Çalışmaları, Kalem Kullanma Ve El Becerisi Çalışmaları, İşitsel Algı/Fonolojik Farkındalık Çalışmaları, Dikkat Ve Hafıza Çalışmaları Güven Ve Bağımsız Davranış Geliştirme Çalışmaları , Duyu Eğitimi Çalışmaları, Öz Bakım Becerilerini Geliştirme Çalışmaları Okuma Yazma Farkındalığı Ve Motivasyon Geliştirme Çalışmaları, Sosyal Ve Duygusal Olgunluk Geliştirme Çalışmaları, Nefes Ve Ritim Çalışmaları	Proprioseptif, Taktil, Görsel, Vestibüler ,İşitsel, Tat, Koku	Öğrenilen Kavramların Genel Tekrarı	Bisküvi, Krema, Parti, Eğlence,	Bisküvi, Krema ,Plastik Tabak, Denge Tahtası, Daire Şeklinde Örtü, Top, Renkli Kalemler

Tablo 8 incelendiğinde, Duyu temelli ilkökula hazırlık eğitim programının on hafta ve yirmi günlük süreçte uygulanan etkinlikler, ilkökula hazırlık alanı temel alınan duyu, kavramlar, sözcükler ve materyeler hangi günlerde ve ne sıklıkta yer verildiği

görülmektedir. Hazırlanmış olan Duyu Temelli İlkokula Hazırlık Eğitim Programında temel olarak alınan ilkokula hazırbulunuşluk alanlarına yer verme durumu Tablo 9’ da verilmiştir.

Tablo 9.Hazırlanan Günlük Akışlarda İlkokula Hazır Olma Becerilerine Yer Verme Durumunun Genel Görünümü

İlkokula Hazır Olma Becerileri	G. 1	G. 2	G. 3	G. 4	G. 5	G. 6	G. 7	G. 8	G. 9	G. 10	G. 11	G. 12	G. 13	G. 14	G. 15	G. 16	G. 17	G. 18	G. 19	G. 20	Toplam	
Görsel algı çalışmaları		X		X				X					X	X	X	X	X		X	X	10	
İşitsel algı/fonolojik farkındalık çalışmaları			X			X	X	X								X	X	X		X	X	8
Dikkat ve hafıza çalışmaları		X				X				X	X		X				X	X		X	X	8
Temel kavram çalışmaları	X	X	X	X	X		X	X		X	X		X	X	X	X	X			X	X	15
Problem çözme ve tahmin çalışmaları					X		X				X		X			X	X					6
Kalem kullanma ve el becerisi çalışmaları			X	X	X			X		X			X	X	X	X			X	X	X	11
Öz bakım becerilerini geliştirme çalışmaları							X						X	X		X		X		X	X	6
Güven ve bağımsız davranış geliştirme çalışmaları								X	X		X		X	X	X	X	X	X	X	X	X	11
Sosyal ve duygusal olgunluk geliştirme çalışmaları	X			X					X				X			X					X	6
Okuma yazma farkındalığı ve motivasyon geliştirme çalışmaları			X	X		X	X	X	X				X		X		X	X	X	X	X	12
Duyu eğitimi çalışmaları	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	20
Nefes ve ritim çalışmaları								X	X	X	X			X					X	X	X	7

Tablo 9 de görüldüğü gibi hazırlanan 20 günlük akışlarda; görsel algı çalışmaları, işitsel algı/fonolojik farkındalık çalışmaları, dikkat ve hafıza çalışmaları, temel kavram çalışmaları, problem çözme ve tahmin çalışmaları, kalem kullanma ve el becerisi çalışmaları, öz bakım becerilerini geliştirme çalışmaları, güven ve bağımsız davranış geliştirme çalışmaları, sosyal ve duygusal olgunluk geliştirme çalışmaları, okuma yazma farkındalığı ve motivasyon geliştirme çalışmaları, duyu eğitimi çalışmaları, nefes ve ritim çalışmalarına hangi

günlerde ve ne sıklıkta yer verildiği görülmektedir. Hazırlanmış olan Duyu Temelli İlkokula Hazırlık Programında etkinliklerin kapsadığı duylara yer verme durumu Tablo 10’ da verilmiştir

Tablo 10.Hazırlanan Günlük Akışlarda Duyulara Yer Verme Durumunun Genel Görünümü

Duyular	G.1	G.2	G.3	G.4	G.5	G.6	G.7	G.8	G.9	G.10	G.11	G.12	G.13	G.14	G.15	G.16	G.17	G.18	G.19	G.20	Toplam
Görme	X	X	X	X				X	X				X	X	X	X	X		X	X	13
Koklama	X										X									X	3
İşitme	X		X			X	X	X		X						X	X	X		X	10
Tat	X										X									X	3
Taktil	X		X		X	X							X	X				X	X	X	9
Vestibuler	X			X	X				X	X	X			X			X	X		X	10
Propriseptif	X	X		X	X		X	X	X	X			X		X	X	X		X	X	14

Tablo 10 da görüldüğü gibi hazırlanan 20 günlük akışlarda; görme duyusu, koklama duyusu, işitme duyusu, tat duyusu, dokunma duyusu, vestibuler duyu, propriseptif duyu çalışmalarına hangi günlerde ve ne sıklıkta yer verildiği görülmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. BULGULAR

3.1. BİRİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR

Duyu temelli ilkokula hazırlık eğitim programının uygulandığı deney grubu ile mevcut programının uygulandığı kontrol grubunun matematik becerileri, fen becerileri, ses çalışmaları ve kalem tutma becerilerin ön test, son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır? şeklinde ifade edilmiş ve bu alt problemin yanıtlanmasına yönelik veriler analiz edilmiştir.

Marmara İlköğretime Hazır Oluş Ölçeğine (MİHÖ) İlişkin Bulgular

Katılımcıların MİHÖ Matematik Becerileri Alt Boyutu aldıkları ön test son test puan ortalamalarına ve standart sapmalarına ait bulgular Tablo 11’de gösterilmektedir.

Tablo 11.MİHÖ Matematik Becerileri Alt Boyutu Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları

	Ön test			Son test	
	n	\bar{X}	Std. Sapma	\bar{X}	Std. Sapma
Kontrol Grubu	18	31,16	11,14	35,94	7,94
Deney Grubu	18	30,55	10,33	41,55	6,85

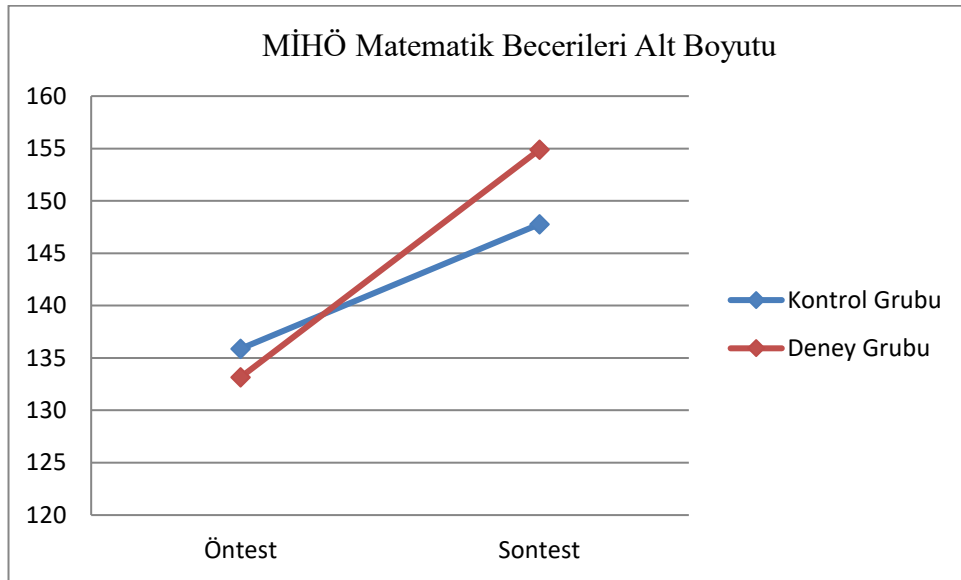
MİHÖ Matematik Becerileri Alt Boyutu kontrol grubu ön test puan ortalaması $\bar{X} = 31.16$ (SS = 11,14), son test puan ortalaması $\bar{X} = 35.94$ (SS = 7.94), deney grubu ön test puan ortalaması $\bar{X} = 30.55$ (SS = 10.33), son test puan ortalaması $\bar{X} = 41.55$ (SS = 6.85) bulunmuştur. Katılımcıların ön test son test puan ortalamalarındaki farkın anlamlılık düzeyi Tablo 12’de gösterilmektedir.

Tablo 12.Duyu Temelli İlkokula Hazır Oluş Eğitim Programının MİHÖ Matematik Becerileri Alt Boyutu Puan Ortalaması Üzerinde 2x2 Son Faktörde Tekrar Ölçümlü ANOVA Sonuçları

	Kareler Ortalaması	sd	F	p	η^2
<i>Gruplar Arası</i>					
Grup	112,50	1	0,75	.39	.02
Hata	150,46	34			

Grup içi					
Ölçüm Zamanı	1120,22	1	55,80	.001	.62
Ölçüm zamanı X Grup Etkileşimi	174,22	1	8.68	.006	.20
Hata	20,08	34			

Tablo 12 incelendiğinde ölçüm zamanının MİHO Matematik alt boyutu puan ortalaması üzerindeki etkisi anlamlı çıkmıştır, ($F_{(1,34)} = 55.80$, $p < .001$, $\eta^2 = .62$). Ölçüm zamanı ile Duyu temelli ilkokula hazır oluş eğitim koşulu arasında ortak etki anlamlıdır, $F(1,34) = 8.68$, $p < .01$, $\eta^2 = .20$. Farkın hangi zamanda oluştuğunu incelemek amacıyla ön test ve son test ölçümlerinde deney ve kontrol grupları arasında anlamlı fark olup olmadığı bağımsız gruplar için t test ile incelenmiştir. Analizler sonucunda ön testlerde gruplar arasında anlamlı fark bulunmamışken son test ölçümünde deney grubunun puan ortalamasının kontrol grubundan anlamlı olarak yüksek olduğu bulunmuştur ($t_{(34)} = -2.27$, $p < .05$). MİHO Matematik alt boyutu ön test son test puan ortalamaları arasındaki farkı gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

Grafik 1. Kontrol ve deney grubunun ön test ile son test puan ortalamalarındaki değişimi gösteren çizgi grafiği

Grafik incelendiğinde kontrol ve deney grupları ön testte yakın puan ortalamalarına sahipken, verilen eğitim sonunda deney grubunun ortalama

puanındaki artış kontrol grubundan daha yüksek olduğu görülmüştür. Başka bir deyişle, eğitimin çocukların matematik becerileri üzerinde olumlu bir etkisi olduğu belirlenmiştir.

Katılımcıların MİHÖ fen becerileri alt boyutu aldıkları ön test son test puan ortalamalarına ve standart sapmalarına ait bulgular Tablo 13’de gösterilmektedir.

Tablo 13.MİHÖ Fen Becerileri Alt Boyutu Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları

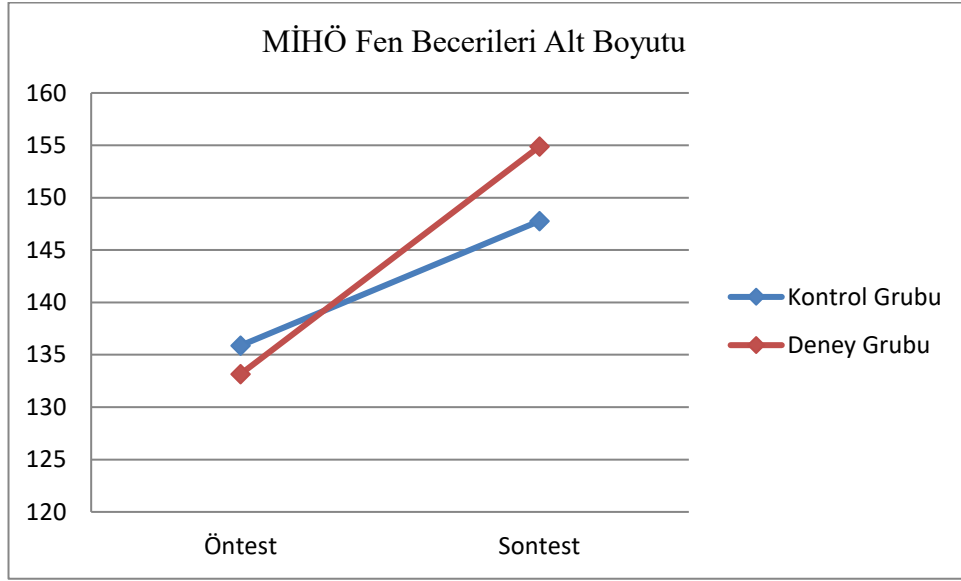
	Ön test			Son test	
	n	\bar{X}	Std. Sapma	\bar{X}	Std. Sapma
Kontrol Grubu	18	8,22	2,71	9,83	1,97
Deney Grubu	18	8,94	2,68	11,55	1,82

MİHÖ Fen Becerileri Alt Boyutu kontrol grubu ön test puan ortalaması \bar{X} =8.22 (SS = 2.71), son test puan ortalaması \bar{X} =9.83 (SS = 1.97), deney grubu ön test puan ortalaması \bar{X} =8.94 (SS = 2.68), son test puan ortalaması \bar{X} =11.55 (SS = 1.82) bulunmuştur. Katılımcıların ön test son test puan ortalamalarındaki farkın anlamlılık düzeyi Tablo 14’de gösterilmektedir.

Tablo 14.Duyu Temelli İlkokula Hazır Oluş Eğitim Programının MİHÖ Fen Becerileri Alt Boyutu Puan Ortalaması Üzerinde 2x2 Son Faktörde Tekrar Ölçümlü ANOVA Sonuçları

	Kareler Ortalaması	sd	F	p	η^2
<i>Gruplar Arası</i>					
Grup	26,889	1	3,13	.86	.08
Hata	8,580	34			
<i>Grup içi</i>					
Ölçüm Zamanı	80,222	1	34,40	.000	.50
Ölçüm zamanı X Grup Etkileşimi	4,500	1	1,93	.174	.05
Hata	2,332	34			

Tablo 14 incelendiğinde ölçüm zamanının MİHO Fen becerileri alt boyutu puan ortalaması üzerindeki etkisi anlamlı çıkmıştır, ($F_{(1,34)} = 34.40, p < .000, \eta^2 = .50$). MİHO Fen becerileri alt boyutu ön test son test ve kalıcılık testi puan ortalamaları arasındaki farkı gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

Grafik 2. Kontrol ve deney grubunun ön test ve son test puan ortalamalarındaki değişimi gösteren çizgi grafiği

Grafik incelendiğinde kontrol ve deney grupları ön testte yakın puan ortalamalarına sahipken, verilen eğitim sonunda deney grubunun ortalama puanındaki artış kontrol grubundan daha yüksek olduğu görülmüştür.

Katılımcıların MİHÖ Ses Çalışmaları Alt Boyutu aldıkları ön test son test puan ortalamalarına ve standart sapmalarına ait bulgular Tablo 15’de gösterilmektedir.

Tablo 15.MİHÖ Ses Çalışmaları Alt Boyutu Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları

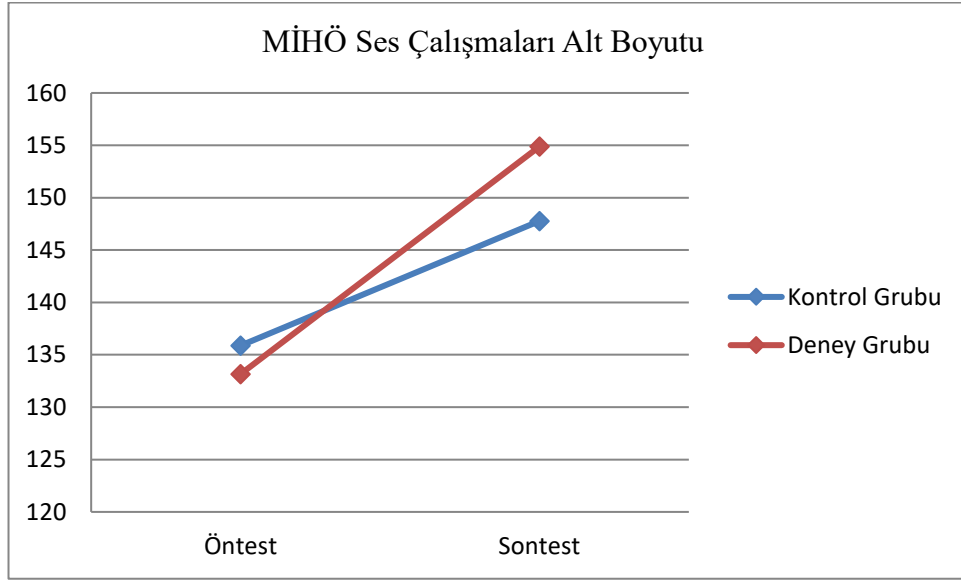
	Ön test			Son test	
	n	\bar{X}	Std. Sapma	\bar{X}	Std. Sapma
Kontrol Grubu	18	1,77	1,86	2,77	1,66
Deney Grubu	18	2,05	1,79	4,38	2,00

MİHÖ Ses Çalışmaları Alt Boyutu kontrol grubu ön test puan ortalaması \bar{X} =1.77 (SS = 1.86), son test puan ortalaması \bar{X} =2.77 (SS = 1.66), deney grubu ön test puan ortalaması \bar{X} =2.05 (SS = 1.79), son test puan ortalaması \bar{X} =4.38 (SS = 2.00) bulunmuştur. Katılımcıların ön test son test puan ortalamalarındaki farkın anlamlılık düzeyi Tablo 16’da gösterilmektedir.

Tablo 16.Duyu Temelli İlkokula Hazır Oluş Eğitim Programının MİHO Ses Çalışmaları Alt Boyutu Puan Ortalaması Üzerinde 2x2 Son Faktörde Tekrar Ölçümlü ANOVA Sonuçları

	Kareler Ortalaması	sd	F	p	η^2
<i>Gruplar Arası</i>					
Grup	16,056	1	3,09	.08	.08
Hata	5,190	34			
<i>Grup içi</i>					
Ölçüm Zamanı	50,000	1	32,07	.000	.58
Ölçüm zamanı X Grup Etkileşimi	8,000	1	5,13	.030	.13
Hata	1,559	34			

Tablo 16 incelendiğinde ölçüm zamanının MİHO Ses çalışmaları alt boyutu puan ortalaması üzerindeki etkisi anlamlı çıkmıştır, ($F_{(1,34)} = 50.00$, $p < .000$, $\eta^2 = .58$). Ölçüm zamanı ile Duyu temelli ilkokula hazır oluş eğitim koşulu arasında ortak etki anlamlıdır, ($F_{(1,34)} = 1.93$, $p < .05$, $\eta^2 = .13$). Farkın hangi zamanda oluştuğunu incelemek amacıyla ön test ve son test ölçümlerinde deney ve kontrol grupları arasında anlamlı fark olup olmadığı bağımsız gruplar için t test ile incelenmiştir. Analizler sonucunda ön testlerde gruplar arasında anlamlı fark bulunmamışken son test ölçümünde deney grubunun puan ortalamasının kontrol grubundan anlamlı olarak yüksek olduğu bulunmuştur ($t_{(34)} = -2.62$, $p < .05$). MİHO ses çalışmaları alt boyutu ön test son test puan ortalamaları arasındaki farkı gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

Grafik 3. Kontrol ve deney grubunun ön test ve son test puan ortalamalarındaki değişimi gösteren çizgi grafiği

Grafik incelendiğinde, kontrol ve deney grupları ön testte benzer performans gösterirken, verilen eğitim sonunda deney grubu son testte kontrol grubundan daha iyi performans gösterdiği görülmektedir. Başka bir deyişle, eğitimin çocukların ses çalışmaları üzerinde olumlu bir etkisi olduğu belirlenmiştir.

Katılımcıların MİHÖ Çizgi Çalışmaları Alt Boyutu aldıkları ön test son test puan ortalamalarına ve standart sapmalarına ait bulgular Tablo 17’de gösterilmektedir.

Tablo 17.MİHÖ Çizgi Çalışmaları Alt Boyutu Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları

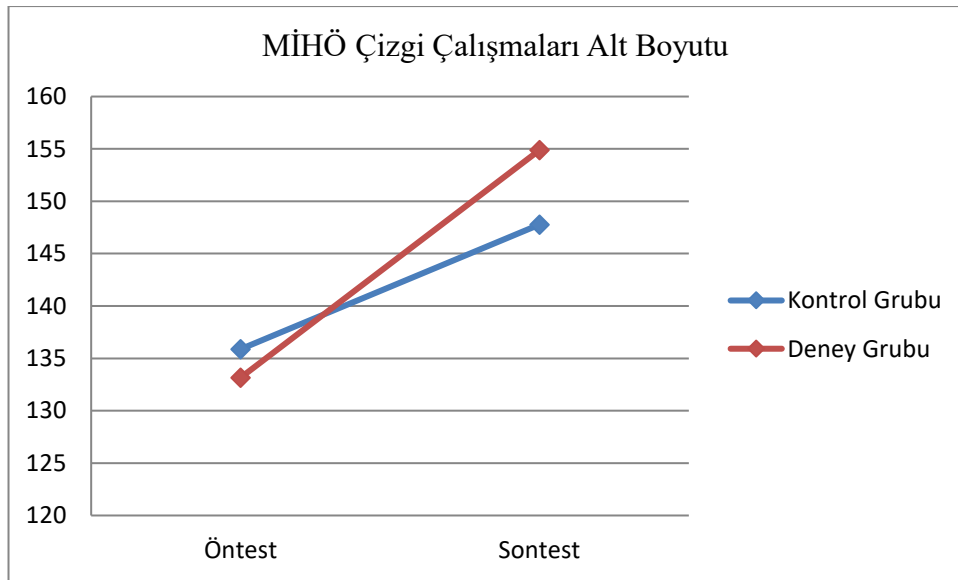
	Ön test			Son test	
	n	\bar{X}	Std. Sapma	\bar{X}	Std. Sapma
Kontrol Grubu	18	,61	,50	1,11	,47
Deney Grubu	18	,77	,64	1,55	,61

MİHÖ Çizgi Çalışmaları Alt Boyutu kontrol grubu ön test puan ortalaması \bar{X} =.61 (SS = .50), son test puan ortalaması \bar{X} =1.11 (SS = .47), deney grubu ön test puan ortalaması \bar{X} =.77 (SS = .64), son test puan ortalaması \bar{X} =1.55 (SS = .61) bulunmuştur. Katılımcıların ön test son test puan ortalamalarındaki farkın anlamlılık düzeyi Tablo 18’de gösterilmektedir.

Tablo 18.Duyu Temelli İlkokula Hazır Oluş Eğitim Programının MİHÖ Çizgi Çalışmaları Alt Boyutu Puan Ortalaması Üzerinde 2x2 Son Faktörde Tekrar Ölçümlü ANOVA Sonuçları

	Kareler Ortalaması	sd	F	p	η^2
<i>Gruplar Arası</i>					
Grup	1,681	1	3,85	.000	.83
Hata	,435	34			
<i>Grup içi</i>					
Ölçüm Zamanı	7,347	1	36,70	.000	.51
Ölçüm zamanı X Grup Etkileşimi	,347	1	1,73	.097	.05
Hata	,200	34			

Tablo 18 incelendiğinde ölçüm zamanının MİHO Çizgi çalışmaları alt boyutu puan ortalaması üzerindeki etkisi anlamlı çıkmıştır, ($F_{(1,34)} = 36,70$, $p < .000$, $\eta^2 = .51$). Ölçüm zamanı ile Duyu temelli ilkokula hazır oluş eğitim koşulu arasında ortak etki anlamlı değildir, $F_{(1,34)} = 1.73$, $p > .05$, $\eta^2 = .13$. MİHO Çizgi Çalışmaları alt boyutu ön test son test puan ortalamaları arasındaki farkı gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

Grafik 4. Kontrol ve deney grubunun ön test ve son test puan ortalamalarındaki değişimi gösteren çizgi grafiği

Grafik incelendiğinde kontrol ve deney grupları ön testte yakın puan ortalamalarına sahipken, verilen eğitim sonunda deney grubunun ortalama puanındaki artış kontrol grubundan daha yüksek olduğu görülmüştür.

Katılımcıların MİHÖ Labirent Çalışmaları Alt Boyutu aldıkları ön test son test puan ortalamalarına ve standart sapmalarına ait bulgular Tablo 19’da gösterilmektedir.

Tablo 19.MİHÖ Labirent Çalışmaları Alt Boyutu Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları

	Ön test			Son test	
	n	\bar{X}	Std. Sapma	\bar{X}	Std. Sapma
Kontrol Grubu	18	,61	,50	,83	,38
Deney Grubu	18	,66	,68	1,38	,69

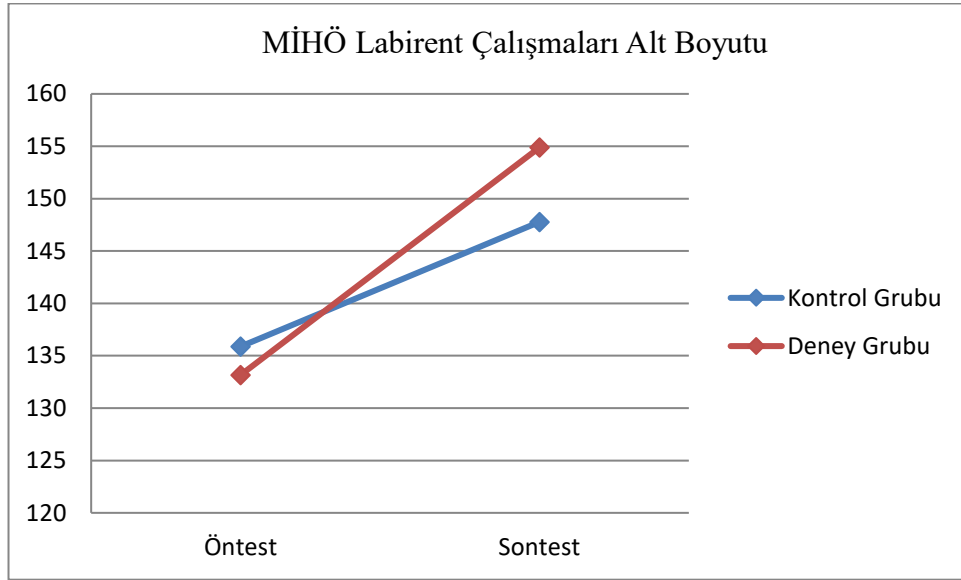
MİHÖ Labirent Çalışmaları Alt Boyutu kontrol grubu ön test puan ortalaması $\bar{X} = .61$ (SS = .50), son test puan ortalaması $\bar{X} = .83$ (SS = .38), deney grubu ön test puan ortalaması $\bar{X} = .66$ (SS = .68), son test puan ortalaması $\bar{X} = 1.38$ (SS = .69) bulunmuştur. Katılımcıların ön test son test puan ortalamalarındaki farkın anlamlılık düzeyi Tablo 20’de gösterilmektedir.

Tablo 20. Duyu Temelli İlkokula Hazır Oluş Eğitim Programının MİHÖ Labirent Çalışmaları Alt Boyutu Puan Ortalaması Üzerinde 2x2 Son Faktörde Tekrar Ölçümlü ANOVA Sonuçları

	Kareler Ortalaması	sd	F	p	η^2
<i>Gruplar Arası</i>					
Grup	1,681	1	3,22	.081	.08
Hata	,520	34			
<i>Grup içi</i>					
Ölçüm Zamanı	4,014	1	25,456	.000	.43
Ölçüm zamanı X Grup Etkileşimi	1,125	1	7,135	.012	.17
Hata	,158	34			

Tablo 20 incelendiğinde ölçüm zamanının MİHO Labirent çalışmaları alt boyutu puan ortalaması üzerindeki etkisi anlamlı çıkmıştır, ($F_{(1,34)} = 25,45$, $p < .000$, $\eta^2 = .43$). Ölçüm zamanı ile Duyu temelli ilkokula hazır oluş eğitim koşulu arasında ortak etki anlamlı bir fark tespit edilmiştir, $F_{(1,34)} = 7,13$, $p < .05$, $\eta^2 = .13$. Farkın hangi zamanda oluştuğunu incelemek amacıyla ön test ve son test ölçümlerinde

deney ve kontrol grupları arasında anlamlı fark olup olmadığı bağımsız gruplar için t test ile incelenmiştir. Analizler sonucunda ön testlerde gruplar arasında anlamlı fark bulunmamışken son test ölçümünde deney grubunun puan ortalamasının kontrol grubundan anlamlı olarak yüksek olduğu bulunmuştur ($t_{(34)} = -2.96, p < .05$). MİHÖ Labirent çalışmaları alt boyutu ön test son test puan ortalamaları arasındaki farkı gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

Grafik 5. Kontrol ve deney grubunun ön test ve son test puan ortalamalarındaki değişimi gösteren çizgi grafiği

Grafik incelendiğinde, kontrol ve deney grupları ön testte benzer performans gösterirken, verilen eğitim sonunda deney grubu son testte kontrol grubundan daha iyi performans gösterdiği görülmektedir. Başka bir deyişle, eğitimin çocukların Labirent çalışmaları üzerinde olumlu bir etkisi olduğu belirlenmiştir.

Katılımcıların MİHÖ Uygulama Formu Toplamından aldıkları ön test son test puan ortalamalarına ve standart sapmalarına ait bulgular Tablo 21’de gösterilmektedir.

Tablo 21. MİHÖ Uygulama Formu Toplam Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları

	n	Ön test		Son test	
		\bar{X}	Std. Sapma	\bar{X}	Std. Sapma
Kontrol Grubu	18	42,38	14,29	50,50	10,21

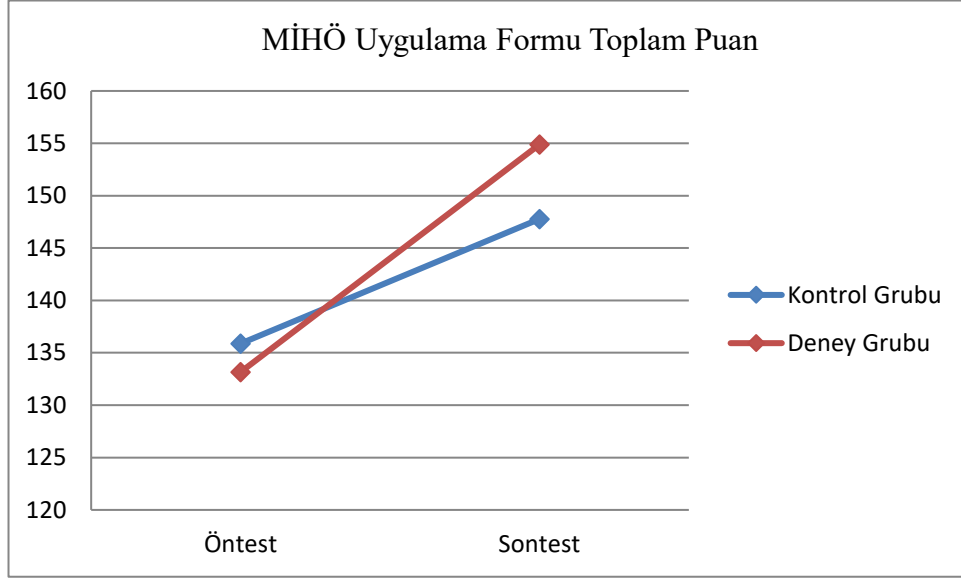
Deney Grubu	18	43,00	11,05	60,44	8,98
-------------	----	-------	-------	-------	------

MİHÖ Uygulama Formu toplam puan kontrol grubu ön test puan ortalaması $\bar{X} = 42.38$ (SS = 14.29), son test puan ortalaması $\bar{X} = 50.50$ (SS = 10.21), deney grubu ön test puan ortalaması $\bar{X} = 43.00$ (SS = 11.05), son test puan ortalaması $\bar{X} = 60.44$ (SS = 8.98) bulunmuştur. Katılımcıların ön test son test puan ortalamalarındaki farkın anlamlılık düzeyi Tablo 22’de gösterilmektedir.

Tablo 22. Duyu Temelli İlkokula Hazır Oluş Eğitim Programının MİHÖ Uygulama Formu Toplam Puan Ortalaması Üzerinde 2x2 Son Faktörde Tekrar Ölçümlü ANOVA Sonuçları

	Kareler Ortalaması	sd	F	p	η^2
<i>Gruplar Arası</i>					
Grup	501,389	1	2,20	.1,47	.06
Hata	227,856	34			
<i>Grup içi</i>					
Ölçüm Zamanı	2938,889	1	105,17	.000	.75
Ölçüm zamanı X Grup Etkileşimi	392,000	1	14,02	.001	.30
Hata	27,944	34			

Tablo 22 incelendiğinde ölçüm zamanının MİHO Uygulama Formu puan ortalaması üzerindeki etkisi anlamlı çıkmıştır, ($F_{(1,34)} = 105,17$, $p < .000$, $\eta^2 = .75$). Ölçüm zamanı ile Duyu temelli ilkökula hazır oluş eğitim koşulu arasında ortak etkide anlamlı bir fark tespit edilmiştir, ($F_{(1,34)} = 14,02$, $p < .05$, $\eta^2 = .30$). Farkın hangi zamanda oluştuğunu incelemek amacıyla ön test ve son test ölçümlerinde deney ve kontrol grupları arasında anlamlı fark olup olmadığı bağımsız gruplar için t test ile incelenmiştir. Analizler sonucunda ön testlerde gruplar arasında anlamlı fark bulunmamışken son test ölçümünde deney grubunun puan ortalamasının kontrol grubundan anlamlı olarak yüksek olduğu bulunmuştur ($t_{(34)} = -3.10$, $p < .005$). MİHO Uygulama Formu toplam ön test son test puan ortalamaları arasındaki farkı gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

Grafik 6. Kontrol ve deney grubunun ön test ve son test puan ortalamalarındaki değişimi gösteren çizgi grafiği

Grafik incelendiğinde, kontrol ve deney grupları ön testte benzer performans gösterirken, verilen eğitim sonunda deney grubu son testte kontrol grubundan daha iyi performans gösterdiği görülmektedir. Başka bir deyişle, eğitimin çocukların Uygulama Formu kapsamında uygulanan çalışmalar üzerinde olumlu bir etkisi olduğu belirlenmiştir.

3.2. İKİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR

Duyu temelli ilkokula hazırlık eğitim programının uygulandığı deney grubu ile mevcut programının uygulandığı kontrol grubunun zihinsel-dil gelişimleri, sosy-duygusal gelişimleri, fiziksel gelişimleri ve öz bakım becerileri ön test, son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır? şeklinde ifade edilmiş ve bu alt problemin yanıtlanmasına yönelik veriler analiz edilmiştir.

Katılımcıların MİHÖ Zihinsel ve Dil Gelişimi Alt Boyutu aldıkları ön test son test puan ortalamalarına ve standart sapmalarına ait bulgular Tablo 23'de gösterilmektedir.

Tablo 23. MİHÖ Zihinsel ve Dil Gelişimi Alt Boyutu Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları

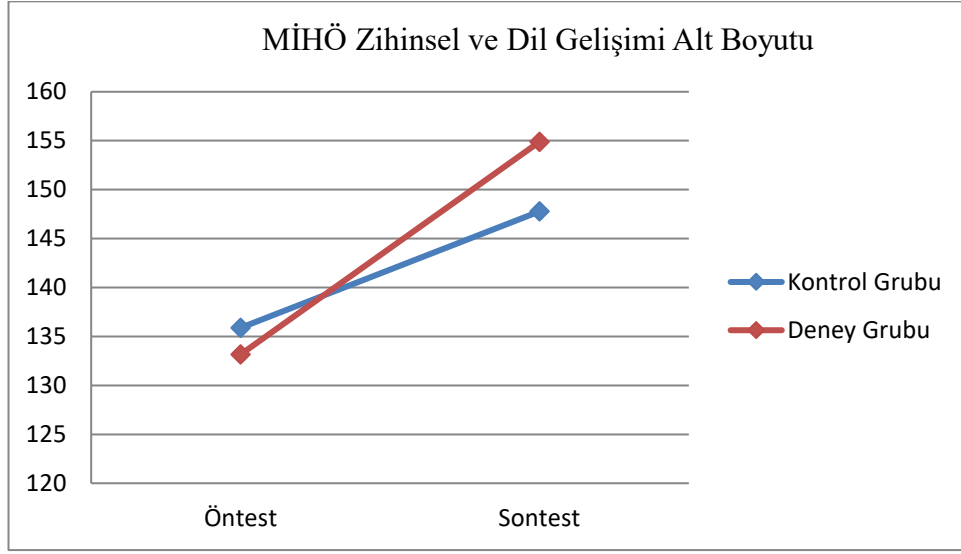
	Ön test			Son test	
	n	\bar{X}	Std. Sapma	\bar{X}	Std. Sapma
Kontrol Grubu	18	155,11	27,96	162,61	27,04
Deney Grubu	18	167,38	35,24	193,94	32,36

MİHÖ Zihinsel ve Dil Gelişimi Alt Boyutu kontrol grubu ön test puan ortalaması $\bar{X} = 155.11$ (SS =27.96), son test puan ortalaması $\bar{X} = 162.61$ (SS = 27.04), deney grubu ön test puan ortalaması $\bar{X} = 167.38$ (SS =35.24), son test puan ortalaması $\bar{X} = 193.94$ (SS = 32.36) bulunmuştur. Katılımcıların ön test son test puan ortalamalarındaki farkın anlamlılık düzeyi Tablo 24’de gösterilmektedir.

Tablo 24. Duyu Temelli İlkokula Hazır Oluş Eğitim Programının MİHÖ Zihinsel ve Dil Gelişimi Alt Boyutu Puan Ortalaması Üzerinde 2x2 Son Faktörde Tekrar Ölçümlü ANOVA Sonuçları

	Kareler Ortalaması	sd	F	p	η^2
<i>Gruplar Arası</i>					
Grup	8553,681	1	5,40	.026	.13
Hata	1584,024	34			
<i>Grup içi</i>					
Ölçüm Zamanı	5219,014	1	16,43	.000	.32
Ölçüm zamanı X Grup Etkileşimi	1634,014	1	5,14	.030	.13
Hata	317,484	34			

Tablo 24 incelendiğinde ölçüm zamanının MİHO Uygulama Formu puan ortalaması üzerindeki etkisi anlamlı çıkmıştır, ($F_{(1,34)} = 16,43$, $p < .000$, $\eta^2 = .32$). Ölçüm zamanı ile Duyu temelli ilkokula hazır oluş eğitim koşulu arasında ortak etki anlamlı bir fark tespit edilmiştir, ($F_{(1,34)} = 5,14$, $p < .05$, $\eta^2 = .13$. Farkın hangi zamanda oluştuğunu incelemek amacıyla ön test ve son test ölçümlerinde deney ve kontrol grupları arasında anlamlı fark olup olmadığı bağımsız gruplar için t test ile incelenmiştir. Analizler sonucunda ön testlerde gruplar arasında anlamlı fark bulunmamışken son test ölçümünde deney grubunun puan ortalamasının kontrol grubundan anlamlı olarak yüksek olduğu bulunmuştur ($t_{(34)} = -3.15$, $p < .005$). MİHO Labirent çalışmaları alt boyutu ön test son test puan ortalamaları arasındaki farkı gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

Grafik 7. Kontrol ve deney grubunun ön test ve son test puan ortalamalarındaki değişimi gösteren çizgi grafiği

Grafik incelendiğinde, kontrol ve deney grupları ön testte benzer performans gösterirken, verilen eğitim sonunda deney grubu son testte kontrol grubundan daha iyi performans gösterdiği görülmektedir. Başka bir deyişle, eğitimin çocukların Zihinsel ve dil gelişimleri üzerinde olumlu bir etkisi olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların MİHÖ Sosyo-Duygusal Gelişimi Alt Boyutu aldıkları ön test son test puan ortalamalarına ve standart sapmalarına ait bulgular tablo 25’de gösterilmektedir.

Tablo 25. MİHÖ Sosyo-Duygusal Gelişimi Alt Boyutu Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları

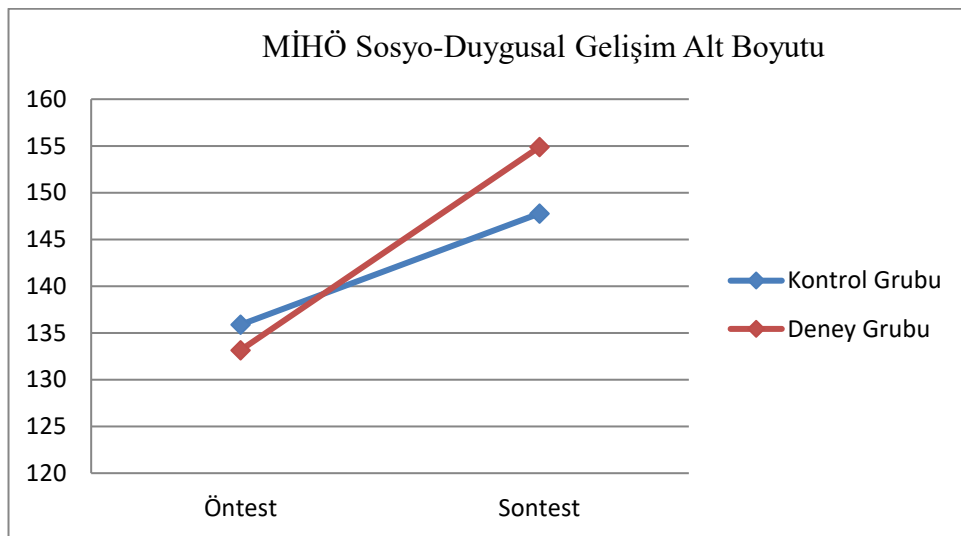
	Ön test			Son test	
	n	\bar{X}	Std. Sapma	\bar{X}	Std. Sapma
Kontrol Grubu	18	86,88	12,69	88,72	13,07
Deney Grubu	18	79,50	19,40	98,00	18,02

MİHÖ Sosyo-Duygusal Gelişimi Alt Boyutu kontrol grubu ön test puan ortalaması $\bar{X} = 86.88$ (SS =12.69), son test puan ortalaması $\bar{X} = 88.72$ (SS = 13.07), deney grubu ön test puan ortalaması $\bar{X} = 79.50$ (SS =19.40), son test puan ortalaması $\bar{X} = 98.00$ (SS = 18.02) bulunmuştur. Katılımcıların ön test son test puan ortalamalarındaki farkın anlamlılık düzeyi tablo 26’da gösterilmektedir.

Tablo 26. Duyu Temelli İlkokula Hazır Oluş Eğitim Programının MİHÖ Sosyo-Duygusal Gelişimi Alt Boyutu Puan Ortalaması Üzerinde 2x2 Son Faktörde Tekrar Ölçümlü ANOVA Sonuçları

	Kareler Ortalaması	sd	F	p	η^2
<i>Gruplar Arası</i>					
Grup	16,056	1	,03	.852	.01
Hata	453,247	34			
<i>Grup içi</i>					
Ölçüm Zamanı	1860,500	1	29,320	.000	.46
Ölçüm zamanı X Grup Etkileşimi	1250,000	1	19,700	.000	.36
Hata	63,456	34			

Tablo 26 incelendiğinde ölçüm zamanının MİHO Sosyo-Duygusal Gelişimi alt boyutu puan ortalaması üzerindeki etkisi anlamlı çıkmıştır, ($F_{(1,34)} = 29,32$, $p < .000$, $\eta^2 = .46$). Ölçüm zamanı ile Duyu temelli ilkokula hazır oluş eğitim koşulu arasında ortak etki anlamlı bir fark tespit edilmiştir, ($F_{(1,34)} = 19,70$, $p < .001$, $\eta^2 = .36$). Farkın hangi zamanda oluştuğunu incelemek amacıyla ön test ve son test ölçümlerinde deney ve kontrol grupları arasında anlamlı fark olup olmadığı bağımsız gruplar için t test ile incelenmiştir. Analizler sonucunda ön test ve son testlerde gruplar arasında anlamlı fark bulunmamıştır. MİHÖ Sosyo-Duygusal Gelişimi alt boyutu ön test son test puan ortalamaları arasındaki farkı gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

Grafik 8. Kontrol ve deney grubunun ön test ve son test puan ortalamalarındaki değişimi gösteren çizgi grafiği

Grafikte incelendiğinde, kontrol ve deney grupları ön testte benzer performans gösterirken, verilen eğitim sonunda deney grubu son testte kontrol grubundan daha iyi performans gösterdiği görülmektedir.

Katılımcıların MİHÖ Fiziksel Gelişim Alt Boyutu aldıkları ön test son test puan ortalamalarına ve standart sapmalarına ait bulgular Tablo 27’de gösterilmektedir.

Tablo 27. MİHÖ Fiziksel Gelişim Alt Boyutu Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları

	Ön test			Son test	
	n	\bar{X}	Std. Sapma	\bar{X}	Std. Sapma
Kontrol Grubu	18	56,22	9,74	57,61	8,85
Deney Grubu	18	58,27	10,31	65,44	5,31

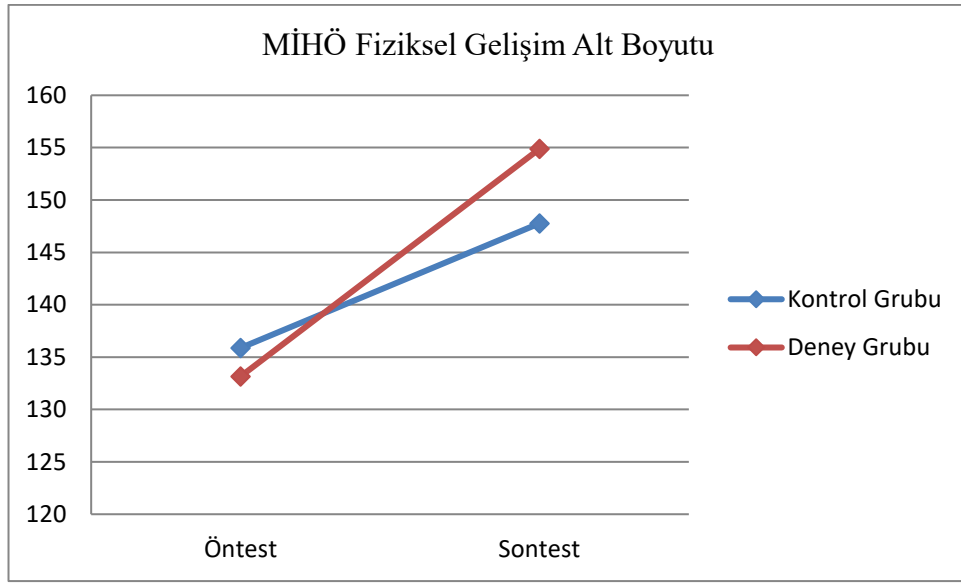
MİHÖ Fiziksel Gelişim Alt Boyutu kontrol grubu ön test puan ortalaması \bar{X} =56.22 (SS =9.74), son test puan ortalaması \bar{X} =57.61 (SS = 8.85), deney grubu ön test puan ortalaması \bar{X} =58.27 (SS =10.31), son test puan ortalaması \bar{X} =65.44 (SS = 5.31) bulunmuştur. Katılımcıların ön test son test puan ortalamalarındaki farkın anlamlılık düzeyi Tablo 28’de gösterilmektedir.

Tablo 28. Duyu Temelli İlkokula Hazır Oluş Eğitim Programının MİHÖ Fiziksel Gelişim Alt Boyutu Puan Ortalaması Üzerinde 2x2 Son Faktörde Tekrar Ölçümlü ANOVA Sonuçları

	Kareler Ortalaması	sd	F	p	η^2
<i>Gruplar Arası</i>					
Grup	440,056	1	3,45	.072	.01
Hata	127,531	34			
<i>Grup içi</i>					
Ölçüm Zamanı	329,389	1	12,397	.000	.26
Ölçüm zamanı X Grup Etkileşimi	150,222	1	5,654	.023	.14
Hata	26,570	34			

Tablo 28 incelendiğinde ölçüm zamanının MİHO Sosyo- fiziksel gelişim alt boyutu puan ortalaması üzerindeki etkisi anlamlı çıkmıştır, ($F_{(1,34)} = 12,39$, $p < .001$, $\eta^2 = .26$). Ölçüm zamanı ile Duyu temelli ilkökula hazır oluş eğitim koşulu arasında ortak etki anlamlı bir fark tespit edilmiştir, ($F_{(1,34)} = 5,65$, $p < .05$, $\eta^2 = .14$). Farkın

hangi zamanda oluştuğunu incelemek amacıyla ön test ve son test ölçümlerinde deney ve kontrol grupları arasında anlamlı fark olup olmadığı bağımsız gruplar için t test ile incelenmiştir. Analizler sonucunda ön testlerde gruplar arasında anlamlı fark bulunmamışken son test ölçümünde deney grubunun puan ortalamasının kontrol grubundan anlamlı olarak yüksek olduğu bulunmuştur ($t_{(34)} = -3.21, p < .005$). MİHÖ fiziksel gelişim alt boyutu ön test son test puan ortalamaları arasındaki farkı gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

Grafik 9. Kontrol ve deney grubunun ön test ve son test puan ortalamalarındaki değişimi gösteren çizgi grafiği

Grafik incelendiğinde, kontrol ve deney grupları ön testte benzer performans gösterirken, verilen eğitim sonunda deney grubu son testte kontrol grubundan daha iyi performans gösterdiği görülmektedir. Başka bir deyişle, eğitimin çocukların fiziksel gelişimi üzerinde olumlu bir etkisi olduğu belirlenmiştir.

Katılımcıların MİHÖ Özbakım Becerileri Alt Boyutu aldıkları ön test son test puan ortalamalarına ve standart sapmalarına ait bulgular Tablo 29'da gösterilmektedir.

Tablo 29. MİHÖ Özbakım Becerileri Alt Boyutu Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları

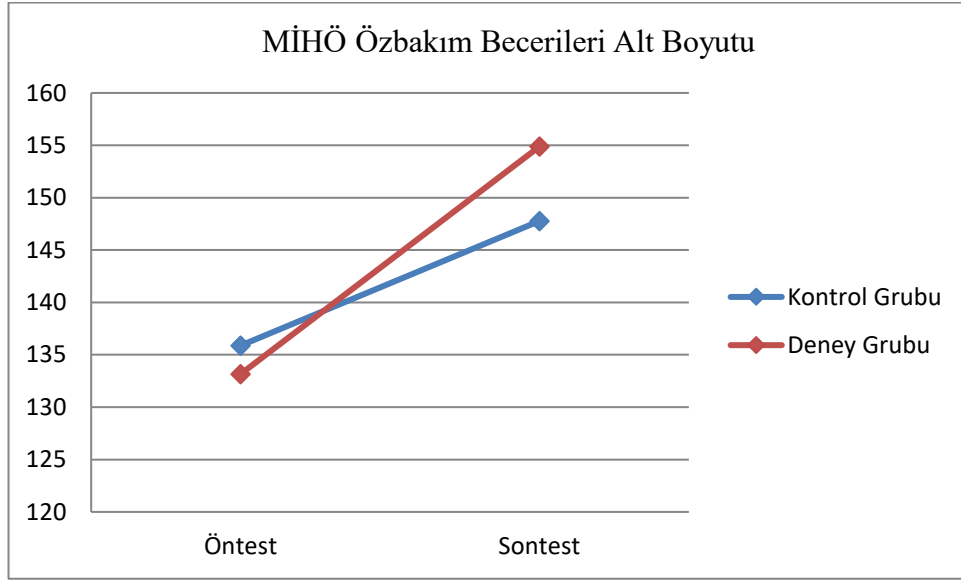
	Ön test			Son test	
	n	\bar{X}	Std. Sapma	\bar{X}	Std. Sapma
Kontrol Grubu	18	35,88	4,67	38,11	5,05
Deney Grubu	18	37,50	7,03	43,44	6,16

MİHÖ Özbakım Becerileri Alt Boyutu kontrol grubu ön test puan ortalaması $\bar{X} = 35.88$ (SS =4.67), son test puan ortalaması $\bar{X} = 38.11$ (SS = 5.05), deney grubu ön test puan ortalaması $\bar{X} = 37.50$ (SS =7.03), son test puan ortalaması $\bar{X} = 43.44$ (SS = 6.16) bulunmuştur. Katılımcıların ön test son test puan ortalamalarındaki farkın anlamlılık düzeyi Tablo 30'da gösterilmektedir.

Tablo 30. Duyu Temelli İlkokula Hazır Oluş Eğitim Programının MİHÖ Özbakım Becerileri Alt Boyutu Puan Ortalaması Üzerinde 2x2 Son Faktörde Tekrar Ölçümlü ANOVA Sonuçları

	Kareler Ortalaması	sd	F	p	η^2
<i>Gruplar Arası</i>					
Grup	217,014	1	3,62	.065	.09
Hata	59,896	34			
<i>Grup içi</i>					
Ölçüm Zamanı	300,125	1	39,547	.000	.53
Ölçüm zamanı X Grup Etkileşimi	62,347	1	8,215	.007	.20
Hata	7,589	34			

Tablo 30 incelendiğinde ölçüm zamanının MİHO özbakım becerileri alt boyutu puan ortalaması üzerindeki etkisi anlamlı çıkmıştır, ($F_{(1,34)} = 39,54$, $p < .001$, $\eta^2 = .53$). Ölçüm zamanı ile Duyu temelli ilkokula hazır oluş eğitim koşulu arasında ortak etkide anlamlı bir fark tespit edilmiştir, ($F_{(1,34)} = 62,34$, $p < .05$, $\eta^2 = .20$). Farkın hangi zamanda oluştuğunu incelemek amacıyla ön test ve son test ölçümlerinde deney ve kontrol grupları arasında anlamlı fark olup olmadığı bağımsız gruplar için t test ile incelenmiştir. Analizler sonucunda ön testlerde gruplar arasında anlamlı fark bulunmamışken son test ölçümünde deney grubunun puan ortalamasının kontrol grubundan anlamlı olarak yüksek olduğu bulunmuştur ($t_{(34)} = -2.83$, $p < .05$). MİHO özbakım becerileri alt boyutu ön test son test puan ortalamaları arasındaki farkı gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

Grafik 10. Kontrol ve deney grubunun ön test ve son test puan ortalamalarındaki değişimi gösteren çizgi grafiği

Grafik incelendiğinde, kontrol ve deney grupları ön testte benzer performans gösterirken, verilen eğitim sonunda deney grubu son testte kontrol grubundan daha iyi performans gösterdiği görülmektedir. Başka bir deyişle, eğitimin çocukların özbakım becerileri üzerinde olumlu bir etkisi olduğu belirlenmiştir.

Katılımcıların MİHÖ Gelişim Formu Toplamından aldıkları ön test son test puan ortalamalarına ve standart sapmalarına ait bulgular Tablo 31’de gösterilmektedir.

Tablo 31. MİHÖ Gelişim Formu Toplam Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları

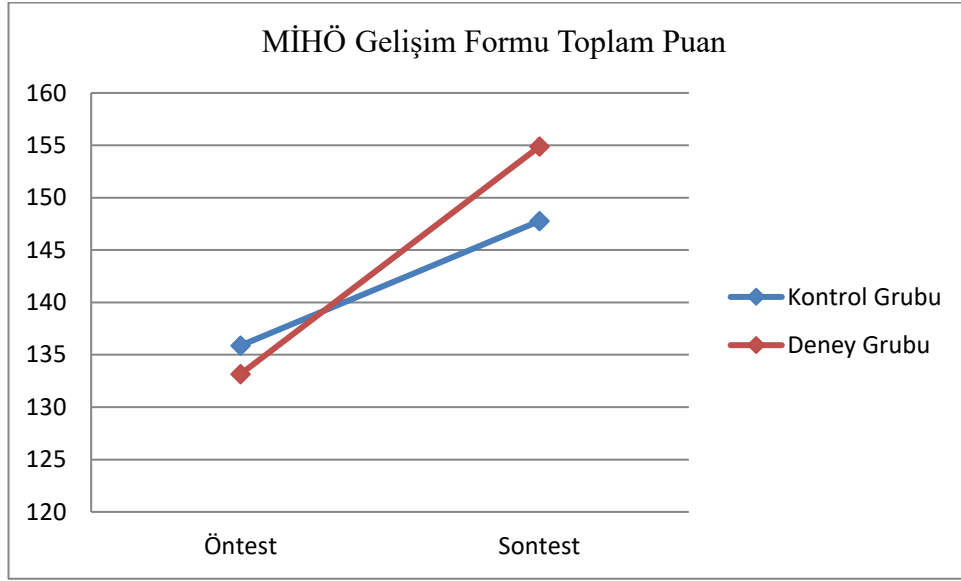
	Ön test			Son test	
	n	\bar{X}	Std. Sapma	\bar{X}	Std. Sapma
Kontrol Grubu	18	334,11	43,84	347,05	41,07
Deney Grubu	18	342,66	57,49	400,83	49,69

MİHÖ Gelişim Formu toplam puanı kontrol grubu ön test puan ortalaması \bar{X} =334.11 (SS =43.84), son test puan ortalaması \bar{X} =347.05 (SS = 41.07), deney grubu ön test puan ortalaması \bar{X} =342.66 (SS =57.49), son test puan ortalaması \bar{X} =400.83 (SS = 49.69) bulunmuştur. Katılımcıların ön test son test puan ortalamalarındaki farkın anlamlılık düzeyi Tablo 32’de gösterilmektedir.

Tablo 32. Duyu Temelli İlkokula Hazır Oluş Eğitim Programının MİHÖ Gelişim Formu Toplam Puan Ortalaması Üzerinde 2x2 Son Faktörde Tekrar Ölçümlü ANOVA Sonuçları

	Kareler Ortalaması	sd	F	p	η^2
<i>Gruplar Arası</i>					
Grup	17484,500	1	4,515	.041	.11
Hata	3872,574	34			
<i>Grup içi</i>					
Ölçüm Zamanı	22755,556	1	27,767	.000	.45
Ölçüm zamanı X Grup Etkileşimi	9202,722	1	11,229	.002	.25
Hata	819,521	34			

Tablo 32 incelendiğinde ölçüm zamanının MİHO gelişim formu toplam puan ortalaması üzerindeki etkisi anlamlı çıkmıştır, ($F_{(1,34)} = 27,76$, $p < .001$, $\eta^2 = .45$). Ölçüm zamanı ile Duyu temelli ilkokula hazır oluş eğitim koşulu arasında ortak etkide anlamlı bir fark tespit edilmiştir, ($F_{(1,34)} = 11,22$, $p < .005$, $\eta^2 = .25$). Farkın hangi zamanda oluştuğunu incelemek amacıyla ön test ve son test ölçümlerinde deney ve kontrol grupları arasında anlamlı fark olup olmadığı bağımsız gruplar için t test ile incelenmiştir. Analizler sonucunda ön testlerde gruplar arasında anlamlı fark bulunmamışken son test ölçümünde deney grubunun puan ortalamasının kontrol grubundan anlamlı olarak yüksek olduğu bulunmuştur ($t_{(34)} = -3.53$, $p < .005$). MİHÖ özbakım becerileri alt boyutu ön test son test puan ortalamaları arasındaki farkı gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

Grafik 11. Kontrol ve deney grubunun ön test ve son test puan ortalamalarındaki değişimi gösteren çizgi grafiği

Grafik incelendiğinde, kontrol ve deney grupları ön testte benzer performans gösterirken, verilen eğitim sonunda deney grubu son testte kontrol grubundan daha iyi performans gösterdiği görülmektedir. Başka bir deyişle, eğitimin çocukların gelişim alanları üzerinde olumlu bir etkisi olduğu belirlenmiştir.

3.3. ÜÇÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR

Duyu temelli ilkokula hazırlık eğitim programının uygulandığı deney grubu ile mevcut programının uygulandığı kontrol grubunun duyuşal özellikleri ön test, son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır? Şeklinde ifade edilmiş ve bu alt problemin yanıtlanmasına yönelik veriler analiz edilmiştir.

Katılımcıların Duyusal Değerlendirme Formu toplam puan ön test son test puan ortalamalarına ve standart sapmalarına ait bulgular Tablo 33'de gösterilmektedir.

Tablo 33. Duyusal Değerlendirme Formu Toplam Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları

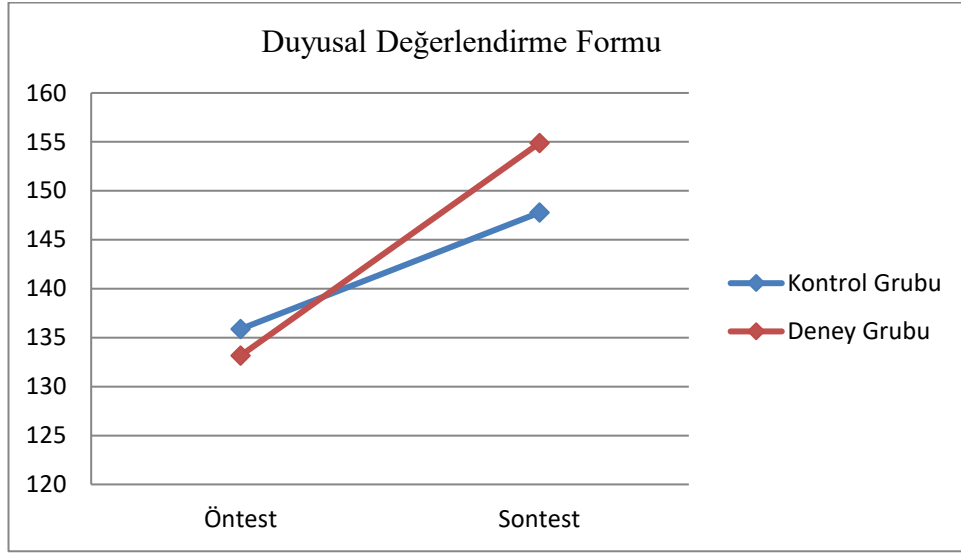
	N	Öntest		Sontest	
		\bar{X}	Std. Sapma	\bar{X}	Std. Sapma
Kontrol Grubu	18	135,88	4,65	147,77	3,88
Deney Grubu	18	133,16	11,91	154,88	4,84

Duyusal Değerlendirme Formu toplam puan kontrol grubu ön test puan ortalaması $\bar{X} = 135.88$ (SS =4.65), son test puan ortalaması $\bar{X} = 147.77$ (SS =3.88), deney grubu ön test puan ortalaması $\bar{X} = 133.16$ (SS =11.91), son test puan ortalaması $\bar{X} = 154.88$ (SS =4.84) bulunmuştur. Katılımcıların ön test son test puan ortalamalarındaki farkın anlamlılık düzeyi Tablo 34'de gösterilmektedir.

Tablo 34. Duyu Temelli İlkokula Hazır Oluş Eğitim Programının Duyusal Değerlendirme Formu Toplam Puan Ortalaması Üzerinde 2x2 Son Faktörde Tekrar Ölçümlü ANOVA Sonuçları

	Kareler Ortalaması	sd	F	p	η^2
<i>Gruplar Arası</i>					
Grup	86,681	1	1,513	.227	.04
Hata	57,279	34			
<i>Grup içi</i>					
Ölçüm Zamanı	5083,681	1	115,872	.000	.87
Ölçüm zamanı X Grup Etkileşimi	435,125	1	9,918	.003	.22
Hata	43,873	34			

Tablo 34 incelendiğinde ölçüm zamanının Duyusal Değerlendirme Formu toplam puan ortalaması üzerindeki etkisi anlamlı çıkmıştır, ($F_{(1,34)} = 115,87$, $p < .001$, $\eta^2 = .87$). Ölçüm zamanı ile Duyu temelli ilkokula hazır oluş eğitim koşulu arasında ortak etki anlamlı bir fark tespit edilmiştir, ($F_{(1,34)} = 9,91$, $p < .005$, $\eta^2 = .22$). Farkın hangi zamanda oluştuğunu incelemek amacıyla ön test ve son test ölçümlerinde deney ve kontrol grupları arasında anlamlı fark olup olmadığı bağımsız gruplar için t test ile incelenmiştir. Analizler sonucunda ön testlerde gruplar arasında anlamlı fark bulunmamışken son test ölçümünde deney grubunun puan ortalamasının kontrol grubundan anlamlı olarak yüksek olduğu bulunmuştur ($t_{(34)} = -4,85$, $p < .001$). Duyusal Değerlendirme Formu ön test son test toplam puan ortalamaları arasındaki farkı gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

Grafik 19. Kontrol ve deney grubunun ön test ve son test puan ortalamalarındaki değişimi gösteren çizgi grafiği

Grafik incelendiğinde, kontrol ve deney grupları ön testte benzer performans gösterirken, verilen eğitim sonunda deney grubu son testte kontrol grubundan daha iyi performans gösterdiği görülmektedir. Başka bir deyişle, eğitimin çocukların duyularının geneli üzerinde olumlu bir etkisi olduğu belirlenmiştir.

Katılımcıların MİHÖ ve Duyusal Değerlendirme Formu kalıcılık testine ait bulgular Tablo 35’de gösterilmektedir.

Tablo 35. MİHÖ ve Duyusal Değerlendirme Formu Kalıcılık Testi Sonuçları

Ölçekler	Alt Boyutlar	Testler	N	\bar{X}	s	sd	t	p
Marmara İlköğretime Hazır Oluş Ölçeği	Matematik Becerileri	Sontest	18	41,55	6,85	17	-1,512	,149
		Kalıcılık	18	42,00	6,32	17		
	Fen Becerileri	Sontest	18	11,55	1,82	17	-1,000	,331
		Kalıcılık	18	11,61	1,78	17		
	Ses Çalışmaları	Sontest	18	4,38	2,00	17	-1,000	,331
		Kalıcılık	18	4,44	2,00	17		
	Çizgi Çalışmaları	Sontest	18	1,55	,61	17	-1,458	,163
		Kalıcılık	18	1,66	,48	17		
	Labirent Çalışmaları	Sontest	18	1,38	,69	17	,000	1,000
		Kalıcılık	18	1,38	,60	17		
	Uygulama Testi Toplamı	Sontest	18	60,44	8,98	17	-1,539	,142
		Kalıcılık	18	61,05	8,12	17		

Zihin-Dil Gelişimi	Sontest	18	193,94	32,36	17	-1,598	,129	
	Kalıcılık	18	195,16	30,86	17			
Sosyo-Duygusal Gelişimi	Sontest	18	98,00	18,02	17	-1,454	,164	
	Kalıcılık	18	98,83	16,35	17			
Fiziksel Gelişim Gelişimi	Sontest	18	65,44	5,31	17	,000	1,000	
	Kalıcılık	18	65,44	5,31	17			
Öz Bakım Becerileri Gelişimi	Sontest	18	43,44	6,16	17	1,000	,331	
	Kalıcılık	18	43,27	6,07	17			
Gelişim Testi Toplamı	Sontest	18	400,83	49,69	17	-1,012	,326	
	Kalıcılık	18	402,70	50,35	17			
Duyusal Değerlendirme Formu	Duyusal	Sontest	18	154,88	4,84	17	-,900	,381
	Değerlendirme	Kalıcılık	18	155,05	4,90	17		
	Toplam Puan							

Tablo 35 incelendiğinde deney gurubu için 5 hafta sonra yapılan kalıcılık testi sonuçları görülmektedir. Tablo incelendiğinde Marmara İlköğretime Hazır Oluş Ölçeği ve Duyusal Değerlendirme ortalama puanlarına bakıldığında artışın olduğu görülmüştür. Bu durum verilen eğitimin etkisinin sürdüğünü göstermektedir.

3.4. DÖRDÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR

Araştırmanın bu alt problemin yanıtlanmasına yönelik öğretmen ve ebeveyn görüşleri “Duyu temelli ilkokula hazırlık eğitim programının uygulamaları sonrasında yapılan görüşmelerden elde edilen nitel bulgular, deneysel uygulamaya ilişkin nicel bulguları ne düzeyde açıklamıştır? şeklinde ifade edilmiş ve veriler analiz edilmiştir

Hazırlanmış olan duyu temelli ilkokula hazırlık eğitim programının uygulama sürecinin ardından deney grubu çocuklarının ebeveynleri ve sınıf öğretmeni ile yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamında 18 ebeveyn ile görüşmeler yapılmıştır. Ebeveynlerin uygun gördükleri saatler içinde görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Yapılan görüşmeler transkript edilmiş ve elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Ebeveynlere yöneltilen sorular ve verilen cevaplar şu şekildedir:

Uygulanan duyu temelli, ilkokula hazırlık programının çocukların zihinsel ve dil gelişimine etkisini belirlemeye yönelik sorular soruya verilen cevaplar analiz edildiğinde ebeveynler, programın çocukların zihinsel ve dil gelişimine olumlu katkı

sağladığını ifade etmişlerdir. Çocukların kendilerini daha rahat ifade etmeye başladıklarını, kavramları daha aktif bir şekilde kullanma ve sorgulamaya başladıklarını, daha önce telaffuzunda zorlandıkları kelimeleri daha rahat ifade edebildiklerini, düşünme, empati gibi zihinsel süreçlerde daha aktif olduklarını belirtmişlerdir. Velilerin vermiş oldukları cevaplardan bazıları şu şekildedir:

- *E1. Kendini ifade etmesini destekledi.*
- *E5. Duygu temelli, hazırlık programı, zihinsel ve dil gelişimini olumlu yönde etkilemiştir. Zihinsel ve dil gelişimine olumlu katkıları oldu. Daha önce telaffuz edemediği kelimeleri şimdi söyleyebiliyor, isteklerini daha güzel ifade edebiliyor.*
- *E6. Düşünme empati gücü arttı, dil gelişimine ise daha akıcı anlaşılır konuşmaya başladı.*
- *E11. Uygulanan program sayesinde oyunlarında daha düzenli sayılarda daha fazla hakim bir hale geldi*
- *E16. Okulda öğrendiklerini ve duyduklarını daha fazla anlatmaya başladı. Öğretmeninin söylediklerini özellikle evde uygulamaya başladı.*
- *E 17. Konuşmayı seven bir çocuk olmasına rağmen bugün geçtikçe daha fazla artmaya başladı. Daha kolay hareket özellikleri oldu. Resim ve kendini daha iyi ifade edebilme yeteneğine sahip oldu tuvalet, dans ve oyun gibi etkinliklerde daha kolay yapabilme ve paylaşma eğilimi oldu.*

Uygulanan duyu temelli ilkokula hazırlık eğitim programının çocukların sosyal duygusal gelişimine etkisinin belirlenmesine yönelik sorulan soruya ilişkin verilen cevaplar incelendiğinde ebeveynler, programın sosyal duygusal gelişimini desteklediğini belirtmişlerdir. Çocukların daha sosyal ve girişken oldukları, arkadaşları ile daha olumlu ilişkiler kurduğu, daha paylaşımcı oldukları, duygularını daha rahat ifade ettiklerini ve tanımladıklarını, buldukları ortama daha hızlı uyum sağladıkları ve sosyal becerilerinin geliştiğini belirtmişlerdir. Bu doğrultuda verilen örnek cevaplardan bazıları şu şekildedir:

- *E1. Daha girişken olmasına yardımcı oldu*
- *E4. Arkadaşlarıyla daha güzel geçinmeye başladı.....ve ortama daha çabuk ısınıyor. Önceden çekinir ve elimi bırakmak istemezdi ama artık daha rahat.....*
- *E9. Sosyal açıdan rahat bir çocuk aslında.....herkesle konuşmayı seven bir çocuk fakat duygusal olarak fazla duygusaldı. Kırıldığı şeyi ifade etmez ve*

sadece ağlardı ya da susardı.....bu konuda geliştiğini düşünüyorum. Artık duygusunu ifade ediyor.... Ben çok korktum ya da çok mutluyum gibi...

- *E13. Okul korkusu ve arkadaş edinememe, korkusu vardı onu yendi, Artık kendisi çocuklarla tanışıyor, benimle oynar mısın diyor.....okula gelmek istiyor ve benden ayrılırken sorun yaşamıyor....bugün ne yapacağız acaba diye merakla geliyor...*
- *E18. Kendini çok fazla ifade edemiyor kelimeleri ve harflerin çoğunu söyleyemiyor bundan dolayı hırçın bir çocuğu . Geç konuşmaya başladığı için..... ama eskiye göre şu an çok çok iyi yaşadığı olayları anlatabiliyor..... sorulara cevap veriyor.....Çok etkili oldu.*

Uygulanan programın çocukların fiziksel gelişimine etkisinin ne olduğunu belirlemek üzere ebeveynlerden sorulan soruya ilişkin cevaplar incelendiğinde ebeveynler programın, çocukların fiziksel gelişimine katkı sağladığını belirtmişlerdir. Ebeveynler çocuklarda hareketliliğin arttığını, makas ve kalem becerilerinin geliştiğini, denge hareketlerinde daha başarılı olduklarını, beden farkındalıklarının geliştiğini ve bu sayede yapabileceklerinin sınırını belirleyebildiklerini, dans ve ritm hareketlerinde daha esnek ve başarılı olduklarını ifade etmişlerdir. Velilerin vermiş oldukları örnek cevaplardan bazıları şu şekildedir:

- *E4. Kalem makası rahatlıkla kullanabilir hale geldi. Sanırım okulda kalem egzersizleri yapıyormuşsunuz evde onları tekrar ediyor...*
- *E5. Fiziksel gelişimde olumlu yönde etkisini gördüğümüzü söyleyebilirim, çocuk daha fazla ellerini kullanmaya başladı....*
- *E7. Daha hareketli ve daha çok hareketlerinin yaptıklarının farkında denge hareketleri artmış durumda.*
- *E12. Kalem tutmak ve makas kullanma becerisinde gelişmeler gözlemledim. Kendi başına her türlü şeyin üstesinden gelebileceğini düşünmeye başladı. Mesela salatayı ben yaparım, tozu ben alırım evi ben süpürürüm gibi...*
- *E11. Sayı sayma, resim, hareket, oyun, paylaşma gibi fiziksel olarak kendini tanıma anlatma konusunda daha çok kendini anlatabiliyor*
- *E18. Fiziksel gelişimini oldukça fazla destekledi okulda ne öğrendiyse evde de aynılarını yapmaya çalışıyor özellikle yapmış olduğunuz orff çalışmalarını ve ses-ritm çalışmalarını evde uyguluyor aynı müzikleri bulmaya çalışıyoruz.*

Uygulanan programın çocukların öz bakım becerilerine etkisinin belirlenmesine yönelik soruya ilişkin cevaplar analiz edildiğinde ebeveynler programın, çocukların öz bakım becerilerine olumlu katkı sağladığını belirtilmiştir. Çocukların kişisel hijyenlerine daha önem verdikleri, temizlik için kullanılan

malzemelerin daha kontrollü kullanıldığı, kıyafetlerini yardımsız bir şekilde giyinip çıkarabildiğini, dış görüntüsüne daha çok özen göstermeye başladığı belirlenmiştir. Velilerden alınan örnek cevapların bazıları şu şekildedir:

- *E3. Ellerini söylemeden kendi yıkar.....banyo yapması gerektiğini söylüyor...*
- *E8. Kıyafetleri konusunda daha fazla hassas olmaya başladı. Özellikle kıyafetlerini seçerken oldukça hassas davranıyor renkleri belirliyor falan...*
- *E11. Kendi fiziksel ve bedensel temizlik için gereken unsurları yerine getirmeye başladı....Olumlu olarak desteklediğini düşünüyorum...*
- *E15. Öz bakım becerilerini çok fazla geliştirdi, daha fazla sorumluluk almaya başladı. Artık kendi kendine kıyafetlerini giyinip çıkartabiliyor. Rahatsız olduğu kıyafetlerini ifade edebiliyor...*
- *E17. Kendisine daha fazla dikkat etmeye özen gösterdi. Bu konuda daha fazla hassasiyet geliştirdi. Saç tarama temizlik gibi kişisel bakımına daha çok özen göstermeye başladı.*
- *E18.İstediği zaman istediği kıyafetleri kendisi giyinebiliyor fakat kıyafetlerin kumaşı konusunda oldukça hassas seçici davranıyor.*

Uygulanan programın çocukların ilkokula hazırbulunuşluk becerilerine etkisini belirlemek üzere yöneltilen “Sizce bir çocuğun ilkokula başlaması için hangi özelliklere/becerilere sahip olması gerekir, bu kapsamda programı değerlendirir misiniz?” sorusuna ilişkin verilen cevaplar incelendiğinde çocukların ilkokula hazırbulunuşluğu için; sorumluluk almak istemesi, sosyalleşme becerilerinin gelişmiş olması, duygusal-zihinsel ve fiziksel olarak gelişmiş olması, akademik becerileri ve kavramları kullanabilmesi, özbakım becerilerini kazanmış olması, kendini ve duygularını ifade etme becerisini kazanmış olması gerektiğini belirlenmiştir. Ebeveynlerin tamamı çocukların sahip olması gereken ilkokula hazırbulunuşluk becerilerinin program kapsamında desteklendiğini özellikle yapılan etkinliklerin evde de tekrar edildiğini, ritm, ses ve kalem tutma egzersizlerinin oldukça etkili olduğunu belirtmişlerdir. Bu doğrultuda elde edilen cevaplardan bazıları şu şekildedir:

- *E3. Kendini ifade etmesi, özel ihtiyaçlarını karşılayabilmesi istekli olması, sosyal olarak girişken olması gerekir. Zaten sizin programda da çocukların kendilerini anlatmasını istemeniz bence bun durumu destekledi.*
- *E7. Sorumluluk alma özelliğinin artmış olması gerektiğini düşünüyorum. Sorumluluk almak. İstemesi önemli. Fotoğraflarda görüyorum program uygulama sonrasında eve gelip hemen aynısını yapmak istiyor mesela nişasta ile yaptığınız... oblek..*

- E9.Okul ortamında nasıl davranması gerektiğini öğrenmesi. Ve aynı zamanda kendini ifade edebilmesi.. Sizin program kapsamında okumuş olduğunuz hikaye ve çalıştığınız ritm çalışmaları bence okuma yazma için çok önemli
- E10.Bence öncelik olarak kendini idare edebilecek zihinsel ve bedensel gelişimini tamamlamalı. Onun dışında öz bakım becerisinin de Kalem tutabilme kendi öz bakım becerilerinin oluşmuş olması gibi becerilere sahip olması gerekir. Sizin gönderdiğiniz kalem tutma egzersiz çalışmalarını evde de yapmak istiyor..
- E12.Duygusal, fiziksel zihinsel gelişimi ilkokula adapte olacak şekilde ilerlemiş olması lazım. Kendine özgürce ifade etmesi gerekir. Sizin sanırım plates topu ve denge tahtası üstünde yaptırdığınız çalışmalar var bence bunlar oldukça destekleyici.
- E13.Zihinsel ve dil gelişimini tamamlaması öz bakım becerilerinin de yeteri miktarda gelişmiş olması gerektiğini düşünüyorum. Geçen videoda gördüm eşleştirme kartları vardı parkur yapmıştınız sınıfta hem zihinsel hem fiziksel destek okula hazırlık için..
- E15.Kendini ifade edebilmesi en önemli beceri bence. Kendi kendine yetebilecek mi? Okunulan bir şeyi anlayabiliyor mu? Matematikte toplama çıkartma yapabilecek mi, kendini koruyabilecek mi ?
- E17. Duyguların üstünden üstesinden gele. Bilmeli. Resim, geometrik şekiller sayıları yazarken ve sayarken ya da anlamada zorlanmaması gerekir. Sizin programın başlaması ile özellikle 2. Dönem daha fazla soru sormaya farklı kelime kullanmaya başladı bir de daha çok resim yapıyor boyaması oldukça güzelleşti yazıya geçişte zorlanmayacak sanırım.
- E.18Kendini tüm ihtiyaçlarını karşılayabilmesi her konuda kendini ifade edebilmesi, kalem tutmayı sayıları ve şekilleri renkleri vb. kavramları bilmesi gerekir.

Uygulanan programın çocukların duyularına olan etkisini belirlemek üzere sorulan soruya ilişkin verilen cevaplar incelendiğinde çocukların özellikle dokunma, denge ve koku duyularının etkilendiği ve duyulardan aldıkları sinyalleri ifade edip tanımladıkları belirlenmiştir. Bu doğrultuda elde edilen cevaplardan bazıları şu şekildedir:

- E1. Daha da geliştirdi. Görme ve konuşma becerisinin epey arttığını gözlemliyorum.
- E4.Kokulara karşı duyarlı olması, tatlara karşı daha duyarlı olması şeklinde farklılıklar gözlemliyorum.

- E6.Duyularının daha çok farkına varmaya başladı ve bu sayede. Kendisine güvenli bir hale geldi.
- E7.Tüm duyularının ne işe yaradığını, nerelerde kullanması gerektiğini ve bunları kullanarak nesnelere ayırt etme becerisinin gelişmesini etkilediğini söyleyebiliriz.
- E9.Genel anlamda bütün duyularını fark edebilir nitelikte bir duruma geldi. Beden farkındalığı artmış durumda.
- E12.Duyu organlarıyla hissettiklerini ifade ediyor, farkındalığı oldukça yüksek.
- E13.Kendisinin ve vücudunun farkındalığının arttığını gözlemliyorum.
- E14.Kendisinin ihtiyaçlarını ve duygularını ifade edebildiğini gözlemledim.
- E16.Özellikle koklama ve görme duyusunda. Ciddi gelişmeler oldu. Yeni yapılan alınan bir şeyin hemen farkına varıyor. Kokulu her şeyi tanımaya başladı. İtme konusunda müziklere çok güzel ayak uydurup ritmine uygun şarkılar söyleyebiliyor.
- E17.Daha iyi gözlem yapabiliyor. Yemekleri ya da temizlik konusunda daha hassas davranıyor. Dokunma da biraz uyku arkadaşıyla artık okula gidene kadar ayrılmıyordu. Şimdi yatmak için alıyor. Denge ve beden konusunda daha iyi ne yapmak istiyorsa çok rahat ve özgürce ifade edebiliyor.
- E18. İstemediği bir koku olduğunda odaya girmek istemez koku ve tat hassasiyeti çok fazla istemediği ya da kötü kokan bir şeyi asla yemez ve dokunma konusunda oldukça seçici davranırdı. Şimdi denemeye çalışıyor anlamaya çalışıyor rahatsızlığını ifade ediyor...
- E19.Oldukça farkında davranmaya başladı. Mesela sofrada otururken gözleri kapatıyor ve elleri ile çatalı kaşığı bulmaya çalışıyor eve geldiğinde hemen mutfığa gidip koklamaya başlıyor ne yemek yaptığını kokusundan anlamaya çalışıyor koklama eğilimi daha çok arttı.

Deney grubu öğretmeni ile uygulanan programın çocukların ilkökula hazırbulunuşluk becerilerine ve duyularının farkındalığı üzerindeki etkisi, programın olumlu, olumsuz ve geliştirilmesi gereken yönleri, programın öğretmene katkısını belirlemek için yapılan yarı yapılandırılmış görüşme sonucunda elde edilen bulgular şu şekildedir:

Öğretmenin uygulanan programın çocukların zihinsel ve dil gelişimine herhangi bir etkisinin olup olmadığına dair yöneltilen soruya ilişkin verdiği cevap incelendiğinde, programın çocukların; koordineli ve işbirliği içinde çalışma becerilerine, planlama uygulama becerilerine, dinleme becerilerine sözcük dağarcığına, problem çözme becerilerine, bağımsız hareket etme ve sorumluluk alma

becerilerine, düşünme becerilerine, analiz ve sentez yapma becerilerine, kavramları günlük yaşam becerilerine katkı sağlayacak şekilde kullanmasına katkıda bulunduğunu ifade ettiği belirlenmiştir. Öğretmenin programın çocukların gelişim alanlarına etkisini belirlemek üzere yapmış olduğu gözlemleri, uygulanan etkinliklerle örneklendirerek ifade ettiği belirlenmiştir. Öğretmenin bu soru doğrultusunda vermiş olduğu cevap şu şekildedir.

“Bir kere yapmış olduğun çalışmalarda çocukları özgür bırakıyorsun. Çocukları özgür bırakman çocukların istekli olmalarını teşvik etti. Çünkü çocukların kendi sınırlarını çizmesini bekledin. Ve bu doğrultuda çocuklar kendi öğrenmelerini nasıl sağlıyorlarsa o şekilde edindiler. Mesela kavramları verirken çocuklara hem koklattın hem sesini duyurmaya çalıştın eğer sesli bir şeyse, hem dokundurduğun.... Bu etkinliklerin çoğunda bunlar vardı zaten. Bu da çocukların daha aktif öğrenmelerine sebep oldu ve özgür oldukları için de istedikleri şekilde ihtiyaçları doğrultusunda bir öğrenme süreci oluşturdular. Mesela şey de... o müze etkinliğinde bence çok özgür ve rahat ifade ettiler kendilerini, cümle yapıları düzgündü mesela bizde çember saatinde falan söz alıyorlar, konuşuyorlar ama ondan daha özgür bir ortamdalardı. Bu da cümle yapılarına bile etki etmiş olabilir. Çok heyecanlanmadan, rahat bir şekilde istekli idiler.... Çocukların söylemlerine yansıyor....Yumuş yumuş olmuştu falan filan,

Bir de şey çocuklar etkinliklerin çoğunda düşünerek yaptığı için kesinlikle öğrenmeleri kolaylaştı. Bir de özgür olmaları tekrar tekrar baskılıyorum aynı şeyi ama düşünüyor işte söylüyor.... Mesela yaptığın kodlama çalışmalarında....işte ilerleyip panonun dışına çıkmak için düşünüyor problem çözüyor, analiz ediyor, farklı yollar deniyor.....arkadaşları fikir veriyor ya da yönlendiriyor Çocuk kendi yaşıyor hani hep denir ya yaparak yaşayarak öğrenme işte tam da bu bence dil gelişimine çok büyük bir katkısı vardı orada... Bir de şey vardı farklı bir etkinlikti şeydi mesela Legolarla model oluşturup anlatma.... Biz çocukların önüne normalde model koyuyoruz mesela ya da bazen gösterip kapatıyoruz yapıyor çocuklar ama birbirlerine anlatmaları tarif etmeleri, düşündürmeleri.... Koordineli şekilde hareket etmelerini sağladı çocuklar hem birbirlerini dinliyor hem uyguluyor. Güzel bir çalışmaydı. Çok güzel bir çalışmaydı. Aslında hani burada işitsel olarak duyduklarını yerine getirmeye yönergeleri doğru bir şekilde yerine getirmeye

çalışıyor. İşitsel olarak hani doğru anlama, işbirliği koordine etme becerisi, renk kavramı boyut kavramı, şekil kavramları hepsini kapsadı....Bu tabii ki onların dil gelişimine de katkı sağladı. Okunan farklı kitaplar program kapsamında verdiği farklı kavramlar, en çok dikkatimi çekenlerden bir tanesi de bu oldu. Programın bize vermiş olduğu kavramların dışında kavramları da sürece dahil etmiştin mesela kompost, mesela bakliyat, mesela şeffaf bu ve benzeri. Bunlar çocukların dil gelişiminde kelime hazinelerini de günlük yaşantılarındaki iletişimlerinde çok etkili oldu diye düşünüyorum.”

Öğretmene, programın çocukların duygusal ve sosyal yönden gelişimlerine etkisinin belirlenmesine yönelik sorulan soruya ilişkin verdiği cevap incelendiğinde çocukların; kendilerini ifade etme becerilerinin, girişkenliğinin, duygularının farkına varma ifade etme ve duygularını yönetme becerilerinin, işbirliği, paylaşma, saygı duyma, iletişime geçme, grup ilişkilerini yönetme ve grupla hareket etme, özgür davranma davranışlarını yönetme becerilerinin geliştiğini belirtmiştir. Ayrıca pandemi süreci ile birlikte çocukların sosyal ve duygusal ihtiyaçlarına tam cevap verilemediğinin, bu sürecin çocukların özellikle birbirlerine temas etmesi engelleyerek aslında paylaşma-işbirliği- duygularını ifade etme ve bağımsız davranma gibi becerileri olumsuz yönde etkilediğini belirlenmiştir. Hatta bu durumun öğretmen ve çocukların ilişkisini de olumsuz etkilediği belirtilmiştir. Öğretmenin bu soruya verdiği cevapları uygulanan etkinliklerden yola çıkarak verdiği belirlenmiştir. Öğretmenin vermiş olduğu cevap şu şekildedir:

Bir kere uyguladığın program süresince çocukları sürekli ifade etmeye, hissettiklerini, fark ettiği şeyleri söylemeye teşvik ettin. Bu noktada çocuklar hem kendilerinin farkına vardılar hem duygularının farkına vardılar hem de hissettiklerini ifade etmenin güzelliğinin farkına vardılar. Bu gerçekten önemli bir şey çünkü... Çocukların duygularını ifade etmeleri ve bundan dolayı rahatlama. Eğer sıkılmışlarsa mesela hani buna çözüm bulmaları. Bu bence çok önemli bir şey ve senin programın çerçevesinde sürekli bu vardı ve her seferinde her etkinlik sonunda her çalışma sonunda hatta çalışma sürecinin içerisinde sen hepsinden teker teker dönüt aldın. Bu benim çok hoşuma gitti mesela. Bu sayede çocukları hem bireysel olarak hem de grup içerisinde değerlendirme ve takip etme imkanımız oldu. Bu durum onların kendi arasındaki ilişkileri de güçlendirdi çünkü birbirleriyle daha

çok iletişime geçmeye başladılar. Kendi sorumluluklarını yüklenmeye, üstlenmeye başladılar. Birbirleriyle paylaşma işbirliği ki senin çalışmalarında çok bariz vardı, çok baskındı bu. İş birliği sayesinde iletişimlerini güçlendirdiler.

Sen böyle yoğun bir şekilde günleri etkinlikleri uygulayınca aslında çocuklardan ne kadar uzaklaştığımı farkettim. Pandemi sürecinde çocuklar masada oturuyordu ve masalarından kaldırmıyorduk, veli katılımı yapmıyorduk. Çocuklara temas etmiyorduk ve çocukların birbirlerine temas etmelerini istemiyorduk. Çocuklar da korkuyordu.....Senin programınla birlikte aslında kendimizi ne kadar kastığımızı fark ettim. Şu anda bile tedirgin olduğum noktalar varmış onu fark ettim. Senin çalışmaların daha dokunsal, daha temas ve daha sosyal olarak yakın ilişkileri içerdiği için benim de pandemi ile beraber oluşturduğum yargıları, kuralları aşmama yardımcı oldu. Çocukları daha çok iletişim haline getiren ve birbirlerine dokunarak temas ederek ve kendi fiziksel etkinliklerini de arttırarak çalışmalarını uyguladın.

Çocukların sınıf içerisinde farklı alanlara gitmesi noktasında özgürlük tanındı bu durum çocukların da kendini rahat hissetmesine sebep oldu. Hem sosyal, hem duygusal hem fiziksel anlamda ciddi kazanımları oldu. Dediğim gibi benim de pandemi ile beraber getirmiş olduğum o bazı kuralları aşmama yardımcı oldu. Tüm duyuları aktif olarak çalıştı. Çocuklara kavramsal olarak ve fiziksel anlamda oldukça büyük katkısı ve desteği oldu. Çocuklar özellikle etkinlik sürecinde oldukça rahat ve özgürlükdü bu rahatlık ve özgürlük ortamı onların sosyal ilişkilerine de olumlu katkı sağladı. Sosyal becerilerini geliştirdi iletişim becerilerini destekledi.

Mesela kukla çalışman vardı ya aslında sık yaptığımız bir şeydi ama hani ara verdiğinizi fark ettim ve orada çok mutlu olduklarını kendilerini çok rahat ifade ettiklerini gördüm ve şey mesela süreçte kendi hayvanlarını seçtiler ve o hayvanlar doğrultusunda güzel dialoglar kurdular. Bu benim değerlendirmem en başta çok fazla katılım göstereceklerini düşünmedim ama tek tek kuklalara alınca çok hoşlarına gitti. Teker teker canlandırmalar yaptılar yani mesela Furkan'dan o performansı beklemiyordum. Hani sonuna kadar sabırlı bekleyeceklerini düşünmemiştim Bir de biz bu pandemi sürecinde kuklaları kaldırmıştık çocuklar için oldukça güzel bir materyal aslında kuklalar....Belki en azından o dönem için gerekliydi ama bence daha aktif kullanmak gerekiyor kuklaları.

Öğretmenin uygulanan programın çocukların fiziksel gelişimine etkisinin belirlenmesine yönelik sorulan soruya ilişkin cevabı incelendiğinde çocukların özellikle denge hareketleri, beden farkındalıkları, koordinasyon becerileri, küçük ve büyük kas gelişimini desteklediği belirlenmiştir. Etkinlik içeriklerinin çocukların bedenleri ile farkındalığını arttırdığını böylelikle kendi beceri sınırlarını belirleyebildiklerini belirtilmiştir. Öğretmen uygulanan etkinlikleri örnekleyerek çocukların fiziksel gelişimine etkisini açıklamış ve uygulanan çalışmaları, kendi süreçlerinde de aktif olarak kullanacağını belirtilmiştir. Öğretmenin cevabı şu şekildedir:

Aslında benim de farkında olmadığım birçok çalışmanın çocuklara fiziksel yönden etkisinin olduğunu gözlemledim. Çocukları oyun ve hareket çerçevesinde farklı çalışmalarla desteklediğimi düşünüyordum fakat aslında tüm etkinlik türlerinde çocukları fiziksel anlamda da çalıştırmanın onların hem ilgilerinin artmasına hem de dikkat sürelerinin artmasına etkisi olduğunu gözlemledim. Yani balon partisi çalışması mesela Balon partisinde farklı bir durum vardı burada da mesela şöyle ikisi balonu farklı vücut bölgelerinde tutmaya çalıştılar böyle koordineli bir şekilde düşürmemeye çalışmışlardı. Denge kurma ilişkisi noktasında da iyi olmuştu. İlişkilerini kontrol etmek için birbirlerine yönergeler veriler. Hem balonlara verdikleri tepkiler çok güzeldi....Yani hem bilişsel anlamda hem de ifade etmelerini destekledi hem de en fazla senin dediğin gibi beden farkındalığını arttırdı...fiziksel anlamda oldukça destekledi birçok çalışma...

Öğretmenin uygulanan programın çocukların öz bakım becerilerine etkisini belirlemeye yönelik sorulan soruya ilişkin verdiği cevap incelendiğinde çocukların öz bakım, ihtiyaç ve becerilerini desteklediğini ve çocukların gereksinimlerini bireysel olarak değerlendirebildiği belirlenmiştir. Öğretmenin cevabını uygulanan etkinlikler doğrultusunda açıkladığı belirlenmiştir. Öğretmenin vermiş olduğu cevap şu şekildedir:

Mesela traş köpüğü çalışmasında çok belirgin bir şekilde desteklediğini daha doğrusu farkındalığımı arttırdığı söyleyebilirim. Etkinlik sonunda çocukların temizlik için lavaboya gitmeleri sürecinde ciddi anlamda desteğe ihtiyaçları olduğu ortaya çıkmıştı. Çocuklar kendi temizliklerini yaparken oldukça dağınık ve kontrolsüz

davranmışlardı tümünün kıyafetlerini değiştirmek zorunda kalmıştık. Bu konuda öz bakım becerileri noktasında da çocukları değerlendirmemize yardımcı oldu

Öğretmenin uygulanan programın çocukların ilkokula hazırlık becerilerine etkisinin belirlenmesi yönelik sorulan soruya ilişkin cevabı incelendiğinde çocukların; kalem tutma becerilerine, kavram edinme süreçlerine, ölçme karşılaştırma ve eşleştirme becerilerine, ses çalışmalarına, kavramları günlük yaşamlarında kullanabilme becerilerine, zamanı kullanabilme ve bağımsız hareket etme becerilerine, sorumluluk alma ve aldığı sorumluluğu yerine getirme becerilerine, duysal hassasiyetlerinin belirlenmesine, çocukların öz değerlendirme yapabilmesine büyük katkı sağladı belirtilmiştir. Ayrıca uygulanan program sürecinde çocukların bireysel gözlem ve değerlendirme imkânı bulunduğu ve bu doğrultuda çocukların desteklenmesi veya geliştirilmesi gereken becerilerinin belirlenebilmesine imkan sağladığı belirtilmiştir. Süreç içerisinde sistematik, planlı ve çocuk merkezli uygulamaların önemli olduğu vurgulanmıştır. Öğretmen vermiş olduğu cevapları uygulanan etkinlikler doğrultusunda verdiği belirlenmiştir. Öğretmenin vermiş olduğu cevap şu şekildedir:

Bu program çocuklara ilkokula hazırladı ve en önemlisi bence çocukta farkındalık oluştu. Çocuk farkına varmaya başladı. Çocuklarda rutinde göremediğimiz şeyleri daha detaylı gözlemlene imkanı buldum. Bazı çocukların evet biliyorduk, bazı hassasiyetleri var. Fakat bu program çerçevesinde çocukları daha yakından tanıyıp hassasiyetlerini daha net bir şekilde belirleme imkanımız oldu. Mesela Tunahan. Tunahan'ın dokunsal bir hassasiyetinin olduğunu biliyordum, fark etmiştim fakat bu kadar yoğun aynı zamanda koku ve tat noktasında da hassasiyet geliştirdiğini tahmin etmemiştim. Benzer şekilde Ömer Said. Ömer Said de fiziksel olarak büyük bir çocuk aslında ama duygularını ifade etme, duygularını yönetme, bunlarla baş etme konusunda desteğe ihtiyaç duyan bir çocuk olduğunu net bir şekilde fark ettim. Yine benzer şekilde Hüseyin'in görsel algıda çok başarılı olduğunu fark ettim. Yani. Kapsam olarak bütün olarak baktığımızda çocukların olumlu olumsuz desteklenmesi gereken ya da fark edilmesi gereken geliştirilmesi gereken yönlerini daha net bir şekilde belirleyebildik. Hatırlıyor musun? Zeynep çelik mesela.. ilk başlarda dokunsal olarak biraz mesafeli yaklaşıyordu ama sonrasında benim bir gün giymiş olduğum kazakta u öğretmenim ne kadar yumuş

yumuş buna dokunmak istiyorum gibi bir ifadeyle gelmişti. Aslında tüm bu süreçler tüm bu farkındalık çocukların neyi hangi kavramı, hangi durumda ve nasıl öğrendiklerini bize gösterdi. Ve bu noktada da ilkokula hazırlama sürecinde temelde zaten kavram öğretimiyle başlıyoruz, çok büyük destek oldu. Çocuklardaki tepkiler, çocukların verdiği tepkiler onları daha çok fark etmemi sağladı. Hani ilkokula hazırlar mı? Değiller mi? Kavramları edindiler mi, edinemediler mi? Kalemi doğru tutuyorlar mı? Kaleme uyguladıkları basınç yeterli mi değil mi? Bunların hepsini ve şu anda aklıma gelmeyen birçok beceriyi uyguladığın program sürecinde fark edebilme imkanım oldu benim öğretmen olarak.

Kalem tutma çalışmaları güzeldi. Çocuklara yaptırdığın egzersizler sistemli ve amaçlı...Ben mesela onu şey yapıyordum işte. Oyun hamurlarını da böyle minik minik toplar yapıyoruz. O şekilde yapıyoruz. Mesela duyu halısı etkinliğinde hani özellikle şu ayaklarını çıplak olarak bastıkları, bazıları çoraplarını çıkarmak istemediler değil mi? Oradaki hem kavram işte sert yumuşak gibi şeyleri ifade etmeleri, farklı bir şekilde tanımlamaya çalışmaları çok iyiydi. Temel becerilere katkısı kesinlikle oldu yani ilkokula hazırlık desteği sundu tüm çalışmalarMesela çalışmalarda, oyunlarda biz tuttuk, destekledik falan orada güven duygusu oluşturdular. Temel becerileri destekledi kesinlikle eşleştirme ve düşünme becerilerini de ...

Mesela üfleme çalışması yapıldı sanat etkinliği olarak. Daha önce yapmadığım bir çalışmaydı. Çocuklar pipetlerle boyaları savurmaya ve boyaları şekillendirmeye çalıştılar. Nefes egzersizi olarak oldukça verimli ve keyifliydi. Çocukların istekli ve tam katılımının sağlandığını gözlemledim. Ses çalışmalarına harflerin çıkışlarına destek olacak bir çalışmaydı.

Yapılan çalışmaları daha sonra ben bireysel çalışmalarında çocukların tekrar ettiklerini gördüm. Mesela bizim Daha sonra yapmış olduğumuz ölçüm çalışmasında çocuklar hemen tepki verdiler. Aa, biz bunu daha önce yapmıştık. Daha önce metre kullanmıştık. Cetvel kullanmıştık. Bunu ölçmüştük gibi. Yani yapılan çalışmalar çocukların gelişimlerine ve günlük yaşantılarına büyük katkı sağladı ve etkili oldu diye düşünüyorum

Öğretmenin, uygulanan programın çocukların duyu gelişimine etkisinin belirlenmesine yönelik sorulan soruya ilişkin verdiği cevap incelendiğinde özellikle

sınıfta kullanılan materyallerin bu konuda çok etkili olduğu, çocukların duyularından gelen sinyallere karşı daha duyarlı ve farkında olduğu, etkinliklerin birden çok duyuyu etkileşime geçirdiği ve bu sayede çocukların öğrenme yaşantılarının zenginleştiği belirtilmiştir. Çocukların etkinliklere daha istekli katıldıkları, düşünceyi transfer etme becerilerinin ve bu sayede daha çabuk öğrendikleri ifade edilmiştir. Ayrıca öğretmen kendi farkındalığının da arttığını belirtmiştir. Öğretmenin vermiş olduğu cevap şu şekildedir:

Duyular aktif çalıştılar çünkü dediğim gibi heyecanla beklediler, ifade ettiler. Oyunlarda dokundular. Özellikle şu materyalleri kullanırken plates topu ve akerdeon tüneli, duyu halısı, kinetik kum, denge tahtası ve benzeri kullanırken aktif kullandılar duyularını, beden koordinesini, destekledi bence fazlasıyla.

Her yerleri işin içerisine katarak bir farkındalık oluşturuyor. Düşünüyorlar hani bilişsel anlamda bence zorluyor onları. Neydi nasıldı..... işte özellikle gözlerini bağlayarak ya da hayal dünyasını işin içine katarak yaptığınız çalışmalarla kendisinin farkına varıyor kendi de belki farkında değil bu durumdan korktuğun heyecanlandığının gibi...

Bir de şey çok güzeldi duyulara yönelik çalışmalarını desteklediğin için çocuklardan bunu fark etmelerini bekledin, dönütleri almadan çocukların ne hissettiğini öğrenmeden geçmedin etkinliği. Mesela bu balon partisinde patlatma olayına birçok çocuk çıktı, tedirgin oldu. O basıncı hissetmek istemedi ama hepsi teker teker patlattı. Şu çamaşır makinesi çalışması tamamen çok farklı bir çalışmaydı benim için, çok eğlendiler. Şey böyle, hani toplar geliyor onu hissediyorlar çok eğlenceli bence...gerçekten gerçekten çamaşır makinesi çok iyiydi. Tunahan da girdi ve çok eğlenceli bir şekilde girdi. Yani istekli bir şekilde...

Öğretmene yöneltilen “Programdan önce duyular hakkında ne kadar bilgiye sahiptiniz? Mesela yedi duyu olduğunu biliyor muydunuz? Sizce programda ve uygulama sürecinde duyulara ne kadar yer verilmeli? Sizce duyulara yönelik yapılan çalışmalar öğrenmeye destek oldu mu?” sorusu ile duyular ve okul öncesi programının uygulanma sürecinde duyuları temele alan öğrenme süreçleri hakkındaki farkındalığı belirlenmeye çalışılmıştır. Öğretmenin cevabı incelendiğinde duyular hakkında detaylı bir bilgiye sahip olmadığı, duyuların öğrenme üzerindeki etkisinin önemli olduğu, materyal kullanımının etkili olduğu ve programda daha

belirgin bir şekilde yer alması gerektiği belirlenmiştir. Çocukların duygularının da farkına varma ve ifade etme becerilerinin desteklendiği bu sayede iletişim ve sosyalleşme becerilerinin desteklendiği belirtilmiştir. Ayrıca duyuların günlük yaşam becerilerinin desteklenmesinde önemli rol aldığını belirlenmiştir. Öğretmenin verdiği cevap şu şekildedir:

Kesinlikle zaten temelinde kesinlikle duyular var öğrenmenin. Açıkçası ben 7 duyuya sahip olduğumuzu bilmiyordum. Ama bu programda beden farkındalığı ve denge duygusunu da öğrendim Zaten baktığımız zaman çocuklara hani öğrenemedi diyoruz ama neden öğrenemiyor çocuklar yani ya duymamış oluyor ya anlayamamış oluyor ya görememiş oluyor. Mesela benim kızım. Yaşı biraz büyük fakat fen dersinde oldukça rahat öğrendiğini ifade ediyor. Çünkü fen dersindeki tüm kavramlar onun günlük yaşantısında karşısına çıkıyor. Yani gözlemlenebiliyor, görüyor, fark edebiliyor ya da duyuyor somutlaştırıyor yani? Biz de çocuklara bunu yapmalıyız. Bunu yaptığımız zaman gördük ki zaten senin programında da böyle oldu çocuklara farklı noktalarda farklı yönleriyle bir destek verdiğimizde çocuklar daha çabuk kavramaya başladılar ve özellikle günlük yaşantılarında da ilişkilendirdiklerinde daha etkili öğrenmeler gerçekleşti, bunu gördük zaten. Senin yapmış olduğun çalışmaların birçoğunu çocuklar sonrasında aaa biz bunu yapmıştık. Öğretmenim biz metreyi kullanmıştık.... Öğretmeni biz denge çalışması yapmıştık öğretmenim....Biz pilates topunda çalıştık, öğretmenim.... Ya da duygularını ifade ederken ben çok üzülüm.... Şu anda kendimi yorgun hissediyorum....gibi cümlelerle zaten bunu ifade ediyorlar. Yani senin aktardığını, programda çocuklara vermeye çalıştığın şeyleri çocuklar sonradan da bana yansıtılar. Etkinliklerin içerisinde fazlasıyla gördük. Yani somutlaştırma, yaşamla ilişkilendirme.... Programda bunların çıktılarını fazlasıyla gördük. Ha bir de şey mesela çocuğun koku hassasiyeti varsa görerek ya da dokunarak bir şekilde kavramı edinmesini sağladık. Bu da çocuğa onu tanımanın ve ona uygun bir öğrenme ortamı oluşturmanın temeli bence....

Öğretmenin çocukların program süresinde edinmiş oldukları farkındalık ve kazanımların ev ortamına ne doğrultuda yansıdığı belirlemeye yönelik sorulan soruya ilişkin verdiği cevap incelendiğinde çocukların ev ortamında özellikle koku, beden farkındalığı, denge duyularından gelen uyaranlara ilişkin farkındalıklarının arttığı,

sınıf içi çalışmaları ev ortamında da tekrar ettikleri ve bir sonraki etkinlik günü için motivasyonlarının yüksek bir şekilde okula geldikleri belirlenmiştir. Bu doğrultuda öğretmen araştırmacı ile yapmış olduğu görüşmeler doğrultusunda velilere bilgilendirme ve yönlendirme noktasında destek olduğu belirtmiştir.

Ben sınıf içerisinde yapmış olduğumuz tüm çalışmaların fotoğraflarını ve hatta küçük videolarını velilerle paylaştım. Ve muhakkak duyu eğitimi programımızdan fotoğraflar şeklinde ifade ettim. Eee bana velilerden dönütler geldi. Hepsi çok memnun olduğunu, çocuklardaki değişimi fark ettiklerini söyledi.... Bu aslında bir silsile evet burada program uygulandı program sayesinde biz bir şeylerin farkına vardık. Çocuklar fark etti ama sadece burada kalmadı bu. Eve de yansıdı bu. Evde veliler de fark etti. Veliler de bunun üstüne gitti. Benzer etkinlikleri evde çocuklarıyla yapmaya başladılar. Hatta çok güzel yorumlar geldi bana. Çocuklar evde. Bizim senin sınıfta yapmış olduğun ritim çalışmalarını evde de tekrar etmek istediklerini mesela ifade ettiler. Hatta. Özellikle koku ve tat noktasında çocukların daha girişken olduğunu. Şunu da ifade ettiler, unutmadan. Özellikle çocukların toplum içinde parkta ya da alışveriş merkezinde kendilerini daha rahat ifade ettiklerini gözlemlediklerini belirttiler. Özellikle oyun parklarında. Arkadaş ilişkilerine, diğer çocuklarla olan ilişkilerini daha rahat yönettiklerini gözlemlediklerini belirttiler. Bir farklılığı da çocukların fiziksel etkinliklerinde daha net bir şekilde gözlemlediklerini söylediler. Daha çok denge çalışmalarını, denge hareketlerini denemeye çalıştıklarını mesela ince bir duvarın üstünde yürümek gibi.... Biraz tehlikeli oluyor ama. Çocukların bu noktada daha girişken davrandıklarını ifade ettiler birkaç veli. Genel anlamda velilerin. Mutlu olduğu ve farkındalık oluşturma noktasında işe yarar bir program oldu. Velilerden hatta bazı desteğe ihtiyacı olan çocuklar hakkında birebir görüşmeler yaptığımda seninle yapmış olduğumuz değerlendirmeleri Onlara aktardım. Ve onlar da mesela ortak vermiş olduğumuz kararlara uyarak ilgili destekleri sunmaya çalıştılar.

Öğretmenin programın başlangıcından sonuna kadar yapmış olduğu gözlemleri, değerlendirmeleri, program akışı, çocuklar üzerindeki etkisi ve kendi uygulamaları ile benzeştiği ya da farklılaştığı yönleri belirlenmeye yönelik sorulan soruya ilişkin cevabı incelendiğinde öne çıkan bulgular şu şekilde maddelenebilir:

Program genel anlamda kazanımları yüksek olan aynı zamanda çocukların bütünsel gelişimlerini olumlu yönde destekleyen bir programdı.

Zihinsel becerileri ön plandaydı ama ilkokula hazırlık becerileri noktasında seni yaptığın çalışmalara paralel çalışma oluyor. Yaptığım çalışmalara paralel bir çalışma olduğunu düşünüyorum ama hani oyunlaştırarak evet oyunu da yapıyoruz bu tarz çalışmalar yapıyoruz fakat mesela arkadaşının söylemesi onu yönlendirmesi benim hoşuma gitmişti. Mesela işte kar yağdı. Soğuk demedik çıktık. Hissettiler ve çevredeki değişikliklerin farkına vardılar. Ritim çalışmasını yaptık. Kar yağması belki bizim soğuk şeyde soğuğu hissetme, duygusal anlamda belki bizi birazcık daha mutlu eden bir şey oldu. Yani hani zihinsel olarak sosyal, duygusal olarak, fiziksel bakımdan tüm alanlara aslında hitap eden bir program. Dediğim gibi

Baştan beri ifade ediyorum belki gün içerisinde bizim yapmış olduğumuz etkinliklere benzer etkinlikler gibi görünse de tamamen sistemli tamamen planlı ve programlı bir şekilde ilerleyince çocuklarda çok büyük katkılar yarattığını gözlemledim. Ve programa dahil edilmesi gerektiğini düşünüyorum. Çünkü birçok noktada hani bazen biz bastıra biliyoruz, göz ardı edebiliyoruz. Bazı şeyleri etkinlikleri, fiziksel hareketleri, açık alan oyunlarını ama senin programında ciddi anlamda bir sistematik vardı. Çocuklarda onları merkeze alan bir süreç ifade ediliyordu ve bunu ön plana çıkardın. Kesinlikle bence olması gereken bu... Programımızın da bu şekilde ele alınması gerektiğini ve tüm çocukların bu tarz bir eğitim sürecinden faydalanması gerektiğini düşünüyorum. Biz de zaman zaman ister istemez monotonluk oluşuyor. Bir şeyleri yetiştirme kaygısı ön plana çıkıyor. Öğretme kaygısı ön plana çıkıyor. Ama senin programında bunların hiçbirisini gözlemlemedim. Ve çocuklar daha verimli, daha bütün bir şekilde öğrenmelerini zenginleştirdiler.

Öğretmenin kendi günlük akışından farklı nitelikte özgün, bütünsel ve akıcıydı.

Normal akışımızdan materyallerin çok farklıydı. O yüzden ilgi çekiciydi. Akış olarak sürekli hani bir aktiviteler vardı o farklıydı, çok durağanlık yoktu. Farklıydı evet bir süreç vardı bütünlük vardı.....

Etkinliklere katılım yüzde olarak yüksekti, ilgi çekiciydi ve özgür kalmaları onları çok gerçekten hani şey yaptı mutlu etti, bir de arka arkaya yapılıyor. Bizde bir

durağanlık oluyor ister istemez masaya falan alıyoruz ama program boyunca çocuklar hep aktifti Özgürce oradan oraya geçmeleri onları rahatlattı. Bir de şey oldu, etkinliklerin sonuna kadar yapmak istediler. Hani yarıda bıraktım olmadı hiç. Ritim çalışması da oldukça verimli bir çalışma. Bende de çok farkındalık yarattı, işitsel olarak .

Programın aralıksız üstüste uygulanmasının daha etkili olacağını düşünüyorum İlkokula hazırbulunuşluk noktasında ve özellikle kavram edinimi noktasında etkiliydi.

Tüm bunların yanı sıra mesela kalem tutma çalışmalarında şunu belirledim. Düzenli ve sistematik bir şekilde yapıldığında çocuklarda ciddi farklılıklar oluşuyor. Mesela biz kalem tutma çalışmalarını oyun hamuruyla sadece parmak kaslarını güçlendirecek çalışmalarla desteklemeye çalışırdık. Fakat senin çalışmaların sayesinde kalem tutmak için bir bileğe ve omuza ihtiyaç var ve bunların da güçlenmesi için atma-tutma, yakalama gibi çalışmaların yapılması, yani sadece parmakların değil bileğin omuzun ve tüm bedenin çalıştırılması, desteklenmesi gerektiğini öğrenmiş oldum. Ve bu çalışmaların günlük bir rutine bağlanması gerektiğini gözlemledim. Her gün mesela güne başlama saatinde çocuklarla bu egzersizlerin yapılması, ya da bir oyunun içerisine katılmasının faydalı olacağını düşünüyorum. Mesela top partisi mesela gazete partisi.... Günlük olarak ya da dönem içerisinde yapmış olduğumuz çalışmalar.... Fakat bu çalışmalarda biz çok fazla farkında değilmisiz, bunu anladım. Hani çocukların kalem tutma becerisini desteklemek için bu rutini günlük akışlarımıza muhakkak yerleştirmemiz gerekiyor ya da kavram çalışmalarını desteklemek için.... Görsel algı çalışmalarını....Belirli bir düzende yerleştirmemiz gerekiyor. Yani bu program sayesinde seni gözlemleyerek ben de birçok şeyin farkında olmadığımızı, farkında olmayarak yaptığımızı fark ettim. Sen mesela her seferinde çocuklardan dönüp istiyordun. Ne hissettin? Şu anda ne yapmak istiyorsun ya da bunun kokusu nasıl, tadı, neye benziyor gibi bunların her birisini farkına vardırarak yaptığını fark ettim. Yani kısacası bu çalışma sayesinde benim de farkındalığım arttı. Yani çalışmalarında neyi etkilemek? Yani çocuklarda neyi değiştirmek Neyi geliştirmek, istiyorsam o alana yoğunlaşmam gerektiğini fark ettim. Bu da tabii duyularını daha aktif hale getirerek sağlanacağını biliyorum artık...

Program süreci çocukların duyularının ve duygularının farkındalığını arttıran nitelikteydi.

Çocukların her alanına katkı sağladı diye düşünüyorum. Program ve uygulaması çocuklarla uyumluydu. Yaptığımız çalışmalarda birçoğunu yapıyoruz ama farklı etkinlikler kesinlikle vardı mesela duyu halısı ya da kodlama çalışması çocuklar için yeni etkinlikler. Ben mesela gözlerini kapatıyorum çocukların bir takım şeyleri tanıtmaya çalışıyordum ama senin çalışmalar daha yoğun, bir de sen çok dikkatli yaptığın için bu anlamda da farkındalık oluşturduk özellikle ritim çok dikkatimi çekti benim... tamam biz de yapıyoruz hani ama yoğun bir şekilde geçişler de birbirleri ile ilişkili olduğu için oldukça başarılı buluyorum. Ritim her yerde kullanmaya başladılar çocukların dilinde mesela etkinliklerde, ritimli yürümek gibi şeyler oluştu...ama burada şey de vardı bence Saadetin öğretmenliği de vardı.

Program süresince kullanılan materyaller ve uygulanan etkinlikler çocuğu merkeze alan ve bütünleştirilmiş planlamalarla uygulandı.

Mesela uçurtma etkinliğinde çocuklara aslında şeffaf kavramını verdik ve bu kavram üzerinden de konuştuk. Çocuklara farklı farklı kavramlar sunarak. Onların düşünme stillerini geliştirdin. Özellikle şunu ifade etmek istiyorum. Senin etkinliklerinde şunu fark ettim. Sürekli çocukları açık havaya çıkarmanın ve güne bu şekilde başlamanın vurgusu yaptın. Gerçekten de çocuklar hava şartları ne olursa olsun mutlaka dışarıda zaman geçirmeliler. Bu onların sınıfa arkadaş ilişkilerine olumlu yansıyan bir durum. Çalışmalarında bunu net bir şekilde gözlemledim. Biz de çıkarmaya çalışıyoruz fakat planlama dahilinde olduğunda. Farklı durumları öne sürerek çocuklar hasta olur, hava soğuk, karlı gibi çocukları dışarıya çıkarmıyoruz. Aslında bu süreçte benim. En fazla önem verdiğim ve kendimde eksikliğini fark ettiğim noktalardan bir tanesi çocukları açık alanda vakit geçirmelerini sağlamaktı. Bir de çocukları çok fazla sıktığımı, çok fazla öğretme odaklı olduğumu fark ettim. Aslında çocuklara bıraktığımızda hem çocuklar daha etkili öğreniyorlar hem de daha aktif bir şekilde katılıyorlar. Senin çalışmaların sürecinde bu durum çok belirgindi. Sınıf öğretmeni gibi çalışıyoruz. Sürekli çocuklara bir şeyleri öğretmeye, empoze etmeye çalışıyoruz. Aslında akışa bıraktığımızda çocuğu merkeze aldığımızda çok daha verimli ve çok daha keyifli bir öğrenme oluşacağını gözlemledim. Bunları biliyoruz aslında ama.... Uygulama noktasında veli beklentisi

ya da çalıştığımız arkadaşlarımızın uygulamalarından etkileniyoruz muhtemelen. Ama doğru olanın çocuk merkezli eğitim olduğunu çok net bir şekilde anladım ve bundan sonra öyle çalışmayı planlıyorum

Çalışmalarda materyallerin çocuklara katkısını bir kez daha gözlemledim. Kesinlikle bu materyallerin; Denge tahtası, pilates topu gibi materyallerin ana sınıfında olması gerekiyor. Hatta ve hatta materyalleri kullanabileceğimiz ayrı bir alanın da olması gerekiyor. Bence her anasınıfının en temel ihtiyaçları bunlar. Materyal konusunda oldukça sınırlı ve kısıtlı kalıyoruz. Ama ben önümüzdeki yıl sınıfımda bir pilates topu ya da bir denge tahtası gibi materyalin bulunması için elimden geleni yapacağım. Özellikle dengeyle ilgili çalışmaların daha sık bir şekilde yapılması gerektiğini gözlemledim çalışmalar süresince. Bunun için de plates topu denge tahtası akordeon tünel gibi sınıfa getirdiğin materyaller bana kaynak oldu..

Okul öncesi eğitim programı ile ilişkilendirilmeli ve öğretmenlere bu konuda eğitimler verilmeli.

Hatta bence okul öncesi eğitim programı tekrardan düzenlenerek duyuşsal destekli çalışmaların desteklenmesi ya da özendirilmesi noktasında öğretmenlere yeniden tanıtılmalı. Çocuklara alan açma, onlara özgür bir ortam sunma, onları gerçekten tanıma.... Çünkü biz çocukları tanıyoruz evet. Mesela bu sınıf benim sınıfım ilk dönemden bu yana birlikteyiz fakat senin programında çocukların farklı yönlerini görebilme ve tanıma imkanına sahip oldum. Çocuk merkezli eğitim için çocukların yaparak yaşayarak öğrenmelerini desteklemek için onlara göre ve onları fark ederek oluşturduğumuz ortamlara ihtiyacımız olduğunu düşünüyorum. Ve materyal konusunda da....Aslında ulaşamayacağımız materyaller değildi senin getirdiğin materyaller fakat işlevsel olarak bu şekilde kullanıyorduk. Bu noktada da bir farkındalık oluştu bende. Mesela Legoları sadece renk olarak ya da sadece şekil olarak kullanmayıp daha dokunsal ya da ağırlık farklılığı olarak kullanabileceğimizi fark ettim, öğrendim. İlkokula hazırlık süreci de.... Programda ön planda olduğu için ikinci dönem uygulanması da çok verimli oldu bence çocuklarda. Bazı kavramları ve bazı becerileri çoğunlukla zaten ikinci dönem desteklemeye çalışıyoruz. Bu noktada da oldukça isabetli bir zamanlama olduğunu düşünüyorum ama yine de yıl boyunca, yani bu etkinliklerin, çalışmaların okul öncesi uygulamasının bu şekilde olması gerektiğini düşünüyorum.

Programın öğretmene katkısı:

Son olarak şunu ifade etmeliyim ki, program süresince gerçekten sistematik ve planlı ilerledik. Evet yorulduk, biz yorulduk ama çocuklar çok şey kazandı. Ben çok şey kazandım. Farkındalığım çok arttı. Planları tamamen senin hazırlaman ve her gün planlamayla ilgili seninle konuşmak, iş birliği yapmak beni de besleyen bir süreç oldu. Uygulamaların içerisinde benim devam ettireceğim etkinliklerin sayısı oldukça fazla. Hem çocuklar açısından hem benim açımdan hem veliler açısından verimli, etkili bir süreçti. Bu sürecin bir parçası olduğu olduğumuz için mutluyuz teşekkürler.

Öğretmenin araştırmacı ile ilgili düşünceleri

Seninle ilgili de birkaç bir şey eklemek istiyorum. Başta da dediğim gibi senin öğretmenliğin, deneyimin. Çocuklarla iletişimin zaten bu sürecin bence çok başarılı olmasında en önemli faktörlerden bir tanesiydi. Açıkçası zor bir sınıfım vardı benim bu dönem. Ama çocuklarla genel anlamda çok doğru kanaldan iletişim kurdun. Bütün çocuklarla bir bağ oluşturdu program uygulamasında çok sistemli ve çok hazırlıklı geldin. Hiçbir zaman materyal eksikliği ya da bir boşluk yaşanmadı. Çocuklar program sürecinde dolu dolu aktif uygulamalar yaptılar. Bu programın daha uzun süreli olmasını isterdim. Mesela bir yıl gibi.

Duyu temelli ilkokula hazırlık eğitim programının deney ve kontrol gruplarına uygulanan son test ölçümlerinden sonra deney grubunun ebeveyn ve öğretmenleri ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerin analizi sonucunda programın etkisi farklı perpektiflerden değerlendirilmiştir. Ebeveyn ve öğretmenlerden toplanan veriler programın, çocukların hem ilkokula hazırlık becerileri hem de duyu farkındalığı üzerinde ne derece etkili olduğunu belirtilmiş ve süreç bütünsel olarak değerlendirilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. TARTIŞMA SONUÇ

4.1. BİRİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN TARTIŞMA ve SONUÇLAR

Duyu temelli ilkokula hazırlık eğitim programının uygulandığı deney grubu çocukları ile mevcut okulöncesi eğitim programının uygulandığı kontrol grubu çocuklarının, matematik becerileri, fen becerileri, ses çalışmaları ve kalem tutma becerilerin ön test, son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır?. Alt problemine ilişkin sonuç ve tartışma aşağıda verilmiştir.

Deney ve kontrol gruplarına uygulanan matematik becerileri alt boyutu ön-test ve son-test puanları incelendiğinde, ön test puanları arasında anlamlı bir fark bulunmazken, son-test puanları arasında deney grubunun lehine anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Başka bir ifadeyle, eğitimin çocukların matematik becerileri üzerinde olumlu bir etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Alan yazın incelendiğinde çalışmanın bu sonucu ile örtüşen araştırmalar olduğu belirlenmiştir. Karakuzu (2015) yapmış olduğu çalışmada hazırlamış olduğu ebeveyn destekli ilkokula hazırlık eğitim programının matematik becerileri üzerinde anlamlı yönde etkili olduğunu belirlemiştir. Kıvılcım (2015) yapmış olduğu çalışmasında, hazırlamış olduğu müzik eğitimi programının çocukların matematik becerileri puanları arasında anlamlı farklılık oluşturduğu sonucuna ulaşmıştır. Ölekli (2021) hazırlamış olduğu duyu temelli matematik eğitim programının, çocukların matematik becerilerini etkilediği sonucu ulaşmıştır. Benzer şekilde Akay (2017), çalışmasında duyuları temele alan materyallerin kullanımının çocukların matematiksel becerilerini desteklediğini ve öğrenmelerini kolaylaştırdığını belirtmiştir. Mevcut çalışmada hazırlanan program çerçevesinde sayı, şekil, örüntü, sıralama, eşleştirme, karşılaştırma ve zaman gibi matematiksel kavramlar çocuklara, basitten-karmaşığa, somuttan-soyuta, bilinenden-bilinmeyene gibi süreçler temel alınarak, küçük-büyük grup etkinlikleri ile uygulanmıştır. Deney grubunun matematik becerilerindeki gelişiminin, uygulanan

duyu temelli ilkokula hazırlık eğitim programından ve duyuları destekleyici materyallerin kullanılmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Deney ve kontrol grubuna uygulanan fen becerileri alt boyutuna ilişkin ön-test ve son test puanları incelendiğinde, ön test puanlarının birbirine yakın ortalamalara sahip olduğu belirlenmiştir. Son test puanları incelendiğinde ise deney grubunun puan artışının kontrol grubuna nazaran daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bir başka deyişle eğitimin deney grubundaki çocukların fen becerilerine ilişkin destekleyici bir etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Alan yazın incelendiğinde çalışmanın bu sonucu ile örtüşen araştırmalar olduğu belirlenmiştir. Bu kapsamda çocukların fen becerileri kapsamında kazanılması beklenen bilimsel süreç becerilerine, fen etkinliklerinin uygulama alanlarına ve şekillerine, fen eğitiminde öğretmenin ve diğer payların rolüne ilişkin çalışmalara ulaşılmıştır. Ragkiadaki ve arkadaşları (2023), çocukların feni ne zaman öğrenmeye başladıkları ve bilim güdüsünü ne zamandan itibaren geliştirdiklerini inceledikleri araştırmalarında oyun güdüsü ile bilim güdüsünün birbirine paralellik gösteren bir gelişme sürecinde olduğunu ortaya koymuşlardır. Ayrıca araştırma bebeklik döneminde başlayan fen becerilerin erken çocukluk yıllarında öğretmenlerin çocukların çevresini uygun uyaran ve desteklerle hazırlamasının çocukların olgun bilim biçimlerine yönelik motivasyonlarının arttırılabileceğini belirtmiştir. Špela Klofutar ve arkadaşları (2022), hazırlamış oldukları eğitim programı ile ormanda, çocukların doğrudan deneyimler yoluyla öğrenmelerine imkân sağlayacak süreçler planlamışlardır. Çocukların doğrudan deneyimler yoluyla edindikleri gözlem, sınıflama gibi bilimsel süreç becerilerinin kalıcılığının ve geliştirilmesinin sağlanabileceğini belirtmişlerdir. Tekerci (2015), yapmış olduğu çalışmada hazırlamış olduğu duyu temelli bilim programının çocukların bilimsel süreç becerilerine etkisini araştırmış, programın bilimsel süreç becerileri kazanımını desteklediğini belirlemiştir. Raven ve Wenner (2023), okul öncesi dönemde fen etkinliklerinin planlanmasında herhangi bir müfredata bağlı kalınmaksızın, çocukların bilime karşı farkındalık ve dünyayı anlamaya yönelik meraklarını merkeze alarak bütünleşik okul öncesi bilim çerçevesi uygulamasını ortaya koymuşlardır. Bu durumun çocukların öğrenme süreçlerini zenginleştireceğini, gelişim alanlarını destekleyeceğini ve deneyimlerin anlamlı ve kalıcı olmasına imkân sağlayacağını belirtilmiştir. Rahman (2018), yapmış

olduğu çalışmada erken çocukluk yıllarında proje yaklaşımı ile bilimsel dűřünme becerilerinin kazandırılmasının önemini belirtmiştir. Çocuklarda bilimsel süreç becerilerini edinmede, duyularını kullanarak gözleme becerilerinin baskın olduğunu, ardından sınıflandırma, çıkarım yapma ve ölçme becerilerinin geldiğini, bilimsel süreç becerilerini erken çocukluktan itibaren ortaya çıkarmanın, çocukların bilimsel kavramlarda uzmanlaşmasına yardımcı olabileceğini belirtmiştir. Buldu (2022), oyun yoluyla öğrenme ortamlarının çocukların fen öğrenimini üzerindeki etkilerini incelediği çalışmada çocukların eğlenerek yapmış oldukları keşiflerin çocukların bilimsel süreç becerilerini ve bilimi öğrenmeye yönelik motivasyonlarını arttığını belirlemiştir. Ayrıca fen becerilerini desteklemek için geleneksel yöntemler yerine oyun yoluyla öğrenme gibi örnek uygulamaların geliştirilmesi bu sürecin hem okul öncesi öğretmenleri hem de öğretmen adayları tarafından farkındalığının artırılması gerektiği belirtilmiştir. Benzer şekilde birçok çalışma erken çocukluk ortamlarında fen öğrenimi sırasında öğretmenin kritik rolünü ve ocuk ile yetişkin arasındaki etkileşimin önemini de incelemiştir. Bu alışmalar, çocukların ve öğretmenlerin bilimi birlikte öğrenip keşfedebilecekleri, öğrenme için zengin fırsatlara sahip ortam yaratmanın önemini belirtmekte, öğretmenin aracılık rolü, katılımcı uygulamalar ve öğretmen katılımını içeren oyun temelli öğrenme yaklaşımlarının önemini ön plana çıkarmaktadır (Fridberg ve diğerleri, 2019- 2020 ; Siry ve diğerleri, 2012; Vartiainen ve Kumpulainen, 2020). Benzer biçimde erken çocuklukta erken bilimsel okuryazarlığı teşvik eden ve tahminlerde bulunma, gözlemler, sorgulamalar ve deneyler yoluyla tahminlerini doğrulayıp onaylama ve sonuçlara varma gibi temel fen becerilerinin geliştirilmesi için farklı pedagojik uygulamaların ve öğrenme deneyimlerinin önemine vurgu yapan birçok çalışma bulunmaktadır (Kähler, Hahn ve Köller, 2020 ; Solomon , Johnson, 2000 ; Vosniadou, vd., 2001). Mevcut çalışmada hazırlanan program, çocukların doğrudan fen becerilerini deneyimlemelerini, onların çoklu duyularına hitap eden materyallerin kullanılmasını, bilimsel süreç becerileri aktif kullanmalarına imkân tanınması ve oyun temelli bütünleşik etkinlikler çerçevesinde uygulanmasını sağlamıştır. Deney grubunun fen becerilerindeki gelişiminin, uygulanan duyu temelli ilkokula hazırlık eğitim programından ve çocukların doğrudan deneyim yolu ile bilimsel süreç becerilerinin desteklenmesinden kaynaklandığı düşünölmektedir.

Deney ve kontrol grubuna uygulanan ses çalışmaları alt boyutuna ilişkin ön-test, son-test puanları incelendiğinde ön test puanları arasında anlamlı bir fark bulunmazken son test puanları arasında deney grubu lehine anlamlı olarak yüksek olduğu belirlenmiştir. Başka bir deyişle, uygulanan eğitimin çocukların ses çalışmaları üzerinde olumlu bir etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Alan yazın incelendiğinde çalışmanın bu sonucu ile örtüşen araştırmalar olduğu belirlenmiştir. Yapılan birçok çalışma kelimelerin seslerini temsil etme ve değiştirme yeteneği olarak kabul edilen fonolojik farkındalığın, çocukların okuma yetenekleri ile ilişkili olduğunu belirtmiştir Anthony, Lonigan, 2004 ; Caravolas, vd., 2013 ; Goswami, 2001 ; Lyster, vd., 2020 ; Lonigan, vd., 2000). Woodrome ve Johnson (2009) çalışmalarında okul öncesi dönemde çocuklarla çalışılan fonolojik farkındalık ve şekil farkındalığı gibi etkinliklerinin çocukların okumayı öğrenmeden önce gerekli olan harf tanıma ve harfler arasındaki benzerlik ve farklılıklar arasındaki ilişkiyi ayırt etmelerini kolaylaştırdığını belirtmiştir. Beyaztaş ve Tekkol (2023), ilkökul öğretmenlerinin okul öncesi öğretmenlerinden beklentilerini ortaya koydukları çalışmalarında, çocukların ilkökula hazırbulunuşluğu için okul öncesinde sesleri hissetme ve ayırt etme becerilerinin kazandırılmasını beklediklerini belirtmişlerdir. Karakuzu (2015), yapmış olduğu çalışmada uygulamış olduğu programın çocukların ses çalışmaları üzerinde etkili olduğu sonucuna varmıştır. Araştırmalar, okul öncesi programların erken okuryazarlık becerileri kapsamında ses farkındalığı ve özellikle fonolojik farkındalığın geliştirilmesi üzerine yoğunlaştığını ve bu doğrultuda tasarlanması gerektiğini göstermektedir (Böck, 2017; Shiel , 2002 ; Westerveld, vd., 2015). Mevcut çalışmada hazırlanan program kapsamında ses çalışmaları özellikle ritim, orff gibi müzik etkinlikleri başta olmak üzere tüm etkinlik türlerini kapsayacak şekilde uygulanmıştır. Bu çalışmaların çoğu çocukların fonolojik farkındalıklarını beden farkındalığı, işitsel ve vestibüler duyu destekli uygulamalarla desteklemiştir. Deney grubunun ses çalışmalarının gelişiminin, uygulanan duyu temelli ilkökula hazırlık eğitim programından ve çocukların ses çalışmalarını bütünleşik etkinlikler kapsamında hazırlanan öğrenme süreçleri ile fonolojik farkındalıklarının desteklenmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Deney ve kontrol grubunun kalem tutma becerileri, uygulama formunda yer alan çizgi çalışmaları ve labirent çalışmaları kapsamında değerlendirilmiştir. Çizgi

çalışmaları ön-test ve son test puanları incelendiğinde, ön test puanlarının birbirine yakın ortalamalara sahip olduğu belirlenmiştir. Son test puanları incelendiğinde ise deney grubunun puan artışının kontrol grubuna nazaran daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bir başka deyişle eğitimin deney grubundaki çocukların çizgi çalışmalarına ilişkin destekleyici bir etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Labirent çalışmaları alt boyutunun ön test ve son test puanları incelendiğinde ön test puanları arasında anlamlı bir fark oluşmazken son test puanlarının deney grubu lehine anlamlı olarak yüksek olduğu belirlenmiştir. Bir başka deyişle uygulanan eğitim programının deney grubundaki çocukların kalem tutma becerisi, kaleme uygulan kuvvet ve yönerge takibi becerileri desteklediği belirlenmiştir. Araştırmanın bu sonucu ilkokula hazırbulunuşluk becerilerinin en belirleyici faktörlerinden biri olan kalem tutma becerisine ilişkin alan yazında yer alan diğer çalışmaların sonuçları ile örtüşmektedir. Minifoğlu ve Gürşimşek (2023), Gündüz ve Çalışkan (2013), birinci sınıf ve okul öncesi öğretmenlerinin bakış açısına göre okuma yazmaya hazırlık çalışmalarının temel amaçlarını inceledikleri çalışmada, her iki öğretmen grubunun çocukların kas gelişimlerine paralel olarak, kalem tutma becerisini geliştirmek açısından çizgi çalışmalarını doğru bir şekilde uygulanması, harflerin şekli ve ses farkındalığının oluşturulmasının önemi konusunda ortak görüşe sahip oldukları belirtilmiştir. Benzer şekilde Parlakyıldız ve Yıldızbaş (2004), Akbaba Altun, Şimşek Çetin ve Bay (2014), çalışmalarında kas gelişimi el-göz koordinasyonu, kalem tutma becerisi ve bu becerilere bağlı olarak uygulanan çizgi çalışmalarının ilkokula geçişte önemli beceriler olduğunu, öğretmenlerin bu becerileri destekleyecek çalışmaları yapmalarının önemli olduğunu belirtmişlerdir. Bozgün ve Uluçınar Sağır (2018), çocukların erken çocukluk döneminde küçük kas becerilerinin geliştirilmesine yönelik etkinliklerin ilkokula hazırbulunuşluk için önemli çalışmalar olduğunu belirtmiş, kalemin doğru tutulması ve çizgi çalışmalarının yapılmasının ilkokula uyumu kolaylaştırdığı belirtmişlerdir. Widyasari (2023), çalışmasında 3-4 yaşlarındaki küçük çocukların yazma becerilerinin çocukların yeteneklerine göre değişkenlik gösterdiği ve farklı faktörlerin hem destekleyici hem de engelleyici etkiye sahip olduğunu belirtmiştir. Erken çocukluk eğitimcilerinin çocukların yazma becerilerini geliştirmek için dokunma çalışmaları, yırtma, sıkma, düzenleme, harf ve desen baskısı, şekillendirme çalışmaları, kesme-

yapıştırma çalışmaları yapmaları gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca zikzak, eğri, sağa sola eğik, dikey, yatay ve benzeri şekillerde çizgi çalışmalarının yazmaya yönelik ilgiyi gösterdiği belirtilmiştir. Schildt (2023), okula hazırbulunuşlukta çocukların sahip olması gereken motor becerileri ve bu becerilerin desteklenmesine yönelik sınıf içi uygulamaları öğretmen görüşlerine göre incelemiş öğretmenlerin motor gelişimin okula hazırbulunuşlukta önemli bir faktör olarak algılandığı fakat sınıf içi uygulamaları noktasında yetersiz kaldığı sonucuna ulaşmıştır. Beyaztaş ve Tekkol (2023), çalışmalarında ilkokul ve okul öncesi öğretmenlerinin okuma yazmaya hazırlık dolayısıyla okul öncesi eğitimden ilkokula geçişte hazırbulunuşluk çerçevesinde işbirliği içinde çalışmaları, ortak amaç ve hedeflerinin olması, bu doğrultuda birbiri ile tutarlı çalışmaların yapılması gerektiğini belirtmişlerdir. Mevcut çalışma kapsamında uygulanan duyu temelli ilkokula hazırlık eğitim programı ile çocuklara ergoterapistlerin görüşleri ve tavsiyesi doğrultusunda planlanan beden farkındalığı çalışmaları, el-göz- beden koordinasyonu çalışmaları ve görsel algı çalışmaları çerçevesinde hazırlanan kalem tutma egzersiz çalışmaları, bütünleşik etkinlik süreçleri doğrultusunda uygulanmıştır. Deney grubunun kalem tutma becerilerinin gelişimi, uygulanan duyu temelli ilkokula hazırbulunuşluk eğitim programından ve hazırlanan bütünleşik çalışmaların çocukların kalem tutma ve hâkimiyeti, uygulanan güç, göz koordinasyonu, bedeni kullanma şekillerini destekleyerek kalem tutma becerilerini desteklenmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Deney ve kontrol grubunun matematik becerileri, fen becerileri, ses çalışmaları, çizgi çalışmaları ve labirent çalışmalarına ilişkin elde edilen puanların toplamını oluşturan uygulama toplam puanlarının ön test, son test ölçümleri incelendiğinde ön test puan ortalamalarının birbirine yakın olduğu belirlenmiştir. Son test puanları incelendiğinde ise deney grubu lehine anlamlı olarak yüksek olduğu belirlenmiştir. Bir başka ifade ile eğitimin deney grubundaki çocukların matematik, fen, kalem tutma becerileri ile ses çalışmaları üzerinde geliştirici ve destekleyici bir etkiye sahip olduğu belirlenmiştir. Uygulanan duyu temelli ilkokula hazırlık eğitim programı, çocukların bütün gelişim alanlarına yönelik etkinlik süreçleri ile çocukların ilkokula hazırbulunuşluklarını desteklediği sonucuna ulaşılabilir.

4.2. İKİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN TARTIŞMA ve SONUÇLAR

Duyu temelli ilkokula hazırlık eğitim programının uygulandığı deney grubu çocukları ile mevcut okulöncesi eğitim programının uygulandığı kontrol grubu çocuklarının zihinsel-dil gelişimleri, sosyo-duygusal gelişimleri, fiziksel gelişimleri ve öz bakım becerileri ön test, son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır? Alt problemine ilişkin sonuç ve tartışma aşağıda verilmiştir.

Deney ve kontrol grubunun zihinsel dil gelişim alt boyutuna ilişkin puanlarının ön test ve son test ölçümleri incelendiğinde ön test puan ortalamalarının birbirine yakın olduğu ve anlamlı bir fark oluşturmadığı belirlenmiştir. Son test puanları incelendiğinde ise deney grubu lehine anlamlı, yüksek fark olduğu belirlenmiştir. Bir başka deyişle uygulanan duyu temelli ilkokula hazırlık eğitim programının çocukların zihinsel ve dil gelişimi üzerinde etkili olduğu ebeveynlerin görüşleri doğrultusunda belirlenmiştir. Alan yazın incelendiğinde araştırmanın bu bulgusu ile örtüşen çalışmalar olduğu belirlenmiştir. Zihinsel gelişim ile ilişkili olarak akademik başarı için gerekli şekil, sayı gibi kavramlara ilişkin ön bilgilerin kazanımı formal eğitim sürecinde akademik başarının ve okula hazır olmanın güçlü bir yordayıcısı olarak kabul edilmektedir (Duncan, vd., 2007). Bu doğrultuda zihinsel beceri ve bilgi kazanımı çocukların sonraki yıllardaki akademik başarılarının belirleyicisi olduğu göz önünde bulundurularak okula hazır olmayı destekleyen bilişsel faktörlerin belirlenmesine öncelik verilmesi gerekmektedir (Lemelin, vd., 2007). Yapılan bir çok çalışma okul öncesi dönemde desteklenen bilişsel beceriler ile daha sonraki ilkokul başarısı arasında bir bağlantı olduğunu göstermektedir (Bodovski ve Farkas, 2007; Claessens ve diğerleri, 2009; McCoach ve diğerleri, 2006; Duncan ve diğerleri, 2007; Li-Grining ve diğerleri, 2010; Pagani ve diğerleri, 2010; Romano ve diğerleri, 2010). Çocukların bilişsel gelişimleri sürecinde çevrelerini tanıma, anlama ve keşfetme eğilimleri onların içinde buldukları çevrenin uyaran bakımından zenginleşmesi paralelinde desteklenmektedir (Kol, 2011). Bağçeli Kahraman (2012), yapmış olduğu çalışmada aile katılımı boyutu zenginleştirilmiş eğitim programının, çocukların zihinsel ve dil gelişimini desteklediği sonucuna ulaşmıştır. Akyol (2015), yapmış olduğu çalışmada okul öncesi eğitime devam eden çocukların yaşları arttıkça zihinsel dil gelişimleri açısından okula hazır oluşlarının da attığı belirlenmiştir. Akçay (2016), çalışmasında

okul öncesi eğitim alan çocukların dil becerileri kazanımlarını okul öncesi eğitimi alamayan çocuklara göre daha yüksek oranda edindiklerini belirlemiştir. Okul öncesi eğitim sürecinde uygulanan programların bu sonuca etkisi olduğu belirtilmiştir (Parlakyıldız, 2014). Çocukların ilkokula başlamadan önce okuryazarlık ile ilgili ön bilgiler ve deneyimlere sahip olmaması ilkokula hazırbulunuşluğu engelleyen bir faktör olmaktadır (Özcan ve Özcan, 2016). Çocukların ilkokula hazırbulunuşluğunda önemli olan erken okuryazarlık becerilerinin ortaya çıkması için dil becerilerinin yanı sıra görsel algı, çalışma belleği ve diğer bellek yeteneklerini, uzamsal bellek, rakam hatırlama, işlem hızı, hızlı adlandırma ve kelime dağarcığı gibi bilişsel yeteneklerin, gelişiminin de desteklenmesi gerekmektedir (N’eman ve Shaul 2023). Taşkın ve Tuğrul (2015) çalışmalarında erken çocukluk döneminde dil becerilerinin matematik becerileri ile ilişkili olduğunu belirlemiştir. Yazıcı (2013), çocuklara uygulanan okuma yazma becerilerini destekleyici duyu eğitimi programının sonucunda uygulanan programın çocukların okuma yazma becerilerini desteklediğini belirlemiştir. Mevcut çalışma kapsamında uygulanan program akademisyen ve öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda çocukların aktif katılım sağlayacağı, ilkokula hazırbulunuşluk becerilerinin zihinsel gelişim boyutunda sahip olunması gereken kavramları, üst düzey bilişsel süreçleri ve düşünme becerilerini kapsayan etkinlikler çerçevesinde hazırlanmıştır. Deney grubunun zihinsel- dil alt boyutundaki gelişimin uygulanan duyu temelli ilkokula hazırlık eğitim programından ve çocukların erken okuryazarlık becerileri ve gelişimlerinin günlük yaşamlarına yansiyacak şekilde desteklenmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Deney ve kontrol grubunun sosyal duygusal gelişim alt boyutuna ilişkin puanların ön test ve son test ölçümleri incelendiğinde ön test puan ortalamalarının birbirine yakın olduğu ve anlamlı bir fark oluşturmadığı belirlenmiştir. Son test puanları incelendiğinde ise deney grubu lehine anlamlı fark olduğu belirlenmiştir. Bir başka deyişle ebeveynlere göre uygulanan duyu temelli ilkokula hazırlık eğitim programının çocukların sosyal duygusal gelişimi üzerinde etkili olduğu belirlenmiştir. Alan yazın incelendiğinde araştırmanın bu bulgusu ile örtüşen çalışmalar olduğu belirlenmiştir. Rahmawati’e (2019), göre okula hazırlık, çocukların ilkokula başlamak için sahip olması gereken hazırlık, okula

hazırbulunuşluk ise, okul başarısının elde edilebilmesi için çocukların edinmeleri gereken becerileri kapsamaktadır. Çocuğun okula hazırbulunuşluğu için bilişsel ve sosyal olarak hazır olması gerekmektedir. Çocuğun içsel hazır oluşu sosyal duygusal ve bilişsel hazırlığının birleşiminden oluşmakta, aile ve okul kurumlarının hazır oluşu ise çocukların hazırbulunuşluğunu desteklemektedir. Benzer şekilde Bernier ve arkadaşları (2020), okula hazır olmanın, erken çocukluk dönemi süresince sosyal ve bilişsel faktörler arasındaki döngüsel ve ilişkiyel etkilerin sonucu olduğunu belirlemişlerdir. Duygularını ve dikkatini düzenleyebilen çocuklar, akademik süreçlerde daha başarılı olabilmekte ve bu durum akademik yeterliliği geliştirmektedir (Pan, vd., 2019). Blair ve Raver (2015), sosyal duygusal yeterliliğin çocukların okula başlamalarında ve uyum süreçlerinde önemli bir rol oynadığını belirtmişlerdir. Türkyılmaz ve Pekdoğan (2019), yapmış oldukları çalışmada sosyal davranışın okula hazır oluş becerileri ile ilişkili olduğunu, sosyal yeterlilik becerilerinin okula hazırbulunuşlukta önemli faktörler olduğunu belirtmişlerdir. Denham ve arkadaşları (2003), sosyal becerilerin ve yeterliliğin okul öncesi dönemde ortaya çıkan işbirliği yapma, paylaşma, başkalarına yardım etmeyi amaçlayan özverili eylemlerden oluştuğunu belirtmişlerdir. Tangüner (2017), yapmış olduğu çalışmada okul öncesi eğitimi alan çocukların okul ortamı ile daha erken bir dönemde tanıştığı ve uyum sağladığı toplumun norm ve kurallarını daha erken edindiği ve sosyal becerilerini formal eğitim öncesi geliştirdiği için ilkokula geçişte ve uyumda daha az zorlandığını belirtmiştir. Benzer şekilde Erçakır ve Yurdakal (2023), okul öncesi eğitim alan çocukların ilkokul 1. sınıfta aktif derse katılımı ve dinleme becerilerinin daha etkin olduğu, okuma- yazma becerilerini edinme süreçleri, okula ve okul kültürüne uyum süreçlerinin daha hızlı gerçekleştiğini, Çocukların sosyalleşme becerilerine sahip olduklarını belirlemiştir. Yapılan birçok çalışma, çocukların olumlu sosyal davranışlarının okula hazırlık ve okul başarısı ile ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır (Curby, Brown, Bassett ve Denham, 2015; Palermo ve diğerleri, 2007; Vitiello ve Williford, 2016). Mevcut çalışmada uygulanan programda sorumluluk alma, işbirliği yapma, bir görevi üstlenme, empati kuarabilme gibi sosyal beceriler ve davranışları temele alan öğrenme süreçleri hazırlanmıştır. Deney grubunun sosyal duygusal alandaki gelişimleri uygulanan duyu temelli ilkokula hazırlık eğitim programından ve çocukların bağımsız davranışlarının, duygularını

tanıma ve anlamladılmalarının, sosyalleşme becerilerinin desteklenmesinden kaynaklandığı düşünölmektedir.

Deney ve kontrol grubunun fiziksel gelişim alt boyutuna ilişkin puanların ön test ve son test ölçümleri incelendiğinde ön test puan ortalamalarının birbirine yakın olduğu ve anlamlı bir fark oluşturmadığı belirlenmiştir. Son test puanları incelendiğinde ise deney grubu lehine anlamlı yüksek fark olduğu belirlenmiştir. Uygulanan Duyu temelli ilkokula hazırbulunuşluk eğitim programının çocukların fiziksel gelişimi üzerinde etkili olduğu ebeveynlerin görüşleri doğrultusunda belirlenmiştir. Alan yazın incelendiğinde araştırmanın bu sonucu ile örtüşen çalışmalar olduğu belirlenmiştir. Fiziksel gelişim hem ince motor hem de kaba motor gelişimi aynı zamanda fiziksel olarak büyüme sürecini kapsamaktadır. Ayrıca fiziksel gelişim çocuğun ilkokula hazırbulunuşluğu kapsamında önemli bir faktör olmaktadır. Çocuklar dili dinleyerek, konuşarak ve yazarak öğrenmektedir. Yazma; fiziksel, entelektüel, gelişimsel ve etkileşimli süreçlerden oluşmaktadır. Yazma için kalem tutma, çizgi çizme ve el hareketleri gibi becerileri içeren fiziksel süreçlerin (motor beceriler) yanı sıra duyu sisteminin yönelimi ve uygun bir zihinsel gelişim gerekmektedir (Rohde, 2015; Ashton, vd., 2013; Berninger, vd., 2006). Anaokulu öğretmenleri, kalem tutuşu daha iyi olan çocukların kaliteli el yazısı becerileri gösterdiklerini ve beslenme, ayakkabı bağlarını bağlama, giyinme gibi günlük aktivitelerini daha etkili bir şekilde yönetebildiklerini (McClelland ve Cameron, 2019) belirtmektedir. Çocukların ince motor gelişimi okuma yazma gelişimleri ile ilişkili olduğu ve ilkokula geçiş ve hazırbulunuşluğu kolaylaştıran bir faktör olduğu belirtilmiştir (Cadoret ve diğerleri, 2018; Oberer ve diğerleri, 2017). Akagündüz ve Aksoy (2020), yapmış oldukları çalışmada devlet koruması altında bulunan bebeklerin motor gelişimine araştırmacılar tarafından hazırlanan duyu eğitim programının etkisini inceledikleri çalışmalarında ince ve kaba motor becerilerin ölçümleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Yazma öncesi beceriler, algısal ve motor beceriler, bunların entegrasyonu ve koordinasyonu dâhil geliştirmesi gereken bir dizi temel yetenek ve beceriden oluşmaktadır (Ashton, 2013; Kiehlhofner, 2009; Solomon, 2016). Yazma ve okuma becerileri okuryazarlık gelişiminde önemli bir rol oynamakta ve gelecekteki akademik başarılarla ilişkilendirilmektedir. Yapılan çalışmalar görsel motor entegrasyonu ve ince motor nesne manipölasyonu gibi temel

yazma becerilerinin, çocukların gelecekteki yazma, matematik, okuma ve heceleme becerilerinin ve sonraki yıllarda matematik başarısının önemli belirleyicileri olduğu belirlenmiştir (Dinehart ve Manfra, 2013; Escolano-Pérez, vd., 2020; Luo, vd., 2020; Chandler ve arkadaşları , 2021), yazma eyleminin karmaşık bir süreç olduğunu, öz düzenleme, ince motor becerisi ve erken yazma becerisinin birbiri ile ilişkili olduğunu belirtmişlerdir. Diamond ve arkadaşları (2008), erken yazma becerilerinin harf bilgisi, yazı kavramları ve fonolojik farkındalık dâhil olmak üzere diğer erken okuryazarlık becerileri ile ilişkili olduğu belirtmişlerdir. Karkuzu (2015), uygulamış olduğu programın çocukların yaş, sağlık durumu, ince ve kaba motor becerilerinin gelişimi kapsayan fiziksel gelişimi desteklediği sonucuna ulaşmıştır. Mohamed ve O' Brien (2022), motor becerilerin okula hazır olmanın önemli bir unsuru olduğunu belirtmişlerdir. Okul öncesi dönemde fiziksel gelişim çocukların okula hazırbulunuşluklarında önemli bir faktör olmaktadır. Çocukların bağımsız hareket edebilme, motor planlama becerileri (dış fırçalama, ayakkabı bağcığını bağlama, bağımsız giyinme vb.), kalem tutma, oturma, zıplama, koşma, dengede kalma gibi birçok becerinin temelinde yer alan fiziksel gelişim ilkokula hazırbulunuşluk için önemli kriterlerden biri olmaktadır. Özellikle yazma öncesi becerilerin gelişimi için ince motor gelişimini destekleyecek çalışmaların okul öncesi dönemde desteklenmesi okula hazırbulunuşluk için oldukça önemli olmaktadır. Mevcut çalışmada çocuklara hem kaba hem de ince motor gelişimlerini geliştirecek materyal destekli duyu temelli oyun etkinlikleri başta olmak üzere farklı öğrenme süreçleri uygulanmıştır. Deney grubunun fiziksel alandaki gelişimleri uygulanan duyu temelli ilkokula hazırlık eğitim programından ve kullanılan duyu temelli materyal ve bütünleştirilmiş etkinliklerin çocukların ince ve kaba motor gelişimlerini desteklemesinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Deney ve kontrol grubunun öz bakım becerileri alt boyutuna ilişkin puanların ön test ve son test ölçümleri incelendiğinde ön test puan ortalamalarının birbirine yakın olduğu ve anlamlı bir fark oluşturmadığı belirlenmiştir. Son test puanları incelendiğinde ise deney grubu lehine anlamlı yüksek fark olduğu belirlenmiştir. Uygulanan duyu temelli ilkokula hazırbulunuşluk eğitim programının çocukların özbakım becerileri üzerinde etkili olduğu ebeveynlerin görüşleri doğrultusunda belirlenmiştir. Alan yazın incelendiğinde araştırmanın bu sonucu ile örtüşen

çalışmalar olduğu belirlenmiştir. Yeşildağlı (2012), yapmış çalışmada ebeveynlerin çocukların okula hazırbulunuşluğunun en önemli göstergelerinden biri olarak özbakım becerilerinin kazanımı olduğu sonucuna ulaşmıştır. Özaslan ve Baba Öztürk (2022), ebeveynlerin ilkokula hazır olmaya ilişkin görüşlerini incelediği çalışmada ebeveynlerin okula hazırbulunuşlukta sosyal duygusal becerilerin ve öz bakım becerilerini daha çok önceliklediklerini belirlemiştir. Mevcut çalışmada çocukların temizlik, beslenme, sağlık konularında hem çevre hem de beden farkındalığını kazandıracak öğrenme süreçleri planlanmış ve uygulanmıştır. Deney grubunun öz bakım becerileri alandaki gelişimleri uygulanan duyu temelli ilkokula hazırlık eğitim programından ve farkındalıklarını arttıracak uygulamalardan kaynaklandığı düşünülmektedir.

Zihinsel ve dil gelişimi, sosyal duygusal gelişim, fiziksel gelişim ve özbakım becerilerinin toplam puanlarının ön test ve son test ölçümleri incelendiğinde ön teste yakın puan ortalamalarına sahip olmalarına rağmen son test puanları deney grubu lehine anlamlı olarak yüksek olduğu belirlenmiştir. Uygulanan duyu temelli ilkokula hazırbulunuşluk eğitim programının çocukların tüm gelişim alanlarına olumlu yönde etkili olduğu belirlenmiştir. Alan yazın incelendiğinde araştırmancının bu sonucu ile örtüşen çalışmalar olduğu belirlenmiştir. İlkokula hazırbulunuşluk etkilenen ve boyutları olan bir olgu olmaktadır. Bu perspektifte ilkokula hazırbulunuşluk ile ilgili yapılan çalışmaların çeşitlilik gösterdiği görülmektedir.

Karakuzu ve Koçyiğit (2016), yapmış oldukları çalışmada çocukların ilkokula hazırbulunuşluğunda ebeveynlerin desteğinin etkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Myhra (2009), çalışmasında uygulanan duyu temelli programın çocukların ince motor becerileri, yazma, bilişsel eşleştirme- sayma, dili adlandırma ve anlama, kaba motor, nesne ve vücut hareketleri üzerinde olumlu etkiye sahip olduğu belirlemiştir. Karakuzu (2015), yapmış olduğu çalışmada hazırlamış olduğu ebeveyn destekli ilkokula hazırlık programının çocukların akademik beceriler, ses farkındalığı, problem çözme becerisi ve motor beceriler gibi ilkokula hazırbulunuşluk becerilerini desteklediğini belirtmiştir. George ve arkadaşları (2023), ilkokula başlayan çocukların yazmaya ve okumaya başlamak ve gelişim düzeylerinin yeterli olması için yazma öncesi, okuma öncesi ve aritmetik öncesi becerilere sahip olmaları gerektiği ve bu becerilerin okul öncesi eğitimde kazandırılması gerektiğini

belirtmişlerdir. Ülkü Yıldız ve Kayılı (2023), çocukların ilkokula hazırbulunuşluğunu desteklemek için okuma-yazma, matematik becerisi gibi tek başına bir alana odaklanmak yerine çocukların her bir beceri ve gelişim alanına eşit destek sunmanın gerekli olduğunu çünkü bu alanların birbiri ile ilişkilerinin ve katkılarının göz ardı edilememesi gerektiğini belirtmişlerdir. Yapılan birçok çalışma okul öncesi dönemde çocuklara uygulanan ilkokula hazırbulunuşluk müdahale programlarının çocukların hazırbulunuşluğu üzerinde olumlu, anlamlı ve yüksek düzeyde etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır (Ma, vd., 2013; Richardson, vd., 2017; Mercan Uzun ve Alat, 2017; McClelland, vd., 2019; Dicaldo, vd., 2020; Çoban, vd., 2023).

Çocukların okula hazırbulunuşluk düzeylerinin belirlenmesi, çocukların okula başlamadan önce desteğe ihtiyaç duyduğu gelişim alanlarının belirlenmesi bakımından önemli olmaktadır. Okula hazırbulunuşluğun belirlenmesi, yalnızca ailesel ve sosyal geçmişe dayanmak yerine, çocukların bilgi ve becerilerine dayalı olarak onların güçlü yönlerinin ve desteklenmesi gereken yönlerinin de belirlenmesi ve program süreçlerinin bu doğrultuda hazırlanmasına olanak tanımaktadır (Pan vd.,2019). Mevcut çalışma sonucunda nicel veriler dikkate alındığında uygulanan duyu temelli ilkokula hazırlık eğitim programı, okul öncesi dönem çocuklarının bütünsel gelişimlerini temele alarak ve çoklu duyularını aktif hale getiren uyaranları kullanarak ilkokula hazırbulunuşluklarını desteklediği belirlenmiştir.

4.3. ÜÇÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN TARTIŞMA ve SONUÇLAR

Duyu temelli ilkokula hazırlık eğitim programının uygulandığı deney grubu çocukları ile mevcut okulöncesi eğitim programının uygulandığı kontrol grubu çocuklarının duysal özellikleri ön test, son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır? Alt problemine ilişkin sonuç ve tartışma aşağıda verilmiştir.

Deney ve kontrol grubunun duysal değerlendirme formundan aldıkları toplam puanların ön test ve son test ölçümleri incelediğinde ön test puanlarının birbirine oldukça yakın son test puanlarının ise deney grubu lehine anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir. Uygulanan duyu temelli ilkokula hazırbulunuşluk eğitim programının çocukların duysal farkındalıklarını arttırdığını, değerlendirmeye

alınan derin, vestibüler, görme, işitme, koklama, oral, dokunma duyularını destekleyici nitelikte katkı sağladığı belirlenmiştir. Alan yazın incelendiğinde araştırmanın bu sonucu ile örtüşen çalışmalar olduğu belirlenmiştir. Labuschagne, M. E. (2022), yapmış olduğu çalışmada derin duyu kapsamında beden farkındalığı duyusunun okula hazırbulunuşlukta oynadığı rolü öğretmenlerin görüşleri ve sınıf içi uygulamaları kapsamında incelemiştir. Araştırma kapsamında propriyoseptif gelişimin, belirli fiziksel, duygusal ve bilişsel okula hazırlık becerileri ve konsantrasyonla ilgili zorluklarla ilişkilendirildiği belirlenmiştir. Öğretmenler sınıf içinde beden farkındalığı duyusunu desteklemek için kısa danslar ve hareket etkinlikleri uyguladıkları, öğretmenlerin propriyoseptif gelişim ve okula hazırlıkta nasıl rol oynadığı konusunda daha fazla eğitime ihtiyaç duydukları belirlenmiştir. Mevcut çalışmada çocukların ilkokula hazırbulunuşluk becerileri, onların duyularını merkeze alan çeşitli etkinlikler ve öğrenme süreçleri ile desteklenmiştir. Öğrenme süreçlerinde uygulanan itme ve çekme çalışmaları, vücutlarından gelen sinyalleri tanımlama çalışmaları (kalp atışı gibi), oyun etkinliklerinde kullanılan materyaller (beden çorabı, akerdeon tünel vb.) çocukların derin duyu farkındalığını desteklediği belirlenmiştir. Çetin Sultanoğlu (2021), yapmış olduğu doktora çalışmasında işitsel bütünleme yöntemine dayalı gelişimsel destek programının iki altı yaş aralığındaki çocukların duyu gelişimlerine ve öz düzenlemelerine etkisini incelemiştir. Araştırma sonucunda programın çocukların duyu gelişimine ve öz düzenlemelerine olumlu yönde etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Mevcut çalışmada ritm, ses, müzik, okuma yazmaya hazırlık çalışmaları başta olmak üzere oyun, fen, drama etkinlikleri çerçevesinde aktif olarak işitme duyusunu ön plana çıkaran öğrenme süreçleri uygulanmıştır. Bu doğrultuda uygulanan duyu temelli ilkokula hazırlık eğitim programı çocukların işitsel duyularının farkındalığını arttırmıştır sonucuna ulaşılabilir. Beşir (2020), yapmış olduğu çalışmada uygulamış olduğu programın bebeklerin dokunma, koku alma, görme ve işitme duyu alanlarında farklılık oluşturacak şekilde etki ettiği belirlenmiştir. Uygulanan duyu temelli ilkokula hazırlık eğitim programında koklama duyusuna yönelik fen etkinlikleri ve oyun etkinlikleri başta olmak üzere çeşitli farkındalık çalışmaları uygulanmıştır. Uygulanan program çocukların koklama duyusu farkındalığını desteklediği sonucuna ulaşılabilir.

Aral (2021), yapmış olduğu çalışmada görsel algı ve algının öğrenme üzerindeki etkisi göz önünde bulundurulduğunda erken yaşlardan itibaren duyuların desteklenmesinin önemi vurgulamıştır. Kavale ve Forness (2000), okul öncesi dönemde yapılan görsel algının geliştirilmesine yönelik çalışmaların çocukların ilkökul sürecinde okuma ve okumaya yönelik algısal becerilerinin gelişmesine katkı sağladığını belirtmişlerdir. Memiş ve Sivri (2016), görsel algılamanın okuma becerisi üzerinde etkili olan bilişsel yeteneklerden biri olduğunu belirtmiş ve çeşitli çalışmaların görsel algı ve okuma becerisi ile ilişkisini gösterdiğini belirtmiştir. Aydöner (2022), çalışmasında çocukların duyuşal işleme becerisi, motor becerisi, yürütücü işlevler ve görsel algı becerileri onların okula hazırbulunuşluğunu en fazla etkileyen unsurlar olduğu sonucuna ulaşmıştır. Worthen (2010), yapmış olduğu çalışmada, gelişimsel tanıları olan ve olmayan okul öncesi ve ilkökul çağındaki çocuklar için, genel eğitim sınıf ortamında uygulanan duyuşal temelli müdahale stratejileri, dikkat ve/veya akademik performansın artmasında etkili olduğu belirlemiştir. Schardt (2018), ebeveynlere yönelik çoklu duyuşal öğrenmenin etkisini vurgulayan bilgilendirme çalışmayı hazırlamış, ebeveynlerin duyuşal öğrenme süreçleri konusunda desteklenmesi gerektiğini belirlemiştir. Koyuncuoğlu (2017), yapmış olduğu çalışmada duyu eğitimini sistemli bir şekilde alan çocukların yaratıcı düşünme becerileri üzerindeki etkisini incelemiş, çocukların ön test ve son test puanları arasında farklılık anlamlı yönde yüksek olarak belirlemiştir. Yıldız ve arkadaşları (2020), yapmış oldukları araştırmada prematüre doğmuş olan 5 yaş çocuklarının duyuşal işlem becerisi ve okula hazır oluşları arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Okul öncesi dönemde duyuşal işleme becerisi okula hazırbulunuşluk ile ilişkili olduğu bu doğrultuda Duyusal Profil puanlarının okula hazır oluş için anlamlı bir yordayıcı olduğu belirtilmiştir.

Duyular yaşamı devam ettirme ve öğrenme için temel girdileri sağlayan sistemlerdir. Çevremizi ve kendimizi duyular sayesinde fark eder, algılar ve davranış örüntüleri oluştururuz. Özellikle erken çocukluk döneminde duyuları temele alan deneyimler sonraki öğrenmelerin temelini oluşturur. Okul öncesinde uygulanan programlar ve çocuklara hazırlanan öğrenme süreçlerinin duyuları temele alan bakış açısıyla hazırlanması çocukların aktif ve kalıcı öğrenmelerine ve hazırbulunuşluklarına önemli katkılar sağlayacaktır. Bu kapsamda hazırlanan duyu

temelli ilkokula hazırlık eğitim programının çocukların, derin duyu, koklama, vestibüler, dokunma, işitme, oral, görme duyarlarını desteklediği düşünülmektedir.

4.4. DÖRDÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN TARTIŞMA ve SONUÇLAR

“Duyu temelli ilkokula hazırlık eğitim programının uygulamaları sonrasında yapılan görüşmelerden elde edilen nitel bulgular, deneysel uygulamaya ilişkin nicel bulguları ne düzeyde açıklamıştır.” Alt problemine ilişkin sonuç ve tartışma aşağıda verilmiştir.

Okula başlama, çocukluğun en önemli geçiş süreçlerinden biri olarak kabul edilmekte ve okul öncesi dönemde çocuklara bu geçiş sürecini kolaylaştıracak becerileri kapsayan okula hazırbulunuşluk kavramı da daha önemli bir kavram olmaktadır (Pianta ve Rimm- Kaufman, 2006). Duyu temelli ilkokula hazırbulunuşluk eğitim programının tamamlanmasının ardından deney grubu ebeveynleri ve deney grubu öğretmeni ile yapılan, programın değerlendirilmesi, çocukların günlük yaşamlarına yansımaları, programın çocuklar, ebeveyn ve öğretmen üzerindeki etkilerinin belirlenmesine yönelik toplanan nitel verilerin nicel veriler ile ne derecede örtüştüğü belirlemeye yönelik yapılan analiz sonuçları doğrultusunda değerlendirilmiştir. Bu kapsamda elde edilen sonuçlar şu şekildedir:

Ebeveynler, programın çocukların zihinsel dil gelişimleri üzerinde oldukça etkili olduğunu belirtmişlerdir. Çocukların dil gelişimi kapsamında kendini ifade etme, kavramları anlama, kullanma ve söyleyiş becerilerinde daha yetkin oldukları belirtilmiştir. Ayrıca düşünme, empati ve ilişki kurma gibi bilişsel becerilerinin de desteklendiği belirtilmiştir. Aynı şekilde deney grubu öğretmeni de programın çocukların zihinsel ve dil gelişimini desteklediğini bu kapsamda çocukların; koordineli ve işbirliği içinde çalışma becerilerine, planlama uygulama becerilerine, dinleme becerilerine, sözcük dağarcığına, problem çözme becerilerine, bağımsız hareket etme ve sorumluluk alma becerilerine, düşünme becerilerine, analiz ve sentez yapma becerilerine, kavramları günlük yaşam becerilerine katkı sağlayacak şekilde kullanma becerisine katkıda bulunduğunu belirtmiştir. Her iki bulgunun birbiri ile örtüştüğü görülmektedir. Ayrıca Deney grubu çocuklarının MİHÖ uygulama formundaki matematik becerileri ile ses çalışmaları ve gelişim formu zihinsel- dil

gelişim ön test, son test puanları incelendiğinde de nicel bulguların nitel bulgularla örtüştüğü belirlenmiştir. Bu doğrultuda;

- Hazırlanmış olan duyu temelli ilkokula hazırlık eğitim programı çocukların zihinsel ve dil gelişimini desteklemektedir, sonucuna ulaşılmıştır.

Ebeveynler, programın çocukların sosyal duygusal becerilerine olumlu yönde katkı sağladığını belirtmiştir. Çocukların bu bağlamda iletişim kurma, paylaşımcı, arkadaşları ile olumlu ilişkiler kurma, duygularını tanımlama ve yönetebilme, sosyalleşme gibi becerileri daha sık davranışlarına yansıttıklarını belirtmişlerdir. Deney grubu öğretmeni de benzer şekilde programın çocukların sosyal duygusal gelişimlerine katkı sağladığını bu kapsamda çocukların; kendilerini ifade etme becerilerinin, girişkenliğinin, duygularının farkına varma ifade etme ve duygularını yönetme becerilerinin, işbirliği, paylaşma, saygı duyma, iletişime geçme, grup ilişkilerini yönetme ve grupla hareket etme, özgür davranma davranışlarını yönetime becerilerinin geliştiği belirtmiştir. Ayrıca deney grubuna uygulanan MİHÖ uygulama formu fen becerileri alt boyutu ve gelişim formu sosyal-duygusal gelişim alt boyutu ön test son test puanları incelendiğinde nitel bulguların nicel bulgularla örtüştüğü belirlenmiştir. Bu doğrultuda;

- Hazırlanmış olan duyu temelli ilkokula hazırlık eğitim programı çocukların sosyal duygusal gelişimini desteklemektedir, sonucuna ulaşılmıştır.

Ebeveynler, uygulanan programın çocukların fiziksel gelişimine katkı sağladığını belirtmişlerdir. Çocukların özellikle denge hareketlerinde, makas ve kalem tutma becerilerinde daha başarılı olduklarını, beden farkındalığı kavramını daha aktif bir şekilde kullandıklarını ve buna dair farkındalıklarının arttığını, ritm ve dans hareketlerinde daha esnek ve estetik olduklarını belirtmişlerdir. Deney grubu öğretmeni de benzer şekilde programın çocukların fiziksel gelişimine katkı sağladığını belirtmiştir. Bu kapsamda çocukların özellikle denge hareketleri, beden farkındalıkları, koordinasyon becerileri, küçük ve büyük kas gelişimini desteklediği belirtilmiştir. Araştırmanın nicel boyutunda deney grubu çocuklarının MİHÖ uygulama formu çizgi çalışmaları ve labirent çalışması alt boyutu ile gelişim formu fiziksel gelişim alt boyutu ön test son test puanları incelendiğinde nitel bulguların nicel bulgularla örtüştüğü belirlenmiştir. Bu doğrultuda;

- Hazırlanmış olan duyu temelli ilkokula hazırlık eğitim programı çocukların fiziksel gelişimini desteklemektedir, sonucuna ulaşılmıştır

Ebeveynler, uygulanan programın çocukların öz bakım becerilerine katkı sağladığını belirtmişlerdir. Çocukların kişisel hijyenlerini, kıyafetlerini yardımsız giyinme eylemlerini, temizlik ile ilgili malzemelerin daha kontrollü kullanma becerilerinin anlamlı derecede desteklediği belirtilmiştir. Deney grubu öğretmeni de benzer şekilde programın çocukların öz bakım becerilerinin gelişimini desteklediği belirtmiştir. Araştırmanın nicel boyutunda deney grubu çocuklarının MİHÖ gelişim formu öz bakım becerileri alt boyutu ön test son test puanları incelendiğinde nitel bulguların nicel bulgularla örtüştüğü belirlenmiştir. Bu doğrultuda;

- Hazırlanmış olan duyu temelli ilkokula hazırlık eğitim programı çocukların öz bakım becerilerinin gelişimini desteklemektedir, sonucuna ulaşılmıştır.

Ebeveynlerin vermiş olduğu cevaplar doğrultusunda uygulanan programın çocukların ilkokula hazırbulunuşluk becerilerine olumlu yönde katkı sağladığını belirlenmiştir. Çocukların ilkokula hazırbulunuşluk becerileri kapsamında kalem tutma, fiziksel gelişim, zihinsel gelişim, dil gelişimi, özbakım ve sosyal beceri gelişimlerinin desteklediği belirtilmiştir. Deney grubu öğretmeni de benzer şekilde programın çocukları ilkokula hazırlama noktasında oldukça etkili olduğunu, eşleştirme –karşılaştırma –sıralama gibi bilişsel becerileri, bağımsız davranabilme, sorumluluk alabilme, arkadaşlık ilişkileri gibi sosyal becerileri, kalem tutma, denge gibi fiziksel becerileri, ses çalışmaları gibi dil gelişimini desteklediği belirtmiştir. Araştırmanın nicel boyutunda deney grubu çocuklarına uygulanan MİHÖ ölçeğinin hem uygulama formu hem de gelişim formu toplam puanları ön test son test puanları incelendiğinde nitel bulguların nicel bulgularla örtüştüğü belirlenmiştir. Bu doğrultuda;

- Hazırlanmış olan duyu temelli ilkokula hazırlık eğitim programı çocukları ilkokula hazırbulunuşluklarını desteklemektedir, sonucuna ulaşılmıştır.

Ebeveynler uygulanan programın çocukların duyularının farkındalığını arttırdığını belirtmişlerdir. Çocukların özellikle dokunma, koklama ve işitme duyularının desteklediği, duyularına ilişkin tanımlamalar yaptıklarını

belirtmişlerdir. Deney grubu öğretmeni de benzer şekilde programın çocukların duyularının farkındalığını kazanmalarında etkili olduğu, kullanılan materyallerle etkili bir süreç oluşturulduğu, çocukların vücutlarından ve çevreden aldıkları sinyallere karşı daha duyarlı oldukları belirtmiştir. Araştırmanın nicel boyutunda deney grubu çocuklarına uygulanan Duyusal Değerlendirme Formu toplam puanları ön test son test sonuçları incelendiğinde nitel bulguların nicel bulgularla örtüştüğü belirlenmiştir. Bu doğrultuda;

- Hazırlanmış olan duyu temelli ilkokula hazırlık eğitim programı çocukların duyusal farkındalıklarını desteklemektedir, sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmen ile yapılan görüşme sonucu programa ve uygulama sürecine ilişkin görüşleri analiz edildiğinde şu sonuçlara ulaşılmıştır:

- Öğretmenin duyular ve duyu eğitimine ilişkin ön bilgilerinin yeterli olmadığı bu konuda daha önce bir eğitim almadığı belirlenmiştir.
- Duyu çalışmalarının okul öncesi eğitim programında daha net ve detaylı bir şekilde ele alınması gerektiği, materyal desteğinin duyuları aktif hale getirmede önemli bir faktör olduğu belirlenmiştir.
- Uygulanan programın ebeveynler tarafından da olumlu karşılandığı çocukların günlük yaşantılarında da duyusal etkinlikleri deneyimlemeye devam ettikleri belirlenmiştir
- Uygulanan programın çocukların bütünsel gelişimlerini desteklediği, özgün ve akıcı olduğu, ilkokula hazırbulunuşluk becerilerini desteklediğini, çocukların duyu ve duygu farkındalığını arttırdığı, çocuk merkezli ve bütünleştirilmiş olduğu belirlenmiştir. Ayrıca duyu eğitimi ile ilgili eğitim ve günlük akışa ilişkilendirme noktasında daha çok çalışmaya ihtiyaç duyulduğu belirlenmiştir.

Öneriler

Araştırmacıya yönelik öneriler:

- Duyu temelli ilkokula hazırlık eğitim programı 60-72 ay okul öncesi eğitim alan 19 çocuğa uygulanmıştır. Programın etkililiğinin değerlendirilmesi için daha büyük örneklem grupları ile çalışılabilir,

- Duyu temelli ilkokula hazırlık eğitim programı 60-72 ay arasındaki çocuklara uygulanmıştır. Duyu temelli öğrenme süreçleri yeniden düzenlenerek daha küçük ve daha büyük yaş gruplarına uygulanarak etkililiği değerlendirilebilir,
- Duyu temelli ilkokula hazırlık eğitim programı 10 haftalık bir süreçte uygulanmıştır. Programın uygulama süresi uzatılabilir,
- Duyu temelli ilkokula hazırlık eğitim programının kalıcılığını değerlendirmek 5 hafta sonra kalıcılık ölçümleri yapılmıştır. Programın etkililiğini değerlendirmek için daha uzun süreli aralıklarla kalıcılığı ölçülebilir,
- Duyu temelli ilkokula hazırlık eğitim programının etkililiği ve katkıları boylamsal bir çalışma olarak uygulanabilir, gözlenebilir ve değerlendirilebilir,
- Duyu temelli ilkokula hazırlık eğitim programı farklı sosyo ekonomik ve sosyo kültürel özellikteki çocuklara uygulanabilir ve sonuçları karşılaştırılabilir,
- Duyu temelli ilkokula hazırlık eğitim programı kapsamında kullanılan materyaller ve kullanılacak alternatif materyaller üzerine öğretmen bilgilendirme çalışmaları yapılabilir
- Ebeveyn ve öğretmenlerin duyu eğitiminin önemine ve duyu kavramına ilişkin farkındalıklarını arttırmak için seminerler düzenlenebilir,
- Duyu temelli eğitim programları oluşturularak, eğitim öğretim sürecinde aktif kullanma ve müfredata ekleme çalışmaları yapılabilir,
- Mevcut çalışmada öğretmenlerin duyu eğitimine yönelik öğrenme süreci ve materyal kullanımı noktasında desteğe ihtiyaç duyduğu belirlenmiştir. Öğretmenlere duyuları aktif hale getirecek materyal tasarımı ve öğrenme süreci hazırlamaları yönünde eğitimler verilebilir,
- Okul Öncesi Öğretmenliği Lisans eğitimlerinde duyu eğitiminin önemi ve pratik uygulamaları hakkında daha fazla ders içeriği üretilmesi sağlanabilir,
- Duyu eğitimi ile ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında çoğunlukla atipik gelişen çocuklar üzerindeki etkilerinin incelendiği görülmektedir. Tipik gelişim gösteren çocukların duyu hassasiyeti, kaçışları ve bu durumun ortaya çıkardığı davranış problemleri araştırılabilir

- Ebeveyn destekli hazırlanan duyu eğitim programının çocukların farklı gelişim alanlarına etkisi incelenebilir,
- İlkokul hazırbulunuşluk becerileri yaş, cinsiyet, kültür, sosyo ekonomik düzey gibi farklı değişkenler kapsamında incelenebilir,
- Duyu temelli ilkokula hazırlık eğitim programının çocukların ilkokula hazırbulunuşluklarına etkisi karma yöntem benimsenerek uygulanmıştır, farklı yöntemler kullanılarak benzer çalışmalar yapılabilir,
- Mevcut çalışma çocukların ilkokula hazırbulunuşluklarına duyu eğitiminin etkisi incelenmiştir, çocukların ilkokula hazırbulunuşluğunu etkileyen farklı faktörlerin etkisi incelenebilir
- İlkokula hazırbulunuşluk çerçevesinde beceri alanlarının gelişimini engelleyen ve destekleyen faktörlerin detaylı incelemesi yapılabilir.
- Multidisipliner olarak çalışılmaya uygun olan ilkokula hazırlıkbulunuşluk süreci ergoterapist, fizyoterapist, özel eğitim ve diğer branşlardaki uzmanlarla ortak olarak geliştirilecek programlar çerçevesinde çalışılabilir,
- Okul öncesi eğitim öğretmenleri tarafından uygulanabilecek duyu profili belirlemeye yönelik ölçek geliştirme çalışması yapılabilir,
- Montessori, Waldorf, gibi farklı yaklaşımlardaki duyu ve ilkokula hazırlık çalışmaları incelenebilir,

Öğretmenlere yönelik öneriler;

- Okula hazırlıkbulunuşluk çerçevesinde ailelerin hazırlığı için bilgilendirici eğitimler düzenlenebilir.
- Ailelerin okula hazırbulunuşluk perspektifinde görüşleri alınarak okuldan beklentilerinin belirlenmesi ve bu doğrultuda eğitim sürecinin planlanması sağlanabilir,
- İlkokula hazırbulunuşluk becerilerini kazandırma sürecinde kullanılacak farklı materyaller sınıf ortamında kullanılabilir,
- Sınıf ve ortam düzenlemesi yapılırken uyaranların duyuları aktif hale getirecek şekilde düzenlenmesi sağlanarak aktif öğrenme süreçleri için fırsatlar oluşturulabilir,

- Çocukların için önemli olan doğrudan deneyimleri sağlayacak sınıf dışı öğrenme ortamları planlamalarda daha çok yer verilebilir.

KAYNAKÇA

- Abbak Kaçar, B. S.** (2020). Dikkat ve algı gelişimi. İçinde E. Deretarla Gül (Editör), *Erken Çocuklukta Duyu Eğitimi*, (s.18-36). Ankara : Pegem Akademi Yayınları.
- Adagideli, F. H.** (2018). *Okul öncesi çocukların ilkokula hazır bulunuşluklarının yordayıcısı olarak öz-düzenleme becerilerinin incelenmesi*. (Doktora tezi). Marmara üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Ahmetoğlu, E., Ercan, Z. G., ve Aral, N.** (2011). Annelerin okul öncesi eğitime devam eden çocuklarının okul olgunluğu hakkındaki görüşlerinin incelenmesi. İçinde *2nd International Conference on New Trends in Education and Their Implications* (s.1158-1167). Antalya: Uluslararası Antalya Üniversitesi ve Akdeniz Üniversitesi
- Akagündüz, D., ve Aksoy, A. B.** (2020). Duyu eğitimi programı'nın korunma ve bakım altındaki bebeklerin motor gelişimine etkisinin incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(1), 133-144.
- Akay, D.** (2017). *Anaokulu ve ilkokul birinci sınıfa devam eden 60-71 aylık çocukların zihinsel-dil gelişimleri açısından ilkokula hazır oluş düzeylerinin karşılaştırılması*. (Yüksek lisans tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Akay, D., ve Ceylan, R.** (2019). birinci sınıfa başlamak için okula başlama yaşı mı okula hazır oluş mu?. *Milli Eğitim*, 48(224), 7-31.
- Akbaba Altun, S., Şimşek Çetin, Ö., ve Bay, D.** (2014). Okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına yönelik öğretmen görüşleri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 244-263.
- Akbağ, M.** (2021). Gelişim psikolojisi konularına giriş: Kavramlar, İlkeler, Dönemler. İçinde M. E. Deniz (Editör), *Eğitim Psikolojisi (13. Baskı)*, (s. 27-55). Ankara: Pegem
- Akçay, A.** (2016). Okul öncesi eğitimi almanın öğrencilerin dil becerilerinin gelişimine etkisi. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 11(3), 15-28.

- Akpınar, B., ve Ersözlü, Z. N.** (2008). Görme ve koku alma duyularının bilişsel öğrenme sürecindeki rollerinin karşılaştırılması. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 42-53.
- Akşin, E.** (2013). *60-72 aylık çocukların benlik algıları ile ilköğretime hazırbulunuşlukları arasındaki ilişkinin ve ilköğretime hazırbulunuşluk ile benlik algılarının bazı değişkenlere göre incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Aktan Acar, E.** (2018). Okul öncesinde dil gelişimi ve erken okuryazarlık eğitimi. İçinde A. Oktay (Editör). *İlköğretime Hazırlık Ve İlköğretim Programları*, 3. Baskı (s. 25-60). Ankara: Pegem Akademi
- Akyol Atış, N.** (2015). *Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 5 yaş çocuklarının akran ilişkileri ile ilkokula hazırbulunuşluk düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Akyol, T.** (2022). Okula hazırbulunuşluk üzerine türkiye’de 1994-2021 yılları arasında hazırlanan lisansüstü tezlerin değerlendirilmesi. *Journal of History School*, 60, 3302-3345.
- Albayrak Sidar, E.** (2020). *Duyu’lmak İstiyorum* (9. Baskı). İstanbul: Sola Unitas.
- Albayrak Sidar, E.** (2021). *Duyusal beyin 1-duyu bütünleme ile bütünsel beyin gelişimi aktivite serisi- Temel duyu bütünleme aktiviteleri*. İstanbul: Sola Unitas Yayıncılık.
- Alemdar, D. K., ve Polat, S.** (2014). The effect that care given to preschool children by different individuals has on the quality of life and self-care skills. *International Journal of Caring Sciences*, 7(1), 140–147.
- Alisinanoğlu, F.** (2012). *İlköğretime Hazırlık ve İlköğretim Programları*. Ankara: Maya Akademi
- Alisinanoğlu, F., ve Şımşek, Ö.** (2012). Okuma yazmaya hazırlık çalışmalarının okul öncesi dönemdeki çocukların yazmaya hazırlık becerilerine etkisinin incelenmesi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 2(2), 1-14
- Alisinanoğlu, F., ve Bartan, S.** (2022). Okul Öncesi Dönemine İlişkin Türkiye’de Yapılan Duyu Eğitimi İle İlgili Araştırmaların İncelenmesi. *Journal of Sustainable Education Studies*, 3(2), 111-123.
- Altun, D.** (2018). A paradigm shift in school readiness: A comparison of parents', pre-service and inservice preschool teachers' views. *International*

Journal of Progressive Education, 14 (2), 37-56. DOI: 10.29329/ijpe.2018.139.4

- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S., ve Yıldırım, E.** (2007). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri: SPSS uygulamalı*. Sakarya yayıncılık.
- Anthony, J. L., Lonigan, C. J.** (2004). The nature of phonological awareness: Converging evidence from four studies of preschool and early grade school children. *Journal of Educational Psychology*, 96(1). 43–55. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.96.1.43>
- Aral, N.** (2021). Öğrenme sürecinde görsel algılama. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 6:2, 43-52. DOI: 10.37754/737103.2021.624)
- Arıkök İ.** (2001). *Beş-altı yaş çocuklarında görsel algı eğitiminin okuma olgunluğuna olan etkisinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Arslan, E.** (2022). Nitel araştırmalarda geçerlilik ve güvenilirlik. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 51: 395-Ö407.
- Arslan, R.** (2021). *Annelere yönelik hazırlanan duyuşal gelişim destek programının otizmlı çocuklarının duyuşal ve sosyal gelişimlerine olan etkisinin incelenmesi*. (Doktora tezi). İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Malatya
- Ashton, J., Fellowes, J. & Oakley, G.** (2013). Language, literacy and early childhood education. *J Early Child Lit.*;13:131–7.
- Aydemir Özalp, T., ve İnan, H. Z.** (2020). Türkiye’de Reggio Emilia yaklaşımı temelli uygulamalar yapan okullardaki öğretmenlerin deneyimleri: bir olgubilim çalışması. *Ekev Akademi Dergisi*, 24(83), 615-646
- Aydın, A.** (2000). *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*. İstanbul: Alfa Yayınları
- Aydın, A.** (2016). *Eğitim Psikolojisi: Gelişim-Öğrenme-Öğretim*. Ankara: Pegem Akademi.
- Aydöner, S.** (2022). *Okul öncesi çocuklarda duyuşal işleme, motor ve bilişsel becerilerin okula hazırbulunuşluk ile ilişkisinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ayhan Ş.** (1998). *İlkokul öğretmenlerinin okulöncesi eğitimi ile ilgili düşünceleri ve okulöncesi eğitimden beklentileri*. (Yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Ayres, A. J.** (2005). *Sensory integration and the child: Understanding hidden sensory challenges* (25th anniversary ed. Rev. and upd. / by Pediatric Therapy Network, photographs by Shay McAfee. ed.). Los Angeles, US: Western Psychological Services.
- Ayres, J., A.** (2023). *Duyu Bütünleme Ve Çocuk, Altta Yatan Duyusal Zorlukları Anlayabilmek* .(A.,Balıkçı, Çev.). İstanbul: Sense On.
- Babalola, F. G.** (2021). *Effects of multisensory approach and peer tutoring on academic performance of pupils with attention deficit hyperactivity disorder in literacy*. (Doctoral dissertation). Kwara State University, Nigeria.
- Bacanlı, H.** (2008). *Sosyal Beceri Eğitimi*. Ankara: Asal.
- Bağçeli-Kahraman, P.** (2012). *Aile katılımı boyutu zenginleştirilmiş okulöncesi eğitim programının 5-6 yaş çocukların ilkökula hazırbulunuşluk düzeylerine etkisi*. (Doktora tezi). Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa http://tez.yok.gov.tr/sayfasından_erişilmiştir
- Bağçeli-Kahraman, P.** (2020). Yaşamın ilk yıllarında okula uyumu etkileyen unsurlar. İçinde. H. G. Ogelman (Editör), *Yaşamın İlk Yıllarında Okula Uyum*, (s. 39-73). Ankara: Eğiten Kitap.
- Bakken L., Brown N., & Downing B.** (2017). Early childhood education: The long-term benefits. *Journal of Research in Childhood Education*, 31(2), 255–269. <https://doi.org/10.1080/02568543.2016.1273285>
- Bartan, M.** (2019). Okul öncesi eğitim programında ilkökula hazırlık. içinde. D. Yalman., ve M. Ü. Öztapak (Editör), *Okula Uyum ve Erken Okuryazarlık Eğitimi*, (s. 127-151). İstanbul: Efe Akademi
- Bartan, M.** (2021). Gelişim ile ilgili temel kavramlar. İçinde. F. Alisinanoğlu (Editör), *Çocuk Gelişimi 1*, (s.1-17). Ankara: İzge Yayıncılık.
- Başaran, M. ve Aksoy, A. B.** (2020). Okul öncesi dönemde okul hazır bulunuşluğu: sistematik bir derleme. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21 (2), 1122-1166.
- Bay, D. N. ve Şimşek Çetin, Ö.** (2014). Anasınıfından ilkökula geçişte yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 30(1), 163-190. <https://doi.org/10.9761/JASSS2598>

- Bay, Y. ve Bay, D. N.** (2019). Analysis of children's primary school readiness according to some variables. In *World Conference on Research in Teaching and Education, Barcelona, Spain* (Vol. 12, p. 14).
- Becker, D.R., Miao, A.; Duncan, R., & McClelland, M.M.** (2014). Behavioral self-regulation and executive function both predict visuo-motor skills and early academic achievement, *Early Child. Res. Q*, 29, 411–424.
- Benson Jeryl D. ,E., Breisinger & M., Roach.** (2019) Sensory-based intervention in the schools: a survey of occupational therapy practitioners. *Journal of Occupational Therapy, Schools, & Early Intervention*, 12:1, 115-128, DOI: [10.1080/19411243.2018.1496872](https://doi.org/10.1080/19411243.2018.1496872)
- Bernier, A., Beauchamp, M. H., & Cimon-Paquet, C.** (2020). From early relationships to preacademic knowledge: A sociocognitive developmental cascade to school readiness. *Child development*, 91(1), e134-e145
- Berninger, V.W., Abbott, R.D., & Jones, J.** (2006). Early development of language by hand: Composing, reading, listening, and speaking connections; three letter-writing modes; and fast mapping in spelling. *Dev Neuropsychol.*29:61–92.
- Beşir, H.** (2020). *Bebek kütüphanesinde verilen "Duyusal Deneyimler" eğitim programının bebeklerin gelişim alanlarına ve duyu gelişimine etkisinin incelenmesi.* (Yüksek lisans tezi). Karabük Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Karabük
- Björklund, C., van den Heuvel-Panhuizen, M. & Kullberg, A.** (2020). Research on early childhood mathematics teaching and learning. *ZDM Mathematics Education* 52, 607–619 <https://doi.org/10.1007/s11858-020-01177-3>
- Blair, C., & Raver, C. C.** (2015). School readiness and self-regulation: A developmental psychobiological approach. *Annual Review of Psychology*, 66, 711–731. <https://doi.org/10.1146/annurev-psych-010814-015221>
- Bodovski, K., & Farkas, G.** (2007). Mathematics growth in early elementary school: the roles of beginning knowledge, student engagement, and instruction. *Element. Schl. J.*, 108, 115–130. doi: 10.1086/525550

- Boz, M.** (2004). *Altı yaş çocuklarının okula hazırbulunuşluk düzeylerinin veli ve öğretmen görüşleri yönünden incelenmesi*. (Yüksek lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bozgün, K. ve Uluçınar-Sağır, Ş.** (2018). Okuma yazma öğrenme sürecinin okul öncesi eğitimin etkisi. *SETSCI Konferans İndeksleme Sistemi*, 3 , 1110–1115.
- Böck, M.** (2017). Germanic speaking countries: Germany and Austria as examples. In N. Kucirkova, C. E. Snow, V. Grøver, & C. McBride (Eds.), *The Routledge international handbook of early literacy education*. Routledge
- Bremner, A. J., & Spence, C.** (2017). The development of tactile perception. *Advances in child development and behavior*, 52, 227-268.
- Brooks-Gunn, J., Berlin, L. J., & Fuligni, A. S.** (2000). Early childhood intervention programs: What about the family? In J. P. Shonkoff and S. J. Meisels, (Eds.), *Handbook of early childhood intervention* , (pp.549-588). New York: Cambridge University Press. Doi: 10.1017/CBO9780511529320.026
- Buldu, M.** (2022). Science learning in playful learning environments: A Study from US early childhood classrooms. *e-Kafkas Journal of Educational Research*, 10, 225-234. doi:10.30900/kafkasegt.1296810
- Büyüköztürk, Ş.** (2012). *Testlerin Geçerlilik ve Güvenilirliğinde Kullanılan Bazı İstatistikler. Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. 16. Baskı, Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F.** (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (22. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö., E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F.** (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F.** (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Cadoret, G., Bigras, N., Duval, S., Lemay, L., Tremblay, T., & Lemire, J.** (2018). The mediating role of cognitive ability on the relationship between motor proficiency and early academic achievement in children. *Human Movement Science*, 57, 149–157

- Caldwell B.** (1974). *Cooperative Preschool Inventory-Revised*. Cooperative Tests and Services, Inc
- Can, M.** (2017). *Okul Öncesi Dönemin Önemi*. İstanbul: Çamlıca Çocuk Yayınları.
- Canbulat Kutluca A. N., ve Yıldızbaş, F.** (2014). Okul öncesi ve sınıf öğretmenlerinin 60-72 aylık çocukların okula hazır bulunuşluklarına ilişkin görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14 (1), 34- 50
- Canobi, K. H., & Bethune, N. E.** (2008). Number words in young children's conceptual and procedural knowledge of addition, subtraction, and inversion. *Cognition* 108, 675–686. doi: 10.1016/j.cognition.2008.05.011
- Caravolas, M., Lervåg, A., Defior, S., Seidlová Málková, G., & Hulme, C.** (2013). Different patterns, but equivalent predictors, of growth in reading in consistent and inconsistent orthographies. *Psychological Science*, 24(8), 1398–1407. <https://doi.org/10.1177/0956797612473122>
- Case-Smith J, Weaver L. L., & Fristad M. A.** (2015). A systematic review of sensory processing interventions for children with autism spectrum disorders. *Autism*, 19(2):133- 48.
- Celeste, M.** (2006). Play behaviors and social interactions of a child who is blind: In theory and practice. *Journal of Visual Impairment & Blindness*, 100(2), 75–90. <https://doi.org/https://doi.org/10.1177/0145482X0610000203>
- Ceylan, Ş., Beşir,H., ve Sultan K. E.** (2021). *Duyu Gelişimini Destekleyici Materyaller ve Oyunlar: Bebeğimle 36 Ay Duyu Gelişimi*. Ankara: Nobel
- Chandler, M. C., Gerde, H. K., Bowles, R. P., McRoy, K. Z., Pontifex, M. B., & Bingham, G. E.** (2021). Self-regulation moderates the relationship between fine motor skills and writing in early childhood. *Early Childhood Research Quarterly*, 57, 239-250.
- Chien CW.** (2007). *Using The Rasch Model To Validate The Peabody Developmental Motor Scales– Second Edition İn Infants And Pre-School Children*. Queensland, Australia: James Cook University.
- Chin, C.** (2006). Using self-questioning to promote pupils' process skills thinking. *School Science Review*, 87(321), 113–119.
- Christensen, L. B., Johnson, R. B., & Turner, L. A.** (2015). *Araştırma Yöntemleri: Desen ve Analiz*, (A. Aypay, Çev.). Ankara: Anı Yayıncılık.

- Claessens, A., Duncan, G. & Engel, M.** (2009). Kindergarten skills and fifth-grade achievement: Evidence from the ECLS-K. *Econ. Educ. Rev.* 28, 415–427. doi: 10.1016/j.econedurev.2008.09.003
- Commodari, E.** (2013). Preschool teacher attachment, school readiness and risk of learning difficulties. *Early Child Res Q*, 28(1):123-33.
- Cosbey, J.** (2007). *A comparison of social participation patterns between children with and without sensory processing disorders* (Doctoral dissertation). Department of Special Education, University of Utah.
- Cousins, S.B., & W. Cunnah.** (2018). *Investigating Emotional, Sensory and Social Learning in Early Years Practice*. London: Routledge.
- Cömert, Ö. S.** (2015). *Okul Öncesinde Oyun Temelli Duyu Eğitimi*. Ankara:Nobel
- Creswell, J. W.** (2017). *A concise introduction to mixed methods research*. Sage.
- Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L.** (2015). *Karma yöntem araştırmaları tasarımı ve yürütülmesi*. (. Y. Dede, S. B. Demir, Çev. Edt.). Anı Yayıncılık
- Creswell, J.W.** (2017). *Karma yöntem araştırmalarına giriş* (1.bs.) (M. Sözbilir, S. Çelik, İ.H. Acar ve Y. Göktaş, Çev.). Ankara.
- Cullen, K. E.** (2023). Vestibular motor control. In *Handbook of Clinical Neurology* (Vol. 195, pp.31-54). Elsevier
- Curby, T. W., Brown, C. A., Bassett, H. H., & Denham, S. A.** (2015). Associations between preschoolers' social-emotional competence and preliteracy skills. *Infant and Child Development*, 24, 549–570. <https://doi.org/10.1002/icd.1899>
- Cuskelly M, Detering N.** (2003). Teacher and student teacher perspectives of school readiness. *Aust J Early Child*.28(2):39-46.
- Çankaya, E.** (2021). *montessori günlük yaşam becerileri çalışmalarının zihinsel yetersizliği olan çocukların özbakım becerilerine etkisi*. (Yüksek lisans tezi). Sosyal Bilimler Enstitüsü, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Çetin Sultanoğlu, S.** (2021). *İşitsel bütünleme yöntemine dayalı gelişimsel destek programının otizmlili çocukların duyu gelişimine ve öz düzenleme becerisine etkisinin incelenmesi*. (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Ankara.

- Çetin Sultanoğlu, S., ve Aral, N.** (2015). Duyuların Gelişimi. İçinde. M. Yıldız Bıçakçı (Ed.). *Bebeklik ve İlk Çocukluk Döneminde (0-36 ay) Gelişim Duyuların Gelişimi ve Desteklenmesi*, (s.205-225). Ankara: Eğiten Kitap
- Çoban, A., ve Ergenekon, Ö.** (2021). Okul öncesi eğitimin amaçlarına ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri. *International Journal on Social Sciences*, 6 (2), 1-18. DOI: 10.46291/Al-Farabi.060201
- Çoban, A., Yıldız, E., Aslan, H. S., Öğütçen, A., Koca, Ö., ve Kaynar, F.** (2023). Effectiveness of School Readiness Programs for Preschool Children: A Meta-Analysis Study. *Educational Policy Analysis And Strategic Research*, 49.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., ve Büyüköztürk, Ş.** (2012). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve LISREL uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çubukçu, Z. ve Gültekin, M.** (2006). İlköğretimde öğrencilere kazandırılması gereken sosyal beceriler. *Bahar Dergisi* 37, 155-174.
- Davies, A., Jones L., LaRossa, K., & Shure, J.** (2018). *Sensory-Based Interventions in Schools*. School of Occupational Master's Capstone Projects. 41. https://soundideas.pugetsound.edu/ot_capstone/41
- Demir, S. ve Kale, M.** (2023). Okul öncesi eğitim durumlarına göre öğrencilerin ilkökula hazırbulunuşluk düzeylerinin belirlenmesi. *TEBD*, 21(1), 78-96. <https://doi.org/10.37217/tebd.1187736>
- Demirel, Ö.** (2017). *Eğitimde Program Geliştirme, Kuramdan Uygulamaya*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Denham, S. A.** (2006). Social-emotional competence as support for school readiness: What is it and how do we assess it? *Early Education & Development*, 17(1), 57–89. https://doi.org/10.1207/s15566935eed1701_4
- Denham, S. A., Blair, K. A., DeMulder, E., Levitas, J., Sawyer, K., Auerbach-Major, S., & Queenan, P.** (2003). Preschool emotional competence: Pathway to social competence? *Child Development*. 74, 238–256. <https://doi.org/10.1111/1467-8624.00533>
- Dereli, E.** (2012). Okul öncesi öğretmenleri ile ilköğretim birinci sınıf öğretmenlerinin ilköğretime hazırlık süreci ile ilgili görüşlerinin karşılaştırılarak incelenmesi. *Akademik Bakış Dergisi*, 30, 1-20.

- Deretarla Gül, E.** (2018). Türkiye’de okul öncesi eğitim. İçinde. Haktanır, G. (Ed.). *Erken çocukluk eğitimine giriş*, s(113-138). Ankara: Anı Yayıncılık
- Deretarla Gül, E.** (2020). *Erken Çocuklukta Duyu Eğitimi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Diamond, K. E., Gerde, H. K., & Powell, D. R.** (2008). Development in early literacy skills during the pre-kindergarten year in Head Start: Relations between growth in children's writing and understanding of letters. *Early Childhood Research Quarterly*, 23(4), 467-478. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2008.05.002>
- Dicataldo, R., Florit, E., & Roch, M.** (2020). Fostering broad oral language skills in preschoolers from low SES background. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17, 4495.
- Dilcioğlu, Z.** (2016). *5 ve 6 yaş grubu çocuklarının ilkokula hazırbulunuşluk düzeylerinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir
- Dinç, B.** (2013). Okul öncesi eğitimden ilköğretime geçiş ve okul olgunluğu. İçinde. F. Alisinanoğlu, (Ed.). *İlköğretime hazırlık ve ilköğretim programları*, (s.89- 116). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık
- Dinehart, L., & Manfra, L.** (2013). Associations between low-income children’s fine motor skills in preschool and academic performance in second grade. *Early Educ Dev.*24:138–61.
- Dockett, S. & Perry, B.** (2002). *Beliefs and expectations of parents, prior-to-school educators and school teachers as children start school*. Annual Conference of Australian Association for Research in Education <http://www.leeds.ac.uk/educol/documents/00003324.html>
- Doncheva, J. , Rahim, F., Hussein, F. & Al-Obaydi, L.** (2023). Pedagogical interactions for sensory development in preschool children 10. *Conference: University Of Ruse “Angel Kanchev”, Proceedings Of University Of Ruse - 2022*, Volume 61, Book 6.2 At: <https://Conf.Uni-Ruse.Bg/En/?Cmd=Dpage&Pid=Proc22-6.2>
- Duman, B.** (2007). Süreç temelli öğrenme- öğretim modeli. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (İLKE)*, 19, 1-25.
- Duncan, G. J., Dowsett, C. J., Claessens, A., Magnuson, K., Huston, A. C., Klebanov, P., & Japel, C.** (2007). School readiness and later

achievement. *Developmental*

Psychology, 43, 1428–

1446. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.43.6.1428>

- Duncan, M., Cunningham, A. & Eyre, E.** (2019). A combined movement and story-telling intervention enhances motor competence and language ability in pre-schoolers to a greater extent than movement or story-telling alone. *Eur. Phys. Educ. Rev.*, 25, 221–235.
- Ender, Z., Demirbaş, D. & Balıkcı, A.** (2022). Duyusal gelişim. İçinde. G., Akyürek (Ed.). *Büyüme ve Gelişim*, (s. 169-189). Ankara: Hipokrat Yayıncılık.
- Er Sabuncuoğlu, M.** (2015). Genetik, Çevre ve Gelişim. İçinde. F. Turan ve A. İ. Yükselen (Ed.). *Bebeklik Döneminde Gelişim*. Ankara: Hedef CS
- Erkan, S.** (2011). Farklı sosyoekonomik düzeydeki ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula hazırbulunuşluklarının incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40, 186-197
- Erol, A.** (2023). STEAM eğitimi sürecinde okula hazır oluş. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10 (36), 298-325
- Ertürk Kara, G. , & GÖZCÜ, S.** (2015). Okula hazır olma konusunda öğretmen ve aile görüşleri: bir olgu bilim çalışması. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(2), 391-408.
- Escolano-Pérez, E., Herrero-Nivela, M.L., & Losada , J.L.** (2020). Association between preschoolers' specific fine (but not gross) motor skills and later academic competencies: Educational implications. *Front Psychol.*11:1044.
- Fazlıoğlu Y. & Baran G.** (2008). A sensory integration therapy program on sensory problems for children with autism. *Percept Mot Skills*,106(2): 415-422
- Ferretti, L. K., & Bub, K. L.** (2017). Family routines and school readiness during the transition to kindergarten. *Early Education and Development*, 28(1), 59-77.
- Flores, P., Coelho, E., Mourão-Carvalho, M. I., & Forte, P.** (2023). Association between motor and math skills in preschool children with typical development: Systematic review. *Frontiers in Psychology*, 14, 1105391.
- Forget-Dubois, N., Lemelin, J. P., Boivin, M., Dionne, G., Seguin, J. R., Vitaro, F. & Tremblay, R. E.** (2007). Predicting early school achievement with

the EDI: A longitudinal population-based study. *Early Education and Development*, 18(3), 405-426.

Fragkiadaki, G., Fler, M. & Rai, P. (2023). Science Concept Formation During Infancy, Toddlerhood, and Early Childhood: Developing a Scientific Motive Over Time. *Res Sci Educ* 53, 275–294
<https://doi.org/10.1007/s11165-022-10053-x>

Fridberg, M., Thulin, S., & Redfors, A. (2018). Preschool children's collaborative science learning scaffolded by tablets. *Research in Science Education*, 48(5), 1007–1026.

Gan, Y., Meng, L. & Xie, J. (2016). Comparison of school readiness between rural and urban Chinese preschool children. *Social Behavior and Personality: an International Journal*, 44 (9), 1429-1442.
<https://doi.org/10.2224/sbp.2016.44.9.1429>

Garcia, MD. (1991). *School readiness in children born to Hispanic adolescent mothers compared to children of Hispanic post-adolescent mothers.* Texas Woman's University.

Garip, S. (2023). Sosyal bilimlerde nicel araştırma geleneği üzerine kuramsal bir inceleme. *International Journal of Social Science Research* , 12 (1) , 1-19

Gartrell, D. (2013). Readiness: Not a state of knowledge, but a state of mind. *National Association for the Education of Young Children*, Washington, DC. Available: <https://www.naeyc.org/ourwork/families/readiness-not-state-knowledge-state-mind>.

George, D. & Mallery, M. (2010). *SPSS for Windows step by step: A simple guide and reference.* Boston: Pearson.

Thyssen, G., & Grosvenor, I. (2019). Learning to make sense: interdisciplinary perspectives on sensory education and embodied enculturation. *The Senses and Society*, 14:2, 119-130 DOI: [10.1080/17458927.2019.1621487](https://doi.org/10.1080/17458927.2019.1621487)

George, B., Aswathymana Raju, J., Mundappaliyil Leela, L., Appukkuttan Omana, M., Bhaskaran, D., Saradamma, R., ... & Mahendran, P. (2023). Development and Validation of a Tool for Assessing Pre-Writing Skills of 2-5 y old Children. *Indian Journal of Pediatrics*. 1-7.

- Goldstein Bruce, E.** (2019). *Duyum ve Algı* (9. Baskı). Malkoç, G. ve Girgin Kardeş, F. (Çev.). Ankara: Nobel
- Goldstein Bruce, E.** (2019). *Duyum ve Algı* (9. Baskı). (Malkoç, G. ve Girgin Kardeş, F. Çev.). Ankara: Nobel
- Goodway, JD., Ozmun, JC. & Gallahue, DL.** (2019). Understanding motor development: Infants, children, adolescents, adults. *Jones & Bartlett Learning*
- Goodwin, P. M.** (2008). *Sensory experiences in the early childhood classroom: Teachers' use of activities, perceptions of the importance of activities, and barriers to implementation* (Doctora Disertation) . Oklahoma State University.
- Goswami, U.** (2001). Early phonological development and the acquisition of literacy. In D. K. Dickinson & S. B. Neuman (Eds.). *Handbook of early literacy research* (pp. 111–125). Guilford Press
- Greene, M. L. ve Sawilowsky, S.** (2018). Integrating the arts into head start classrooms produces positive impacts on kindergarten readiness. *Early Childhood Research Quarterly*, 45, 215-223. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2018.01.003>.
- Greenfield, D. B., Jirout, J., Dominguez, X., Greenberg, A., Maier, M., & Fuccillo, J.** (2009). Science in the preschool classroom: A programmatic research agenda to improve science readiness. *Early Education and Development*, 20(2), 238–264. <https://doi.org/10.1080/10409280802595441>
- Guedes, C., Ferreira, T., Leal, T., & Cadima, J.** (2023). Unique and joint contributions of behavioral and emotional self-regulation to school readiness. *Applied Developmental Science*, 27(2), 136-155.
- Guidetti G.** (2013) The role of cognitive processes in vestibular disorders, Hearing, Balance and Communication, 11:sup1, 3-35, DOI: [10.3109/21695717.2013.765085](https://doi.org/10.3109/21695717.2013.765085)
- Jiang, G. P., Jiao, X. B., Wu, S. K., Ji, Z. Q., Liu, W. T., Chen, X., & Wang, H. H.** (2018). Balance, proprioception, and gross motor development of chinese children aged 3 to 6 years. *Journal of motor behavior*, 50(3), 343-352.

- Gündüz, Ç., ve Çalışkan, M.** (2013). 60-66, 66-72, 72-84 aylık çocukların okul olgunluk ve okuma yazma becerilerini kazanma düzeylerinin incelenmesi. *International Periodical ForTheLanguages, LiteratureandHistory of Turkishor Turkic*.8(8), 379-398.
- Güzelyurt, T., Erol, S., Kahraman, A., Temel, L., ve Şavluk, B.** (2019). Okul öncesi öğretmenlerinin ilkokula hazırbulunuşluğa ilişkin görüşleri. *International Primary Education Research Journal*, 3(1), 23-30.
- Hazen E., Schlozman S.& Beresin E.** (2008). Adolescent psychological. *Pediatrics in Review*, 29(5), 161. <https://doi.org/10.1542/pir.29-5-161>
- Heckman, J. J., Moon, S. H., Pinto, R., Savelyev, P. A., & Yavitz, A.** (2010). The rate of return to the HighScope Perry Preschool Program. *Journal of public Economics*, 94(1-2), 114-128.
- High, P. C., & Committee on Early Childhood, Adoption, and Dependent Care and Council on School Health.** (2008). School readiness. *Pediatrics*, 121(4), e1008-e1015.
- Holtzman, D. J., Quick, H. E., & Keuter, S.** (2023). Math for 2s and 3s: The impact of parent-child math activities on parents' beliefs and behaviors and young children's math skill development. *Early Childhood Research Quarterly*, 62, 163-174.
- House, L., Brown, T., & Yu, M. L.** (2023). The relationship between school-age children's perceptions of their playfulness and interoceptive awareness: an exploratory study. *International Journal of Play*, 1-19.
<https://www.facebook.com/esgem.tr/posts/803939730209354/>
- Hu, B. Y., Li, Y., Wang, C., Wu, H., & Vitiello, G.** (2021). Preschool teachers' self-efficacy, classroom process quality, and children's social skills: A multilevel mediation analysis. *Early Childhood Research Quarterly*, 55, 242-251.
- Ismael, N., Lawson, L. M., Dean, E., & Dunn, W.** (2018). Effects of sensory processing patterns on social skills and problem behaviors. *The American Journal of Occupational Therapy*, 72(4_Supplement_1), 7211500060p1-7211500060p1.

- İlhan Beyaztaş, D., ve Aşkın Tekkol, İ.** (2023). A Journey from Preschool to Primary School Literacy Process. *International Journal of Early Childhood*, 1-23.
- İnci, M. A., ve Kandır, A.** (2021). Okul öncesi dönemde görsel algı becerilerine yönelik yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Muallim Rifat Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 35-55.
- Jones, D., Innerd, A., Giles, E. L., & Azevedo, L. B.** (2020). The Association between Physical Activity, Motor Skills and School Readiness in 4–5-Year-Old Children in the Northeast of England. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(22), 11931. <https://doi.org/10.3390/ijerph182211931>
- Jones, S. S., & Smith, L. B.** (2002). How children know the relevant properties for generalizing object names. *Dev. Sci.* 5, 219–232. doi: 10.1111/1467-7687.00224
- Jordan, N. C., Kaplan, D., Ramineni, C., & Locuniak, M. N.** (2009). Early math matters: kindergarten number competence and later mathematics outcomes. *Dev. Psychol.* 45, 850–867. doi: 10.1037/a0014939
- Joyce, R.** (2021). *Preschool teacher training and education to support the integration of sensory-based curriculum* (Doctoral dissertation), Boston University.
- Kagan, S. L.** (1994). Readyng schools for young children. *Phi Delta Kappan*, 76(3).
- Kamphorst, E., Cantell, M., Van Der Veer, G., Minnaert, A., & Houwen, S.** (2021). Emerging School Readiness Profiles: Motor Skills Matter for Cognitive- and Non-cognitive First Grade School Outcomes. *Front Psychol.*, 12:759480. doi: 10.3389/fpsyg.2021.759480
- Karadağ, M., Acar, E. A., ve Erbaş, Y. H.** Okul öncesi öğretmenlerinin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarındaki yeterlikleri ve uygulamaları. *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 122-148.
- Karakuzu, E.** (2015). *Ebeveyn destekli ilkökula hazırlık programı'nın okul öncesi dönem çocuklarının ilkökula hazır bulunuşluğuna etkisi.* (Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Karakuzu, E., ve Koçyiğit, S.** (2016). Ebeveyn Destekli İlkokula Hazırlık Programı'nın (EDİHP) okul öncesi dönem çocuklarının ilkökula hazır bulunuşluğuna etkisi. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 84-102.

- Karasar, N.** (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Katz, L. G.** (1991). Readiness: children and schools. *Eric digest* [Internet]. 1991. Erişim adresi: <https://eric.ed.gov/?id=ED330495>
- Kavale, K. A., & Forness, S. R.** (2000). Auditory and Visual Perception Processes and Reading Ability: A Quantitative Reanalysis and Historical Reinterpretation. *Learning Disability Quarterly*, 23(4), 253-270. <https://doi.org/10.2307/1511348>
- Kelly, N. J.** (2010). *The First Day Of Kindergarten: Examining School Readiness Advantages And Disadvantages Across Multiple Developmental Contexts*. (Phd Thesis). University Of Illinois, Illinois
- Kırat, E. ve Güven, B.** (2021). Okul öncesi eğitimden ilkökula geçiş ve kurumlar arası işbirliği konusunda sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin incelenmesi (Çanakkale ili örneği). *Route Educational & Social Science Journal*, 8 (2), 167-182
- Kıvılcım, T.** (2015). *Okul öncesi dönem çocuklarına uygulanan müzik eğitimi programının matematik becerileri açısından ilkökula hazır bulunuşluğa etkisi*. (Yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Knotts, S. C.** (2023). *A qualitative study examining and comparing families' and teachers' perceptions of school readiness*. (Order No. 30568437). Available from ProQuest Dissertations & Theses Global. (2871648427). Retrieved from <https://www.proquest.com/dissertations-theses/qualitative-study-examining-comparing-families/docview/2871648427/se-2>
- Knudsen, E. I., Heckman, J. J., Cameron, J. L., & Shonkoff, J. P.** (2006). Economic, neurobiological, and behavioral perspectives on building America's future workforce. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, 103(27), 10155–10162. <https://doi.org/https://doi.org/10.1073/pnas.0600888103>
- Koç Koca, A. ve Gürbüz, R.** (2022). Özel yetenekli bireylerin eğitimi üzerine bir inceleme: Amerika Birleşik Devletleri-Almanya-Türkiye karşılaştırılması. *Route Education and Social Science Journal* , 591-614.10.17121/ressjournal.3208.
- Koçak, D., ve İncekara, S.** (2020). Determination of primary education teachers' and preschool education teachers' views on school readiness. *Kuramsal*

Eğitimbilim Dergisi [Journal of Theoretical Educational Science], 13
(1), 170- 190.

Koçyiğit, S. (2009). *İlköğretim birinci sınıf öğretmenlerinin ve ebeveynlerin görüşleri ışığında okula hazır bulunuşluk olgusu ve okul öncesi eğitime ilişkin sonuçları.* (Doktora tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya

Koçyiğit, S. (2021). Okuryazarlık, Erken Okuryazarlık ve Okula Hazır Oluş. İçinde. F., Erbay (Ed.). *Erken Okuryazarlık Becerileri ve Desteklenmesi*, (s.1-17). Ankara: Eğiten Kitap

Kol, S. (2011). Erken çocuklukta bilişsel gelişim ve dil gelişimi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(21), 1-21

Konuk Er, R., Karaman, E. ve Yıldırım Doğru, S. (2022). Okul öncesi öğretmenlerinin geçiş sürecini değerlendirmesi: Risk grubunda yer alan çocuklar açısından. *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi*, 5(2), 153–170. <https://doi.org/10.26677/TR1010.2022.926>

Koyuncuoğlu, B. (2022). *Erken çocukluk Döneminde Duyu Eğitimi.* Ankara:Eğiten Kitap

Koyuncuoğlu, B. (2017). *Anasınıfına devam eden dört beş yaş çocukların yaratıcı düşünme becerilerine duyu eğitim programının etkililiğinin incelenmesi.* (Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Kozulin, A., Gindis, B., Ageyev, V. S., & Miller, S. M. (2003). *Vygotsky's educational theory in cultural context.* Cambridge University Press.

Kranowitz, C. S. (2014). *Senkronize Olamayan Çocuk.* (Baggio, E. Ş., Çev.), İstanbul: Pepino Yayıncılık

Kranowitz, C. S. (2014). *Senkronize Olamayan Çocuk: Duyu Bütünleme Bozukluğunu Anlayabilme Ve Onunla Başa Çıkabilme.* (Baggio, E. Ş. Çev.), İstanbul: Pepino Yayıncılık.

Kuru Turaşlı, N. (2018). Erken Çocukluk Eğitiminin Tanımı Kapsamı Ve Önemi. İçinde. Gelengül, H. (Ed.). *Erken Çocukluk Eğitime Giriş*, (s. 9-26). Ankara: Anı Yayıncılık

Kuru, N., ve Koç T. D. (2021). İlkokula Hazırlıkta Erken Okuryazarlık Eğitimi. İçinde. Polat, Ö., (Ed.). *Adım Adım İlkokula Başlamak, Okula Uyum ve*

Erken Okuryazarlık Eğitimi, 2. Baskı, (s.142-165). Ankara: Anı Yayıncılık.

Küçüköğlü, E., ve Tunçeli, İ. H. (2021). İlkokula Hazırlıkta Algı Eğitimi. İçinde. Polat, Ö., (Ed.). *Adım Adım İlkokula Başlamak, Okula Uyum ve Erken Okuryazarlık Eğitimi*. 2. Baskı (s.167-203). Ankara: Anı Yayıncılık.

Labuschagne, M. E. (2023). *Foundation phase teachers' views on the role of proprioceptive development in school readiness.*(Master Disertation). University of Pretoria, Pretoria

Lemelin, J. P., Boivin, M., Forget-Dubois, N., Dionne, G., Séguin, J. R., Brendgen, M., , ... & Pérusse, D. (2007). The genetic–environmental etiology of cognitive school readiness and later academic achievement in early childhood. *Child Development*, 78, 1855–1869. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2007.01103.x>

Lersilp, S., Putthinoi, S., & Chaimaha, N. (2021). Learning environments of preschool children who have different learning styles and sensory behaviors. *Child Care in Practice*, 1–20. doi:10.1080/13575279.2021.2010654

Lewit EM, Baker LS. (1995). School readiness. *Future Child*, 5(2):128-39.

Liew, J. (2012). Effortful control, executive functions, and education: Bringing selfregulatory and social-emotional competencies to the table. *Child Dev Perspect*, 6:105–111

Li-Grining, C. P., Votruba-Drzal, E., Maldonado-Carreño, C., & Haas, K. (2010). Children's early approaches to learning and academic trajectories through fifth grade. *Dev. Psychol.* 46:1062. doi: 10.1037/a0020066

Lin, CL., Min, YF., Chou, LW., & Lin, CK. (2012). Effectiveness of sensory processing strategies on activity level in inclusive preschool classrooms. *Neuropsychiatr Dis Treat*, 8: 475.

Lindsey, B., & Peske, N. (2021). *Duyusal Akıllı Bir Çocuk Yetiştirmek, Duyusal İşleme Sorunları Olan Çocuğunuza Yardımcı Olmak İçin Nihai El Kitabı.* (Toros, F., Turhan, G., çev.). Ankara: Akademisyen Yayınevi.

Luo, Z., Jose, PE., Huntsinger, CS., & Pigott, TD. (2007). Fine motor skills and mathematics achievement in East Asian American and European American kindergartners and first graders. *Br J Dev Psychol.*, 25:595–614

- Lyons, U. P.** (2023). *Fathers' perspectives and challenges regarding their Child's school readiness*. (Order No. 30568151). Available from ProQuest Dissertations & Theses Global. (2833001899). Retrieved from <https://www.proquest.com/dissertations-theses/fathers-perspectives-challenges-regarding-their/docview/2833001899/se-2>
- Lyster, S. H., Snowling, M. J., Hulme, C., & Lervåg, A. O.** (2020). Preschool phonological, morphological and semantic skills explain it all: Following reading development through a 9-year period. *Journal of Research in Reading*, 44(1), 175–188. <https://doi.org/10.1111/1467-9817.12312>
- Xu, M., & Wu, Q.** (2021). Investigation and Research on Children's Sensory Education from the Perspective of Montessori and Sensory Integration. *2021 International Conference on Public Health and Data Science (ICPHDS)*, Chengdu, China, pp. 202-205, doi: 10.1109/ICPHDS53608.2021.00048.
- Ma, X., Shen, J., Lu, X., Brandi, K., Goodman, J., & Watson, G.** (2013). Can quality improvement system improve childcare site performance in school readiness?. *The Journal of Educational Research*, 106, 146-156. <https://doi.org/10.1080/00220671.2012.667015>
- MacDonald, M., Lipscomb, S., McClelland, M.M., Duncan, R., Becker, D., Anderson, K., & Kile, M.** (2016). Relations of preschoolers' visual-motor and object manipulation skills with executive function and social behavior. *Res. Q. Exerc. Sport*, 87, 396–407. [
- Maleki M., Mardani A., Mitra Chehrzad M., Dianatinasab M., & Vaismoradi M.** (2019). Social skills in children at home and in preschool. *Behavioral Sciences*, 9(7), 74. <https://doi.org/10.3390/bs9070074>
- Marti, M., Melvin, S., Noble, K. G., & Duch, H.** (2018). Intervention fidelity of getting ready for school: associations with classroom and teacher characteristics and preschooler's school readiness skills. *Early Childhood Research Quarterly*, 44, 55-71.
- McClelland, M. M., Tominey, S. L., Schmitt, S. A., Hatfield, B., Purpura, D., Gonzales, C., & Tracy, A.** (2019). Red Light, Purple Light! Results of an intervention to promote school readiness for children from low-income backgrounds. *Frontiers in psychology*. 10, 2365. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.02365>
- McCoach, D. B., O'connell, A. A., Reis, S. M. & Levitt, H. A.** (2006). Growing readers: A hierarchical linear model of children's reading growth during

the first 2 years of school. *J. Educ. Psychol.* 98:14. doi: 10.1037/0022-0663.98.1.14

McCormick, C. A. (2022). *The importance of sensory experiences for young children* (Doctoral dissertation). California State University, Sacramento.

Mcdevitt, T. M., & Ormrod, J. E. (2007). *Child development and education* (3rd ed.). Upper Saddle River, NJ: Pearson

McMillan, J.H. & Schumacher, S. (2006). *Research in Education: Evidence-based inquiry* (Sixth Edition). London: Pearson

MEB. (2013). *Okul Öncesi Eğitim Programı*. Ankara: MEB Yayınları

Memis, A., ve Sivri, D. A. (2016). The analysis of reading skills and visual perception levels of first grade Turkish students. *Journal of Education and Training Studies*, 4(8), 161–166

Mercan-Uzun, E., ve Alat, K. (2017). Okul öncesi dönemde uygulanan “Okula Hazırız” eğitim programının ilkökul birinci sınıf öğrencilerinin hazırbulunuşluk düzeylerine etkisi. *Ondokuz Mayıs University Journal of Education*, 36, 59-80.

Meyer, C. S. (2012). *Minds-in-Motion: The Maze Handbook*. Louisville, KY: Minds-in-Motion Inc. Press.

Mingnorova, S., & Mukhtarova, L. (2023). The importance of sensory education in developing the imagination of visually impaired children. *World Bulletin of Social Sciences*, 27, 28-32.

Miller James, K., , L. J., Schaaf, R., Nielsen, D. M., & Schoen, S. A. (2011). Phenotypes within sensory modulation dysfunction. *Comprehensive Psychiatry*, 52(6), 715–724. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.comppsy.2010.11.010>

Miller, L. J., & Lane, S. J. (2000). Toward a consensus in terminology in sensory integration theory and practice: Part 1: Taxonomy of neurophysiological processes. *Sensory Integration Special Interest Section Quarterly*, 23(1), 1–4.

Miller, L. J., Nielsen, D. M., Schoen, S. A., & Brett-Green, B. A. (2009). Perspectives on sensory processing disorder: A call for translational research. *Frontiers in Integrative Neuroscience*, 3, 22–22. doi:10.3389/neuro.07.022.2009

- Minifođlu, Ő., ve Gűrűiműek, A. I.** (2023). Ana sınıf ve ilkokul birinci sınıf օđretmenlerinin okul օncesi dօnemde yűrűtűlen okuma yazmaya hazırlık alıűmaları ile ilgili gօrűűleri. *Temel Eđitim*, (17), 6-23.
- Mische Lawson, L.** (2006). *The relationship between sensory processing patterns and play preferences of young children* (Order No. 3211273). Available from ProQuest Dissertations & Theses Global. (305324132). Retrieved from <https://www.proquest.com/dissertations-theses/relationship-between-sensory-processing-patterns/docview/305324132/se-2>
- Mizrahi, H.** (2012). *Sensory awareness in the classroom: early childhood teacher's workshop on sensory processing disorder (SPD)*. (Doctoral dissertation). California State University, Northridge.
- Mohamed, F. M. E.** (2021). Using Multi-Sensory Approach Based Activities for Developing Dysgraphic Primary Stage Pupils' EFL Writing Skills. 110-89), 3(116, □□□□□□□□ □□□□□□ □□□□ □□□□.
- Mohamed, M. B. H., & O'Brien, B. A.** (2022). Defining the relationship between fine motor visual-spatial integration and reading and spelling. *Reading and Writing*, 35(4), 877-898.
- Morina, S.** (2019). *The Importance Of Pre-School Institutional Education In The Overall Development Of Children, In Particular In The Development Of Language And Communication Skills*. Homeros.
- Murphy, K., Giordano, K., & Deloach, T.** (2023). Pre-k and kindergarten teacher perception of school readiness during the COVID-19 pandemic. *Early Childhood Education Journal*, 1-11.
- Myhra, M. J.** (2009). *Sensory integration programs' effect on academics in children in early childhood special education*. Southwest Minnesota State University, Minesota
- National Research Council,** (2009). *Mathematics learning in early childhood: Paths toward excellence and equity*. The National Academies Press: Washington, DC.
- Ne'eman, A., & Shaul, S.** (2023). The association between emergent literacy and cognitive abilities in kindergarten children. In *Child & Youth Care Forum* (Vol. 52, No. 2, pp. 467-488). New York: Springer US.
- O'connor, G., Fragkiadaki, G., Fleeer, M., & Rai, P.** (2021). Early childhood science education from 0 to 6: A literature review. *Education sciences*, 11(4), 178.

- O'Farrelly, C., Booth, A., Tatlow-Golden, M., & Barker, B.** (2020). Reconstructing readiness: Young children's priorities for their early school adjustment. *Early Childhood Research Quarterly*, 50, 3-16.
- Oberer, N., Gashaj, V., & Roebbers, C. M.** (2017). Motor skills in kindergarten: Internal structure, cognitive correlates and relationships to background variables. *Human Movement Science*, 52, 170–180.
- OECD.** (2016). *PISA 2015 results (volume I): excellence and equity in education*. OECD Publishing. <https://www.oecd.org/education/pisa-2015-results-volume-i-9789264266490-en.htm>
- Oğuz, V. ve Köksal Akyol, A.** (2006). Çocuk eğitiminde Montessori yaklaşımı. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(1), 243-256.
- Oktay, A.** (2004). *Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem* (5. Baskı). İstanbul: Epsilon.
- Oktay, A.** (2010). *İlköğretime hazırlık ve ilköğretim programları*. İstanbul: Pegem Yayıncılık
- Oktay, A.** (2018). Çocuğun yaşamında okul, okula hazırbulunuşluk, hazırbulunuşluğu etkileyen temel faktörler ve ilkokula hazırlığın boyutları. İçinde. Oktay, A. (Ed.), *İlköğretime Hazırlık Ve İlköğretim Programları Okula Uyum Ve Erken Okuryazarlık Eğitimi*, (s.1-22). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Oktay, A., ve Unutkan, Ö.** (2003). İlköğretime hazır oluş ve okul öncesi eğitimle ilköğretimin karşılaştırılması. İçinde. M, Sevinç (Ed.), *Gelişim Ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar*. İstanbul: Morpa Kültür..
- Olson, C. H., Henry, D. A., Kliner, A. P., Kylo, A., Richter, C. M., Charley, J., Whitcher, M. C., Reinke, K. R., Tysver, C. H., Wagner, L., & Walworth, J.** (2016). Effectiveness and usability of the sensory processing measure-preschool quick tips: Data-driven intervention following the use of the SPM-preschool in an early childhood, multiple-case study. *Journal of Occupational Therapy, Schools, & Early Intervention*, 9(2), 142–162.
- Ölekli Sönmez, N.** (2021). *60-72 ay arası çocukların matematik becerilerinin desteklenmesinde duyu temelli matematik eğitimi programının etkisi*. (Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara

- Önal, G., ve Huri, M.** (2022). Algı ve Dikkat Süreçleri. İçinde. Akyürek, G., (Ed.). *Büyüme ve Gelişim*, (s. 227-240). Ankara: Hipokrat Yayıncılık.
- Özaslan, H.** (2020). Okula hazırbulunuşluk ve ilkokula hazırlık. G. Uludağ ve T. Durmuş, (Ed.), *Erken okuryazarlık eğitimi içinde* (s.1-24). Ankara: Nobel.
- Özaslan, Ö. Ü. H., ve Baba Öztürk, M.** (2022). Çocukları ilkokula başlayan ebeveynlerin okula hazırbulunuşluk ve okula uyum süreci hakkındaki görüşleri. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 12(1), 213-237.
- Özbilen, Y.** (2023). *Okul öncesi dönem çocuklarının erken matematik becerileri kazanımında harekete dayalı etkinliklerin etkisi.* (Yüksek lisans tezi). Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Özcan, A. F., ve Özcan, A. O.** (2016). İlk okuma yazma öğrenmede çocukların yaşadıkları güçlükler, nedenleri ve çözüm önerileri: Nitel bir araştırma. *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 69-103. <https://doi.org/10.17336/igusbd.61470>
- Özdemir, B.** (2019). *İlkokul öğretmenlerinin okul öncesi eğitim alan ve almayan öğrencilerinin akademik başarılarına yönelik görüşlerinin incelenmesi: Kağıthane örneği.* (Yüksek Lisans Tezi). Kırklareli Üniversitesi, Kırklareli.
- Özgünlü, M.** (2017). *Türkiye'deki çocukların okula hazırbulunuşluk düzeyleri ile ilgili faktörler.* (Yüksek lisans tezi). Boğaziçi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Öztürk, A. M.,** (2020). Algısal- motor gelişim ve motor becerileri. David L. Gallahue, D. Jackie Goodway ve John C. Ozmun, D. Sevimay Özer ve A. Aktop (Eds.). İçinde *Motor gelişimi anlamak (Bebekler, çocuklar, ergenler, yetişkinler)*, (s.267-286). Ankara: Nobel Yayınları.
- Özyazıcı, K., Baran, E. B., Alagöz, N., Varlıklöz, K., Arslan, Z., Akto, S. ve Sağlam, M.** (2021). Duyuların Gelişimi ve Duyu Bütünleme. *Gelişim ve Psikoloji Dergisi (GPD)*, 2(4), 209-226
- Pagani, L. S., Fitzpatrick, C., Archambault, I. & Janosz, M.** (2010). School readiness and later achievement: A French Canadian replication and extension. *Dev. Psychol.* 46, 984–994. doi: 10.1037/a0018881
- Palermo, F., Hanish, L. D., Martin, C. L., Fabes, R. A. & Reiser, M.** (2007). Preschoolers' academic readiness: What role does the

teacher–child relationship play? *Early Childhood Research Quarterly*, 22, 407–422. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2007.04.002>

Pan, Q., Kim, T. T., Hailey, R. L., & Jonathan, T. (2019). School readiness profiles and growth in academic achievement. *Frontiers in Education*, 4(127),1-17. <https://doi.org/10.3389/feduc.2019.00127>

Paños, E., Carrión, A., & Ruiz-Gallardo, J. R. (2022). Promoting questioning in early childhood science education. *International Journal of Science Education*, 44(11), 1840-1854.

Parlak yıldız, B. (2014). Okul öncesi eğitim alan ve almayan ilkököl birinci sınıf öğrencilerinin okuma yazma başarılarının karşılaştırılması. *İZÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(4), 107-124

Parlak yıldız, B., ve Yıldızbaş, F. (2004). Okulöncesi eğitimde öğretmenlerin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına yönelik uygulamalarının ve görüşlerinin değerlendirilmesi. *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, 6-9 Temmuz 2004 İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya*

Peckham, K. (2017). *Developing school readiness creating lifelong learners*. London: Sage Publication

Pianta, R. C., & Walsh, D. J. (1998). Applying the construct of resilience in schools: cautions from a developmental systems perspective. *School Psych Rev.*, 27(3):407-17.

Pianta, S. E. & Rimm-Kaufman, S. (2006). The social ecology of the transition to school: Classrooms, families and children. In K. McCartney ve D. Phillips (Eds.), *Blackwell Handbook of Early Childhood Development* (pp. 490-507). Oxford: Blackwell Publishing.

Pillitteri, G. D. (2017). *How General Education Teachers Identify Learners at Risk for a Sensory Sensitivity and What Strategies They Implement: A Case Study* (Doctoral dissertation). Northcentral University.

Polat Unutkan, Ö. (2003). *Marmara ilköğretime hazır oluş ölçeğinin geliştirilmesi ve standardizasyonu*. (Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Polat, Ö. & Atış-Akyol, N. (2021). Okula uyum ve ilkököl hazırbulunuşluk. İçinde. Polat, Ö., (Ed.). *Adım Adım İlkokula Başlamak Okula Uyum ve Erken Okuryazarlık Eğitimi*. Ankara: Anı yayıncılık..

- Polat, Ö.** (2007). Okul öncesi dönem çocuklarının matematik becerileri açısından ilköğretime hazır bulunuşluğunun incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 243-254.
- Polat, Ö.** (2018). Okul Öncesi Eğitim Programlarında İlkokula Hazırlık Ve Etkinlik Uygulamaları. İçinde. Oktay, A., (Ed.). *İlköğretime Hazırlık Ve İlköğretim Programları*, 3. Baskı, (s. 71-98). Ankara:Pegem Akademi
- Polat, Ö.** (2021). *Çocuğum İlkokula Hazır M?*. İstanbul: Nesil Yayıncılık
- Polat, Ö., ve Yavuz, E. A.** (2016). The relationship between the duration of preschool education and primary school readiness. *Childhood Education*, 92(5), 396-404.
- Polat, Ö., ve Yağbasan, Ş.** (2019). 60-72 aylık çocukların sosyal problem çözme becerileri ile ilkokula hazır bulunuşluk düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Trakya Eğitim Dergisi*, 9(4), 869-891.
- Poyraz Rüstemoğlu, H.** (2021). Sosyal Duygusal Gelişim. İçinde. F. Alisinanoğlu, (Ed.), *Çocuk Gelişimi 2*, (s.31-56). Ankara: İzge Yayıncılık.
- Rahman, N. A., Yusop, N. A. M., & Yassin, S. M.** (2018). Science process skills in pre-schoolers through project approach. *International Journal for Studies on Children, Women, Elderly and Disabled*, 5, 104-114.
- Rahmawati, A.** Children's School Readiness Entering Elementary School. *Early Childhood Education and Development Journal*, 1(1), 20-29.
- Raven, S., & Wenner, J. A.** (2023). Science at the center: Meaningful science learning in a preschool classroom. *Journal of Research in Science Teaching*, 60(3), 484 -514.
- Ricciardi, C., Manfra, L., Hartman, S., Bleiker, C., Dineheart, L., & Winsler, A.** (2021). School readiness skills at age four predict academic achievement through 5th grade. *Early Childhood Research Quarterly*, 57, 110-120.
- Richardson, B. A., Reynolds, A. J., Temple, J. A., & Smerillo, N. E.** (2017). School readiness in the Midwest Child-Parent Center Expansion: A propensity score analysis of year 1 impacts. *Children and Youth Services Review*, 79, 620-630. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2017.06.042>
- Rimm-Kaufman, S. E., & Pianta, R. C.** (2000). An ecological perspective on the transition to kindergarten: A theoretical framework to guide empirical research. *Journal of Applied developmental psychology*, 21(5), 491-511.

- Robson, C., & McCartan, K.** (2016). *Real world research*. John Wiley & Sons.
- Rohde, L.** (2015). The comprehensive emergent literacy model: Early literacy in context. *SAGE Open*, 5. <https://doi.org/10.1177/2158244015577664>.
- Romano, E., Babchishin, L., Pagani, L. S. & Kohen, D.** (2010). School readiness and later achievement: replication and extension using a nationwide Canadian survey. *Dev. Psychol.* 46:995. doi: 10.1037/a0018880
- Rouse, E., Nicholas, M., & Garner, R.** (2023). School readiness—what does this mean? Educators’ perceptions using a cross sector comparison. *International Journal of Early Years Education*, 31(1), 185-199.
- Saçkes, M., Trundle, K. C., Bell, R. L., & O'Connell, A. A.** (2011). The influence of early science experience in kindergarten on children's immediate and later science achievement: Evidence from the early childhood longitudinal study. *Journal of Research in Science Teaching*, 48(2), 217-235.
- Samancı, O., & Uçan, Z.** (2017). Çocuklarda sosyal beceri eğitimi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(1), 281-288.
- Samarapungavan, A., Patrick, H., & Mantzicopoulos, P.** (2011). What kindergarten students learn in inquiry-based science classrooms. *Cognition and Instruction*, 29(4), 416–470. <https://doi.org/10.1080/07370008.2011.608027>
- Sánchez Romero, C. M., Sánchez Romero, L. V., & Franco González, Z.** (2020). *Abordaje de los procesos de lectura y escritura desde la metodología multisensorial como recurso didáctico para docentes de educación inicial.* (Maestría en Dificultades de Aprendizaje). Universidad Cooperativa de Colombia, Facultad de Educación, Bogotá
- Sarnecka, B. W., & Carey, S.** (2008). How counting represents number: what children must learn and when they learn it. *Cognition* 108, 662–674. doi: 10.1016/j.cognition.2008.05.007
- Schardt, T.** (2018). *The Importance of Teaching Young Children Academics Through MultiSensory Activities*. (Senior Theses). Dominican University of California, Humanities and Cultural Studies, Dominican
- Schildt, A. M.** (2023). *Perspectives on motor skills necessary for kindergarteners’ formal school readiness* (Order No. 30001328). Available from ProQuest Dissertations & Theses Global. (2747943885). Retrieved from

<https://www.proquest.com/dissertations-theses/perspectives-on-motor-skills-necessary/docview/2747943885/se-2>

- Shiel, G. & Cartwright, F.** (2015). *Analyzing data from a national assessment of educational achievement*. Washington DC: World Bank Group
- Senemoğlu, N.** (2018). *Gelişim, Öğrenme ve Öğretim: Kuramdan Uygulamaya*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Seven, S.** (2011). Okula uyum öğretmen değerlendirmesi ölçeğinin geliştirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(1), 29–42.
- Sevinç, M.** (2005). *Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar*. Morpa Kültür Yayınları, İstanbul.
- Sezici, E., ve Akkaya, D. D.** (2020). The effect of preschool children's motor skills on self-care skills. *Early Child Development and Care*, 190(6), 963-970.
- Shiel, G.** (2002). International perspectives on literacy: Kindergarten children's involvement in early literacy activities: *Perspectives from Europe. The Reading Teacher*, 56(3), 282–284.
- Silverman, D.** (2005). *Doing qualitative research: A practical handbook*. London: Sage.
- Smith Sperry, S.** (2016). *Erken Çocuklukta Matematik*. (Erdoğan, S, çev. ed.). Ankara Eğiten Kitap
- Solomon, J. W.** (2016). Functional Task at School: Handwriting. In: Solomon JW, O'Brien JC, editors. *Pediatric Skills for Occupational Therapy Assistants. 4th ed. Missouri: Elsevier*;. p. 725-68.
- Solomon, G. E. A., & Johnson, S. C.** (2000). Conceptual change in the classroom: Teaching young children to understand biological inheritance. *British Journal of Developmental Psychology*, 18(1), 81–96.
- Son, S. H., & Meisels, S. J.** The relationship of young children's motor skills to later reading and math achievement. *Merrill-Palmer Quarterly*, 52:755–778
- Soydan, S.** (2019). Bilimsel Süreç Becerileri. İçinde. Akman, B., Uyanık, B. G., ve Güler Y. T., (Ed.). *Erken Çocukluk Döneminde Fen Eğitimi 7*. Baskı (s. 51-94). Ankara : Anı Yayıncılık.
- Spektor-Levy, O., Baruch, Y. K., & Mevarech, Z.** (2013). Science and scientific curiosity in pre-school-the teacher's point of view. *International Journal*

- Klofutar, Š., Jerman, J., & Torkar, G.** (2022) Direct versus vicarious experiences for developing children’s skills of observation in early science education, *International Journal of Early Years Education*, 30:4, 863-880, DOI: [10.1080/09669760.2020.1814214](https://doi.org/10.1080/09669760.2020.1814214)
- Stockdale, M. E.** (2007). *Teachers' use of sensory activities in primary literacy lessons: A study of teachers trained in Accelerated Literacy Learning*. University of South Florida.
- Stork, S., & Sanders, S. W.** (2008). Erken çocukluk döneminde beden eğitimi. *İlköğretim Okulu Dergisi* , 108 (3), 197–206. doi: 10.1086
- Şeker, P. T., ve Alisinanoğlu, F.** (2021). *Okul Öncesi Dönemde Matematik Eğitimi*. Ankara: İzge Yayıncılık.
- Şengün, A.** (2023). *Okul öncesi eğitimin farklı sosyo-ekonomik düzeydeki çocukların okula hazırbulunuşlukları üzerindeki etkisine yönelik meta-analiz çalışması*. (Yüksek lisans tezi). Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel Eğitim Anabilim Dalı, Balıkesir.
- Tamblyn, A., Skouteris, H., North, A., Sun, Y., May, T., Swart, E., ... & Blewitt, C.** (2023). Physical and sensory environment interventions to support children’s social and emotional development in early childhood education and care settings: a systematic review. *Early Child Development and Care*, 193(5), 708-724.
- Tangüner, D.** (2017). *Okul öncesi eğitim almış ve almamış ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula uyum düzeyi ve anksiyete düzeyi* . (Yüksek lisans tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi.
- Taşkın, N., ve Tuğrul, B.** (2015). Okul öncesindeki çocukların dil ile matematik becerileri arasındaki ilişkinin farklı değişkenlere göre incelenmesi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 129-148.
- Taştepe, T., ve Başbay, M.** (2015). Gelişim Kuramları ve Eğitim Programlarında Duyu Gelişimi. İçinde. Yıldız Bıçakçı, M., (Ed.). *Bebeklik ve İlk Çocukluk Döneminde (0-36 ay) Gelişim Duyuların Gelişimi ve Desteklenmesi*, (s.227-242). Ankara: Eğiten Kitap.
- Tekerci, H.** (2015). *60-66 aylık çocukların bilimsel süreç becerilerine duyu temelli bilim eğitimi programının etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Tekerci, H.** (2022). Erken Çocukluk Döneminde Duyu Eğitimi ve Nörobilim. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(3), 975-994.
- Tepeli, K.** (2021). Fiziksel Gelişim. İçinde. Deniz, M. E. (Ed.). *Erken Çocukluk Döneminde Gelişim*, (s. 54-87). Ankara: Pegem Akademi.
- Thyssen, G., & Grosvenor, I.** (2019). Learning to make sense: interdisciplinary perspectives on sensory education and embodied enculturation. *The Senses and Society*, 14(2), 119-130.
- Ticktin, A.** (2021). *Play to Progress: Lead Your Child to Success Using The Power of Sensory Play*. Penguin Random House.
- Traverso, L., Tonizzi, I., Usai, M. C., & Viterbori, P.** (2021). The relationship of working memory and inhibition with different number knowledge skills in preschool children. *J. Exp. Child Psychol.* 203, 105014–105021. doi: 10.1016/j.jecp.2020.105014
- Trawick-Smith, J.** (2013). *Erken Çocukluk Döneminde Gelişim (Early Childhood Development-A Multicultural Perspective)*. (5th Edition). (Akman, B. Çev.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık
- Turhan, B., ve Özbay, Y.** (2016). Erken çocukluk eğitimi ve nöroplastisite. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 1(2), 54-63.
- Türkyılmaz, M. İ., ve Pekdoğan, S.** (2019). 6-7 Yaş Çocuklarda Okul Öncesi Eğitimin İlkokul Birinci Sınıftaki Sosyal Yeterlik Ve Hazırbulunlulukla İlişkisi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(42), 159-174.
- Uçar, B.** (2022). *Özel eğitim gerektiren bireylerin özbakım becerilerinin geliştirilmesinde görsel sanatlar eğitiminin rolü*. (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Ankara.
- Ulutaş, A., Demir, E., ve Yayan, E. H.** (2017). Motor gelişim eğitim programının 5-6 yaş çocukların kaba ve ince motor becerilerine etkisinin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(3): 1523-1538.
- UNICEF.** (2012). *School readiness: a conceptual framework*. New York: United Nations Children's Fund.
- UNICEF.** (2012). *Global Evaluation Of Life Skills Education Programmes*. New York: United Nations Children's Fund.

- Unutkan, Ö. P.** (2007). 5-6 yaş çocuklarının yaşadıkları evin yapısının ilköğretime hazırbulunuşluk düzeyine etkisi. *On Dokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, 43-54.
- Uyanık Balat, G.** (2010). İlköğretime hazır bulunuşluğun değerlendirilmesi.İçinde. Oktay, A., (Ed.). *İlköğretime Hazırlık ve İlköğretim Programları*, (s.160-184). Pegem Akademi Yayıncılık
- Uyanık Balat, G., ve Arslan Ç. H.** (2019).Erken Çocukluk Döneminde Fen Eğitimi Ve Önemi. İçinde. Akman, B., Uyanık Balat, G., ve Güler, Yıldız, T., (Ed.). *Erken Çocukluk Döneminde Fen Eğitimi* 7. Baskı, (s. 1-19). Ankara : Anı Yayıncılık.
- Uyanık, G., Bayındır, D. ve Değirmenci, Ş.** (2021). Akademik ve sosyal duygusal okula hazır bulunuşluk ile öz düzenleme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(79), 1090-1104. <https://doi.org/10.17755/esosder.811871>
- Uyanık, Ö., ve Kandır, A.** (2010) Okul Öncesi Dönemde Erken Akademik Beceriler. *Kuramsal Eğitimbilim*, 3 (2), 118-134, 2010.
- Ülkü Yıldız, F., ve Kayılı, G.** (2023). Okul öncesi dönem çocuklarının temel okul becerilerinin incelenmesi. *Journal of Education for Life/Yaşadıkça Eğitim Dergisi*, 37(1).
- Ünver Bağcıoğlu G.** (2015). Gelişimle ilgili temel kavramlar, gelişimin temel ilkeleri ve gelişimi etkileyen faktörler.İçinde. Ulusoy, A., (Ed.). *Gelişim ve öğrenme psikolojisi*, (s.1-16). Ankara: Anı Yayıncılık
- Üstüntaş, R., Acar, F., Albayrak, H. ve Kaya, A. K.** (2021). Öğrencilerin okul öncesi eğitim alma durumlarına ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Cihanşimul Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2 (3), 106-122
- Vangölü Kahraman, S.** (2022). *Kültürel değerlere duyarlı eğitim programının okul öncesi dönem çocukların ilkokula hazır bulunuşluk düzeylerine etkisi.* (Yüksek lisans tezi). Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Vanover, S. T.** (2017). *The beginnings of school readiness foundations of the infant and toddler classroom.* Lanham: RowmanveLittlefield.
- Virginia Way. & Tong Chu.** (2017) Assessing Proprioception in Children: A Review. *Journal of Motor Behavior*, 49:4, 458-466, DOI: 10.1080/00222895.2016.1241744

- Vitiello, V., & Williford, A. P.** (2016). Relations between social skills and language and literacy outcomes among disruptive preschoolers: Task engagement as a mediator. *Early Childhood Research Quarterly*, *36*, 136–144. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2015.12.011>
- Vosniadou, S., Ioannides, C., Dimitrakopoulou, A., & Papademetriou, E.** (2001). Designing learning environments to promote conceptual change in science. *Learning and instruction*, *11*(4-5), 381–419.
- Westerveld, M. F., Gillon, G. T., Bysterveldt, A. K., & Boyd, L.** (2015). The emergent literacy skills of four-year-old children receiving free kindergarten early childhood education in New Zealand. *International Journal of Early Years Education*, *23*(4), 339–351.
- Widyasari, C.** (2023). Efforts of Early Childhood Education Teachers in Improving Writing Skills for Children Aged 3–4 Years at KB Mutiara Hathe Ngargoyoso. In *International Conference on Learning and Advanced Education (ICOLAE 2022)* (pp. 2419-2427). Atlantis Press.
- Wild, G., & Steeley, S. L.** (2018). A Model for Classroom-Based Intervention for Children with Sensory Processing Differences. *International Journal of Special Education*, *33*(3), 745-765.
- Williams, P. G. & Lerner, M. A.** (2019). School readiness. *Pediatrics*. *144* (2).
- Williams, P. G., Lerner, M. A., Sells, J., Alderman, S. L., Hashikawa, A., Mendelsohn, A., & Weiss-Harrison, A.** (2019). School readiness. *Pediatrics*, *144*(2).
- Wolff, PH., Gunnoe, C., & Cohen, C.** (1985). Neuromotor maturation and psychological performance: A developmental study. *Dev Med Child Neurol.*, *27*:344–354
- Woodrome, S. E., & Johnson, K. E.** (2009). The Role of Visual Discrimination in the Learning to Read Process. *Reading and Writing*, *22*(2), 117-131
- Worthen, E.** (2010). Sensory-Based Interventions in the General Education Classroom: A Critical Appraisal of the Topic. *Journal of Occupational Therapy, Schools, & Early Intervention*, *3*:1, 76-94, DOI: 10.1080/19411241003684217
- Xu, M., & Wu, Q.** (2021). Investigation and Research on Children's Sensory Education from the Perspective of Montessori and Sensory Integration. In *2021 International Conference on Public Health and Data Science (ICPHDS)* (pp. 202-205). IEEE.

- Yalman, D.**, (2019). İlkokula Geçiş. Yalman, D., ve Öztabak, Ü, M., (Ed.). *Okula Uyum ve Erken Okuryazarlık Eğitimi* (s. 31-47). İstanbul: Efe Akademi.
- Yazıcı , E.** (2003). *Okuma yazma becerilerini destekleyici duyu eğitimi programının 61-66 aylık çocukların okuma yazma becerilerine etkisi.* (Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Yazıcı Z.** (2002). Okul öncesi eğitimin okul olgunluğu üzerindeki etkisinin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi.* 155-156.
- Yazıcı, E., Kandır, A., ve Yaşar, M. C.** (2014). Duyu Eğitimi Programının Çocukların Yaratıcı Düşünme Becerilerine Etkisi. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, (40).
- Yeşil Dağlı, Ü.** (2012). Çocukları okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden velilerin ilkokula hazırbulunuşluk ile ilgili görüşleri. *Ekev Akademi Dergisi.* 16(52), 231-243
- Yeşilay Daşiran, T.** (2023). *Bütüncül farkındalık eğitiminin okul öncesi dönem çocuklarının öz düzenleme ve sosyal becerilerine etkisinin incelenmesi.* (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yeşildağ, C.** (2021). *Waldorf anaokulu öğretmenlerinin duyuşsal işlemeyle ilişkin görüşlerinin incelenmesi.* (Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H.** (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri.* Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H.** (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri.* Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H.** (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri.* 9. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz Bursa, G.** (2022). *Duyu temelli eğitim programının annelerin öz düzenlemeleri ve bebek bakım öz yeterlilikleri ile bebeklerinin gelişimine etkisi.*(Doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yılmaz, M. T.** (2019). Bireyin gelişmesi. İçinde. Yıldırım, İ., (Ed.). *Eğitim Psikolojisi* (s.17- 42). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yıldız, R., Yıldız, A., ve Elbasan, B.** (2020). Sensory Processing in Preterm Children at 5 Years of Age and its Association with School Readiness. *Türk Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Dergisi*, 31(3), 233-239.

- Yoo, Y., Upshur, C. C., & Gambino, A. J.** (2018). Pathways to Kindergarten Readiness: The Roles of Second Step Early Learning Curriculum and Social Emotional, Executive Functioning, Preschool Academic and Task Behavior Skills. *Frontiers in Psychology*, 9, 398257. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.01886>
- Yorgun, E., ve Sak, R.** (2021). Okul Öncesi Dönem Çocuklarının İlkokula Hazırbulunuşluk Düzeylerinin Anadil Değişkeni Açısından İncelenmesi. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 6(1), 11-32.
- Yurdakal, İ. H., ve Erçakır, M. Ç.** (2023). Okul Öncesi Eğitim Alan Ve Almayan Öğrencilerin İlkokula Uyumlarına İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri. *Temel Eğitim*, (18), 30-40.
- Yurteri Tiryaki, A.** (2018). *Duyusal destek programının prematüre ve düşük doğum ağırlıklı bebeklerin farklı alanlardaki gelişimlerine etkisinin incelenmesi.* (Doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Zhu, Z., Tanaka, E., Tomisaki, E., Watanabe, T., Sawada, Y., Li, X., Jiao, D., Ajmal, A., Matsumoto, M., Zhu, Y., & Anme, T.** (2021). Do it yourself: The role of early self-care ability in social skills in Japanese preschool settings. *School Psychology International*. <https://doi.org/10.1177/01430343211063211>
- Zimmerman, C.** (2000). Bilimsel muhakeme becerilerinin geliştirilmesi. *Gelişimsel İnceleme*, 20 (1), 99–149. <https://doi.org/10.1006/drev.1999.0497>
- Ziv, Y.** (2013). Social information processing patterns, social skills, and school readiness in preschool children. *Journal of Experimental Child Psychology*, 114(2), 306-320. <https://doi.org/10.1016/j.jecp.2012.08.009>
- Zuvaydulloyevna, N. M.** (2022). The Importance of Sensory Education in Mental Development of Preschool Children. *International Journal on Integrated Education*, 5(2), 165-168.

EKLER

Etik Kurul İzni

Evrak Tarih ve Sayısı: 11.11.2022-196

FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU KARARI

Karar Tarihi	27/10/2022	Karar Sayısı	18/12
--------------	------------	--------------	-------

KURUL ÜYELERİ

Prof. Dr. Fahameddin BAŞAR / Rektör Yardımcısı - Başkan
Prof. Dr. Erol KILIÇ / Güzel Sanatlar Fakültesi - Dekan - Üye
Prof. Dr. Esra AKGÜL / MYO - Müdür - Üye
Prof. Dr. Hasan BACANLI / Eğitim Fakültesi - Üye

Prof. Dr. İbrahim KOCABAŞ / Eğitim Fakültesi - Dekan - Üye
Prof. Dr. Fatma ALİSİNANOĞLU / Eğitim Fakültesi - Üye
Prof. Dr. Sefa SAYGILI / Edebiyat Fakültesi - Üye
Doç. Dr. Eyup Sabri KALA / Hukuk Müşaviri - Raportör

Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu 27.10.2022 tarihinde saat 11:00'de toplanmış ve aşağıdaki karar alınmıştır.

KARAR

KARAR NO 2022-18/12 Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Okul Öncesi Eğitimi Temel Eğitim Anabilim Dalı Doktora öğrencisi Saadet BARTAN'ın "Duyu Temelli Eğitim Programının 60-72 Aylık Çocukların İlkokula Hazırbulmuşluğuna Etkisinin İncelenmesi" isimli araştırmasında kullanacağı anket ve ölçeklerinin etik yönden uygunluğuna,

Toplantıya katılan Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu üyelerinin oy birliği ile karar verildi.

e-İmzalıdır
Prof. Dr. Fahameddin BAŞAR
Başkan

e-İmzalıdır
Prof. Dr. Hasan BACANLI
Üye

e-İmzalıdır
Prof. Dr. Erol KILIÇ
Üye

e-İmzalıdır
Prof. Dr. Sefa SAYGILI
Üye

e-İmzalıdır
Prof. Dr. İbrahim KOCABAŞ
Üye

e-İmzalıdır
Prof. Dr. Esra AKGÜL
Üye

e-İmzalıdır
Prof. Dr. Fatma ALİSİNANOĞLU
Üye

Doküman No: E0.FR-201; İlk Yayın Tarihi: 07.03.2019; Revizyon Tarihi: 20.07.2020; Revizyon No: 01; Sayfa: 1 / 1

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Günlük Plan Örneği

Okulun adı: Yaş grubu:66-72 aylık	Öğretmenin Adı Soyadı: Saadet Bartan Tarih:	
KAZANIM VE GÖSTERGELER		
<p>Bilişsel alan Kazanım 1. Nesne/durum/olaya dikkatini verir. (Göstergeleri: Dikkat edilmesi gereken nesne/durum olaya odaklanır Kazanım 3. Algıladıklarını hatırlar. (Göstergeleri: Nesne/durum/olayı bir süre sonra yeniden söyler. Kazanım 5. Nesne veya varlıkları gözlemler. (Göstergeleri: Nesne/varlığın adını, rengini, şeklini söyler.) Kazanım 15. Parça-bütün ilişkisini kavrar. (Göstergeleri: Bir bütünün parçalarını söyler. Dil alanı: Kazanım 1. Sesleri ayırt eder. (Göstergeleri: Sesin geldiği yönü söyler. Sesin kaynağının ne olduğunu söyler. Kazanım 6. Sözcük dağarcığını geliştirir. (Göstergeleri: Dinlediklerinde yeni olan sözcükleri fark eder ve sözcüklerin anlamlarını sorar</p>	<p>Motor gelişim: Kazanım 2. Denge hareketleri yapar. (Göstergeleri: Ağırlığını bir noktadan diğerine aktarır. Atlama, konma, başlama, durma ile ilgili denge hareketlerini yapar. Kazanım 4. Küçük kas kullanımı gerektiren hareketleri yapar. (Göstergeleri: Nesneleri yeni şekiller oluşturacak biçimde bir araya getirir. Malzemeleri keser, yapıştırır, değişik şekillerde katlar. Nesneleri kopartır/yırtar, sıkır, çeker/gerer, açar/kapar, döndürür. Kalem doğru tutar, kalem kontrolünü sağlar, çizgileri istenilen nitelikte çizer.)</p>	<p>Sosyal duygusal alan: Kazanım 3. Kendini yaratıcı yollarla ifade eder. (Göstergeleri: Duygu, düşünce ve hayallerini özgün yollarla ifade eder. Nesneleri alışılmadık dışında kullanır. Özgün özellikler taşıyan ürünler oluşturur.) Kazanım 4. Bir olay veya durumla ilgili olarak başkalarının duygularını açıklar. (Göstergeleri: Başkalarının duygularını söyler)</p>

Kavramlar: Renk,Sert-Yumuşak,Kaygan-Pütürlü-Sesli Sessiz,Mutlu,Üzgün,

Etkinlikler: Oyun- Sanat- Drama etkinliği	Öğrenme süreci
Güne başlama Öğrenme merkezlerinde oyun/açık alanda oyun	Çocuklar sınıf kapısında karşılanır ve çember saati için hazırlanan mindere yönlendirilir. Çocukların katılımı tamamlanınca bir gün önce çocukların neler yaptıkları ve günlük süreçleri hakkında sohbet edilir. Sohbetin ardından çocuklarla gün içerisinde yapılacak etkinlikler hakkında bilgi verilir ve çocukların fikirleri alınır. Günün planlanmasının ardından çocukların zaman geçirmek istedikleri öğrenme merkezlerinin organizasyonu yapılır.
<p>Etkinlik çeşidi:Küçük-Büyük Grup Etkinliği Etkinliğin adı:” :“Duyularımı tanıyorum- Duyularımın farkındayım” isimli bütünleştirilmiş Oyun- Sanat- Drama etkinliği Sözcükler: Sanat eseri, heyecan, özgüven Materyaller: Plates Topu,Akordeon Tünel, Legolar, Oyuncaklar, Boya Kalemleri, Hedef Duyular: Tat,Koku,Taktil,Vestibüler,Proprioseptif,İşitme,Görme Desteklenen ilkökula hazırlık beceri alanı: Temel kavramlar, görsel algı, dikkat çalışması, Değerlendirme: • Sunflowers resminde hangi renkler daha fazla kullanılmıştı?</p>	Serbest zaman etkinliğinin ardından çocuklarla sınıf düzenlenir. Sınıfın toparlanması esnasında çocuklara enstrümental bir müzik dinletilir. Çocuklara müziğin ritmine uygun olarak oyuncakların ve merkezlerin düzenlenmesi yönergesi verilir ve müziğin sesi yüksek-düşük frekansta hızlandırılmış-ağırlaştırılmış ritimde değiştirilerek çocukların duydukları müziğe bedensel olarak nasıl tepki verdiği gözlemlenir. Sınıf toparlandıktan sonra çocuklar masalara alınır ve Van Gogh’un Sun Flowers isimli çalışması akıllı tahta ya da televizyondan

- Resmini çizerken sen hangi renkleri kullandın?
- Engebeli yollardan geçerken zorlandın mı? Dengeni nasıl sağladın?
- Plates topunun üstünden geçerken ne hissettin?
- Tünelden geçerken ne hissettin?
- Etkinlikler sürecinde neler yaptın?
- En çok hangi etkinlik senin hoşuna gitti?

Aile ve Toplum Katılımı:

yansıtılır. çocukların dikkati resme çekilir ve resmin özellikleri hakkında sohbet edilir. Resimde hangi renkler kullanılmış, hangi figürler var vazunun bulunduğu yer neresi olabilir. Vazonun bulunduğu yerdeki diğer alanlar nasıldır. Sanatçı bu resmi neden çizmiş olabilir. Ve resmi çizerken neler hissediyor olabilir. Sorular çocukların dönütlerine ve sürecin akışına göre çeşitlendirilebilir. Son olarak sen olsaydın nasıl bir resim yapardın yönergesi verilir ve her çocuğun kendine özel bir çizim yapması sağlanır. Yapılan çizimlerin ardından çocuklarla Van Gogh hakkında kısa bir bilgilendirme sohbeti edilir ve çocuklarla drama çalışmasına geçilir. Çocuklara yapmış oldukları resimleri bir sanat müzesine sergilenmek üzere götüreceğimizi fakat sanat müzesinin biraz uzakta olduğu ifade edilir. Sanat müzesine giderken farklı yollardan geçilir (engebeli,yüksek,taşlık, bataklık vb.) geçilen her farklı yolun özelliği nasıl kontrollü olmamız gerektiği ve kendilerini nasıl hissettiklerini ifade etmelerine öncelik verilir. Burada yolun engebeli olması için Legolar çocukların montları, çeşitli oyuncaklarla yerler düzenlenmiştir. Sanat müzesine gelince eserlerin asılması istenir (sınıfın farklı yerlerine çocukların resimleri asılır). Sonra çocukların müzede gezmeleri ve sanat eserlerini incelemeleri istenir. Her bir öğrencinin çalışmasını tanıtmasına imkan verilir. Çocuklara Sanat müzesinin açılışını kutlamak için hazırlanan sürpriz bir parti olduğu söylenir ve çocuklara bu partiye yetişmek için acele edilmesi gerektiği söylenir . Çocukların hızlı ve büyük adımlarla sınıf içinde yürümeleri sağlanır. Bir müddet sonra çocuklara aniden durmaları gerektiği söylenir ve dikkatleri kalp atışlarına çekilir. Öğretmenin önceden hazırlamış olduğu limonlu kurabiyeler öğrencilere dağıtılır ve öğrencilerin kurabiyeyi koklayarak hangi aromaya sahip olduğunu tahmin etmeleri istenir. Daha sonra çocuklardan kurabiyenin rengi kokusu tadı ve dokusunun nasıl olduğunu ifade etmeleri istenir. Kurabiyeler yenildikten sonra ne hissettikleri sorulur ve hisselerini ifade etmeleri istenir. Sanat merkezinden eve gidebilmeleri için merkezin oyun odasındaki oyunu çözmeleri gerektiği ifade edilir ve sınıfın farklı bir köşesine geçilir öğretmen daha önceden hazırlamış olduğu kumaş akordeon tüneli ve plates topu çocuklara gösterilir. Çocukların önce plates topununun üstünden geçmesi ve tünelden geçerek diğer arkadaşlarını beklemesi gerektiği söylenir. Tüm çocuklar oyunu

	tamamlayınca artık sınıfımıza dönme zamanı denilerek sınıfa gelinir ve drama-oyun ve sanat etkinliğinin değerlendirilmesi yapılır. Değerlendirme soruları duylara yönelik sorulur ve çocukların bu yönde farkındalıkları arttırılır
--	---

Milli Eğitim Müdürlüğü Uygulama İzni

Gelen Evrak Tarih ve Sayısı: 21.12.2022-40184

T.C.
KÜTAHYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-53490996-44-66242467
Konu : Anket İzni

19.12.2022

İSTANBUL FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİNE
(Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü)

İlgi : a)29.11.2022 tarihli ve E-48135570-302.08.01-38784 sayılı yazınız.
b)19.12.2022 tarihli ve E-53490996-44-66121860 sayılı onay.

Üniversiteniz Temel Eğitim Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi Tezli Yüksek Lisans programı öğrencisi Saadet BARTAN' ın "*Duyu Eğitimi Programının 60-72 Aylık Çocukların İlkokula Hazırbulunuşluğuna Etkisi*" konulu tez çalışması kapsamındaki araştırma çalışması konulu anket çalışması için Valilik Makamından alınan ilgi (b) onay ekte gönderilmiştir.

İlgili anket çalışmasının tamamlandıktan sonra bir örneğinin Müdürlüğümüz Ar-Ge birimine gönderilmesini arz ederim.

Hasan BAŞYİĞİT
İl Millî Eğitim Müdürü

Ek: İlgi (b) onay (1 sayfa)

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : İl Millî Eğitim Müdürlüğü/KÜTAHYA / Strateji Geliştirme Şubesi /
Ar-Ge Birimi
Telefon No : 0 (274) 280 43 94
E-Posta: arge43@meb.gov.tr
Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>
Bilgi için: Filiz ÖRNEK VHKİ
Unvan : Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni
İnternet Adresi: kutahya@meb.gov.tr Faks:2742804398

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 4c3f-6842-3f93-8924-32e9 kodu ile teyit edilebilir.

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

T.C.
KÜTAHYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-53490996-44-66121860
Konu : Araştırma İzni

19/12/2022

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi : a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 2020/02 nolu Genelgesi.
b) İstanbul Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Rektörlüğünün 29.11.2022 tarihli ve E-48135570-302.08.01-38784 sayılı yazısı.

İlgi (a) genelge doğrultusunda, İstanbul Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Temel Eğitim Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi Tezli Yüksek Lisans programı öğrencisi Saadet BARTAN' ın "**Duyu Eğitimi Programının 60-72 Aylık Çocukların İlkokula Hazırbulunuşluğuna Etkisi**" konulu tez çalışması kapsamındaki araştırma çalışmasını İlimiz merkezinde bulunan Linyit İlkokulu Anasınıfında öğrenim gören öğrencilere uygulamak istediği belirtilmektedir.

İl Millî Eğitim Şube Müdürü Mustafa TOPUZ' un başkanlığında toplanan değerlendirme komisyonu yapmış olduğu inceleme sonucunda söz konusu araştırma izni uygulama çalışmasının uygulanabilir olduğuna karar vermiş olup, eğitim - öğretimi aksatmadan, konunun dışına çıkmamaları, bütün sorumluluğun ilgililere ve okul müdürlüğüne ait olmak üzere yukarıda belirtilen anket çalışmasının tamamlandıktan sonra bir örneğinin Müdürlüğümüze verilmek üzere yapılmasını;

Makamlarımızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Hasan BAŞYİĞİT
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
Hasan ERKAL
Vali a.
Vali Yardımcısı

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : İl Millî Eğitim Müdürlüğü/KÜTAHYA / Strateji Geliştirme Şubesi /
Ar-Ge Birimi
Telefon No : 0 (274) 280 43 94
E-Posta: arge43@meb.gov.tr
Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-cbys>
Bilgi için: Filiz ÖRNEK VHKİ
Unvan : Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni
İnternet Adresi: kutahya@meb.gov.tr Faks:2742804398

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden **bab9-1848-3646-84a4-c4ef** kodu ile teyit edilebilir.

Çocuk İzin Formu

Sayın Veli;

Çocuğumuzun katılacağı bu çalışma, “Duyu Temelli İlkokula Hazırlık Eğitim Programının 60-72 Aylık Çocukların İlkokula Hazırbulunuşluğuna Etkisinin İncelenmesi” adıyla, ‘2022-2023 eğitim öğretim yılı bahar döneminde yapılacak bir araştırma uygulamasıdır.

Araştırmanın Hedefi: Duyu Temelli Eğitim Programının 60-72 Aylık Çocukların İlkokula Hazırbulunuşluk becerilerine etkisinin incelemek bu kapsamda çocukların öğrenme süreçlerini zengin uyarıcılarla güçlendirmektir

Araştırma Uygulaması: Görüşme / Yanı deneysel çalışma şeklindedir.

Araştırma T.C. Milli Eğitim Bakanlığı'nun ve okul yönetiminin de izni ile gerçekleştirilmektedir. Araştırma uygulamasına katılım tamamıyla gönüllülük esasına dayalı olmaktadır. Çocuğumuz çalışmaya katılıp katılmamakta özgürdür. Araştırma çocuğumuz için herhangi bir istenmeyen etki ya da risk taşımamaktadır. Çocuğumuz katılımı tamamen sizin isteğimize bağlıdır, reddedebilir ya da herhangi bir aşamasında ayrılabilirsiniz. Araştırmaya katılmama veya araştırmadan ayrılma durumunda öğrencilerin akademik başarıları, okul ve öğretmenleriyle olan ilişkileri etkilemeyecektir.

Çalışmada öğrencilerden kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplar tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir.

Uygulamalar, genel olarak kişisel rahatsızlık verecek sorular ve durumlar içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden çocuğumuz kendisini rahatsız hissederse cevaplama işini yarıda bırakıp çıkmakta özgürdür. Bu durumda rahatsızlığın giderilmesi için gereken yardım sağlanacaktır. Çocuğumuz çalışmaya katıldıktan sonra istediği an vazgeçebilir. Böyle bir durumda veri toplama aracını uygulayan kişiye, çalışmayı tamamlamayacağını söylemesi yeterli olacaktır. Anket çalışmasına katılmamak ya da katıldıktan sonra vazgeçmek çocuğumuza hiçbir sorumluluk getirmeyecektir.

Onay vermeden önce sormak istediğiniz herhangi bir konu varsa sormaktan çekinmeyiniz. Çalışma bittikten sonra bizlere telefon veya e-posta ile ulaşarak soru sorabilir, sonuçlar hakkında bilgi isteyebilirsiniz. Saygılarımızla,

Araştırmacı :Öğr. Gör. Saadet Bartan

İletişim bilgileri :

*Velisi bulunduğum Linyit İlkokulu anasınıfı öğrencisi
.....'in yukarıda açıklanan araştırmaya katılmasına izin veriyorum.
(Lütfen formu imzaladıktan sonra çocuğumuzla okula geri gönderiniz*).*

.....
İsim-Soyisim İmza:

Veli Adı-Soyadı :

Duyu Temelli İlkokula Hazırlık Eğitim Programı Hazırlanırken İncelenen Dökümanlar

Kitaplar

1. Sher, B.(2020). Otistik- Hiperaktif-Obsesif-Kompulsif 1-12 Yaş Çocuklar ve Anne-Babalar için Duyusal İşlem Bozukluğu İçin Günlük Oyunlar. Yavuz, D. A.(Çev.), İstanbul: Platform Yayıncılık.
2. Sher, B.(2020). Otizm ve Duyusal İşlem Bozukluğu olan Çocuklarda Erken Dönem Katılım Oyunları. Yavuz. S. (Çev.), İstanbul: Platform Yayıncılık.
3. Sher, B., Beardsley, K. (2020). Akıllı ve Özgüvenli Çocuk Oyunları Bebeklikten 15 Yaşa Kadar Sosyal, Motor ve Duyusal Oyunlar. Yavuz. S. (Çev.). İstanbul: Platform Yayıncılık.
4. Albayrak Sidar, E. (2021). Duyusal Beyin 1-Duyu Bütünleme ile Bütünsel Beyin Gelişimi Aktivite Serisi- Temel Duyu Bütünleme Aktiviteleri. İstanbul: Sola Unitas Yayıncılık.
5. Albayrak Sidar, E. (2021). Duyusal Beyin 2-Duyu Bütünleme ile Bütünsel Beyin Gelişimi Aktivite Serisi-Duyusal Farkındalığı ve Dayanıklılığı Geliştirme Aktiviteleri. İstanbul: Sola Unitas Yayıncılık.
6. Albayrak Sidar, E. (2021). Duyusal Beyin 3-Duyu Bütünleme ile Bütünsel Beyin Gelişimi Aktivite Serisi-Algısal ve Davranışsal Becerileri Geliştirme Aktiviteleri. İstanbul: Sola Unitas Yayıncılık.
7. Ceylan, Ş., Beşir,H., Sultan K. E. (2021). Duyu Gelişimini Destekleyici Materyaller ve Oyunlar: Bebeğimle 36 Ay Duyu Gelişimi. Ankara: Nobel
8. Cömert Ö. S. (2015). Okul Öncesinde Oyun Temelli Duyu Eğitimi. Ankara:Nobel
9. Brukner, L. (2020). Çocuklar İçin Zihin ve Beden UyumuDuyu ve Duygu Yönetimine Yönelik Aktiviteler. Abdal, G. (Çev.), İstanbul: Sola Unitas Yayıncılık.
10. A.Chara , K., J., Chara, Paul. (2021). Çocuklar İçin Duyu Bütünleme. Asmazoğlu, T. (Çev.), İstanbul: Sola Unitas Yayıncılık.
11. Brukner, L. (2021). Çocuklar İçin Kontrollü Kalma Rehberi-Duygu ve Duyuların Denetimine Yönelik Stratejiler. Abdal, G. (Çev.), İstanbul: Sola Unitas Yayıncılık
12. Kranowitz, C. S. (2014). Senkronize Olamayan Çocuk: Duyu Bütünleme Bozukluğunu Anlayabilme Ve Onunla Başa Çıkabilme. Baggio, E.Ş. (Çev.), İstanbul: Pepino Yayıncılık
13. Kranowitz, C. S. (2014). Senkronize Olamayan Çocuk Eğleniyor: Duyu Bütünleme Bozukluğunu Olan Çocuklar İçin aktiviteler. Baggio, E.Ş. (Çev.), İstanbul: Pepino Yayıncılık
14. Deretarla Gül, E. (2020). Erken Çocuklukta Duyu Eğitimi. Ankara: Pegem Yayıncılık.
15. Yıldız Bıçakçı, M. (2015). Bebeklik ve İlk Çocukluk Döneminde (0-36 ay) Gelişim, Duyuların Gelişimi Ve Desteklenmesi. Ankara: Eğiten Kitap
16. Kranowitz, C., Newman, J. (2020). Çocuklar İçin Duyu Bütünleme Aktiviteleri. (4. Baskı). Özbay, E.(Çev.). İstanbul: Sola Unitas
17. Henry, A. D., Wineland, K. M., Swindeman, S.(2020). Erken çocuklukta Duyusal stratejiler-Yeni Yürüyen Ve Okul Öncesi Dönemdeki Çocuklar İçin Duyu Temelli Stratejiler. Balıkçı, A., Demirbaş, D. (Çev.). İstanbul: Sense On
18. Biel, L., Peske, N. (2021). Duyusal akıllı bir çocuk yetiştirmek,Duyusal işleme sorunları olan çocuğunuza yardımcı olmak için nihai el kitabı. Toros, F., Turhan, G. (çev.). Ankara. Akademisyen Kitapevi.
19. Sidar Albayrak, E. (2020). Duyu'lmak İstiyorum (9. Baskı). İstanbul. Sola Unitas
20. Koyuncuoğlu, B.(2022).Erken Çocukluk Döneminde Duyu Eğitimi. Ankara. Eğiten Kitap

Makaleler

1. Akagündüz, D., Aksoy, A.B. (2020). Duyu Eğitimi Programı'nın Korunma ve Altındaki Bebeklerin Motor Gelişimine Etkisinin İncelenmesi. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 16 (1), 133-144.
2. Aksoy, A. B., Bursa, G. Y. (2018). Sensory Development during Infancy. Educational Sciences Research in the Globalizing World, 475.
3. Balıkçı, A., Kırteke, F., Dirgen, G. Ç., Gümüş, D. S. (2021). Dikkat Eksikliği Ve Hiperaktivite Bozukluğu Tanılı Bir Vakada Ayres Duyu Bütünleme Temelli Ergoterapi Müdahalesinin

Etkileri. Fenerbahçe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 1(2), 152-167.

4. Kandır, A., Keskin, H. K. (2020). Okuma Yazma Becerilerini Destekleyici Duyu Eğitimi Programı'nın etkililiğinin boylamsal olarak incelenmesi. Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi, 4(2), 30-48.

5. Oğuz Atıcı, V., & Kurtay, A. (2020). Türkiye'de okul öncesinde duyu eğitimi alanında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. Journal of Social and Humanities Sciences Research, 7(62), 3420-3427.

6. Sultanoğlu, S. Ç., & Aral, N. Okul Öncesi Görsel Motor Bütünlemeyi Değerlendirme Aracının Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. Kastamonu Eğitim Dergisi, 24(5), 2167-2180.

7. Yazıcı, E., Kandır, A., Yaşar, M. C. (2014). Duyu Eğitimi Programının Çocukların Yaratıcı Düşünme Becerilerine Etkisi. Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi, (40).

Tezler

1. Aksu, S. G. (2013). 5-6 yaş çocuklarının canlı-cansız kavramları edinimine duyu temelli eğitim programının etkisi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü/ Antalya

2. Ölekli Sönmez, N. (2021) 60-72 Ay Arası Çocukların Matematik Becerilerinin Desteklenmesinde Duyu Temelli Matematik Eğitimi Programının (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi/ Eğitim Bilimleri Enstitüsü , Ankara

3. Tekerci, H. (2015). 60-66 aylık çocukların bilimsel süreç becerilerine duyu temelli bilim eğitimi programının etkisi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü,/Ankara

4. Tekerci, H. (2015). 60-66 aylık çocukların bilimsel süreç becerilerine duyu temelli bilim eğitimi programının etkisi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

5. Pekçetin, S. (2015). Prematüre bebeklerde duyu bütünleme müdahale programının duyuşal işleme, emosyonel ve adaptif cevaplar üzerine etkisi (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü/ Ankara

Araştırmacının Aldığı Eğitimler

Katılım Belgesi

SM
SENSORY
INTEGRATION
ASSOCIATION
OF TURKEY

**DUYU
BÜTÜNLEME
DERNEĞİ
TÜRKİYE**

BELGE SAHİBİ
SAADET BARTAN

"Regülasyonun Duyusal Temelleri Eğitimi" konulu 8 saatlik
eğitimi tamamlamıştır.

MELİKE ASLAN
Sekreter

AYMEN BALIKCI
Yönetim Kurulu Başkanı, Dr. Fzt.

TARİH: 15.02.2022

Marmara İlköğretim
Hazır Oluş Ölçeği

MARMARA İLKÖĞRETİME HAZIR OLUŞ ÖLÇEĞİ UYGULAYICI SERTİFİKASI

Belge No: **20222703/573**

Sayın **SAADET BARTAN**

"**27 MART 2022**... tarihinde gerçekleştirilmiş olan 60-78 Aylık Çocuklar İçin Marmara İlköğretime Hazır Oluş Ölçeği Uygulayıcı Yetiştirme Sertifika Programını başarıyla tamamlayarak 60-78 aylık çocuklara ölçeği uygulama yeterliliği ve yetkisini hak kazanmıştır."

Doç. Dr. Özgül POLAT

